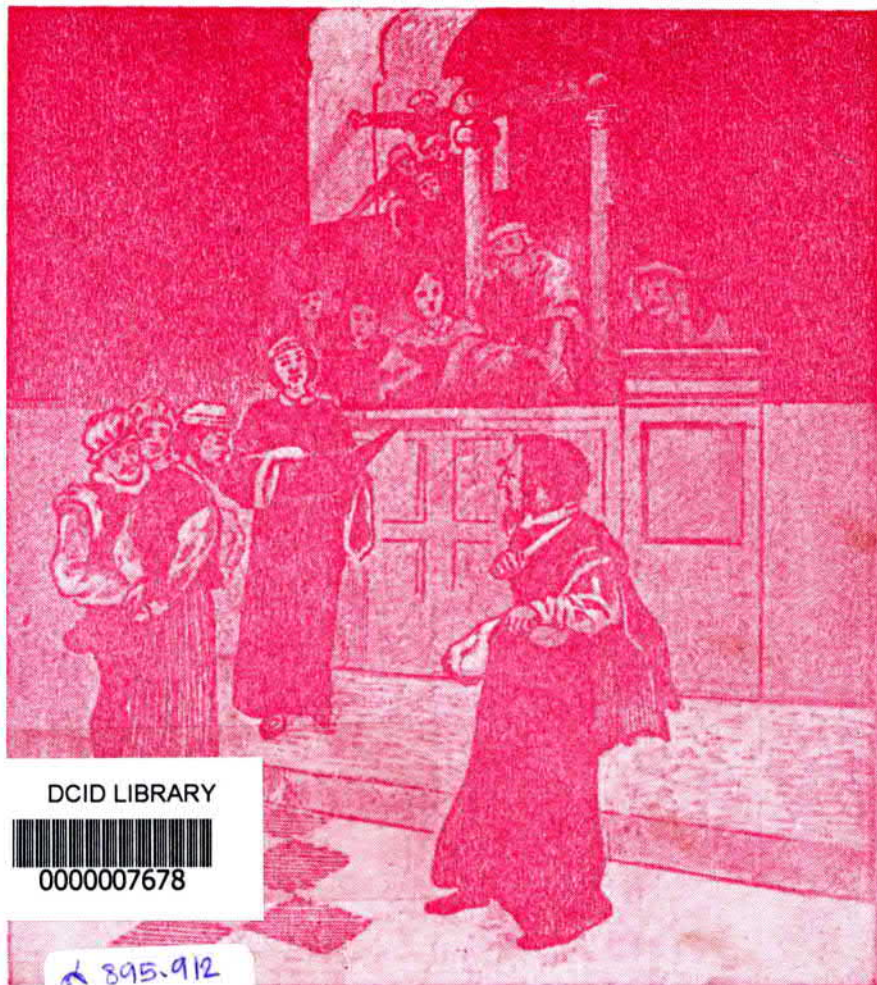

หนังสืออ่านกวีนิพนธ์ เรื่อง เวนิสวานิช

DCID LIBRARY

0000007678

895.912

ว.ท

5467

ท.4

มหาวิทยาลัยศิลปากร
ศูนย์ศิลปาชีพ
จังหวัดนนทบุรี

กระทรวงศึกษาธิการ

หนังสืออ่านกวีนิพนธ์

เรื่อง เวนิสวานิช

ของ

กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ

พิมพ์ครั้งที่สี่สิบ ๑๕,๐๐๐ เล่ม

พ.ศ. ๒๕๓๒

ปกกระดาษราคาเล่มละ ๑๗.๐๐ บาท

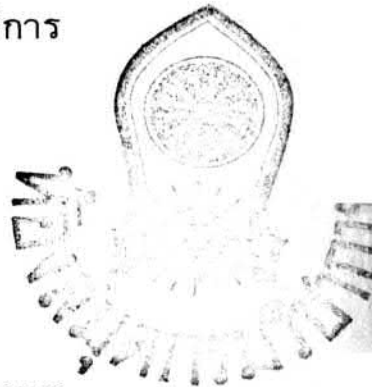
(ห้ามขายเกินกว่าราคาที่กำหนดไว้)

องค์การค้ำของคุรุสภาจัดพิมพ์จำหน่าย

พิมพ์ที่โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว

๕๒ ถนนลาดพร้าว บางกะปิ กรุงเทพมหานคร

มีลิขสิทธิ์ตามพระราชบัญญัติ

เลขทะเบียน 27235 4.5

วันที่ 29 พ.ค. 2534

เลขเรียกหนังสือ.....

ประกาศกระทรวงศึกษาธิการ เรื่อง อนุญาตให้ใช้หนังสือในโรงเรียน

ตามที่กระทรวงศึกษาธิการได้เคยกำหนดให้หนังสืออ่านกวีนิพนธ์ เรื่อง เวนิสวาณิช เป็นแบบเรียนวรรณคดีไทย ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๒ ตามหลักสูตรประโยคมัธยมศึกษาตอนต้น พุทธศักราช ๒๕๐๓ นั้น บัดนี้ กระทรวงศึกษาธิการได้ประกาศใช้หลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้น พุทธศักราช ๒๕๒๑ และกำหนดให้หนังสืออ่านกวีนิพนธ์ เรื่อง เวนิสวาณิช เป็นหนังสืออ่านนอกเวลา สำหรับเลือกอ่านประกอบวิชาภาษาไทย ระดับมัธยมศึกษาตอนต้นด้วย กระทรวงศึกษาธิการจึงอนุญาตให้ใช้หนังสือนี้ในโรงเรียนต่อไปได้

ประกาศ ณ วันที่ ๑๕ กรกฎาคม ๒๕๒๖

(นายบรรจง ชูสกุลชาติ)

รองปลัดกระทรวง ปฏิบัติราชการแทน
ปลัดกระทรวงศึกษาธิการ

สำเนา

ใบสำคัญของกระทรวงศึกษาธิการ สำหรับแบบเรียนฉบับพิเศษ

ฉบับที่ ๒/๑๒๐

วันที่ ๑ พฤษภาคม พ.ศ. ๒๔๖๖

พระราชนิพนธ์เวนีสวาณิชแปลฉบับนี้ มีพระราชประสงค์เพื่อทรง
ทะนุบำรุงการศึกษา จึงทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ พระราชทานให้เป็น
แบบเรียน, กระทรวงศึกษาธิการได้จัดพิมพ์ขึ้นเป็นฉบับศึกษา ครั้งที่ ๑
พ.ศ. ๒๔๖๖ สำหรับชั้นมัธยมตอนกลางกับตอนปลาย ให้โรงเรียนทั้งหลาย
ในชั้นที่กำหนดนี้ เลือกใช้ประกอบการศึกษาได้ด้วยแบบเรียนฉบับนี้ เพื่อ
สำเร็จประโยชน์สมพระราชประสงค์, จะได้เป็นการสนองพระเดชพระคุณ
โดยควรแก่พระราชอุปการ.

เจ้าพระยาธรรมศักดิ์มนตรี

จางวางเอก

เสนาบดีกระทรวงศึกษาธิการ

ก้านำฉบับพิมพ์ครั้งที่ ๓๘

หนังสืออ่านกวีนิพนธ์ เรื่อง เวนิสวาณิชนี้ กระทรวงศึกษาธิการ เคยกำหนดให้ใช้เป็นแบบเรียนวรรณคดีไทย ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๒ ตาม หลักสูตรประโยชน์มัธยมศึกษาตอนต้น พุทธศักราช ๒๕๐๓ และได้กำหนด ให้เป็นหนังสืออ่านนอกเวลาสำหรับเลือกอ่านประกอบวิชาภาษาไทย ระดับ มัธยมศึกษาตอนต้น ตามหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้น พุทธศักราช ๒๕๒๑ ในปัจจุบัน

เรื่อง เวนิสวาณิชนี้ เป็นบทละครที่แสดงลักษณะนิสัยตัวละครที่ น่าสนใจ และผิดแผกแตกต่างกัน หากผู้สนใจศึกษาลักษณะนิสัยตัวละคร ในเรื่อง จนสามารถวิเคราะห์วิจารณ์ได้ถูกต้องก็จะได้หลักธรรมในการดำรง ชีวิตได้อย่างดี

กรมวิชาการหวังว่าผู้อ่าน จะได้รับความสนุกสนานเพลิดเพลิน และ ได้รับประโยชน์จากการอ่านหนังสือเล่มนี้โดยเฉพาะผู้ที่สนใจในการเรียน การสอนภาษาไทย

วันที่..... ๒๗	๓.๑.๒๕๔๔
เลขทะเบียน..... ๘	๐๕๗๐๘๓.๔
เลขเรียกหนังสือ..... ๘	๘๙๕.๙๑๒

ม.ร.ท.
๐ ๕๔๖๐

(นายสุรเดช วิเศษสุรการ)
อธิบดีกรมวิชาการ
๑๘ กรกฎาคม ๒๕๒๖

ค่านำฉบับพิมพ์ครั้งที่ ๑๖

ในการพิมพ์แบบเรียน เวนิสวาณิช ครั้งที่ ๑๖ นี้ กรมวิชาการพิจารณาเห็นเป็นการสมควรที่จะทำคำอธิบายเกี่ยวกับแบบเรียนเล่มนี้ ให้กว้างขวางยิ่งขึ้น เพื่อให้เป็นประโยชน์แก่การศึกษาของนักเรียน จึงได้มอบให้นางสาวสุลี เกิดสว่าง เป็นผู้ทำคำอธิบายประกอบ และขอให้นางฐะปะนีย์ นาครทรรพ เป็นผู้ตรวจแก้ไขให้เรียบร้อย ดังปรากฏในฉบับพิมพ์ครั้งนี้ กรมวิชาการหวังว่าจะเป็นประโยชน์แก่นักเรียนและครูผู้สอนสมความมุ่งหมาย

กรมวิชาการ

พฤษภาคม ๒๕๐๑

คำนำ

วิลเลียม เชกสเปียร์ เป็นจิตรกรผู้มีชื่อเสียงปรากฏ, ไม่จำเพาะแต่ในหมู่ชนชาติอังกฤษ อันเป็นชาติของเขาเอง, ทั้งชนชาติอื่น ๆ ทั่วไปในยุโรป ก็นับถือว่าเป็นกวีสำคัญ, และเรื่องละครซึ่งเชกสเปียร์แต่ง ได้มีผู้แปลเป็นภาษาต่าง ๆ จากภาษาอังกฤษเป็นอันมาก ส่วนเรื่องละครของเชกสเปียร์, ถึงแม้ได้มีอายุล่วงมาตั้งสามร้อยปีแล้ว, ก็ยังมีผู้เล่นอยู่จนทุกวันนี้, ทั้งในประเทศที่พูดภาษาอังกฤษ เช่น ในประเทศอังกฤษเอง และอเมริกา, ทั้งในประเทศอื่น ๆ ทั่วไปในทวีปยุโรป และได้มีผู้เล่นบ้างแล้วในประเทศญี่ปุ่น.

เรื่องละครของเชกสเปียร์, นอกจากเป็นเรื่องสำหรับเล่นออกโรงให้คนดู, เขาย่อมยกย่องกันว่าเป็นหนังสือที่ควรอ่าน, เพราะเป็นแบบอย่างอันดีแห่งจิตรกรนิพนธ์ เต็มไปด้วยโวหารอันกล้าและถ้อยคำรจนาอย่างสละสลวย โดยมากเป็นกาพย์อังกฤษ ชนิดที่เรียกว่า “กลอนเปล่า” (Blank Verse), คือไม่มีสัมผัส เป็นแต่จำกัดบรรทัดละ ๑๐ พยางค์, แต่บางแห่งก็มีกลอนสัมผัสปนอยู่, และบางแห่งก็มีร้อยแก้วปนอยู่.

เมื่อคำนึงดูว่า ในภาษายุโรปโดยมากมีคำแปลบทละครของเชกสเปียร์แล้ว, และในภาษาญี่ปุ่นก็มีแล้ว, ข้าพเจ้าก็ออกจะนึกละเอียดใจ ที่ในภาษาไทยเราไม่มีบ้างอย่างเขา จริงอยู่ข้าพเจ้าได้ทราบอยู่ว่า มีผู้ได้นิพนธ์เรื่องของเชกสเปียร์ขึ้นแล้ว ๓ ราย, คือ พระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมหมื่นนราธิปประพันธ์พงศ์ ได้ทรงพระนิพนธ์เรื่อง “โรเมโอและยูลิเียต” เรื่อง ๑ กับได้ทรงพระนิพนธ์เรื่อง “คอเมดี้ ออฟ เออร์เรอส์” (Comedy of Errors) ซึ่งทรงเรียกนามว่า “หลงไหลได้ปลื้ม” อีกเรื่อง ๑, กับหลวงธรรมาภิมณฑ์ (เถิก จิตรกเถิก) ได้แต่งเรื่อง “เวนิสวานิช” คำฉันท์อีกเรื่อง ๑, แต่ที่แต่งไว้แล้วทั้ง ๓ รายนี้ ไม่ตรงตามแบบเดิมของเชกสเปียร์สักรายเดียว เพราะเรื่อง “โรเมโอและยูลิเียต” กรมหมื่นนราธิปประพันธ์พงศ์ทรงไว้เป็นอย่างนิทานร้อยแก้วเรื่อง “หลงไหลได้ปลื้ม” เป็นคำพูดที่ไม่ได้แปลตรง, เป็นแต่แต่ง “ตามเค้า,” และแปลงตามตัวละคร

เป็นไทย และเรื่อง “เวนิสวาณิช” ของหลวงธรรมากิมณฑ์เป็นคำฉันท์, ไม่ใช่เป็นบทละคร.

ดังนั้นข้าพเจ้าจึงได้เลือกเรื่อง “เวนิสวาณิช” มาแต่งเป็นภาษาไทย, คงรูปให้เป็นละครเจรจาโต้ตอบกันตามแบบของเชกสเปียร์เดิม, และถ้อยคำผูกเป็นกลอนไทย เพื่อให้รูปคล้ายของเดิมที่สุดที่จะขยับขยายให้เป็นไปได้.

ส่วนในการแปลก็ได้พยายามที่จะแปลให้ใกล้เคียงของเดิมมากที่สุดที่จะทำได้ ; แต่ข้าพเจ้าเองก็รู้สึกอยู่ดีว่ามีที่บกพร่องอยู่มาก. ข้อแก้ตัวของข้าพเจ้าคงมีอยู่เป็นข้อสำคัญอันหนึ่งก็คือ, ภาษาของเชกสเปียร์นั้น ถึงแม้คนชาติอังกฤษเองก็ถือกันว่าเป็นของยาก, และเขาจัดไว้เป็นส่วนหนึ่งแห่งหลักสูตรสำหรับสอบไล่วิชาภาษาอังกฤษในมหาวิทยาลัย, นอกจากนี้ถ้าหากจะมีความบกพร่องและไม่สละสลวยอีกบ้าง ก็เป็นเพราะสำนวนของข้าพเจ้าเอง และการประพันธ์อ่อนอยู่. เพราะต้องแต่งอยู่ในที่บังคับนั้นแล ; ฉะนั้น ขอจินตกวีและนักเลงหนังสือจงให้อภัยแก่ข้าพเจ้าบ้างเถิด.

(พระปรมาภิไธย) งาม. วชิราวุธ ป.ร.

วันที่ ๑ ธันวาคม พ.ศ. ๒๔๕๕

สารบัญ

	หน้า
คำนำในพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว	ก
เวนีสวาณิช	๑
ตัวละคร	๑
เนื้อเรื่อง	๓
พระราชประวัติพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว	(๑)
ประวัติของเชกสเปียร์	(๔)
ที่มาของเรื่อง	(๑๐)
ชนิดของคำประพันธ์	(๑๑)
เรื่องย่อ	(๑๑)
การศึกษาลักษณะนิสัยของตัวละคร	(๑๔)
หลักในการอ่านลักษณะนิสัยของตัวละคร	(๑๔)
ตัวละครสำคัญในเรื่อง	(๑๕)
คำอธิบายศัพท์และข้อความ	(๔๖)

เวนิสวาณิช

ตัวละคร

พ่อเมืองเวนิส
เจ้ามอริออคโค }
เจ้าอาร์ระคอน }
อันโตนิโย,
บัสซานิโย,

สะลานิโย }
สะละรีโน }
กราติยาโน }
สะเลรีโย }
ลอเรนโซ,
ไชลล็อก,
ตูบาล,
ลานซุล็อต ก๊อบโบ,
ตาเฒ่าก๊อบโบ,
เลโอนาร์โด,
บัลเถสาร์ }
สเตฟาโน }
นางปอร์เซีย,
นางเนริสสา,
เซ็สสิก้า,

ผู้ปรารธนานางปอร์เซียเป็นชายา
เวนิสวาณิช ผู้หนึ่ง
สหายของอันโตนิโย และผู้ปรารธนา
นางปอร์เซียอีกรายหนึ่ง

สหายของอันโตนิโยและบัสซานิโย

ผู้ของนางเซ็สสิก้า
ยิวผู้มีทรัพย์
ยิว, สหายของไชลล็อก
ตลก, คนใช้ของไชลล็อก
บิดาของ ลานซุล็อต
คนใช้ของบัสซานิโย
คนใช้ของนางปอร์เซีย
หญิงสาวผู้รับมรดกมั่งมี
สาวใช้ของนางปอร์เซีย
บิดาของไชลล็อก

นอกจากนี้มีการเมืองเวนิส, พนักงานศาลยุติธรรม, ผู้คุม, คนใช้ของนาง-
ปอร์เซีย, และคนอื่น ๆ

สถาน : ที่ในเมืองเวนิสบ้าง, กับที่ตำบลเบ็ลมอนต์ อันเป็นสำนักแห่งนาง-
ปอร์เซีย, ที่บนฝั่งประเทศอิตาลี

องก์ที่ ๑

ตอนที่ ๑

ถนนแห่งหนึ่ง, เมืองเวนิส.

อันโตนิโอ, สะละรีโน, และสะลานิโอ, เดินออกมา.

อันโต. จริงหนอเป็นอย่างไรใจเหี่ยวแห้ง :
 เหมือนอ่อนแรง, อีกเธอก็เหนื่อยอ่อน,
 เหตุไฉนใจเหงามและเร่าร้อน,
 และอกอ่อนเพื่ออะไรก็ไม่รู้,
 สาเหตุเพื่อสิ่งใดไม่รู้ได้
 แต่แน่แท้เศร้าใจจะนี้อยู่,
 ทำให้ฉันงงไปไม่พินิจ
 แทบมิรู้จักตัวว่าเป็นใคร.

สะละ. จิตของเกลอแผลงไพล่ไปลดเลี้ยว
 ท่องเที่ยวอยู่ที่กลางทะเลใหญ่ ;
 ในน่านน้ำเมตราสง่าไป
 ของเกลอไซรัลเล่นกว้างกลางสาคร.
 เหมือนผู้ดีหรือเศรษฐีมีสง่า
 โอ้อ่าฝ่าสินธุส์โมสร
 เป็นกระบวนนาวิศรีสุนทร
 อันงามงอนในมหาชลาลัย ;
 เมื่อยามผ่านเรืออื่นตั้งหมิ่นแสน

ก็งามมั่นหงส์ทองฟองน้ำใส
เรืออื่น ๆ ลำน้อย ๆ ที่คล้อยไป
พลางใช้ใบพลางเคาะพอวิวันท์.

สะลา.

จริงหนอแม้ฉันมีนาวิค้ำ
เที่ยวเล่นท้องธารอย่างเกลอขวัญ
อันดวงใจคงเป็นห่วงปวงทรัพย์นั้น
คงไผ่ฝันถึงเรือเหลืออาลัย.
คงหมั่นเด็ดใบหญ้ามาโปรยดู
เพื่อให้รู้ลมพัดจัดทางไหน ;
คงนั่งมองแผนที่อยู่ร่ำไป
จนเจนใจท่าเรือและสู่ทาง.
ยามแลเห็นสิ่งใดที่สามารถ
อาจบันดาลเป็นภัยให้กิดขวาง
คงทำให้ใจสั่นและพริ่นพลาง,
คงนั่งครางอยู่ละเกลอ.

สะละ.

เออเห็นใจ !

ส่วนตัวฉันแม้จะเป่ากับข้าวร้อน
ลมปากเองน่าจะย่อนเอาจนไข้
เพราะเกรงลมจะไปเพิ่มพายุไซร้
ให้พัดกล้ำเกินไปในสาคร.
เมื่อเห็นนาฬิกาทรายอันปรายโปรย
จะโอดโอยออกร้าวฤทัยถอน
เพราะนึกถึงหาดกลางหว่างสาคร
กิดสุนทรนาวิที่สุตรรัก,
จนเรือยับอับปางกลางสมุทร

เส้าหักทรุดต่ำทรายเคาะห้ำร้ายหนัก.
 อิกยามไปไหว้พระจะเศร้านัก
 จะเผือดพักตร์ยลกำแพงแรงศิลา,
 คงชวนให้คำนึงถึงนาวิ
 วิตกกลัวจะรีไปโดนผา
 จนทะเลปรุกกว้างข้างนาวา
 และสินค้าสารพัดกระจัดกระจาย
 นึกถึงปวงเครื่องเทศวิเศษสรรพ
 นึกถึงผ้าแพรพรรณอันหลากหลาย
 จะเปียกน้ำซ้าลอละล่องละลาย
 น่าเสียดายของดี ๆ มีราคา;
 นึกถึงภัยต่าง ๆ กลางสมุทร
 ของดี ๆ ที่สุดแสนสง่า
 อาจจะยับย้อยไปในพริบตา
 ตั้งนั้นมิใช่เล่นฉันเห็นใจ.
 ถ้านึกห่วงปวงทรัพย์นับค่าหมื่น
 จะแข่งขันไม่วิตกได้ฉัน ?
 เพราะฉะนั้นอันโตนิโอไซร์
 เขาเศร้าใจเพราะเป็นห่วงปวงสำเภา.
 อันโต. หามิได้ : ฉันไซร์ไม่ประมาท,
 ฉันมิอาจไวใจไปอย่างเขลา,
 มิได้รวมวัตถุบรรจตุระเภา
 เพียงลำเดียว, เพื่อนเราอย่าแคลงใจ;
 มิได้ค้าทางเดียวในเที่ยวนี้
 หรือลงทุนเต็มทีก็หาไม่;

เหตุฉะนี้มิได้มีความห่วงใย
สินค้าไซรมิได้ทำชำใจเลย.

สะละ. รักผู้หญิงกระมังนะ.

อันโต. อ๊ะ ! ไม่จริง !

สะละ. ไม่รักหญิง ? ถ้าเช่นนั้นละเพื่อนเอ๋ย

ก็ต้องว่าสาเหตุไม่มีเลย,

เศร้าเฉย ๆ เพราะไม่อยากจะเฮฮา ;

ถ้าเช่นนั้นใคร ๆ ที่ใจเศร้า

แสรังเริงเร้าปองป้อหว่าร่า

และโลดเล่นเต้นรำข้าหุยา

ก็จะว่าจิตไม่เศร้าได้เท่ากัน.

จริง ๆ หนอคนเรามีต่าง ๆ

ทั้งรูปร่างกิริยาแสนน่าขัน ;

บางคนมีแต่สนุกทุกคืนวัน

หัวเราะจันเหมือนนกแก้วแจ้ว ๆ ไป ;

บางคนหุบปากไว้ไม่แย้มหัว

จำอวดเล่นรอบตัวหาขันไม่,

ไม่รู้จักสนทนาฮากับใคร

เหมือนเป็นไข้ไม่รู้สร้างไม่วางวาย.

(บัสซานิโอ, ลอเรนโซ, และกราดิยาโน เดินออกมา.)

สะละ. อ่อนั้นท่านบัสซานิโอ,

อีกทั้งกราดิยาโนผู้สหาย

และลอเรนโซสนิทมิตรสามชาย,

ออกมาแล้ว. ฉันหมายจะขอลา :

เพราะตัวท่านคงอยากพบญาติมิตร

- ผู้รักใคร่อย่างสนิทน้นมากกว่า.
- สะละ. แม้สามมิตรนี้ไซ้ยังไม่มา
ฉันก็ใคร่สนทนาชวนรื่นรมย์.
- อันโต. ส่วนตัวฉันรักเธอเสมอภาค.
แต่เธอหากมีกิจเป็นปฐม
ที่จะต้องไปกระทำ, คำคารม
พูดผสมเพื่อให้เพราะเหมาะอาลา.
- สะละ. ข้าลาก่อนละนะนายสหายแก้ว.
- บัสดา. เออ ก็แล้วเมื่อไรจะไปหา ?
จะได้พูดกันเล่นเย็นวิญญูณ์.
- สะละ. ว่าง ๆ จะไปหาอย่าขัดใจ.
(สะละรีโน กับสะลानीโย เข้าโรง.)
- ลอ. นี่แน่ท่านบัสดานิโย เมื่อท่านได้มาพบอันโตนิโยแล้วตั้งปรารภ
ข้าพเจ้าทั้งสองก็จะขอลาท่านต่อไป : แต่ขอให้ท่านกำหนดไว้ด้วย
เถิดนา ว่าเมื่อถึงเวลาที่จะกินภัทธาร เชิญท่านไปรับประทานอาหาร
กับข้าพเจ้าแห่งใดแห่งหนึ่ง ซึ่งสุดแท้แต่ท่านจะพอใจ.
- บัส. เอาเถิดอย่าสงสัย เราจะไปตามปรารภนา.
- กรา. ไฉนนั้นอันโตนิโยเพื่อน
โยหน้าเจื่อนบุดบึ้งตึงนักหนา;
หรือท่านระวังท่วงทีกริยา
เกรงชนจะนิินทาหรือว่าไร ?
คนที่ทำหน้าที่ชิงแข่งชื่อ
คนทั้งหลายจะนับถือก็หาไม่ ;
เชื่อข้าเถิดหน้าเธอแปลกแปลกเหลือใจ
จนเพื่อนแทบจำไม่ได้สักน้อยนิด.

อันโต.

สหายกราติยาโนอย่ากังขา
 ข้าเห็นโลกก็เป็นโลกไม่ແผกผิด;
 โลกนี้เหมือนละครโรงนิด ๆ
 คิดว่าเราเป็นละครอยู่ทั่วกัน.
 ต่างคนมีบทบาทและท่าทำ
 ต่าง ๆ นานาเหมือนแสงสร้างสรรค์,
 ส่วนข้าเป็นตัวเศร้าจึงเหงางัน
 จบเท่านั้น.

กรา.

ข้าขอเป็นตัวฮา :

ขอเป็นตัวตลกหัวเราะเร้า
 หน้าเหี่ยวย่นทนเอาสารวลร่า;
 ขอยอมให้ตับระบมอมสุรา
 ดีกว่าถอนใจใหญ่ใจเหี่ยวตาย.
 ใจนเล้าคนเราที่เลื้อดผาด
 มีจุดจาดแล่นไปในเส้นสาย
 จะมานั่งแน่นิ่งไม่ดิงกาย
 เหมือนก้อนหินกรวดทรายไม่เข้าการ.
 เมื่อยามตื่นฉันใดจะให้หลับ,
 รวกับรอมรณาน่าสงสาร,
 ไม่หัวเราะบ้างไซ้ไรไม่ได้การ
 จริงนะท่านเกลอขวัญอันโตนิโย.
 ฉันรักเธอเผยอพูดเพราะความรัก,
 ฉันรู้จักบางคนนำกวณโมโห
 ทำหน้าตาบ้านักละ, อ๊ะ พุทโธ!
 เหลอและโง่ราวกับวังน้ำขังนอน,

จนจอกแห้งแลสวะระกะเห็น
น้ำเน่าเหม็นเต็มไปด้วยบังหนอง;
แสร์รทำขริมขี้เมาเหมือนหาวนอน
หวังให้ชนนิกรเขากล่าวชม
ว่าตัวเป็นนักปราชญ์ฉลาดหนัก
รู้แหลมลึกसारพัดเป็นปฐุม,
เหมือนเจ้าผีมีอิทธิฤทธิ์อุดม
ร้องคารมว่า “กุศกัณฐ์อิฐไธ้!
เมื่อยามกูอัปายากพูดจา
ถึงแม้หมาก้อย่าเห่าอย่าหอนแฮ!”
จริงนะ, อันโตนิโย, จริงแท้ ๆ!
ฉันรู้แน่คนเช่นนั้นมันมารยา,
อยากได้ชื่อว่าเป็นปราชญ์ฉลาดรู้
เพราะหุบปากนิ่งอยู่เท่านั้นหนา;
เมื่อใดเผยปากขึ้นสนทนา
ถ้อยคำไม่เป็นภาษาอันพึงใจ.
ใครยินแล้วไม่แคล้วการตินิน
ปวงกรินนินทาว่าบ้าใหญ่.
ฉันจะกล่าวต่อไปอีกก็ได้
แต่เอาไว้คราวอื่นจึงสนทนา.
เชื่อฉันเถิดเพื่อนรัก ๆ จงเชื่อ,
เอาความขริมเป็นเหยื่อเพื่อตักหา
ซึ่งถ้อยคำสรรเสริญของโลก
เหมือนมุ้งตกปลาบ้าไม่เข้าที่.
ล่อเร็นไซเพื่อนยามาเถิดเพื่อน

อย่าร่อเทือน-ลาก่อนทั้งสองศรี :

ไว้เมื่อกินอ้มหน้าสำราญดี
แล้วจึงมีเทศน์ธรรม์กันต่อไป.

ถอ. ถ้าเช่นนั้นฉันลากว่าจะเย็น :

ฉันนี้เห็นจะต้องทำเป็นขริ่มใหญ่
เหมือนปราชญ์เกี้ยวมานั้นไซ้,
เพราะจำใจจำต้องขี้มขริ่มอยู่เอง.

เพราะว่ากราดิยาโนในเชิงปาก
สู้เขายาก, พุดไม่ทันฉันต้องเน้ง.

กรา. เกลลอกแทบไม่ได้ยินเสียงตนเอง
ถ้าอยู่กับเพื่อนผู้เก่งสักสองปี.

อันโต. เอาเถิดเกลลอกผิดอีกไม่ช้า
ฉันจะหมั่นพุดจาให้ควรที่.

กรา. ดีแล้วเพื่อน, ลิ่นคนนิ่งไม่ดี
ที่ควรนิ่งนั้นก็มิแต่ลิ่นโค,
กับลิ่นหญิงโง่จั่งทั้งรูปชั่ว
จนไร้ผิวควรสงบเพื่อปิดโง่,
ผู้ฉลาดปราชญ์เปรี๊ยะมีเรื่องโว
หาเรื่องพุดได้อีกไซ้ไม่ร้อนใจ
(กราดิยาโน กับลอเร็นโซ เข้าโรง.)

อันโต. อย่างไรเพื่อน, จะว่าอย่างไร ?

บัส. กราดิยาโนมักพุดมากปากไม่อยู่สุข พุดพลอดพล่อยสนุก ๆ ไม่มี
สาระอะไร พุดเหลว ๆ ได้ยิ่งกว่าใคร ๆ ในเมืองเวนิส. ในคำพุด
จะมีสุภาษิตอยู่ก็แต่ชนิดเดียวยากจริงเจียวจะค้นในคำสนทนา ประ-
หนึ่งว่าข้าวเปลือกเพียงสองเมล็ดน้อย เข้าไปแฝงกระจอยร่อยอยู่

ในกระบุงเกลบ : คำนั้ทั้งวันก็แทบจะหาไม่พบได้ ; และถึงเมื่อพบแล้วไซ้ร้ก็ไม่มีราคา เป็นอันป่วยการหา, ไม่เป็นประโยชน์อะไร.

อันโต. เออ ๆ นี่แน่เกลอข้าขอถาม
แม่รุ้งงามอยู่หนตำบลไหน
ที่เกลอว่าชอบจิตและจิตใจ
จะบอกให้มิใช่หรือในวันนี ?

บัส. อันโตนิโยพี่ชายสหายแก้ว
เพื่อนรู้แล้วว่าทรัพย์ของฉฉนี้
ได้ชักไปใช้จ่ายฟุ่มฟายทวี,
เพราะเหตุที่หน้าใหญ่เกินกำลัง.
แต่มิใช่จะบ่นเพราะตนโง่,
ใช่จะโทษผู้ใด ; ใจฉฉตั้ง
อยู่เพียงที่ตรงจะประทะประทั้ง
ใช้หนี้สินรุงรังที่คั่งค้าง.
อันโตนิโยเธอนี้สิมีคุณ
ทั้งให้ทุนให้รักไม่เว้นว่าง ;
เพราะความรักเพื่อนไซ้ร้ไม่จิตใจ
จึงเป็นทางที่หวังหยั่งเมตตา.
ขอเล่าความตามจริงทุกสิ่งสรรพ
ขอพึ่งเพื่อนเดือนฉฉช่วยปรึกษา,
ทำฉฉจึงจะได้สมวิญญูณ์
พ้นบรรดาหนี้สินสินห่วยโย.

อันโต. บัสสานิโยจงรีบเร่งพาที,
ถ้าแม้หนี้ฉฉค้างทั้งหมดไซ้ร้
เป็นสิ่งที่สุจริตไม่ติดใจ

เหมือนตัวเพื่อนเองไซ้รู้ชื่อตรง.
เอาเถิดทั้งเงินทองของตัวข้า,
แม้กายา, แลทรัพย์, ซึ่งประสงค์
จะยอมยกให้ได้ตั้งใจง,
ยอมปลดปลงทุกสิ่งไม่เสียดาย.

บัส.

เมื่อเด็ก ๆ ยามเสียลูกศรหนึ่ง
เคยรำพึงเพื่อหาลูกศรหาย,
และยังเข้าไปอีกลูก, ถูกอุบาย,
ยิ่งมุ่งหมายไปทางข้างเดียวกัน ;
แต่คราวนี้คอยจ้องมองแม่นย่ำ
เพื่อจดจำที่ตกโดยแม่นมั่น,
และโดยยอมเสียลูกศรเป็นสองฉะนั้น
มักได้อันหายแรกกลับคืนมา.
ที่เล่าเรื่องเมื่อยังเด็กเล็กอยู่นั้น
ก็เพราะฉันมีความปรารถนา
จะขอให้สหายช่วยเมตตา ;
อันตัวข้าเป็นหนี้เพื่อนอยู่มากแล้ว,
และเหมือนเด็กไม่รู้จักระวังระไว
ทรัพย์ที่ยืมหมดไปนะเพื่อนแก้ว ;
แต่ถ้าเพื่อนยิงศรไปตามแนว
ทิศเดิมแล้วข้านี้จะได้ใจ.
จะคอยดูทางแสงเฟ่งไว้มั่น
แล้วตัวฉันจะหาคืนให้จงได้,
อย่างน้อยหนี่รายที่สองเป็นต้องใช้ ;
ถึงอย่างไรขอเพื่อนจงเมตตา.

อันโต. เพื่อนก็รู้อยู่แล้วเพื่อนแก้วเอ๋ย,
 ฉันไม่เคยขัดเพื่อนเสนหา
 ไฉนพูดไม่เป็นเรื่องเปลืองเวลา;
 ที่เพื่อนยาสงสัยใจข้านี้,
 ข้าไกรธยิ่งกว่าที่เพื่อนจะผลาญทรัพย์
 ของข้าจนย่อยยับสรรพปณีย :
 จงบอกเกิดต้องประสงค์สิ่งไรมี
 จะช่วยให้สมที่อารมณ์จินต์.
 บัศ. ที่เบ็ลมอนด์มีนางสาวางองค์
 อนงค์รับมรดกมากมวลสิน ;
 นางแสนงามอร่ามพร้งทั้งกายิน
 อีกรามสิ้นท่วงทีกริยา ;
 อนึ่งนางมีสกุณคุณสมบัติ
 สารพัดงามยิ่งกว่างามหน้า :
 บางคราวชายดาร์จับจับนัยน์ตา
 เหมือนหนึ่งให้ที่ท่ายานินดี.
 นางนั้นชื่อปอร์เซียผู้โฉมเจิด,
 งามประเสริฐสูงล้ำสะอากศรี
 ไม่น้อยกว่าโฉมตรูผู้บุตรี
 แห่งคาโตเสนีโรมโบราณ.
 กล่าวคือนางปอร์เซียเมียบุตรดัส
 ผู้จะจัดแรงฤทธิ์จิตทหาร,
 จนออกชื่อลือลงพงศาวดาร
 เพราะนางคราญงามพร้อมทั้งกายใจ.
 แต่ปอร์เซียของฉฉนั้นไม่แพ้,

เกียรติหล่อนแพร่ทั่วธานีใหญ่,
 เพราะชายหนุ่มจากแคว้นแดนไกล ๆ
 จากสี่ทิศต่างไปเพื่อชมนาง.
 ผมหล่อนเหลือเรื่องอุไรเหมือนไหมทอง
 และฟูฟ่องที่หน้าผากทั้งสองข้าง,
 เปรียบเหมือนแก้วแพรพรรณร้อยล่อยู่กลาง
 คัดนางค์เพื่อให้คนเฝ้าชม.

อันโตนิโม่แม้ฉันนั้นมีสิน
 จะได้ชมโฉมยุพินประสงค์สม,
 ฉันเชื่อใจว่าจะได้ตั้งอารมณ์
 ลากอุดมคงจะได้สมใจปอง !

อันโต.

เพื่อนก็รู้ชื่อว่าบรรดาทรัพย์
 ของฉันสรรพอยู่ทะเลสิ้นทั้งผอง ;
 ไม่มีเหลืออยู่เลยทั้งเงินทอง,
 หรือสิ่งของที่จะค้าหากำไร :
 ฉะนั้นจงเที่ยวถามตามตลาด
 บางที่จะสามารถหยิบยืมได้,
 ลองดูชื่อเสียงฉันนั้นเป็นไร
 เวนิสเชื่อเพียงใดได้รู้กัน :
 ฉันจะช่วยเพื่อนยาอย่าฉงน
 จนได้เงินพอใช้สมใจฝัน,
 ช่วยเพื่อนถึงเบ็ลมอนด์ด้วยเร็วพลัน
 ถึงแจ่มจันทร์ปอร์เซียอย่าเสียใจ.
 เพื่อนจงไปเที่ยวถามตามชาวเมือง,
 ฉันจะช่วยสืบเรื่องกู้เงินให้,

แม่ประสบพบผู้ให้กู้ไฉรั

อย่าสงสัยฉันจะเป็นธุระเอง. [ต่างคนต่างเข้าโรง.]

ตอนที่ ๒

เบ็ลมอนต์. ห้องหนึ่งในเรือนนางปอร์เซีย.

นางปอร์เซียกับเนริสสาออกมา.

ปอร์. จริงนะเนริสสา, ข้าน้อยเบื่อหน้าโลกอันใหญ่นี้จริง ๆ.

เนริส. ถ้าความทุกข์ของคุณหญิงมีมากมาย และล้นหลายเท่าความสมบูรณ์
ละก็น่าเบื่ออยู่ : แต่ดูเหมือนผู้ที่กินอิมหนาวสำราญมากเกินไป ก็
อาจจะเป็นไข้ได้เท่ากับคนที่อดอาหาร. ถ้าจะให้มีความสุขสำราญ
อย่างจริงจังก็ต้องนั่งอยู่กลาง ๆ หว่างมั่งมีกับความจน : เขาว่าคน
ที่มั่งมีเป็นเศรษฐีมีหลายหลัก มักจะผอมหงอกเร็วกว่าธรรมดา ;
แต่ส่วนคนมีเงินตราแต่เพียงพอกิน มักสมถวิลอายุยืนอยู่นานปี.

ปอร์. ภาษิตดี, และช่างกล่าวให้ไพเราะ

เนริส. ถ้ามีต่อให้เหมาะ ๆ ก็จะได้ดีเหลือใจ

ปอร์. ถ้าการทำสิ่งใด ๆ สำเร็จง่าย สำเร็จตายเท่าที่เรารู้ว่าดี, ภูมิน้อย
ก็คงจะได้เป็นนิหารหลวง, และปวงหีบกระต้อมคนเข้ญใจ ก็คง
จะได้เป็นวังเจ้านายไปหมด. นักพรตผู้ประพฤติสมปากสอน เป็น
ผู้ประเสริฐเลิศสุนทรควรอภิวาท : ฉันสามารถสอนคนยี่สิบคน
ให้รู้เหตุผลสิ่งดีชั่ว, แต่ตัวฉันจะกลับไปเป็นผู้หนึ่ง ในยี่สิบซึ่ง
จะประพฤติตามตัวฉันสอน น่าจะเร้าร้อนลำบากยิ่งกว่าเทศนา.
ความฉลาดอาจรจนาดั่งบัญญัติ เพื่อบังคับสารพัดจิตปาณะ ; แต่
โทษะอาจจะโดดโลดข้ามรั้ว ไม่เกรงกลัวบัญญัติเลยก็มี : นี่มักเป็น
ธรรมดาของคนรุ่น ๆ มักเฉียวฉุนโลดข้ามความดักเตือน เหมือน
กระต่ายข้ามขั้วแผ้วเข้าป่า. แต่พูดเช่นนี้ดูที่ทำไมใช่ทางดีที่จะ
เลือกหาสามีมาเป็นคู่เสนาหา. อนิจจา, คำว่าเลือกนี้แหละน่าอัศจรรย์.
ชายที่ฉันชอบใจก็เลือกไม่ได้ตามปรารถนา, ชายที่ไม่ชอบอัชฌาก็ขับไล่

ไม่ได้ ; น่าอัศจรรย์ที่ความประสงค์ของพ่อผู้ล่องลับตามมาบังคับใจของลูกผู้ยังเป็น ๆ. เนริสสาหล่อนไม่เห็นความยากบ้างหรือ, คือฉันจะเลือกผู้ใดก็ได้ ไม่ได้ หรือจะไม่ยินยอมกับใคร ๆ ก็ไม่ได้เหมือนกัน.

เนริส. ท่านบิดาของคุณนายนั้นท่านเป็นคนดี : ผู้ที่มีคุณสมบัติเมื่อยามถึงเวลาตาย มักจะให้อุบายไว้อย่างสำคัญ : เหตุฉะนั้นการเลือกสรรตามที่กำหนดไว้ให้เลือกหีบทองเงินหรือตะกั่ว, ใครเลือกถูกก็ได้ตัวคุณนายด้วยไซ้, คงไม่มีใครเลือกถูกสมกมล เว้นแต่บุคคลผู้รักใคร่คุณนายจริง ๆ. แต่คุณหญิงชอบใจผู้ใดบ้าง ในระหว่างพวกที่มาดูตัวบัดนี้ ?

ปอร์. หล่อนลองกล่าวชื่อคนที่สักหน่อยหรือ ; พ่อหล่อนเอ๋ยชื่อ ฉันจะบอกลักษณะให้ ; เมื่อฉันบอกลักษณะอย่างไรก็คอยฟัง แล้วซึ่งน้ำหนักความรักมากหรือน้อยคอยรำพึง.

เนริส หนึ่ง, เจ้าชายเมืองนะโปลี.

ปอร์. ท่านผู้นี้ควรจะเป็นม้า เพราะพูดจาได้แต่เรื่องม้าของตัวเอง ; ช่างน่าหัวเราะยกย่องเป็นความฉลาดที่สามารถใส่เกือกม้านั่นเองได้. ฉันสงสัยว่ามารดาของเธอนั้นจะได้สนิทติดพันกับช่างใส่เกือกม้า.

เนริส. ถัดลงมาก็มี เคนตี ปะละติน.

ปอร์. ไม่เป็นชิ้น, เห็นแต่นั่งทำหน้าบึ้ง, ขมึงทิ้งประหนึ่งจะพูดกระโชกกระชาก ว่า “ถึงไม่ยากได้ฉันก็ตามที่ต้องเลือกเดี๋ยวนี้, หาไม่ได้เห็นกัน :” เธอฟังนิทานอะไรขึ้น ๆ ไม่ยิ้มจนนิด : ฉันหัวน้จิดเกรงว่ากว่าจะแก่เฒ่า จะกลายเป็นขริ้วหน้าเจ้า เป็นเต่าตุ่น, เพราะแต่รุ่น ๆ ยิ้มไม่เป็นเสียเช่นนี้. ให้ฉันแต่งกับกะโหลกผีคาบกระดูกขาจะเป็นสุขสนุกกว่าต้องคลอเคลีย เป็นเมียท่านทั้งสองราที่ว้ามาแล้ว. คุณพระช่วยขอให้แคล้วท่านทั้งสอง !

เนริส. เมสเสียร์เลอะบอง ฝรั่งเศสเล่า, เป็นฉันใด ?

ปอร์. พระเจ้าสร้างมาแล้วอย่างไร ๆ ก็ต้องให้เป็นคน. แต่แท้จริงฉันรู้สึก
ตนว่าการเย้ย ไม่ควรเลย ไม่ควรที่จะทำเช่นนั้น ; แต่น่าขันฝรั่งเศส
นั้นหนักหนา ! – ม้าของเขาดีกว่าของเจ้านะโปลี : นิ้วหน้าได้สนิท
ดีกว่าเคานตี ปะละติน : มีลักษณะของคนทั้งสิ้นแต่ไม่เหมือนผู้ใด :
ยินเสียงนกร้องในไพร, เขาต้องพลอยรำเด็น : เห็นเงาของตนเอง
ก็ต้องเอากะปี่แทง : ถ้าฉันแต่งกับท่านผู้นี้, ก็เท่ากับมีผัวยี่สิบคน
พร้อม ๆ กัน. ถ้าหากเขาชิงฉัน, ฉันก็จะยอมให้โอกา ; เพราะถ้า
เขารักใคร่ฉันจนไหลหลง, ฉันคงตอบแทนเขาให้เพียงพอไม่ได้.

เนริส. ถัดนั้นไปคือฟอลคอนบริดจ์ ขุนนางหนุ่มจากเมืองอังกฤษนั้นเป็น
อย่างไร ?

ปอร์. ฉันไม่เคยพูดอะไรเลยกับเขา ; เพราะเขาไม่เข้าใจเรา, เราก็หมด
ปัญหา : ภาษาละตินฝรั่งเศสหรืออิตาลีเขาพูดไม่ได้เลย, เช่นนี้
จะทำอย่างไร ? ส่วนตัวฉันเองไซร้ห่อ่อนก็อาจเป็นพยาน สาบาน
ว่าฉันไม่รู้ภาษาอังกฤษ, จะพูดแม้แต่น้อยนิดก็ไม่ได้. ที่จริงเขา
นั้นไซร้เหมือนรูปภาพ อันช่างเขียนไว้พอให้ทราบว่าเป็นชายดี ;
แต่ใครเล่าในโลกนี้จะสามารถอาจสนทนากับหุ่นยนต์, จนปัญหา.
อีกพิศดูเสื้อผาก็ดูพิลึก ! ฉันนึกว่าเสื้อเห็นจะซื้อที่อิตาลี, กางเกง
ที่จะซื้อที่เมืองฝรั่งเศส. หมวกประเทศเยอรมนีมีราคา, กิริยาเที่ยว
เก็บตกทั่ว ๆ ไป.

เนริส. ขุนนางสกอตเป็นอย่างไรเล่าเจ้าขา ?

ปอร์. ฉันเห็นว่าชอบหยิบยืมของเพื่อนบ้าน ; เช่นเมื่อวานขอยืมกำหมัด
จากเพื่อนอังกฤษ, แล้วสาบานว่าตั้งใจจะใช้หนี้ ในเมื่อมีโอกา
และกำลัง : ฝรั่งเศสดูเหมือนรับเป็นนายประกัน, จะยอมให้กำหมัด
อีกอันถ้าต้องการ.

- เนริส. เออ ก็ท่านชายหนุ่มชาติเยอรมัน หลานเจ้าสักรโซ่นั้นชอบหรือไม่ ?
- ปอร์. ฉันชอบใจน้อยนักเวลาเช้า, เมื่อยังไม่เมาสุรา ; เวลาบ่ายซึ่งน้ำหน้า, เมื่อเวลาที่เมาแอ้ : ถึงแม้เวลาที่ดีพร้อมพรั่ง, ก็ยังเลวกว่ามนุษย์ ; และเวลาที่เลวที่สุด, ก็ไม่ดีกว่าเดรัจฉาน : หากว่ามีเหตุการณ์เคราะห์ร้ายใหญ่, ฉันก็ยังหวังใจว่าจะไม่ต้องพึ่งท่านผู้นี้.
- เนริส. แต่ก็ถ้าเขาเผอิญมีความประสงค์, และเผอิญเลือกหีบตรงความปรารถนา, ถ้าคุณนายไม่ยอมแต่งงานกับเขานั้น มันมิเป็นการขัดคำสั่งของคุณบิดาฤ ?
- ปอร์. อือ ! แม้เกรงจะต้องร้อนร่ำคาญใจ ก็ขอให้หล่อนช่วยด้วยสักหน่อย จงคอยหาสุราไรน์ถ้วยใหญ่ ๆ ไปตั้งไว้ริมหีบใบที่ผิด ; ฉันคิดว่าถึงแม้ปีศาจบรรจอยู่ในหีบนั้นก็ตามที, แต่เพราะมีเหยื่อล่ออย่างพอใจ เขานั้นไซ้ร้คงเลือกเอาหีบนั้นเป็นแน่ละ. จริงนะแม่เนริสสา ฉันคงหาอุบาย โยกย้ายหลีกเสี่ยงให้จงได้ เพราะฉันนี้ไม่พอใจเป็นภรรยาแห่งผ้าชีวรีวซุบสุราเช่นท่านผู้นั้น.
- เนริส. คุณนายไม่ต้องพรึ่นหวั่นใจ ว่าจะต้องแต่งงานกับท่านผู้ใดที่กล่าวนามมาทั้งนั้น : เขาได้บอกแก่ดิฉันแล้วว่ามีความตั้งใจ ต่างคนต่างจะกลับไปบ้านของตน. ไม่พูดกวนให้คุณนายกังวลอีกต่อไป, เว้นเสียแต่จะมีทางได้สมความมุ่งหมาย โดยอุบายอย่างอื่นนอกจากการเลือกสรร หีบทั้งสามใบนั้นตามคำสั่งคุณบิดา.
- ปอร์. ถึงแม้ว่าฉันจะต้องอยู่จนแก่แรดแปดสิบปี และคงเป็นพรหมจารีอยู่จนชีวิตหาไม่, ก็ไม่ยอมแต่งงานกับใครนอกจากตามที่คุณพ่อสั่ง. ฉันยินดีจริง ๆ จัง ๆ ที่พวกผู้ชายเหล่านั้น เขายอมจำนนโดยจับพลันไม่หวังต่อไป ; ไม่มีผู้ใดในหมู่นั้นแม้แต่สักคนหนึ่งซึ่งฉันจะพอใจให้อยู่มากกว่าให้ไปพ้น ; และฉันขอให้เทวดาเดินหนช่วยพิทักษ์รักษา เขาทั้งหลายในเวลาเดินทางไป.

เนริส. คุณนายจำไม่ได้หรือเมื่อคุณพ่อยังอยู่ ดูเหมือนมีชาวเมืองเวนิส
ผู้หนึ่ง ซึ่งเป็นผู้รู้วิชาชาญและเป็นทหารกล้า มากับท่านมาร์ควิส-
มอนเฟร์รัต.

ปอร์. จำได้ถนัด, เขาชื่อบัสซานิโอ.

เนริส. นั้นแหละเจ้าข้า ; บรรดาผู้ชายใด ๆ ที่ดิฉันได้เคยพบยังไม่เคยประสบ
ผู้ใดที่ควรคู่กับยอดหญิง ยิ่งไปกว่าท่านผู้นี้.

ปอร์. ฉันจำเขาได้ดีเหมือนกัน ; และจำได้มั่นว่าเขาดีสมที่หล่อนชมไว้.
(คนใช้ผู้หนึ่งออกมา.)

มาทำไม ? ธุระอะไร ?

คนใช้. แยกทั้งสี่ขอพบคุณนาย, เพื่อจะลาไป : กับมีคนใช้มาจากคนที่ห้า
คือเจ้าเมืองมอริอโค ; เขาบอกข่าวว่า เจ้านายของเขาจะมาถึงที่นี่
ในเวลาค่ำวันนี้.

ปอร์. ถ้าฉันสามารถรับรองคนที่ห้านี้ ด้วยความยินดีเท่าที่จะส่งคนอื่นอีก
สี่ไป ฉันก็จะกล่าวว่าดีใจที่เขามา ; ถ้าเขามีคุณสมบัติเป็นสัตบุรุษ
นักบุญ แต่ผิวพรรณทารุณเหมือนหน้าผี ฉันก็เห็นจะต้องการให้
เขาให้ศีลให้ฉันบวชชี ดีกว่าที่จะให้เป็นภรรยา.

ไปด้วยกันเนริสสา, (พูดกับบ่าว) นำหน้าไป ! (พูดกับเนริสสา
อีก) ช่างกระไรพอส่งรายหนึ่งนี้พ้นประตู, ผู้อื่นมาทันที,
แทบไม่มีเวลาหาสุขใจ. (พากันเข้าโรง.)

ตอนที่ ๓

ลานในเมืองเวนิส.

บัสซานิโอ กับ ไซลોક ออกมา.

ไซ. สามพันเหรียญ ; อ้อ.

บัส. ขอยืมสักสามเดือนเถอะนาย.

ไซ. สามเดือน ; อ้อ

บัส. ฉันได้บอกนายแล้ว, ว่าอันโตนิโอจะเป็นนายประกัน.

ไซ. อันโตนิโอจะเป็นนายประกัน ; อ้อ.

บัส. นายจะให้ฉันกู้ได้หรือไม่ ? จะให้ความพอใจแก่ฉันหรือไม่ ? ฉันจะได้รับคำตอบของนายเมื่อไร ?

ไซ. สามพันเหรียญ, กู้สามเดือน, และอันโตนิโอเป็นนายประกัน.

บัส. ก็นายจะว่าอย่างไร ?

ไซ. อันโตนิโอเขาเป็นคนดีอยู่.

บัส. นายเคยได้ยินใครกล่าวร้ายถึงเขาบ้างหรือ ?

ไซ. อ้อ, เปล่าเลย, เปล่าเลย ; การที่ฉันกล่าวว่าเขาเป็นคนดีนั้น, ประการหนึ่งจะให้เขาเข้าใจว่า เขาเป็นประกันพอแล้ว แต่ทุนรอนของเขาก็ไม่สู้จะแน่นอนนัก ; เขามีกำปั่นลำหนึ่งไปค้าทางทวีปเอเชีย, อีกลำหนึ่งไปทางอินเดีย ; นอกนั้นฉันได้ยินเขาพูดกันที่กลางตลาดว่ามีลำที่สามไปทางเม็กซิโก, ลำที่สี่ไปทางเมืองอังกฤษ, กับยังมีการค้าขายภายนอกเมืองอีกหลายราย, ที่เขาได้ลงทุนไว้มาก. แต่เรือหรือก็เป็นแต่กระดาน, และกะลาสีก็เป็นแต่เพียงมนุษย์ : มีทั้งหนูบกหนูน้ำ, โจรบกและโจรน้ำ คือ สลัด ; อีกทั้งมีอันตรายคลื่น, ลม, และศิลา. แต่ถึงกระนั้นก็ดี, คน ๆ นั้น นับว่าเป็นอันเพียงพอ. สามพันเหรียญ ; ฉันเห็นจะพอยอมให้เขาเป็นประกันได้ดอก.

บัส. ไว้ใจเถิดว่าเชื่อได้.

ไซ. ฉันจะไว้ใจว่าเชื่อได้ ; และเพื่อให้เป็นที่วางใจได้, ฉันจะไตร่ตรองให้ดี. ฉันจะขอพบพบกับอันโตนิโยสักหน่อยได้หรือไม่ ?

บัส. เชิญนายไปกินอาหารด้วยกันเถิด.

ไซ. เออ, ก็จะไปดมเนื้อหมู่นั้นสิ ; จะให้ไปกินของที่ศาสนานาซาริตของนาย เสกเอาผีร้ายเข้าไปสิงไว้แล้วนั้นสิ ! ฉันยอมจะซื้อกับนาย, ขายกับนาย, พุดกับนาย, เดินกับนาย, และอื่น ๆ ; แต่ฉันไม่ขอกินร่วมกับนาย, ดื่มร่วมกับนาย, หรือสวดมนต์ร่วมกับนาย ! ข้าวดลาดมืออะไรบ้าง ? นั้นใครเดินทางมาทางนี้ ?

(อันโตนิโยออกมา.)

บัส. น้อย่างไรเล่าสินยอร์อันโตนิโย.

ไซ. (บ่น) ดู ๆ ราวคนขายสุรา
ซึ่งตั้งท่าประจบให้ซื้อเหล้า !

พอเห็นหน้าจิ้ง ๆ ชังไม่เบา,
เกลียดเขาคริสตังชังแทบตาย.

แต่แท้จริงยิ่งกว่านั้นมันอวดดี

ทำท่วงทีกรุณาชนทั้งหลาย,

ให้กู้เงินยกดอกเบี้ยเสียมากมาย

เหมือนมุ้งร้ายเราไซร์ให้เสียที.

ถ้าแม้เราเอาเปรียบได้สักหน

ลวงด้วยกลให้ถล่มจนป้าปี่,

คงจะได้แก้เผ็ดสำเร็จดี

ให้สมที่พยาบาทมาดมานาน.

เขานั้นชั่วชาติของเรา, เขาด่าว่า

แม้ต่อหน้าพาณิชย์ที่กลางย่าน;

'ไซ.(ป่น) ดู ๆ ราวคนขายสุรา
 ซึ่งตั้งท่าประจบให้ซื้อเหล้า !
 พอเห็นหน้าจิ้ง ๆ ชังไม่เบา,
 เกลียดเขาคริสตั้งชังแทบตาย.

เคยดำเรา, เฝ้านินทาว่าเราพาล
ที่ออมสิน, ตีการต่อกำไร;
และเพราะเราใช้อุบายหมายพุนทรัพย์
กลับว่ารีดแรงดอกเบี้ยยดูเสียใหญ่.
จะยอมงดดอกเบี้ยได้ฉันใด ?
ยอมไม่ได้ !

บัส.

ไซลือก, เชิญทางนี้.

ไซ.

ฉันกำลังคำนวณประมวลสิน
รวมทั้งสินที่มีอยู่เต็มที,
เท่าที่จดจำได้ในบัดนี้,
เห็นจะไม่มีประมวลถ้วนสามพัน.
แต่เอาเถิดจะหาให้สมใจท่าน;
จะยืมจากตุบาสหายฉัน
ผู้เป็นยิวร่วมชาติสนิทกัน,
คงได้พลัน. เออ ก็เดือนนี้จะใช้ ?
(พูดกับอันโตนิโอ) อ้อ, อ้อ, สินยอร์, ขอเคารพ
ได้พบท่านยินดีหาน้อยไม่;
กำลังกล่าวถึงท่านอยู่ไฉน
มาเมื่อไร ตัวดีฉันมีทันทู.

อันโต.

ไซลือก, ท่านนั้นยอมทราบบว่า
ธรรมดาฉันไม่ชอบการยืมกู้
โดยเอาเปรียบอย่างใด ๆ, ใครก็รู้
แน่ชัดอยู่ว่าดอกเบี้ยเสียไม่ตรี.
แต่เอาเถิดคราวนี้ฉันมีกิจ
ต้องช่วยมิตรผู้รักอย่างเต็มที,

จำเป็นแท้ ๆ แน่ครานี้
ที่จะประพฤติผิดจากธรรมดา.
เพื่อนของฉันบอกแล้วหรือไหน
ว่าต้องการเท่าไร ?

ไซ. เขาบอกข้า

ว่าต้องการสามพันเหรียญเงินตรา.

อันโต. ในเวลาสามเดือนไม่เชื่อแน่ไซ้.

ไซ. อ้อ, ลืมไป; เขาบอกว่าสามเดือน.
ท่านผู้เพื่อนจะรับประกันให้;
แต่ข้าเจ้าคิด ๆ ยังติดใจ
เคยได้ยินท่านไซร์เปลงวาที,
ว่าไม่กู้หรือให้ใครยืมเงิน
โดยคิดดอกเบี่ยเกินกว่าควรที่;
ท่านยังคงเห็นตรงอยู่เช่นนี้
หรืออย่างไร ?

อันโต. แน่ละซีคงเช่นนั้น.

ไซ. เมื่อยากบชนกของชาติข้า
รับเลี้ยงแกะของอาลาบันขยัน
ยากบเป็นบุตรที่สามผู้งามครัน
ของอาบรัมผู้พันธุ์เผ่าโบราณ,
ยากบมีแกะดีชั่วที่สาม

อันโต. มีข้อความเกี่ยวอะไรจงไซ้ขาน.
เอาดอกเบี่ยหรือไหนในกิจการ ?

ไซ. ข้าจะเล่าให้ท่านพอเข้าใจ.
อันจะคิดดอกเบี่ยในการทำงาน

เช่นเราท่านเข้าใจนั้นหาไม่;
 แต่ยากบมีอุบายขยายไชร้
 ควรจำไว้เป็นคติตริตูพลาง.
 เมื่อลาบันสัญญาว่าลูกเกิด
 แต่กำเนิดตัวใดมีชนต่าง,
 จะแบ่งให้ยากบครบระวาง
 แทนค่าจ้าง, ยากบก็ยินดี.
 ถึงฤดูตัวเมียเคลียตัวผู้
 ยากบดูเห็นเหมาะสมเสียเต็มที:
 ความฉลาดช่างคิดสนิทดี
 หากังไม้มากมีเปลือกสีด้า,
 มาปอกเปลือกให้เป็นลายสมหมายมัน,
 เอาไม้ันั้นปักกิ่งก้านู่นำเข้า
 ตรงหน้านางแกะทั้งหลายกายกำยำ,
 เหมือนหนึ่งนำแนะจิตให้ติดตาม.
 ครั้นนางแกะทอ้งแก่, แน่คิดถูก,
 มันตกลูกต่างพร้อมไม่น้อยหนา,
 ลูก ๆ ล้วนอ้วนพีมีราคา
 อาตองให้ยากบจนครบครัน
 นี่เป็นทางจำเริญเชิญจำไว้,
 ยากบไชร้มั่งมีเพราะเหตุนั้น;
 การใช้ทรัพย์ถนอมทุนเป็นบุญครัน,
 อย่าฉ้อโกงเพื่อนกันนั้นแหละดี.
 ที่ยากบอาสาอนันไชร้,
 โดยตั้งใจอาศัยเคราะห์เหมาะควรที่;

ได้ทำโรมันเหมาะ เพราะเคราะห์ดี,
มิใช่มีฤทธิ์เดชวิเศษไกร.

เป็นเพราะเทพเทวามหาศาล
ทรงบันดาลให้เป็นเช่นนั้นได้.
นายเล่าเรื่องของชนกนี้ทำไม,
หรือหวังให้เงินงอกดอกกระจาย ?
หรือเงินทองของนายที่มีอยู่
เป็นแกะผู้แกะเมียสิ้นทั้งหลาย ?

ไซ. นายจะว่าอย่างไรตามใจนาย,
ฉันค้าขายเงินงอกออกเร็วพลัน.

อันโต. ดูเอาเถิด, เพื่อนยาบัลลानीโย,
มันอวดโอ้อยกคัมภีร์เป็นเหมาะมัน.
เหมือนปิศาจอ้างพระสูตรอันเที่ยงธรรม
เพื่อป้องกันคนด่าว่าอัปรีย.
อันคนหยาบบาปชั่วกลั้วสันดาน
อ้างนักบุญเป็นพยานโอ้อิ่งมี,
เหมือนผู้ร้ายหมายมองของดี ๆ
ยืมไว้ทีเพื่อลงปวงนักธรรม.
ผลที่นอกสุกใสในเป็นโพรง,
คือคนโกงพูดเพราะเหมาะคำซ้ำ;
อันว่าพจน์ปลดลงปวงระยำ
แฝงในรูปร่างมัลลาล่องลงตา !

ไซ. (ป่น) ถึงสามพัน; มากครั้น-เขาจะใช้
ให้ภายในสามเดือนหรือในว่า ?
คิดดอกเบี้ยส่วนสี่มีตำรา

อันโต.

แนะไซล็อก, บอกมา; ว่าอย่างไร ?

ไซ.

หลายครั้งหนอ, สินยอร์อันโตนิโย,

ในท่ามกลางรียาลโตตลาดใหญ่

ท่านเคยกล่าวเตือนข้าเจ้าไซร์

ถึงกิจการข้าให้กู้เงินทอง:

แต่ดูข้าสูงส่งและอดกลั้น,

ชาติข้านั้นอดโกรธได้ทั้งผอง.

ท่านพูดจาด่าว่าข้าก่ายกอง,

ว่าจงหองเป็นมิจฉาทีฐิพาล;

ทั้งว่าข้าเป็นหมาจินดาร้าย.

ถมน้ำลายรดเสื้อเมื่อเดินผ่าน,

ทั้งนี้เพราะตั้งจิตชังกิจการ

ที่ข้าใช้ธนาสารของข้าเอง.

บัดนี้ท่านต้องการข้าช่วยกิจ

ให้สัมฤทธิ์ท่านมาพูดโง่งม,

“แนะไซล็อก, ข้าขอเงินของตัวเอง:”

ท่านนี้เก่งแท้, เห็นเป็นยอดคน.

ท่านผู้เคยถมน้ำลายรดหมวดข้า,

เอาตีนเตะเช่นหมากลางถนน,

ผ่านหน้าบ้านคราใดไล่ให้พ้น,

บัดนี้ป่นอยู่หนอขอเงินตรา.

ข้าจะตอบฉันทให้ท่านรัก ?

“เออสุนัขมีเงินหรือเจ้าข้า ?

หมาหัวเน่าเอาเงินที่ไหนมา

ถึงสามพันเหรียญตราข้าอยากรู้ ?”

หรือให้ข้าประนมและก้มหัว,
เหมือนข้ามีค่าตัวติดท่านอยู่
และพูดเสียงกระเส่า ๆ หัวเข้าคู้
ไหว้เจ้ากูแล้วตอบวาทไป
ว่า “ได้ทำบุญเหลือเมื่อวันพุธ
ได้ถมทุตรดเกศา, ข้าขอไหว้;
อีกครั้งหนึ่งสืบเล่นกระเด็นไป;
ข้าขอบคุณท่านไซร์ไม่รู้วาย,
อันได้เท่าจะประสงค์ซึ่งเงินทอง
ข้าขอให้ทั้งกองสมม่งหมาย?”

อันโต.

ข้าทำแล้วอย่างไรข้าไม่อาย
ไม่ยอบกายไม่ยอมจะถ่อมตน.
ถ่มน้ำลายหรือสืบเช่นเคยไซร์,
ต่อไปก็คงทำได้อีกหน.
ถ้าจะให้กูหนี้สมกมล
ก็อย่าให้ฉันคนที่ชอบกัน;
เพราะเหตุว่าธรรมชาติผู้เป็นมิตร
คงไม่คิดดอกเบี้ยเป็นแม่นมั่น.
จงให้แก่ศัตรู, กุ้ย้มกัน
ไซร์ไม่ทันจะได้ทำให้หน้าใจ.

ไซ.

อ๊ะ ! อ๊ะ ! นี่โฉนโยโกรธเกรี้ยว ?
ข้าตั้งใจไมตรีเจียวกลับโกรธได้,
ตัวข้าเจ้านี้หวังและตั้งใจ
จะเป็นไมตรีจิตสนิทกัน;
ตั้งใจลิ้มความหลังตั้งต้นใหม่,

ให้ทรัพย์สินพอใจเป็นแม่นมั่น;
ดอกเบี้ยดอกหอยอะไรไม่เอากัน
ให้กู้ฉันคนสนิทจิตไม่ตรี.

บัส.

เออใจดีหนักหนา.

ไซ.

อย่าสงสัย.

ขอเชิญไปหาอำเภोज้างท้องที่,
ทำหนังสือสัญญาอย่าอวรี;
และอนึ่งพอเป็นที่ล้อเล่นกัน,
ถ้าหากถึงเวลากำหนดใช้
ท่านมิได้ใช้เงินกู้นั้น,
ให้ต้องตามหนังสือคู่มือพลัน,
ตัวดีฉันจะขอสิ่งอื่นแทน.

ขอมั่งสังขังหนักหนึ่งปอนด์ถ้วน
แล้วเอาตามแต่ที่ควร. อย่าหวงแหน.

อันโต.

เออดกกลง: เราสัญญา, อย่าดูแคลน,
และขมยิวว่าแสนจะใจดี.

บัส.

ไม่ได้แล้ว, เพื่อนแก้วอย่าทำบ้า;
ยอมไว้ทรัพย์ดีกว่าเจียนนะพี่!

อันโต.

เพื่อนจะพักหนักใจไปโยมี;

ฉันไม่ต้องเสียทีละเพื่อนเรา.

ในสองเดือนนี้แหละเพื่อนปวงกำปั่น

จะกลับมาครบครันทุกใบเสา

เดือนหนึ่งก่อนเวลาสัญญาเรา

จะมีเงินใช้เขาสามเท่าตัว.

ไซ.

ไอ้อาบรัมบิดาของข้าเอ๋ย

กระไรเลยคริสตังซังหาชั่ว;
 เพราะใจร้ายใจแข็งระวางกลัว
 ข้าจะคิดการชั่วทุกอย่างไป !
 นี่แน่นอน, หากสหายไม่สามารถ
 อาจหาเงินใช้ตามกำหนดได้,
 ข้าจะได้ประโยชน์โพธิผลใด
 ในการที่จะปรับตามสัญญา ?
 เนื่อนมนุษย์ปอนด์หนึ่งซึ่งว่านี้
 มันจะดีมีค่าอะไรหนา ?
 ไม่ดีเท่าเนื้อแกะเนื้อแพะนา
 หรือเนื้อโค, ตูข้าหวังไมตรี,
 จึงกล่าวเล่นเห็นพอล้อหยอกท่าน
 เพราะต้องการมิตรใจไม่เสียศรี:
 เมื่อท่านไม่พอใจจะไม่ตรี
 ขอลาที, แต่อย่าพาโลกัน.

อันโต.

เออ ! ไชลือก, ฉันยอมตามนายว่า.

ไช.

เช่นนั้นมาเชิญไปพร้อมดีฉัน
 ยังอำเภอก็เพื่อทำสัญญากัน
 พอขึ้น ๆ เป็นสุขสนุกสนาน;
 ฉันจะรีบไปหาเงินตราให้;
 แล้วเลยไปแวะสิ่งที่ทางบ้าน,
 แล้วจะรีบกลับมามิช้านาน.

อันโต.

ดีแล้วท่านยิวไชร์แสนใจดี

(ไชลือกเข้าโรง.)

เออ, ตายิวผู้นี้ดูที่ตั้ง

ทำจะเป็นคริสตังกระมังนี้:

ดีรู้จักเมตตาปราณี.

บัส.

ดูข้านี้เห็นทีไม่เข้าการ.

ฉันสงสัยคำอ่อนสุนทรพจน์,

เกรงใจคดมารยาทจากหวาน.

อันโต.

เอาเถิดอย่าหนักใจ, ไม่ช้านาน,

เรือคงมาทันกาลกำหนดดี.

(พากันเข้าโรง.)

องค์ที่ ๒

ตอนที่ ๑

เบ็ลมอนต์. ห้องหนึ่งในเรือนนางปอร์เซีย. เสียงแตรฝรั่งเป่า. เจ้ามอริออคโค
กับบริวารออก : แล้วนางปอร์เซียออก, พร้อมด้วยนางเนริสสาและบริวาร.

มอ. สาวน้อยอย่างซึ่งซึ่งผิวพรรณ
 แห่งตัวฉัน, คล้ายเงาพระสุริยศรี,
 เพราะฉันอยู่ใกล้แสงแรงวี
 จึงได้มีผิวพรรณอันคล้ำไป.
 จงหาชายชาวอุดรสุนทรร่าง
 รูปสำอาง, มาจากประเทศไหน
 ซึ่งแสงแดดแผดอ่อนหย่อนแรงไฟ
 จนแทบไม่เผาไหม้ให้ละลาย,
 แล้วจงเชือดเลือดดูให้รู้แจ้ง
 ซึ่งแรงรักในตัวของโฉมฉาย,
 เปรียบดูเถิดโลหิตทั้งสองชาย
 ของใครฉายแสงแดงแรงกว่ากัน.
 ข้าขอบอกกวนิดาว่าผิวนี
 เคยเป็นที่คนกล้าขามขยั้น:
 อีกนารีมีโฉมประโลมพรรณ
 ทั่วเขตชั้นนี้เคยรักสมัครครอง.
 อันผิวน้ำขำนี้ไม่ขอเปลี่ยน,
 ไม่ขอเพียรผัดนาวลอล่องนอง,
 เว้นเสียแต่เพื่อชวนแม่นวลละออง
 ให้แลต้องติดใจเพราะไมตรี.

ปอร์. ในการเลือกภัสดาตุข้าไชร์
เลือกมิได้ตามใจโดยเต็มที
ตามต้องดาอย่างเยวนารี;
อีกทั้งมีคำบิดาบัญชาไว้,
กำหนดซึ่งระเบียบการเลือกสรร,
ดิฉันเลือกตามใจหาได้ไม่;
ถ้าหากว่าบิดาของข้าไชร์
ท่านมิได้สั่งกันและกันวง
ให้ยอมแต่ผู้ที่เสี่ยงทาย,
ท่านเจ้าชายมีทางสมประสงค์
ได้เท่ากับผู้อื่นโดยเที่ยงตรง,
ขอท่านจงเห็นชอบ.

มอ.

ฉันขอบคุณ:

ได้ฟังว่าเพียงเท่านั้นฉันยังปลื้ม,
จนแทบลืมหูลืมอุราสิ้นว่าวุ่น;
จงนำสู่ผอบ, แม้สบบุญ
เผื่อจะหนุนให้ได้ครองต้องฤทัย.
ด้วยอำนาจดาบสำคัญอันใหญ่นี้,
ที่เคยผลาญโสฬ์ผู้เป็นใหญ่
คือตัวเจ้าอิหร่านชาญฤทธิไกร,
ผู้มีชัยชนะถึงสามครั้ง
เมื่อยามรบสุลต่านซูลีมาน,
ข้าจะหาญแข่งผู้ที่ฤทธิ์ขลัง
ไม่ขอหลบตาจ้องมองตาจิ้ง,
ทั้งทะนงจงจิตต่อฤทธิ

กับผู้แสนแขว่นกล้าในสากล
 จะอดทนไม่ท้อย่อเย็นหนึ่,
 จะช่วงชิงลูกน้อยไม่คอยที
 จากนางหมีแม่ลูกอ่อนสูรอนราญ,
 อีกยืมร่ำทำสิ่งห้ที่เรีงร้อง
 กีกัก้องกลางป่าหาอาหาร,
 ขอแต่ให้ไ้ได้ภิรมย์ชมนงคราญ.
 แต่ว่าการเสี่ยงทายหมายยากนัก !
 เฮอ์คุลีส์ผู้กำแหงแรงชะงัด
 ทอดดวงแข่งลิคัสแรงหย่อนหนัก,
 อาจจะแพ้เพราะคะแนนน้าแค้นนัก;
 หรือขุนพลสิทธิศักดิ์แพ้ลูกกอง.
 ดั่งนี้แม้ข้าเองผู้เก่งกาจ
 แม้เคราะห์ร้ายทายพลาดแสนขุ่นหมอง,
 อาจจะซวดโฉมเฉลา, เจ้าเนื้อทอง
 อาจจะต้องตกไปเป็นของคนทราญ;
 ดั่งนี้ข้าเหลือร่ำคาญ.

ปอร์.

ท่านจำเป็น

เสี่ยงทายเห็นโชคเจี๊วหนอย่าเกรงขาม,
 หรือจะไม่เสี่ยงทายเลยก็ตาม;
 ถ้าทายต้องกล่าวความมั่นสัญญา,
 ว่าถ้าแม่เลือกผิดจิตไม่สม.
 เมื่อหน้าไปไม่ภิรมย์เสนาหา
 กับหญิงอื่นในสถานการวิวาห์:
 ขอเจ้าชายตริกตราให้จงดี.

มอ. ฉันไม่ปองหญิงอื่นทั้งหมื่นพัน
นำฉันไปดูผอบเถิดโฉมศรี.

ปอร์. ฉะนั้นเชิญสู่หอพระอย่าช้าที่
เคารพที่ฝั่งศพท่านบิดา:
เมื่อเสวยอิมหนาและสำราญ
แล้วเชิญท่านเสี้ยมเคราะห์.

มอ. จงเหมาะข้า!
จะได้สุขประเสริฐเลิศโลกา
หรือเศร้ากว่าใคร ๆ ในโลกนี้.
(เป่าแตร. เข้าโรง.)

ตอนที่ ๒

เวนิส, ถนนแห่งหนึ่ง
ลานชุลีตออกมา.

ลาน. จริง ๆ นะ จิตของข้าเจ้าเห็นจะอดหนุนให้ข้าเจ้าหนีจากตาวินนาย ข้าเจ้าแน่แล้ว. มีมารมากอยกระซิบอยู่ที่ข้าง ๆ ตัวข้าเจ้า, และยวนใจข้าเจ้า, พูดกับข้าเจ้าว่า “ก๊อบโบ, ลานชุลีต ก๊อบโบ, ลานชุลีต ตัวดี,” หรือ “ก๊อบโบตัวดี,” หรือ “ลานชุลีตก๊อบโบตัวดีเอ๋ย, เจ้าจงใช้ขาของเจ้า, ออกเดิน, หนีไปเถิด.” จิตของข้าเจ้าเตือนว่า “ไม่ได้; ระวังให้ดีนะ, ลานชุลีตคนชื่อ; ระวังนะ, ก๊อบโบคนชื่อ,” หรือ, อย่างที่กล่าวมาแล้ว, ว่า “ลานชุลีตก๊อบโบคนชื่อ; อย่าหนี; อย่าวิ่งไปเสียเลยเจ้าเอ๋ย.” แต่ตามารนั้นแกก็แข็งแรงมาก ยู่ข้าเจ้าอีก : แกว่า “เปิด!” แกว่า “ไป!” แกยุว่า “พ่อคุณเถอะ, ทำใจกลั ๆ หน่อย, และหนีที่เดียว!” แต่จิตของข้าเจ้ามากอดคอใจของข้าเจ้า, และพูดจาอย่างนักปราชญ์ว่า “ลานชุลีตสหายชื่อเอ๋ย, เจ้าก็เป็นลูกผู้ชายที่ชื่อคนหนึ่ง” – ที่จริงพูดว่าลูกผู้หญิงที่ชื่อคนหนึ่งจะเหมาะกว่า; – เพราะพ่อของข้าเจ้าแถมมันชอบกลอยู่; แถมมันกระไร ๆ อยู่, แกออกจะชอบอะไรพิกลอยู่; – นั่นแหละจิตของข้าเจ้าเตือนว่า “ลานชุลีต, อย่าไปเลย!” มารแกก็ยุว่า “ไป.” จิตเตือนว่า “อย่าไป.” ข้าเจ้าก็ตอบว่า “จิต, แกแนะนำดี.” และข้าเจ้าตอบด้วยว่า “มาร, แกแนะนำดี.” ถ้าจะเชื่อจิตของข้าเจ้า, ข้าเจ้าก็จะต้องทนอยู่กับตาวินนายข้าเจ้า, ซึ่งคุณพระช่วยเถอะ, แกเหมือนผีอะไรอย่างหนึ่งเทียว; และถ้าข้าเจ้าหนีจากตาวิน, ก็เท่ากับข้าเจ้าเชื่อถ้อยฟังคำมาร, ซึ่งขอภัยเถอะ, แกเป็นตัวหัวหน้าผีทีเดียว. ที่จริงตาวินนั้นแกเป็นผีมีรูปเหมือนมนุษย์เท่า

ตาน. จิตเตือนว่า
ข้าเจ้าก็ตอบว่า

“อย่าไป.”
“จิต แก่นะน่าดี.”

นั้น ; และ, ในใจของข้าเจ้า, จิตของข้าเจ้าอยู่ข้างจะใจดำ ในการที่แนะนำให้ข้าเจ้าคงอยู่กับตาวิวต่อไป. ตามารแกล้งแนะนำเป็นทางไมตรีมากกว่า : เอาเถอะมาร, ข้าเจ้าจะหนีละ ; ข้าเจ้ามอบคืนให้กับแก ; ข้าเจ้าจะหนีละ.

(ตาเฒ่าก็อบโอบออกมา, ถือตระกร้าหนึ่งใบ.)

ก็อบ. นี่แน่นายจำ, ได้โปรดข้าเจ้าสักหน่อยเถอะ ; บ้านนายอิ่วไปทางไหนกัน ?

ลาน. (ป้อ) คุณพระช่วยเถอะ, นี่พ่อในไส้ของข้าเจ้าทีเดียว ! และแกตาบอดตาใส, หรือกว่านั้น แกตาใสตาบอด, จึงไม่รู้จักข้าเจ้า : จะต้องลองสนทนากับแกสักหน่อย.

ก็อบ. นี่แน่นายหนุ่มน้อยจำ, ได้โปรดหน่อยเถอะ ; บ้านนายอิ่วอยู่ทางไหนกัน ?

ลาน. พอไปถึงหัวเลี้ยวหน้าละก็เลี้ยวขวา, แต่พอถึงหัวเลี้ยวหน้าต่อไปนี้ไปละก็เลี้ยวซ้าย ; แล้วก็ถึงหัวเลี้ยวหน้าอีกทีหนึ่งละก็อย่าเลี้ยวทางไหนเลย, แต่เดินอ้อมไปเข้าบ้านตาวิวทีเดียว.

ก็อบ. แม่เจ้าไว้ย ! ทำทางจะเดินไปให้ถูกยากเสียแล้ว, นายทราบไหม, ว่าคนคนหนึ่งชื่อลานซูล็อตที่อยู่กับเขานั้น, ยังอยู่กับเขาหรืออย่างไร ?

ลาน. อ้อ, พูดถึงคุณลานซูล็อตฤ ? (พูดป้อ) คอยดูข้าเจ้านะ ; ข้าเจ้าจะไขน้ำตา. (พูดดัง) พูดถึงคุณลานซูล็อตฤ ?

ก็อบ. ไม่ได้เป็นคุณดอกขอรับ, เป็นแต่ลูกคนจน ๆ : พ่อของเขานะ, ผมพอจะพูดได้ว่า, เป็นคนสุจริต แต่จนมาก, และเป็นคนหากินซื้อตรงดอกขอรับ.

ลาน. เออ, พ่อของเขาจะเป็นอย่างไรก็ตามใจแกเถิด, แต่ที่เราพูดถึงคุณลานซูล็อตต่างหาก.

ก็อบ. ขอรับ, พูดถึงสหายของนาย, ที่ชื่อลานซูล็อตนั่นแหละ.

- ลาน. แต่นั่นแหละ, ตา, ขอให้เข้าใจเถอะ ว่าเราพูดถึง คุณ ลานซุสล็อต, ถูกไหม ?
- ก๊อบ. ผมพูดถึงลานซุสล็อตขอรับ, สุดแท้แต่จะโปรด.
- ลาน. เออ, คุณ ลานซุสล็อต. แต่นี่แน่ๆ, อย่าพูดถึงคุณลานซุสล็อตอีกเลย ; เพราะตามเคราะห์และกรรมและอะไร ๆ อื่น ๆ, ทั้งตามวิสัยปัญญาจักรัณธา, ฐปักษันโธและอะไรอีกมิรู้ได้, ฉันขอบอกว่าคุณที่เราออกชื่ออยู่เมื่อแต่กึ่งนี้นั้นเขามรณังเกเสียแล้ว ; หรือพูดกันตรง ๆ ไม่อ้อมค้อม, เขาไปสู่ปรโลกเสียแล้ว.
- ก๊อบ. โอ๊ย ! อนิจจา ! เด็กคนนั้นมันเป็นเหมือนไม้เท้าของข้าเจ้า, เป็นเครื่องช่วยค้ำจุนเทียวขอรับ,
- ลาน. นี่ข้าเจ้ารูปร่างเหมือนพลองหรือตอม่อ, จะได้ไปเป็นไม้เท้าหรือไปค้ำจุนอะไร ? พ่อไม่รู้จักฉันฤ ?
- ก๊อบ. พุทโธ่ ๆ, ผมจะไปรู้จักนายอย่างไร : แต่โปรดเมตตาด้วยเถิด, บอกให้ข้าเจ้าทราบจริงหน่อยเถอะ, ว่าลูกข้าเจ้านะยังอยู่หรือตายเสียแล้ว ?
- ลาน. ไม่รู้จักฉันจริง ๆ หรือพ่อ ?
- ก๊อบ. พุทโธ่ ขอรับ, ผมตาบอดตาใสอยู่ด้วย ; ผมไม่รู้จักนายเลย.
- ลาน. แต่ถึงแม้ตาดี ๆ อยู่ บางทีก็จะไม่รู้จักเหมือนกัน ; พ่อที่รู้จักลูกของตัวเองต้องนับว่าเก่งพอใช้อยู่. เอาเถอะคะ, ฉันจะบอกข่าวลูกของพ่อให้ : ขอพรฉันเถอะ : ความจริงเป็นของที่ปิดไม่มิด : ฆ่าคนทั้งคนมันปิดไว้ไม่ได้นานดอก ; มีลูกอาจจะปิดไม่รับเสียได้จริง, แต่ในที่สุดความจริงมันก็ต้องกระจ่างขึ้นสักหนึ่ง.
- ก๊อบ. ยืนขึ้นที่หรือนาย : ข้าเจ้าไม่เชื่อเลยว่านายเป็นลานซุสล็อตลูกข้าเจ้า.
- ลาน. นี่แน่พ่อ, อย่าพูดเหลวไหลต่อไปอีกเลย, จะให้ศีลให้พรก็ให้เสียเถอะ : ฉันนี่แหละคือลานซุสล็อต, ที่เคยเป็นอ้ายแดงของพ่อ, ที่เดี๋ยวนี้เป็นบุตรของพ่อ, และจะได้เป็นลูกของพ่อต่อไปภายหน้า.

ก๊อบ. ฉันเชื่อไม่ได้เลยว่านายเป็นลูกของฉัน.

ลาน. ฉันก็รู้ไม่ได้แน่นอนเหมือนกันในข้อนั้น : แต่ฉันเป็นลานซูล็อต, บ่าวตายิว ; และฉันเชื่อแน่นอนว่ามาร์จะรีเมียของพ่อฉันแหละ เป็นแม่ของฉันละ.

ก๊อบ. เมียข้าเจ้าชื่อมาร์จะรีจริงอยู่ : และถ้านายเป็นลานซูล็อตละก็ ข้าเจ้า สบถได้ทีเดียวยว่าเป็นเลือดเป็นเนื้อของข้าเอง ! (คลำไปถูกผมของ ลานซูล็อต) พ่อเจ้าประคุณเอ๋ย ! หนวดเจ้าช่างดกจริง ๆ เจ้ามี หนวดที่ลูกคงมากกว่าอ้ายต๊อบบินม้าของพ่อมีที่หางอีก.

ลาน. ถ้าเช่นนั้นขนหางม้าของพ่อเห็นจะขึ้นถอยหลังเข้าไปในเสี้ยวละครมะมั่ง ; เมื่อฉันเห็นมันเมื่อเร็ว ๆ นี่นะ หางมันยังยาวกว่าหนวดฉันมาก นี่นะ.

ก๊อบ. เจ้าเองแหละดูแปลกไปมาก ! เจ้ากับนายของเจ้าปรองดองกันดี อยู่ฤ ? พ่อเอาของมาให้ขายของเจ้า, ถูกใจกันดีหรือกับตัวเจ้า ?

ลาน. ก็กระนั้นแหละคะ. แต่ส่วนตัวฉัน, ฉันได้ตั้งใจไว้แล้วว่า จะหนี, ก็จะไม่หนีไปเสียอีกสักหน่อย. นายของฉันนะแกมันเป็นยิวแท้เทียว : จะเอาของกำนัลไปให้แก่ฤ ? ให้เชือกให้ผูกคอตายจะเหมาะกว่า อย่างอื่น : ฉันอยู่กับแกตายอดตายอยากเหลือเกิน ; ดูทีหรือ ซีโครง ขึ้นออกไปน ๆ เต็มไปทั้งตัว ! ที่จริงฉันตั้งใจที่พบพ่อ ของกำนัล นั้นเอาไปให้คุณบัสซานิโยดีกว่า, เพราะท่านให้เครื่องแต่งตัวให้ คนใช้ของท่านแต่งดีนัก : ถ้าฉันไม่ได้เป็นคนใช้ของคุณผู้นี้, ฉัน ก็จะวิ่งไปเสียจนสุดโลกเทียวละ. เออ, เเคราะห์ดีจริง ! ท่านมา โน่นแล้ว : พ่อไปหาท่านสิ ; ถ้าฉันยอมเป็นข้าตายิวอีกละก็, ฉัน เองเป็นยิวไปด้วยเทียวละ,

(บัสซานิโยเดินออกมา, พร้อมด้วยเลโอนาร์โด และคนใช้ อื่น ๆ.)

- บัส. เอาดีแล้ว ; แต่ต้องขอให้เร่ง ๆ หน่อย, พอให้ได้กินข้าวเย็นอย่าง
ช้าเวลาบ่าย ๕ โมง. เอาจดหมายเหล่านี้ไปส่ง ; จัดการให้เขาลงมือ
เย็บเครื่องแต่งตัวคนใช้ ; แล้วไปบอกกราดิยาโนให้ไปหาข้าที่บ้าน.
(คนใช้คนหนึ่งเข้าโรงไป)
- ลาน. ไปหาท่านสิฟอ.
- ก๊อบ. ขอให้เทพยดาอารักษ์คุ้มเกรงรักษาได้เท่า !
- บัส. เอาให้สมปรปากเถอะ ! ลุงจะต้องการอะไร ?
- ก๊อบ. นี่ขอรับลูกชายของกระผม. มันเป็นคนดีคนจน
- ลาน. ไม่ใช่เด็กคนจนขอรับ, แต่เป็นคนใช้ของนายยิวมั่งมี ; กระผมมี
ความต้องการ - ดังเช่นที่บิดากระผมจะได้เรียนต่อไป -
- ก๊อบ. เขามีความปราศนามากขอรับ, ที่จะได้รับใช้ !
- ลาน. กล่าวโดยย่อและโดยยืดย, เกล้ากระผมรับใช้นายยิวอยู่, แต่มีความ
ประสงค์ดังบิดากระผมจะได้เรียนต่อไป -
- ก๊อบ. นายของเขากับตัวเขานะขอรับ, ขอรับประทานโทษเถอะ, เขาไม่
ใคร่จะถูกกัน, -
- ลาน. เรียนแต่สั้น ๆ, อันที่จริง นายยิวเขาได้ทำกระผมเป็นที่ไม่พอใจ
มาก, จึงทำให้ผม - ดังที่บิดากระผมจะได้เรียนต่อไป เพราะบิดา
ผมก็เป็นผู้ใหญ่กว่ากระผม -
- ก๊อบ. กระผมมีนกเขาอย่างมาจานหนึ่ง ซึ่งกระผมอยากจะใคร่ประทานแก่
ได้เท่า, และกระผมขอ -
- ลาน. กล่าวโดยย่อ, บิดากระผมจะขอความกรุณาแห่งกระผมต่อได้เท่า,
ดังได้เท่าจะได้ทราบจากชายชราผู้นี้ ; และผมขอกราบเรียนว่า, ถึง
บิดากระผมเป็นคนชราที่จริง, แต่เป็นคนจน.
- บัส. ใครจะพูดก็พูดเสียคนหนึ่งสิ. จะต้องการอะไร ?
- ลาน. ผมต้องการมาเป็นข้าได้เท่าขอรับ.

- ก๊อบ. หนึ่งถ้อยกระทงเจิม – อัยกระทงความ – มันก็เท่านั้นแหละขอรับ.
- บัส. ข้ารู้จักเจ้าอยู่ดีแล้วที่เดียว ; เอาเป็นตกลงกัน : ไช้ลือกนายของเจ้า
เขาได้พูดกับข้าแล้ววันนี้เอง, และยอมให้เจ้าย้ายมาตามใจ, ถ้าเจ้า
พอใจที่จะออกจากบ้านยิวผู้มั่งมี มาอยู่กับผู้ดีที่จนอย่างเช่นตัวข้า.
- ลาน. นายเก่ากับนายใหม่ของกระผมพอจะกล่าวได้ว่า เป็นผู้มีคุณสมบัติ ;
คือได้ทำมีคุณ, นายยิวแกมีสมบัติ.
- บัส. เจ้าพูดจาเหลวมอยู่. ลุง, ไปกับลูกของลุงเถอะ. ไปลาขียนายเก่า
เสียก่อน แล้วจึงค่อยไปบ้านฉัน. (พูดกับคนใช้ของตน) แล้วก็
ช่วยหาเสื้อผ้าให้ถุงห่มเสียใหม่ให้ดีขึ้นอีกหน่อย : อย่าลืมนะ.
- ลาน. อย่างไรเล่า, พ่อ. ใครว่าฉันจะหานายใหม่ไม่ได้ ; ใครว่าฉัน
ไม่รู้จักพูด ? ถ้าหาใครในเมืองนี้ได้ดีกว่าละก็เป็นอย่างประหลาดละ.
ฉันนี้เคราะห์ดีมาก. ดูลิ, ลายฝ่ามือฉันมันงามพิลึก : นี้อย่างไรเล่า
เส้นที่หมอดูรู้เรื่องมีลูกมีเมีย : รายหนึ่งเขาว่าจะมีเมียถึง ๑๕ คน,
แต่นั้นก็ไม่สำคัญ : อีกรายหนึ่งว่าจะได้แม่ม่าย ๑๑ คน, หญิงสาว
๕ คน, ซึ่งนับว่าสำหรับผู้ชายคนเดียวก็พอใช้อยู่ : เขาว่าจะรอด
จากจมน้ำตายถึง ๓ ครั้ง, แต่จะเกือบ ๆ ตายริมที่นอนยัดขนนก ;
เส้นฝ่ามืองามนัก, ให้ตายสิ ! เทพดาผู้บันดาลเคราะห์โศกต่าง ๆ
เขาว่าเป็นตัวเมีย, และก็ทำทางจะโปรดปรานฉันอยู่บ้าง. ไปเถอะ
พ่อ, ฉันจะไปลานายยิวให้แล้วเสร็จในชั่วพริบตาเดียว.
(ลานขลุ่ตกับตาเผ่าก๊อบโบพากันเข้าโรง)
- บัส. นี่แนเลโอนาร์โดจงจำไว้
 ชื่อสิ่งของเตรียมให้ครบเต็มที
 แล้วรีบมา, เพราะวาคำวันนี้
 จะมีการเสี่ยงมิตรสนิทใจ.
- เลโอ. กระผมจะรีบไปทำตามนายสั่ง

ให้พร้อมพรั่งมิให้ขาดให้แคลนได้.
(กราติยาโนออกมา.)

- กรา. เออเน่แน่, นายของแกอยู่ไหนใด ?
เลโอ. โนน่ขอรับ, เดินไปและเดินมา. (เข้าโรง.)
กรา. สินยอร์บัสซานิโย—
บัส. ใครเรียกหนอ ?
อ้อ ! นายกราติยาโนสหายข้า !
กรา. ข้าขอพึ่งเพื่อนรักด้วยสักครา.
บัส. ประสงค์ไคว่มาข้าอยู่ไย ?
กรา. ขอจงอย่าทอดทานพาลซึ่งก่อน;
ข้าขอไปเบิ้ลมอนต์ด้วยได้ไหม ?
บัส. ถ้าจะไปก็ไม่ห้าม, ฉันตามใจ.
แต่กราติยาโนไซรัจฟังเตือน:
อันว่าท่วงทีกริยา
และวาจาถือคึกเกินนักเพื่อน;
ความประพฤติเช่นนั้นฉันขอเตือน,
ในหมู่เพื่อนไม่รู้สีกนักชิงชัง;
แต่ยามไปในหมู่ผู้แปลกหน้า,
ฉันเกรงเขาจะนิทาว่าโอหัง.
ขอให้เพื่อนตั้งจิตคิดยับยั้ง
เหนี่ยวรั้งตนไว้ให้จงดี,
อย่าตึงตังหนักไป, ใครไม่ทราบ
จะว่าหยาบลามลวนไม่ควรที่,
เขาจะพลอยว่าฉันนั้นไม่ดี
เลยเสียที.

กรา. อย่าวิตกให้มากไป:
 ฉันจะตั้งระว่างกิริยา
 และวาจาให้เรียบเป็นผู้ใหญ่,
 มีสัมมาคารวะกับใคร ๆ
 ทั้งจะไม่พูดหยาบลามวาจา.
 จะพกแต่คัมภีร์มีพระธรรม,
 ไม่เผลอพล้าเป็นระเบียบเรียบทุกท่า;
 ยามผู้ใหญ่เล่าบ่นซึ่งมนตรา
 จะเอาหมวกบังหน้าสาธุการ;
 จะประพฤติเรียบร้อย, คอยดูเพื่อน
 ไม่ต้องเตือนดูดำดูขาว,
 จะทำให้ถูกใจแม่ณรงค์ราญ
 ทุกประการ, อย่างแน่นหรือแคลงใจ.

บัส. เออดีแล้ว, เกลอสแล้ว, ได้ดูดี.

กรา. แต่คินนี่ของดอดไม่ไหว:
 ถึงคินนี่กิริยาบางอย่างไร
 ขออย่าได้ถือเป็นเยี่ยงอย่างพรงนี้.

บัส. เข้าใจแล้ว. เกลอสแล้ว. ฉันกลับขอ
 ให้สนุกเพียงพอจนถึงที่,
 ขอให้เล่นเฮฮา, เพราะว่ามี
 สหายที่หวังสนุกสุขสำราญ.
 ฉันขอลาไปที่, มีธุระ

กรา. ฉันก็จะต้องไปเหมือนกันท่าน,
 หาลอเรนโซ่ไปมิได้นาน
 ชวนไปบ้านเกลอสขวัญคินนี่วันนี้. (ต่างคนต่างเข้าโรง.)

ตอนที่ ๓

เวนิส. ห้องหนึ่งในเรือนของไซลોક.
นางเชสสิกากับลานซูลี้ออก.

เชส.
ข้าเสียใจเจ้าจะไปเสียจากพ่อ:
บ้านนี้หนอคล้ายนรก, เปื่อเต็มที,
ยามเจ้าอยู่ความสุขพอมิ
อยู่พอที่แก่งหาเคร่าวิญญูณ;
ข้าให้เงินหนึ่งเหรียญเพียรเก็บไว้:
และข้าจะขอใช้ให้ไปหา
ลอเรนโซผู้สหายนายใหม่มา,
ยื่นสารานี้ให้อย่าใจเบา;
จงตรวจตราหาช่องมองท่วงที่
ส่งสารนี้โดยลับให้กับเขา;
จงไปเถิดอย่ารอ, พ่อกลับเหย้า
เห็นข้าพูดกับเจ้าจะโกรธา.

ลาน.
ผมล่านายไปที่! น้ำตาผมติดคอหอยพูดไม่ออกเสียแล้ว! แม่มีจนาทิฐิ
แสนสวย, แม่หญิงยิวน่ารัก! ถ้าครั้งนี้ผู้ชายคริสตังไม่คลั่งไคล้พา
เอาหล่อนไปละก็, ผมก็จะรู้สึกประหลาดใจมากทีเดียว! ลาที่
เถิดแม่คุณ. น้ำตาจะทำให้ผมเสียลูกผู้ชายเสียแล้ว: ลาที่? (เข้าโรง.)

เชส.
ลานซูลี้อ, อนิจจา, น่าเสียดาย.
โอ้เคราะห์ร้ายนี้กระไร, ในใจข้า
ให้นึกแสนละอายขายหน้าตา
ที่เป็นลูกบิดา, น่าเสียใจ!
ถึงเราเป็นธิดาสาโลहित

จะมีจิตเช่นกันนั้นหาไม่.
ลอเรนโซเสนหายอดयाใจ,
แม้เธอไซริยีนยงคงสัจจา,
น้องจะได้สิ้นเคราะห์ เพราะจะย้าย
กลายเป็นคริสตังดังเช่นว่า,
เป็นเมียเธอบำเรอภักดา
ทุกเวลามิได้ห่างจางจิตไกล. (เข้าโรง.)

ตอนที่ ๔

เวนิส. ถนนแห่งหนึ่ง.

กราดิยาโน, ลอเรนโซ, สะละรีโน, และสะลานियो,
พากันออกมา.

ลอ. เมื่อกินหน้าจําเราจะแอบหาย
ไปตกแต่งแปลงกายเสร็จสรรพได้
ในชั่วท่มเดียวเท่านั้น.

กรา. ฉันหนักใจ
เพราะเรายังมิได้เตรียมพร้อมดี.

สะละ. คนถือไฟก็ยังไม่ได้เที่ยวหา.

สะลา. ข้าเห็นถ้าไม่จัดพร้อมเต็มที่
คงจะกลายเป็นจืดชืดสิ้นดี.

ลอ. ฟังบ้ายส์โหมงเท่านั้น, อย่าพรั่นใจ:
เหลือเวลากว่าสองชั่วโหมงนาน
เพื่อเตรียมการพร้อมพรั่งตั้งใจได้.
(ลานซูลี้อดถือจดหมายออกมา.)

ลานซูลี้อดเพื่อนยา, มาทำไม?
มีธุระอะไรเย็นหรือร้อน?

ลาน. ขอนายได้โปรดฉีกหนังสือออกอ่านคงได้ความ.

ลอ. ฉันรู้จักลายมือ; มือโสภา
ขวยยิ่งกว่ากระดาดษวาทอักษร,
ทั้งคำหวานชานอุรายิ่งกว่ากลอน.

กรา. จากหล่อนฤ ?

ลอ. แน่ละ !

- กรา. ชะแก่งจริง.
- ลาน. ผมต้องลาต่อไปละขอรับ.
- ลอ. จะไปไหน ?
- ลาน. ขอบกอลละขอรับ, ผมได้รับใช้ให้ไปเชิญตาวินนายเก่าของผม
ให้ไปกินข้าวที่บ้านท่านคริสตังนายใหม่ ในค่ำวันนี้.
- ลอ. ถ้าเช่นนั้นขอฝากถือนี้ไป
ส่งให้เซสสิกาผู้ยอดหญิง,
และบอกหล่อนว่าแน่เป็นแท้จริง
ข้าไม่ทิ้งหล่อนค้างอ้างว้างใจ. (ลานชุลีตเข้าโรง.)
เพื่อนจงเตรียมการบันเท็งรีนเริงครบ;
คนถือคอบของฉันทันนั้นหาได้.
- สะลา. ถ้าฉะนั้นตัวฉันทันจะรีบไป.
- สะละ. ฉันทันไชรักก็เหมือนกัน.
- ลอ. จงพลันจร.
- ฉันทันกับกราดิยาโนจะคอยทำ
อยู่ที่กราดิยาโนเขาพักผ่อน.
- สะลา. ถ้ากระนั้นฉันทันจะไปโดยเร่งร้อน.
(สะลานิโอ และสะละรีโนเข้าโรง.)
- กรา. นั้นอักษรเซสสิกาหรือว่าไร ?
- ลอ. ฉันทันไม่ปิดสหายหมายฟังบ้าง.
เจ้านวลนางหล่อนบอกอุบายไข
ให้ฉันทันพาตัวนางไปอย่างไร;
ได้เตรียมไว้ทั้งของทองเงินตรา;
อีกเตรียมเครื่องแปลงกายเป็นชายบ่าว
เพื่อแม่สาวหนึ่ได้ไกลเคหา.

ถ้าแม้ว่าดาวยิ๋วบิดา
จะได้รอดปลอดภัยมบาล,
ก็คงเป็นเพราะธิดามารศรี
พาข้ามพ้นอเวจีนรกสถาน
อันปวงเคราะห์กรรมเครื่องรำคาญ
คงไม่พานแผ้วอนงค์ดำรงธรรม.
เว้นเสียแต่เพราะยิ๋วอหังการ
เป็นบิดาให้กำเนิดแม่จอมขวัญ,
หล่อนต้องพลอยรับบาปกรรมของมัน
เท่านั้นแหละ, เช่นนั้นเป็นจนใจ.
ขอจงเชิญเดินพลางมาทางนี้,
อ่านสารามารศรีด้วยก็ได้;
โฉมเจ้าเซ็สสิกาผู้ยาใจ
จะถือไฟส่องให้ฉัน ณ วันนี้. (พากันเข้าโรง.)

ตอนที่ ๕

เวนิส. หน้าบ้านไซลือก.
ไซลือกกับลานชุลีตออก.

ไซ. เออดีแล้วไม่ช้าได้รู้สึก,
รู้สำนักสาร์ระแนสแยยที่,
ตาไซลือกหรือบัสซานิโอตี:-
เช็สสิกามานี! มึงอย่าคิด
ว่าจะได้อิมหนาและสำราญ
เหมือนอยู่บ้านกูนี่, มึงคิดผิด:-
เช็สสิกามานี! - ที่มึงคิด
จะได้นิตยนอนขี้เกียจเหยียดกายา
คงไม่ได้สมหวัง, ทั้งนุ่งห่ม
จะได้เหมาะอารมณ์อย่าฝันหา;
เช็สสิกามานีแน!

ลาน. แม่เช็สสิก!

ไซ. นั้นใครบอกมึงหาให้เรียกร้อง?

ลาน. นายเคยдумว่าจะทำอะไรก็ต้องรอให้สั่งเสมอ;
คราวนี้ผมไม่รอสั่ง ทำไมมาโกรธผมเล่า?
(เช็สสิกากออกมา.)

เช็ส. พ่อร้องเรียกดิฉันหรือเจ้าขา?

ไซ. เช็สสิก, นี่แนกัญแจห้อง:
พ่อรับเชิญไปกินกับพวกพ่อ.
เอที่จริงจะต้องไปทำไม?
เราได้อยู่เขาเชิญไปเียนยอ;

จะเป็นเพราะชอบพอกี่หาไม่:
แต่จะไปเพื่อชัง, ชังเป็นไร,
ไปช่วยผลาญคริสเตียนให้เตียนयो.
เซ็สสิกาจงอยู่ดูเรือนชาน.

พ่อไม่อยากจากบ้านเลยเจียวหนอ:
รู้สึกว่ารำเพาะเคราะห์ของพ่อ
ที่จะร้ายหมายจะรอดูร้ายดี,
นึกเป็นलगทำทางจะร้ายมัน
เพราะฝันถึงถุงเงินมากเต็มที.

ลาน.

ขอเชิญไปให้ได้ในคืนนี้,
เพราะนายข้ายินดีคอยสนธยา.

ไซ.

เออ, ูกก็เหมือนกัน.

ลาน.

อีกอย่างหนึ่งเขาได้คบคิดกันไว้, บางทีจะให้นาย
ได้ดูการระบำแต่งตัวแปลงด้วย.

ไซ.

อ้อ จะมีเต้นรำระบำบรรพ์
และตกแต่งแปลงกันด้วยหรือหว่า ?

ถ้าเช่นนั้นแน่เซ็สสิกา,
ปิดประตูเคหาลงลิ้มกลอน;
พ่อไต่ยีนเสียงกลองและเสียงปี่
เป่าปอดป้อมาทางนี้ละก็หล่อน
อย่าปล่อยใจเพลินเพลิดเปิดบัญชี
หรือเยียมย่อนดูถนนและหนทาง,
อย่าแลดูคริสตังกำลังบ้า
ที่ผัดหน้าผัดตาอำปากกว้าง;
จงอุดหูเรือนของพ่อหนอนวลนาง,

คือหน้าต่างปิดไว้ให้มืดซิด;
 อย่าให้เสียงเฮฮาเหมือนบ้าหลัง
 เข้าสู่ยังเรือนของข้าบ้าจะติด.
 พ่อเจ้าเอ๋ย, ไม่อยากไปจนนิจ;
 ยิ่งคิดยิ่งเบื่อในอุรา.
 ไม่อยากกินเลี้ยงอะไรในบ้านอื่น,
 แต่ต้องขึ้นผีในใจ. ไปเถิดหว่า,
 ไปบอกนายว่ากูอีกไม่ช้า
 จะไปสู่เคหาอย่าร้อนใจ.

ลาน. ขอรับ, ผมจะรีบไปบอกนาย, นายผู้หญิงขอรับ, ขอ
 ให้เยี่ยมหน้าต่างมองออกไปดูหน่อยเถอะ;
 (ร้อง) เพราะไม่ช้าคริสเตียนจะเวียนมา,
 เขามีค่ามากนักจักหาไหน,
 ค่าตัวยิวถึงมากสักเพียงไร
 เขานั้นไซ้ร่แพงกว่าแม่แม่คุณเอ๋ย. (เข้าโรง.)

ไซ. นั้นมันพล่ามอะไรนะอ้ายบ้า ?

เชีต. มันพูดแต่ “ขอลานาย” เฉย ๆ;
 มิได้แซมแถมถ้อยอื่นอีกเลย.

ไซ. เอ๊ย, มันดีดอกแม่, แต่ตะกลาม.
 ทำการงานเฉื่อยเฉอะ, และทั้งวัน
 มันนอนคุตมุดหัวแสนหยาบหยาม:
 ไซ้ไม่ได้, มันจะไปจึงยอมตาม,
 และไล่ส่งตัดความรำคาญใจ;
 และมันนั้นไปอยู่กับผู้หนึ่ง
 ซึ่งพอจะเอออวยช่วยเหลือได้

ในทางการผลาญทรัพย์ที่กู้ไป;
 เชื้อสลิกา, เข้าข้างในอย่าได้ช้า:
 บางทีพ่อไม่ช้าจะกลับบ้าน:
 จงทำการตามสิ่งที่เดียวหนา:
 ปิดประตู: ใครรู้จักตรึงตรา
 ไม่เสียสิน. นี่สุภาษิตยอดดี. (เข้าโรง.)
 ไปดีเกิดบิดา, ลูกลาก่อน;
 แม้เคราะห์ไม่มาบรรจบถึงที่,
 ลูกจะพรากบิดาในครานี้,
 พ่อจะพรากบุตรในไม่ช้า. (เข้าโรง.)

เชืต.

ตอนที่ ๖

ฉากอย่างเดิม.

กราติยาโนกับสะละรีโน, มีเสื้อคลุมปลอม, ออกมา.

- กรา. นี่แหละระเบียงริมเรือนใหญ่
ล่อเร็นโซสั่งไว้ให้คอยท่า.
- สะละ. ไยมาเน่นจวนจะเกินซึ่งเวลา.
- กรา. จริง ๆ นะไยเล่า, น่าขันจริง;
เพราะธรรมเนียมชายหนุ่มกลุ้มกลัดรัก
มักแข่งข้ามนาฬิกายามหาหึง.
- สะละ. นกของนางรติบดีจริง
รวดเร็วยิ่งสืบท่าแสนเขว่นไว;
ในเมื่อยามไปสู่เจ้าคู่ขึ้น
ภิรมย์รื่นเริงรักกันใหม่ ๆ
ย่อมเร็วกว่าไปหาอรทัย
ผู้รักใคร่กันนานพาลจะจาง!
- กรา. ก็เช่นกันทั้งนั้นแหละเพื่อนเอ๋ย
ใครเลยในโลกนี้จะมีบ้าง,
ที่ลุดจากกินเลี้ยงหิวเพียงปาง
เมื่อก่อนกิน, ไม่มีอย่างแน่ละเกลอ!
มาตัวไหนวิ่งได้ช้าอีกหน
รวดเร็วและอดทนเทียบเสมอ
เที่ยวที่หนึ่ง? อย่าฟังนึกเลยเนื้อ.
เออเช่นนั้นมันเป็นธรรมดา.
ทุกสิ่งสรรพอันไกลอยากได้มาก,

เมื่อได้แล้วลั่นอยากไปเจียวหนา !
 นึกเกิดเพื่อน, ขอเตือนดูเกตรา
 แรกใช้ใบจากทำชาลลย,
 รวากับหนุ่มกระชุ่มกระชวยสำรวรูป,
 ลมตามจับตามกอดฟอด ๆ ใหญ่
 รวากับนางโสภณิพีร์พีไร,
 สาระแนแสใส่จนลั่นอาย !
 ยามเกตรากลับทำข้างหน้าเคร้า,
 ทั้งเชือกเสาเพลาใบโทรมสลาย,
 เคร้าชูรูปไซ้อ้เหมือนชาย
 ที่ถูกหญิงผลาญฉิบหายแทบวายชนม์ !
 ลอเร็นโซเพื่อนยาเดินมานั้น:
 แล้วจึงค่อยพูดกันต่ออีกหน.

สะละ.

(ลอเร็นโซออก.)

ลอ.

ดูราเพื่อนยาทั้งสองคน,
 จงอย่าบ่นที่เข้ามาซ้ำไป;
 มิใช่ว่าข้าแกล้งให้เพื่อนเบื่อ,
 มีธุระมากเหลือมาไม่ได้:
 แต่เอาเถิดเมื่อสหายสองนายไซร์
 จะลักขู้จูไปบ้างอย่างนี้,
 ข้าจะคอยเพื่อนรักไม่พักบ่น,
 ตามใจทั้งสองคนจนเต็มที.
 บ้านตาวีพ่อดาข้าบ้านนี้.
 หล่อนจำ ! พี่มาคอยแม่ชื่นใจ !

(เช็สตีกา. แต่งกายเป็นชาย, เผยหน้าต่างออกมา.)

เช็ส. ใครร้องเรียก ? ไม่สำเหนียกถนัดแน่,
แต่ฟังเสียงขึ้นน้ำก็จำได้.

ลอ. พี่, ลอเรนโซ่ผู้ซื่อสัตย์.

เช็ส. ลอเรนโซ่แน่ไซร์คู่ชีวิต.
เพราะรักใคร่ที่ไหนไม่มีเท่า;
เออที่เราร่วมมือรักสมัครจิต,
ไม่จิตจางแน่ละหรือพ่อมิ่งมิตร ?

ลอ. สวรรค์และดวงจิตเป็นพยาน !

เช็ส. นี่แน่ จงรับหีบนี้ไป;
คงไม่เสียแรงเปล่าที่เราหาญ.
ฉันยินดีที่เป็นราตรีกาล,
เธอไม่เห็นความหาญของข้าน้อย;
เพราะนี่กายที่แปลงตกแต่งกาย
เป็นผู้ชาย, นึกกระดากมากสักหน่อย:
แต่ความรักตามัว, ตัวมีค่อย
รู้สึกผิด, จิตคอยแต่ชมกัน;
ถ้าคู่รักมีแก่ใจก่อนได้แล้ว,
ดิฉันคงไม่แคล้วถูกเย้ยหยัน,
ถึงแม้กามเทพตัวเก่งนั้น
ก็อาจขึ้นฉันแต่งแปลงเป็นชาย.

ลอ. เชิญลงมา, พี่าจะต้องวาน
ให้นางคราญถือคบนะโฉมฉาย.

เช็ส. อ๊ะ ! จะให้ถือไฟส่องความอาย !
แม้มืด ๆ อยู่ก็ร้ายอยู่พอแล้ว.

สหายเราที่นัดกันแล้วไซร้
จะคอยเรา, ไร่ไรไม่เข้าที่. (เชสสิก้าเข้าโรงกับชู,
และสะละรีโน.)

(อันโตนิโยออก.)

อันโต. นั่นใคร ?

กรา. สินยอร์อันโตนิโย!

อันโต. ชะ ๆ กราติยาโน, ช่างเป็นได้;
เพื่อน ๆ อื่นไปไหนกันหมดนี้ ?
ถึงยามหนึ่งแล้วนาเวลานี้:
เพื่อน ๆ คอยป็นปีจนระอา,
ระบำคีนี่ระจับ: ลมกลับหวน;
บัสซานิโอ จะด่วนจากเคหา
ไปโดยพลันพร้อมพรั่งยังเกตรา;
ฉันให้คนเที่ยวหาเพื่อนยังไป.

กรา. ฉันมีความยินดี, คีนี่ฉัน
จะอยากเล่นระบำบรรพ์ก็หาไม่:
ฉันจำนงอยากลงสู่เรือใบ
เล่นออกสู่ซาลาลัยในคีนี่. (พากันเข้าโรง.)

ลอ. อ้อ, หล่อนมาแล้วหรือแก้วตา ?
 ไปกันเถิดเพื่อนยายข้าได้.
 สหายเราที่นัดกันแล้วไซ้
 จะคอยเรา, ร้าไรไม่เข้าที่.

ตอนที่ ๗

เบ็ลมอนต์. ห้องในบ้านนางปอร์เซีย.
เสียงแตรฝรั่ง. นางปอร์เซียออก, พร้อม
ด้วยเจ้ามอริออคโคและบริวาร.

ปอร์. จงเปิดม่านสองไขให้ประจักษ์
สำแดงลักษณะสามผอบประสพศรี,
เพื่อกษัตริย์ขัตติยวงศ์พระองค์นี้
ได้ทรงเลือกด้วยดีตามตำรา.

มอ. ใบที่หนึ่งเป็นทองผ่องพิลาส,
มีอักษรประกาศความไว้ว่า,
“เลือกจะได้ของดีมีราคา
เป็นที่พึงปรารถนาแห่งหลายคน;”
ใบที่สองเป็นเงินนำเพลินพิศ,
มีลิขิตจารึกนึกฉงน,
“เลือกจะได้สิ่งของต้องกมล
พอสมควรแก่ตนแน่จะนั้น:”
ใบที่สามเป็นตะกั่วม้วนักหนา,
มีเลขาคูเหมือนเตือนให้พรั่น,
“ถ้าใครเลือกต้องสละละโดยพลัน
ทุกสิ่งสรรพบรรดาสาระมี.”
ถ้าเลือกถูกทำไฉนจะได้ทราบ ?

ปอร์. หีบใดมีรูปภาพหม่อมฉันนี้
เป็นใบถูก, แม้ผู้ใดเลือกใบนี้
เป็นสามีหม่อมฉันเป็นมั่นคง.

มอ.

ขอเทวอาร์ักษ์ทรงศักดิ์ช่วย
เอื้ออำนาจดลจิตอย่าให้หลง !
ขอตรวจดูเลขาจารีกลง
ที่หลังหีบแก้พะวงจงทั่วกัน.
ทวนถอยหลังตั้งต้นไปแต่ปลาย;
รายตะกั่วจารีอย่างไรนั้น ?
“ถ้าใครเลือกต้องสละละโดยพลัน
ทุกสิ่งสรรพบรรดาสาระมี.”
จะต้องให้สิ่งไร ? ให้ตะกั่ว !
ดูน่าหัว, กรรโชกจนเกินที่.
ใครที่ยอมสละสินโดยยินดี
ก็เพราะหวังมั่งมีเพิ่มกำไร:
ผู้ฉลาดๆจะมชมสิ่งชั่ว;
ข้าจะอยากได้ตะกั่วนั้นหาไม่,
จะสละเงินทองที่ต้องใจ
แลกตะกั่วมาโดยไม่ชอบกล.
หีบเงินแสงสกาวยาวสะอาด
ประกาศว่าอย่างไรดูอีกหน ?
“เลือกจะได้สิ่งของต้องกมล
พอสมควรแก่ตนแน่จะนั้น.”
“พอสมควรแก่ตน !” ชอบกลอยู่
มอรีอคโค, ยิ่งดูเสียให้มัน,
และลองชั่งราคาตนเองพลัน:
คิดดูค่าเรานั้นโดยจริงใจ
ก็มีพอดนแท้, แต่ตรองดู

จะควรคู่ยอดหญิงไหน?
แต่ว่าการที่ถ่อมตนเองไซ้
จะทำให้เสียทางได้นางงาม.
พอสมควรแก่ตน ! คือโฉมตรู
ควรเป็นคู่พิสมัย, ไม่ต้องถาม:
โดยกำเนิดคู่ควรล้นงดงาม,
อีกไม่ทราบบ้างทรัพย์นับประมวล,
อีกทั้งคุณสมบัติถนัดเห็น
แน่ว่าเป็นผู้ดีโดยถิ์ถ้วน;
ทุก ๆ สิ่งเลิศล้ำ, ช้ำประมวล
ความจงรักในนวลนงพะงา.
หรือจะยังจุใจเพียงไบนี ?
ดูใบทองอีกทีแก้กังวล,
“เลือกจะได้ของดีมีราคา
เป็นที่พึงปรารถนาแห่งหลายคน.”
นั่นหรือคือนางร่างโสภา;
ผู้ชนยอมปรารถนาทุกแห่งหน;
ทั้งสี่ทิศทุกอาณาในสากล,
มาชมโฉมงามผู้เลิศฟ้า
ทะเลทรายเดือนแฉ่นแคว้นอาหรับ
กลับกลายเป็นถนนหลวงปวงเทศา
นุเทศส่งทวยเจ้าตรงเข้ามา
ชมปอร์เซียขวัญตาน่าปลื้มใจ;
แดนสาครสลอนคลื่นเสียงกรีนกรีน
จะกีดกันต่างภาษาก็หาไม่,

ต่างคนข้ามท้องสมุทรรวดเร็วใจ
 เหมือนข้ามคลองปองไฟชมพูพิน.
 หีบไหนหนอมีภาพ ? หีบไหนหรือ ?
 ตะกั่วหรือจะหุ้มห้อมจอมถวิล ?
 คิดเช่นนี้ตีราคายอดนาริน
 ต่ำเกินการปานจะหมิ่นประมาทไป.
 ฤจะคิดว่านางสำอางองค์
 ผั่งเงินแวดวงฤไฉน ?
 รัชดาถูกกว่าเนื้ออุไร
 ถึงสิบเท่า, คิดไม่ได้ไม่ควรคิด
 อันว่ารัตนหาใดเหมือน
 ควรฝังได้แต่เรือนทองวิจิตร.
 ในอิงแลนด์เหรียญทองอันน้อยนิด
 มีรูปเทพนฤมิตอยู่กลางใจ.
 นั้นเป็นรูปแกะไว้ในรูปีย;
 แต่ที่นี้เทวีจิวีไซ
 คงนอนอยู่ในทองผ่องอำไพ.
 ขอบุญแจมาไขในบัดนี้;
 ฉันเลือกหีบทองสำอางพลางเสียดเคราะห์
 ขอให้เหมาะได้ประโลมแม่โฉมศรี
 จงเปิดเทอญ; แม้รูปหม่อมฉันมี
 ในหีบนี้จะยอมประนอมใจ.
 (เข้ามอหรือคโคไขกุญแจเปิดหีบทอง)
 อโห ! นี่อะไรอยู่ในนี้ ?
 กะโหลกผีเอามาเล่นไว้เล่นได้;

ปอร์.

มอ.

ในบอกตามีอักษรม้วนซ่อนไว้!

จำจะอ่านดูให้รู้เรื่องราว.

(อ่าน) ๑ วาว ๆ บิไซเนื้อ	คำดี ท้วน
ภษิตย๋อมเคยมี่	สบโสด
บางคนวอดชีวี	แลกเปลือก นอกนอ
ภายนอกสีรุ่งโรจน์	แต่ข้างในหนอน
๑ วิชาการผิมากแม่น	ความหาญ
ผิหนุ่มปัญญาปาน	เปรียบเถา*
สารตอบบ่เป็นสาร	เดือนสติ นี่เลย
ไปเถิดท่านเสียเค้า	ฉลาดแคล้ววินดี ๆ

ฉลาดแคล้วจริงแล้วแก้วพี่เอ๋ย;

เสียแรงหวังมาเซยเฉลิมศรี!

เปลวเสน่ห์ดับพลันแต่วันนี้,

จะต้องมีแต่หนาวร้างวิญญูณ!

ขอลานางปอร์เซีย. แสนเสียตาย,

ทรวงมลายเศร้าโทมัสสา,

จนหมดสิ้นถ้อยคำจะอำลา:

ต้องก้มหน้าเหมือนผู้ปราชัย.

(เจ้ามอริออคโคเข้าโรง, พร้อมด้วยบริวาร, เสียง
แตรฝรั่ง.)

ปอร์. สันเคราะห์เหมาะนักหนาในครานี้.

จงปิดม่านเสียทีรอคนใหม่.

คนพรรณนี้มีมาอีกคราใด

ของจงได้เลือกสรรเช่นวันนี้. (เข้าโรงทั้งหมด.)

* เถา ที่ถูกเป็น เฒ่า แต่ในที่นี้ต้องการโท

ตอนที่ ๘

เวนิส. ถนนแห่งหนึ่ง.
 สะละรีโน และสะลานิโอออก.

- สะละ. ฉันได้เห็นบัลซานิโอไป
 สู้เรือใบออกแล่นที่เดียวนี้,
 กราติยาโนสหายร่วมฤดู
 เขาไปด้วย, แต่ไม่มีผู้อื่นไป.
 ส่วนลอเรนโซนั้นจะเห็นหน้า
 อยู่ในลำเกตรางี้หาไม่.
- สะลา. ดาวยิวพาลงันงุ่นงั้นเหลือใจ,
 ฟ้องพ่อเมือง, เชิญลงไปถึงเกตราง.
- สะละ. ไปไม่ทัน, เรือใช้ใบไปแล้ว
 จึงคลาดแคล้ว, แต่แกบอกพ่อเจ้าว่า
 เห็นลอเรนโซกับเช็สสิก้า
 นั่งในเรือคอนโดลาคู่กันไป.
 อื่นอันโตนิโอเป็นพยาน,
 ว่านางคราญกับคู่พิสมัย
 มิได้อยู่ในลำสำเภาใหญ่
 ของบัลซานิโอไซร์. รับประกัน.
- สะลา. ไม่เคยเห็นใครโกรธเท่าดาวยิว,
 แกจนฉิวราวกับบ้าจนน่าขัน,
 พุดย่องนงนักรหาน่าอัศจรรย์,
 วีนป่วนปั่นตะโกนพลางกลางพารา:
 “ลูกสาวกู! เงินของกู! อยู่ที่ไหน?”

หนีไปกับคริสตังซังน้ำหน้า !
 เอาคริสตังเงินทองของกูมา !
 ยุติธรรม ! เงินตรา, และบุตรี
 อยู่ในถุง, สองถุงเงินดีตรา,
 ตราสองชั้น, มันเอาไปได้ฟ้าผี;
 ลูกขโมยของบิดาแสนกาฬ !
 อีกมณีสองเม็ด, เด็ดเอาไป
 ถึงสองเม็ดเพชรดี, อีชาติชั่ว
 มันติดตัวไปด้วย, ช่วยให้ได้ !
 โปรดเจ้าข้า ! ตามหาอีจัญไร !
 มันเอาไปทั้งเพชรและเงินตรา !”

สะละ.

เด็ก ๆ ชาวเวนิสตามติดยิว,
 ให้อิ้ว ๆ ล้อลั่นขันนกกนา,
 ร้องว่าเพชร, ลูกสาว, และเงินตรา
 ของตาบ้าแกหายเสียตายจิง !

สะลา.

อันโตนิโยต้องระวังครั้งนี้,
 หาไม่ต้องเจ็บแน่, เพราะแกคลั่ง
 ประดาตาย.

สะละ.

จริงสหาย, ต้องระวัง.
 ฝรั่งเศสบอกกับฉันวันวานนี้,
 ว่าในช่องทะเลแคบระหว่าง
 ทางต่อแดนฝรั่งเศสอังกฤษที่
 คลื่นลมจัด, เรือตะเภาชาติเรา
 มีสินค้ายาทรัพย์, อับปางไป.
 เมื่อฟังเรื่องตัวฉันพลันนึกถึง

อันโตนิโย, และร่ำพึงขออย่าให้
เรือพาณิชย์ที่ยับอับปางไซ้
เป็นเรือเพื่อนส่งไปในทางนั้น.

สะลา. ควรรีบบอกอันโตนิโยให้
ทราบคดีนี้ไซ้ทุกสิ่งสรรพ;
แต่ทว่าอย่าบอกโดยฉับพลัน,
เกลือกเขานั้นฟังเล่าจะเศร้าใจ.

สะละ. บรรดาชายผู้ดีอันมีศักดิ์
จะน่ารักยิ่งกว่าหาไม่ได้.
ฉันเห็นยามบัสนานิโยไซ้
ลาอันโตนิโยไปในคราวนี้:
บัสนานิโยบอกว่าจะรีบด่วน,
เขากลับตอบว่า “ไม่ควร, ไม่ควรที่
จะเร่งรัดเกินไปในคราวนี้,
จงลืมนั่นเสียที่เกิดเพื่อนยา;
เพื่อนจงรั้งยังตนอยู่จนกิจ
การสัมฤทธิ์พร้อมพรั่งตั้งตั้งหน้า;
ส่วนเรื่องบริคัณธสัญญา
กับตายิว, เพื่อนอย่าให้กวนใจ:
จงปลงใจให้สำราญในการรัก,
ผูกสมัครมิ่งมิตรพิสมัย,
อันอุบายถ้ายที่มีเท่าใด
เพื่อนจงใช้เพื่อชักความรักมา.”
ครั้นพูดเสร็จชลนัยน์ไหลคลอเนตร,
สังเกตเห็นว่าเขารักเพื่อนนักหนา,

- สะลา. จับมือบัสซานิโยแล้วอำลา
จากเพื่อนยายอดมิตรสนิทใจ.
ที่รักโลกก็เพราะรักสมัครมิตร.
เราควรคิดไปพบเขาให้ได้,
เพื่อช่วยเขาเร้าเรงบันเทิงใจ
ในวันนี้.
- สะละ. ดีแล้ว, ไปด้วยกัน. (พากันเข้าโรง.)

ตอนที่ ๕

เบ็ลมอนต์. ห้องในเรือนนางปอร์เซีย.
นางเนริสากับคนใช้ออก

เนริส.

ไว ๆ เกิดเปิดม่านประสาธทอง:
เจ้าผู้ครองอาร์ระคอนสุนทรทัศน์
ได้สาบานสมแบบเยี่ยงแบบบรรพ์,
จะมาสรรสามผอบครบพิธี.
(เสียงแตรฝรั่ง. เจ้าอาร์ระคอนกับนางปอร์เซีย,
พร้อมด้วยบริวารทั้งสองฝ่าย ออกมาเป็นกระบวน.)

ปอร์.

ขอเชิญทอดทัศนาเถิดราชา,
หีบทั้งสามแจ่มจะอยู่ที่นี้,
ถ้าพระองค์ทรงเลือกหีบอันมี
รูปหม่อมฉันสมที่กำหนดไว้,
จะได้ตั้งแต่งการงานอวาวห์
ไม่เนิ่นช้าทันด่วนตามควรได้:
แต่ถ้าเลือกแล้วผิดบพิตรไซร้
ต้องเสด็จกลับไปด้วยนับพลัน.

อาร์.

ข้าได้กล่าวปฎิญาณสามสถาน:
หนึ่งในการที่ข้านี้เลือกสรร
หีบใบไหนบ่ให้บอกคดีนั้น;
ข้อสองแม้เลือกสรรไม่ถูกใบ,
ต้องเลงงดอดการที่มีคู่,
อยู่เฝ้ากว่าชีวิตจะเกษัย:
ข้อสามแม้เคราะห์ร้ายทายผิดไป,

- ต้องครรไกรจากยupaไม่เข้าที.
- ปอร์. ผู้ใดมาเสี่ยงเคราะห์เพื่อหม่อมฉัน
ต้องสัญญาเช่นกันสามอย่างนี้.
- อาร์. ฉันก็ยอมสัญญาแล้วครานี้.
ขอโชคดั่งช่วยสมใจพลัน!
หนึ่งทอง, หนึ่งเงิน, หนึ่งตะกั่ว.
ตัวอักษรแกะไว้ว่าไรนั้น?
“ถ้าใครเลือกต้องสละละโดยพลัน
ทุกสิ่งสรรพบรรดาสาระมี.”
หีบจะต้องผ่องผุดสุดสง่า
งามยิ่งกว่าตะกั่วมัวหมองสี
จึงจะควรให้บรรดาสาระมี,
เอาของดีแลกทราไม่งามตา.
หีบทองผ่องผุดสุดสะอาด
อักษรสารชี้แจงแถลงว่า
“เลือกจะได้ของดีมีราคา
เป็นที่พึงปรารถนาแห่งหลายคน.”
ที่หลายคนปรารถนา! คำว่า “หลาย”
น่าจะหมายขยายแบบฉบับอนุสนธิ
ว่าคนเขลาห่มุมอยากดิ้นรน
เลือกรูปนอกโสภณ, ไม่พินิจ
เกินไปกว่าที่ตาของตนเห็น,
ไม่รู้สิ่งซึ่งเร้นและปกปิด,
เหมือนนกจอกทำรังอันน้อยนิด
ซิดขายคาฬากัณฑ์อันตราย.

เราไม่ขอเลือกสิ่งปรารภนา
 แห่งประชาภิกรหม่มากหลาย,
 เพราะไม่อยากเอาอย่างสามัญชาย,
 จนกลายเป็นทราวมไปไม่ชอบกล.
 ขอพิศดูหีบเงินนำเพลินพิศ,
 ดุลิขิตเขียนงามความนุสนธิ์:
 “เลือกจะได้สิ่งของต้องกมล
 พอสมควรแก่ตนแน่จะนั้น.”
 เออว่าดี; ผู้ที่หวังมีลาภ
 สิริภาพต้องพร้อมสะพรั่งสรรพ.
 ใครไม่ดีแท้จริงทุกสิ่งอัน
 ไม่ควรหมั่นสรรเสริญให้เกินไป.
 แม้ยศศักดิ์กิตติคุณของคนเรา
 ไม่หาเอาโดยทุจริตได้,
 และความชอบตอบแต่คนดีจริงไซ้,
 คงจะได้เห็นแผกแปลกนักรนา!
 ผู้ที่จนหลายคนคงมีทรัพย์!
 นายจะกลับต้องระยอบนอบน้อมข้า!
 ชนสามัญก็จะพลันขึ้นราคา
 แม้ว่าสรรจริงตามความงามดี!
 ทั้งเกียรติยศจะได้จากในหมู่
 ผู้ที่ไร้เงินทองต้องหมองศรี,
 เหมือนร่อนรำที่ปนพันสาลี
 เหลือแต่ข้าวสารดีศรีโสภณ.
 บัดนี้เราจะสรรพล้นเสียงไซ้,

ตีประโยคอักษรสารอ่านอีกหน:

“เลือกจะได้สิ่งของต้องกมล
พอสมควรแก่ตนแน่จะนั้น.”

เออแน่แล้ว ! ขอทูลแจ้ง, ฉันแน่ใจ
ว่าไขคงถูกเหมาะเป็นแม่นมั่น. (ไขเปิดหีบเงิน.)

ปอร์. (พูดป้อง) ดูซ้ำจริง ! อันสิ่งทีในนั้น
มันควรที่เธอรู้จักด้วยฉับไว.

อาร์. เอ๊ะอะไร ? รูปจำอวดตาแจ้วแหว,
มองบ้องแบ้วมือถือหนังสือให้ !
อนิจจาหวังเห็นเจ้าทรามวัย,
ช่างกระไรถูกเยาะแหยะให้เต็มทน.
เสียแรงหวังตั้งจิตพิศวาส,
ไอ้แคล้วคลาดคราวนี้จนปี่ปน !
“เลือกจะได้สิ่งของต้องกมล
พอสมควรแก่ตนแน่จะนั้น.”

ฉันไม่ควรจะได้อะไรดี
กว่ารูปจำอวดนี้หรือจอมขวัญ ?
นี้หรือสิ่งควรปองของรางวัล ?
ฉันไม่ดีกว่านั้นหรือฉันใด ?

ปอร์. อันผู้ใดเพเลียงพล้ากระทำผิด,
จะพินิจคดีด้วยใจ;
มักแพกกันแท้ ๆ เป็นแน่ไซ้,
อย่าขัดใจ.

อาร์. ฉันจะอ่านซึ่งสารนี้.

(อ่าน) ๑ อัคคีเฝ้าแล้วเสร็จ เจ็ดหน
 เหมือนสติแห่งชาย จลดาด
 เลือกใดไม่ลุลกลน เลือกผิด
 นับว่าผู้สามารถ มั่นคง
 ๑ คนงงหลงไขว่คว้า จวบเงา
 สุขก็เพียงฉายา แห่งสุข
 ตลกแต่งตนเพรา เพลิดเพลิน ตาแล
 เช่นหีบใบนี้สนุก นักหนา
 ๑ จะหาใครคู่เกล้า เคียงหมอน ก็ดี
 ความโง่คงตามเป็น เพื่อนแนบ
 รีบลามิ่งบังอร ไปเถิด ท่านเอ๋ย
 คนโง่ไม่รู้แยก อยู่ไย ๖

ถ้าขึ้นอยู่นานไปก็ยิ่งโง่:
 โอ้ฉันมาครานี้เสียทีใหญ่;
 เมื่อขามาหัวบ้ามาหนึ่งไซ้,
 ขากลับไปมีเป็นคู่ดูน่าอาย.
 โอ้มีมิตรรวนินดาต้องลาแล้ว,
 จำต้องแคล้วคลาดไปน่าใจหาย.
 จะไม่ลืมคำมั่นจนวันตาย,
 ไม่โยกย้ายหาผู้อื่นมาคู่ครอง. (เข้าโรง, พร้อมด้วยบริวาร.)

ปอร์.

ดูราวกับแมลงเม่าบินเข้าไฟ.
 ผู้ที่ไร้สติทั่วทั้งผอง,
 เมื่อยามมาเลือกสรรมักพลันต้อง
 เลือกเอาของผิด, จำเพาะเป็นเคราะห์ดี.

เนริส.

คำโบราณท่านว่าน่าเชื่อท่าน,

การวายปราณและวิวาห์รุ่งราศี
เป็นผลกุศลกรรมทำไว้มี.

ปอร์. ปิดม่านที่เนริสสาอย่ารำไร.

(คนใช้ผู้หญิงหนึ่งออกมา.)

คนใช้. คุณหญิงอยู่ที่ไหน ?

ปอร์. ทำไมนี่ ?

คนใช้. มีชายชาวเวนิสมาถึงใหม่
ที่บ้าน, แดลงสารว่านายไชร์
จะมาถึงนี้ในเร็วเวลา.

นายของเขานั้นไชร์ได้สั่งถ้อย
มายกยอเรียบร้อยเป็นหนักหนา,
ทั้งฝากของดี ๆ มีราคา
มากมายมา, ข้าเห็นเป็นกำนัล.
บรรดาผู้สื่อสารสมานรัก
เห็นมานักแล้วไม่เหมือนเป็นแม่นมั่น:
ผู้ลวงหน้าครานี้เขาดีครัน,
ราววสันต์นำฤดูคิมหะมา.

ปอร์. เท่านั้นที่เถิดนา: ข้าวิตก
จะเลยยกเอาเป็นญาติวงศ์
ของเจ้าเองเสียกระมัง, ดูตั้งมา
สรรเสริญยิ่งกว่าผู้ใด ๆ
มาเถิดมา, เนริสสา; ข้าอยากมอง
ดูทูตของกามเทพผู้นี้ไสร้.
กิริยาท่าทางเป็นอย่างไร.

เนริส. บัสนานิโยขอให้ได้เป็นยอตรัก. (พากันเข้าโรง.)

องก์ที่ ๓

ตอนที่ ๑

เวนิส. ถนนแห่งหนึ่ง.

สะพานโยกกับสะละรีโนออก.

สะลา. มีข่าวอะไรบ้างกลางตลาด ?

ก็ยังลือกันอยู่ไม่ขาดว่าเกตรา ที่อันโตนิโยบรรทุกสินค้ายาตามาก หากเคราะห์ร้ายไปอับปางกลางสาครที่ช่องแคบ ; นามกรเรียก สันทรายกุดวิน, เป็นที่ร้ายขึ้นชื่อมาว่าเกตราหลายล้าจมคว่ำที่นั่น, ถ้าคนที่บอกข่าวแก่ฉันเขาพูดจริง.

สะละ. ฉันอยากให้กลายเป็นผู้หญิงตอแหล สารระแนจิบปากจิบคอเจรจา, และบิบน้ำตาทำเสียดายผ้าที่ตัวไม่รัก. แต่ฉันเสียใจนักที่หาเป็น เช่นนั้นไม่ ; ชาวไมไซชาวบันกันขึ้นเล่น หรือเป็นชาวโจษกันเหลว ๆ ไหล ๆ. เสียใจที่อันโตนิโยผู้ประเสริฐ, อันโตนิโยผู้เลิศล้ำนุสริต- ทำใจฉันจึงจะคิดหาคุณศัพท์ เพื่อใช้ประดับกับนามเขาให้พอได้ ! -

สะลา. ระวังเสียบ้างเถิดเป็นไร, เอาแต่ใจความก็พอ.

สะละ. อ้อ, กระนั้นหรือ ? คือข้อใหญ่ ก็ว่าอันโตนิโยไซร์เสียเรือลำหนึ่ง.

สะลา. ซึ่งฉันหวังว่าจะเป็นลำที่สุดที่จะต้องเสียไป.

สะละ. ฉันต้อง “สาธุ” โดยทันใด หาไม่ยมบาลจะขัดคอ, โน่นแน่แก่เดิน ป้อมาตามทาง สวมรูปร่างคล้ายยิว, น้าหมั่นไส้ !

(ไซลือกออก)

อ้อ ! ไซลือก ! มีข่าวอะไรในหมู่พ่อค้า ?

ไซ. เธอนี้รู้ดีกว่าผู้ใด ๆ. ว่าลูกสาวฉันหนีไปเร็ว ๆ นี้.

สะละ. จริงอยู่ : ฉันรู้ดีด้วยว่าช่างคนไหน ได้ทำปิกให้ลูกสาวแก่บินเช่นนั้น.

สะลา. และไซลือกก็รู้เหมือนกันว่าลูกของแก เหมือนนกที่ปิกแข็งแล้ว

แท้ ๆ ไม่กังขา : และเป็นธรรมดาถูกนกด้องจากอกฟ่อ.

ไซ. ขอให้เลียดกนกกรหมกกองไฟ !

สะละ. เห็นจะเอาเป็นแน่ได้ถ้ามบาลเป็นผู้พิพากษา.

ไซ. เลียดเนื้อของข้ามาคิดคดขบถได้ !

สะละ. ตาเฒ่าเอ๊ย! พุดอะไรเล่าเช่นนี้? มีหรือเลียดเนื้อคิดคดขบถอะไร?

ไซ. ลูกสาวของข้าฉันใดจะไม่เป็นเลียดเนื้อของข้า.

สะละ. เนื้อของแกกับเช็สสิกามันแพกผิด ยิ่งเสียกว่าหมีกคำสนิพผิดกับ
งา ; เลียดของแกกับเช็สสิกานั้นอีกไซรั ก็ผิดกันไกลราวเหล้าแดง
กับเหล้าขาว. แต่แน่, แกได้ทราบข่าวบ้างหรือไม่ ว่าอันโตนิโย
เสียเรือไปจริง ๆ ฤ?

ไซ. อือ ! รายนี้สิเป็นเคราะห์ร้ายของฉันอีกราย : คนล้มละลาย, คน
สุ่ยสุ่ย, ที่แทบจะไม่กล้าไต่หน้าไปในตลาดริอาลโต : อ้ายคนโช,
ซึ่งแต่ก่อนนี้เคยป้ออยู่กลางตลาด ; ให้มันเร่งระวังสัญญาของมัน
เถิด : มันเคยด่าฉันว่าเป็นผู้เชือดเนื้อคนเพราะทวงดอกเบี้ย : ให้
มันเร่งระวังสัญญาของมันเถิด : มันเคยให้คนกู้เงินไปเปล่า ๆ ฐาน
กรูณาอย่างคริสตัง ; ให้มันเร่งระวังสัญญาของมันเถิด.

สะละ. ถึงหากว่าเขาจะใช้เงินไม่ทันเวลา แกก็คงจะไม่เอาเนื้อเขา ; จะ
เอาไปจะเป็นประโยชน์อะไร ?

ไซ. เอาไปทำเหยื่อตกปลาก็ได้เป็นไรมี : อย่างน้อยก็พอที่จะเลี้ยงความ
พยาบาทของข้าได้. มันนั้นไซรัได้เคยทำให้ข้าอับอาย, และเคยทำ
ให้ข้าฉิบหายขาดลามตั้งถึงล้าน ; แย่เวลาเสีย, เยาะเวลาได้, ดูถูก
กระทั่งชาติ, กลางตลาดแย่งกำไร, ยุสหายให้แทงจิต, แหย่อมิตร
ให้ขัดใจ ; ทั้งนี้เพราะเหตุใด ? เพราะเหตุที่ข้าเป็นยิวนั่นแล. นี่แน่
ยิวไม่มีตาฤ ? ยิวไม่มีมือ, ไม่มีอวัยวะ, ไม่มีกายหรือเจ้าคะ, หรือ
ไม่มีสัมผัส, ตัดฉันทะและโทสะได้สิ้นหรือใจน ? ไม่กินอาหาร

เหมือนกันหรือไร, หรือถูกศัสตราไม่เจ็บไม่บาด หรือไม่มีโรคอาพาธ, ไม่รักษาด้วยยาเหมือนท่าน ไม่ร้อนไม่หนาวเพราะฤดูกาล เหมือนพวกท่านคริสตังละฤๅไหน ? ถ้าแทงเราเข้าไซ้ไร, หรือเลือดไม่มี ? ถ้าแม้ว่าจี, หรือเราจะไม่หวั่นอะไร ? เพราะฉะนั้นไซ้ไรใครทำร้าย, จะไม่ให้เราหมายแก่แค้นหรือว่าไร ? ถ้าเราเหมือนท่านอยู่แล้วไซ้ไร, ก็ต้องเอาอย่างท่านนั้นด้วยนา. ถ้าแม้ยิวทำร้ายคริสตัง, เขานั้นตั้งตอบแทนอย่างไร ? แก่แค้นเป็นแน่, ก็แม้คริสตังทำร้ายยิว, ยิวจะควรทำอะไรบ้าง ตามแบบอย่างคริสตัง ? แก่แค้นนั้นซี. ความอัปยศที่พวกท่านทำอย่างมา, ข้านี้จะทำตามอย่าง ; ถึงว่าจะลำบากบ้าง ก็จะทำให้เก่งเกินครูด้วยซ้ำ.

(คนใช้ผู้หนึ่งออกมา.)

กนใช้. นายขอรับ, อันโตนิโยนายข้าเจ้าเขาคอยที่บ้าน ; ประสงค์พบพูดกับท่านทั้งสองรา.

สะละ. เราก็กำลังเดินไปหานายเจ้า.

(ตุบาลออก.)

สะลา. คนครอกนั้นมาอีกคนหนึ่งแล้ว : จะทำให้เท่าทันกันเป็นคนที่สาม เห็นจะไม่ได้, นอกจากที่ยมบาลเองจะแปลงชาติเป็นยิวเท่านั้น.

(สะลานิโย, สะละรีโน. และคนใช้เข้าโรง.)

ไซ. ว่าอย่างไร, ตุบาล ! มีข่าวอะไรบ้างจากเจนัว ? ได้พบลูกสาวฉันหรือไม่ ?

ตุ. ฉันได้ไปถึงที่บางแห่งที่ได้ยินข่าวกล่าวถึง, แต่ไม่ได้พบตัวเลย.

ไซ. นั้นแน่, อย่างนี้, อย่างนี้, อย่างนี้, อย่างนี้ ! เพชรดี ๆ ศูนย์ไปเม็ดหนึ่งเปล่า, แพงไม่เบาซื้อที่ฟรังก์ฟอร์ตถึงสองพัน ! เคราะห์ร้ายอย่างฉกรรจ์พึงจะมีแก่ชาติเราบัดนี้ ; หรือแม้จะได้มีมาตั้งแต่ก่อนข้าก็ไม่เคยรู้สึก : นึกดูเถิดเงินถึงสองพันเหรียญตรา ; ทั้ง

เครื่องเพชรพลอยนานาล้วนแต่ราคาแพง. ฉันอยากให้อีลูกสาวมา
ล้มตายอยู่แค่เท่า, ขอแต่ให้เอาเพชรติดหูมาด้วย ! จะไม่เสียใจเลย
ถ้ามันมาด้วยอยู่ที่ตรงหน้า, ขอแต่ให้เงินตรานั้นอยู่ในหีบศพ ! ไม่
ได้พบได้ปะมันทั้งสองคนเที่ยวหรือฉันใด ? ทำไมนะ ? เสียแรง
ได้สละทรัพย์เป็นสินจ้างสินบน : จีบหายปัน, เหลือที่จะทนจิบหาย !
ผู้ร้ายเอาไปแล้วยังมีหน้า, ข้าต้องเสียค่าติดตาม : แล้วก็ไม่ได้ความ
พอใจ, ไม่ได้แก้แค้น : และเคราะห์ร้ายทั้งหมื่นแสนก็จำเพาะประดัง
มาที่ข้า, เหลือกำลังแทบทนไม่ได้ ; ไม่มีใครถอนใจใหญ่นอกจาก
ข้า ; ไม่มีใครต้องเปลืองน้ำตานอกจากเรา !

ดู. ซักก่อน, คนอื่นเขาก็เคราะห์ร้ายอีกไซ้ : เช่น อันโตนิโอ, ที่เจนัว
เขาถือว่า -

ไซ. หา, หา, หา ? เคราะห์ร้ายหรือ ? ร้ายอย่างไร ?

ดู. เขาว่าเรือกำปั่นใบที่ไปค้า ทางตรีโปลิสกลับมา ได้อัปปางไป.

ไซ. ขอบคุณพระเจ้า, ! ขอบคุณพระเจ้า ! จริง ๆ ฤ ? จริง ๆ ฤ ?

ดู. ฉันได้พบกับกะลาสีที่รอดมาได้จากเรือนั้น.

ไซ. ขอบใจ, ดูบาล : ชาวดี, ชาวดี ! ฮะ ๆ ! ที่ไหน ? ที่เจนัวฤ ?

ดู. ฉันได้ยินว่า ที่เจนัวลูกสาวของเพื่อนได้ใช้เงินในคืนเดียวถึงแปด-
สิบเหรียญ.

ไซ. พูดเช่นนี้ราวกับเอาเม็ดแทงทะลุอก : ข้าคงจะไม่ได้เงินนั้นคืนอีก
แล้ว : อะไรจะสูญเสียได้ถึงแปดสิบเหรียญในพักเดียว ! แปดสิบ-
เหรียญ !

ดู. มีเจ้าหน้าที่ของอันโตนิโอมาเวนิสกับฉันด้วยหลายราย, และเขากล่า
กันว่าอย่างไร ๆ ก็เอาตัวไม่รอด.

ไซ. ฉันยินดีจริง ๆ : ฉันจะรังแกมันเสียใหญ่ : จะทรมานมันให้ถึงที่ ;
ฉันยินดีนัก.

ต. ซ้าก่อน, คนอื่นเขาก็เคราะห์ร้ายอีกไซ้ : เช่นอันโตนิโย, ที่เจนิวเขา
ลือว่า-

ไซ. हा, हा, हा ? เคราะห์ร้ายหรือ ? ร้ายอย่างไร ?

- ต. คนหนึ่งเขาวดว่าซื้อแหวนวงหนึ่งจากลูกสาวของเพื่อน, ราคาไม่ก็เหรียญ.
- ไซ. อี้อปรีย์! ตูบาล, เพื่อนทรมานฉันจริง ๆ หนอ : นั้นแหละแหวนปีหรุตของฉัน ; ฉันได้มาจากเลอาห์ตั้งแต่เมื่อยังเป็นโสดอยู่ ; ใครจะมาให้ฉันสักพันเหรียญก็ไม่ขายพลอยสำคัญเม็ดนี้.
- ต. แต่อันโตนิโยนั้นหมดตัวแน่แล้ว.
- ไซ. เออ ! จริงอยู่, จริงอยู่, ตูบาล, ช่วยไปจ้างนักการไว้ให้ฉันคนหนึ่งเถิด : จ้างล่วงหน้าไว้เสียสักปักษ์หนึ่งเทียว. ถ้ามันไม่มีเงินใช้ ฉันจะแหะเอาดวงใจเสียให้ได้ ; เพราะถ้าอ้ายคนนั้นมันไม่ได้อยู่ในเวนิสแล้วละก็, ฉันจะได้ปิดประตูค้าได้ตามใจ. ไปก่อนเถิดตูบาล, แล้วไปพบฉันที่โรงสวด ; ไปเถิดเพื่อนตูบาล ; ที่โรงสวดของเรา นะตูบาล.
- (เข้าโรง.)

ตอนที่ ๒

เบ็ลมอนด์. ห้องในเรือนนางปอร์เซีย.
 บัสซานิโอ, ปอร์เซีย กราติยาน,
 เนริสสา, และบริวารออก.

ปอร์. ดิฉันขอให้รอสักสองวัน
 จึงค่อยสรรก็ได้, ใจออกหนัก,
 แม้เลือกผิดจะต้องพราจากสำนัก:
 ขอเชิญพักอยู่อีกหน่อยจึงค่อยลอง.
 ใจดิฉันนี้เด่นเป็นพັນนัก,
 หรือรักบอกจะได้คู่สู่สมสอง;
 ที่ทัดทานครานี้พ้ออย่าข้อง,
 ถ้าแม้ซึ่งฤจะปองประวิงไว้.
 ธรรมชาติที่ดียังสาว
 จะปาวความในอุราหาควรไม่,
 ได้แต่นั่งอ้าอึ้งคำนึงใน—
 จะพูดไปก็กระดากแสนยากครัน.
 แต่ไม่ไวก็จะเข้าฤทัยผิด,
 จึงจำจิตจ่านรจาวาดิฉัน
 ใครให้รอสองเดือนกับสองวัน
 จึงค่อยสรรเสียงเคราะห์จะเหมาะดี.
 อยากใครบอกแยบยลกลให้สรร,
 แต่เช่นนั้นผิดไปไม่ควรที่;
 จะขัดคำบิดานั้นไม่ดี:
 แต่เช่นนั้นอาจสรรพสันผิดไป.

ถ้าหากเธอเลือกผิดจิตของข้า
 ก็จะทำ, อยากแถลงแจ้งจริงให้.
 เพราะตาเธอดีราคาข้าแล้วไซ้,
 และแบ่งส่วนเสร็จได้ในกายา;
 กิ่งเป็นของเธอแล้วเป็นแน่แท้,
 แม้อีกกิ่งซึ่งเป็นของตูข้า,
 ก็เท่ากันกับเป็นของพี่ยา,
 เพราะเหตุว่าเป็นของน้องปรองดองรัก!
 อนิจจาเคราะห์กรรมแสนลำบาก,
 เหมือนร้าวพรากเจ้าทรัพย์ร้าวจับผลัก
 ให้ห่างจากสมบัติชิดใจนัก!
 ฉะนั้นรักก็เหมือนชั่งนึ่งห่างไกล.
 จงโทษเคราะห์ที่จำเพาะมากางกัน,
 จะโทษตัวดิฉันหาควรไม่.
 ฉันทพุดมากปากพลอดตลอดเกินไป;
 ก็เพื่อให้หน่วงเวลาอย่าให้ดล,
 เพราะอยากให้เธอรอ.

บัส.

ขอให้สรว !

บัดนี้ฉันเดือดร้อนทุกเส้นขน,
 รวากับถูกทรมานเจ็บเต็มทน.

ปอร์.

เออชอบกล, แม้ต้องทรมาน
 ก็จงรับสารภาพเสียโดยดี,
 ว่ามีความทุจริตคิดเหิมหาญ
 ปนกับรักหรือइन, จงให้การ.

บัส.

มีโทษฐานไม่ไวใจของตน,

ว่าจะควรคู่ครองน้องแก้วพี่,
 หรือมีกรรมทำไว้จะได้ผล
 ที่ร้ายกาจจนต้องคลาดนิรมล:
 ความหมองหม่นอื่นไซ้รับได้มี.
 ถ้าเมื่อใดไมตรีมีขึ้นได้
 ระหว่างไฟกับหิมะ, นะโฉมศรี,
 ทุจจริตในจิตของตัวพี่
 จึงจะมีกลั้วรักแม่ดวงใจ.

ปอร์. อันคนถูกทรมานเหลือทานทน,
 หวังรอดพ้นพุดอะไรก็พุดได้.

บัส. ถ้ากระนั้นขอโทษโปรดอภัย,
 ฉันจะให้การจริงทุกสิ่งอัน.

ปอร์. สารภาพขึ้นตาข้าจะไว้
 ชีวิตให้.

บัส. ขอบใจแม่จอมขวัญ.

สารภาพแล้วจงรักสมัครพลัน,
 นั้นเป็นคำสารภาพราบเรียบจริง.
 โชคดี; นครบาลท่านเมตตา
 สอนให้ข้าตอบจำเพาะเหมาะทุกสิ่ง!
 แต่ขอเสียดายเถิดนะ, จะประวิง
 และรอนิ่งอยู่เปลืองเวลาไย.

ปอร์. ก็ตามใจ! ในหีบใบหนึ่งนั้น
 ตัวดิฉันแฝงอยู่นา: ถ้ารักใคร่
 คงจะพบโดยแท้แน่แล้วไซ้,
 เนริสสาและใคร ๆ ห่างออกมา.

ดนตรีจึงบรรเลงเพลงดนตรี,
ระหว่างที่เธอสรรเสนาหา;
แม้เลือกผิดช่วยไอ้และโคกา,
เหมือนเสียงหงส์เมื่อเวลาจะวอดวาย:
อึ่งเพื่อช่วยความอุปมา,
ฉันจะหลั่งน้ำตาให้เป็นสาย
ชลธารเพื่อหงส์ร่วงลงตาย.
ถ้าเลือกถูก, เพลงจะหมายอย่างไรกัน ?
เหมือนพิณพาทย์ประโคมเสียงใหม่มี
ยามพสกภักดีเกษมสันต์
บังคมบาทวราชฤทธิ์อนันต์
เถลิงถวัลย์ราชไศวรระยา:
หนึ่งบรรเลงเพลงเพราะเสนานั้
เรียกเพื่อนรักโฉมงามยามอุษา
ให้ตื่นขึ้นเตรียมการงานวิวาร์.
พิศดูท่วงทำยิ่ที่น่ารัก.
ท่าทางหาญราวนิทานโบราณกล่าว:
ถึงเรื่องราวอัลคิเดสวิเศษศักดิ์,
ซึ่งลงช่วยกัลยาบุพพาพัคตร์
อันสำนักตรอยยกให้มังกร;
แต่เขื่อนนี้มีจิตเสนาหา
ยิ่งกว่าอัลคิเดส ณ ปางก่อน,
อัลคิเดสหวังได้แต่อัสดร
ที่นครโตรยะจะรางวัล.
ตัวเราเหมือนเจ้ามารศรี

ที่ถูกยกให้มังกรอันแข็งแกร่ง;
 คนอื่น ๆ เหมือนปวงประชานันต์
 ซึ่งพร้อมกันคอยดูอยู่เรียงราย
 ขอเชิญอัลคิเดสพิเศษศักดิ์ !
 ขอยอดรักเลือกสรรพลันสมหมาย.
 เราร้อนใจนักหนา, ประดาตาย
 ยิ่งกว่าผู้เสี่ยงทายหีบอำไพ.

ในระหว่างเวลาที่บัลซานิโอหีบทั้งสาม,
 มีขับร้องประสานดนตรี.

บทขับร้อง

๐ ความเอยความรัก

เริ่มสมัครขึ้นต้น ณ หนไหน ?
 เริ่มเพาะเหมาะะกลางหว่างหัวใจ,
 หรือเริ่มในสมองตรองจงดี ?
 แรกจะเกิดเป็นใจใครรู้บ้าง ?
 อย่าอำพรางตอบสำนวนให้ควรถิ
 ใครถนอมกล่อมเกลี้ยงเลี้ยงจรดี
 ผู้ใดมีคำตอบขอบใจเอย ฯ

๐ ตอบเอยตอบถ้อย

เกิดเมื่อเห็นน้องน้อยอย่าสงสัย;
 ตาประสพตารักสมัครไซ้
 เหมือนหนึ่งให้อาหารสำราญครัน;
 แต่ถ้าแม่สายใจไม่สมัคร
 เหมือนฆ่ารักเสียแต่เกิดย่อมอาสัญ,
 ได้แต่ชวนเพื่อนยามาพร้อมกัน

บัส.

ร้องรำพันส่งสารรักหนักหนาเออย ๖
 ถึงผิวนอกค่าน้อยสักปานใด
 มักหลงโลกเพราะใสสุดสง่า.
 ส่วนคำแก้รอดตัวแม้ชั่วช้า,
 ถ้าแม้ว่าทนายภิปรายดี,
 อาจกลบหลบลืมความที่ทราบดี,
 ลวงพะวงหลงไหลได้เต็มที่ !
 ส่วนในกิจศาสนาแม้พาที่
 ให้ดี ๆ พลิกแพลงแสวงภิปราย,
 อาจพลิกผิดเป็นชอบรอบกาย,
 อีกลาภบาสิมียาย
 จนเกลื่อนกลบลับดับสิ่งร้าย
 แต่งจนกลายเป็นกุศลวิมลธรรม !
 แม้คนชั่วอัปลักษณ์รู้จักแต่ง
 กายาแปลงเป็นสัตบุรุษผ้น:
 ส่วนคนขลาดมากมีที่ใจพรั่น
 เข้ม ๆ สั่นรวบั่นใดก่อในทลาย;
 แต่ไว้หนวดอวดเคราเพราพิลาส,
 ทำองอาจเหลือเกินเดินฉุยฉาย,
 รวากับเฮอร์คิวลีสขลังกำลังกาย
 หรือเทพบุตรรุทร์ร้ายเจ้าสงคราม;
 คนเช่นนี้ดับขาวรวนมนโค,
 แต่มักโอ้อวดกล้าว่าไม่ขาม,
 มีแต่กากความกล้าพยายาม
 ให้คนขามขึ้นชื่อและลือชา !

อันความงามดูตามน้ำนักชัง,
 ดั่งนี้้อัจฉรย์เห็นแน้นักหนา,
 คือสิ่งใดวาววับจับสายตา
 ทั้งน้ำนักและราคามักย่อมเยา.
 เช่นเกศาสีผ่องราวทองจรัส
 ซึ่งลมพัดปลิววับ ๆ จับตาเขลา,
 มักเป็นช่องของเทียม, ที่เดิมเอา
 มาจากเขาซึ่งสิ้นชีวลัย.
 ดั่งนี้ปวงอารมณ์เปรียบเหมือนผั่ง
 ลงกำบังสาครอันคลื่นใหญ่:
 หรืออีกหนึ่งฝั่งเปรียบผ้าสไบ
 บังหญิงแขกเพื่อมิให้เห็นผิวดำ:
 รวมความว่าบรรดารูปงามนอก,
 มักจะหลอกคนหลงงระส่ำ,
 เหตุฉะนั้นหีบผ่องผิวทองคำ,
 อาหารคนโลภงำ, ไม่ต้องการ;
 รัชดาเหมือนขำมนุษย์ใช้
 เสือกใสไปมาอยู่รอบบ้าน,
 จะอยากได้มาโดยไม่ต้องการ;
 แต่ตะกั่วรูปประมาณเห็นพอดี.
 ทั้งสราเขียนไว้ให้สติ
 มิได้กล่าวลวงล่อ, พอควรที่,
 ถูกใจฉันมากกว่าช่างพาที;
 เลือกใบนี้; ขอให้สมอารมณ์จิต!
 (พูดป้อ) ความรู้สึกทั้งปวง, เช่นห้วงโย,

และเสียใจ, สงสัย, เจ็บใจสิ้น,
 อีกทั้งความหึงหวง, ทั้งปวงบิน
 ศูนย์ไปสิ้น, อยู่ยงคงแต่รัก!
 รักเอ๋ย, ผ่อนไวนา; อย่าเร่งร้อน
 ค่อย ๆ ผ่อนฟังชาน, อย่าหาญหนัก!
 ฉันปลื้มมากจนงง, จงผ่อนพัก,
 อย่าเผยรักเปลิดเพลนเกินงามไป!

บัส.

ในนี้มีอะไรหนอ, ขอเปิดดู. (เปิดหีบตะกั่ว.)

รูปโฉมตรูเปอร์เซียผู้ศรีใส!
 ศิลปชาวสวรรค์จากชั้นใด
 วาดรูปได้เหมือนแท้ ๆ แม่ทราชมชย!
 ดูตาล่อนราวจะรับจับดาฬี?
 หรือเงาส่องมองดูที่คล้ายเฉลย
 รับพี่ยา? โอษฐ์ยิ้มพริ้มชวนชย,
 ทนต์เจ้าเอยราวมุกดาน่าชื่นใจ.
 ส่วนผมนางนายช่างราวแมงมุม
 ประชุมเส้นสายทองแสนผ่องใส,
 ฉลาดนักรู้จักเชิงชักใย
 ดักดวงใจแห่งผู้ชายคล้ายแมลงวัน;
 แต่ดวงเนตรแสนวิเศษ, ช่างไหน
 จึ่งเขียนได้ครบคู่ดูคมสัน?
 เพราะเมื่อเขียนดวงหนึ่งเสร็จแล้วนั้น,
 น่าจะพลันเปลิดพิศตติวิญญูณ
 จนลืมพริบตาของตนกมลหวาม,
 เลยหมดความพากเพียรเขียนเลขา!

บัต. เลือกไปนี้, ขอให้สมอารมณ์ จินต์ !

แต่บรรดาถ้อยคำจำนรรจา
 สุดจะหาพอชมชื่นรมย์ใจ
 ปวงวจีเหมือนตีราคาต่ำ
 หมดถ้อยคำชมหนอให้พอได้,
 แต่ฉายงามหนักสักปานใด
 ยิ่งเร็วกว่าอรรถยอदनงคราญ.
 เหลือจะชมให้สมที่งามสรรพ,
 สุดจะนับสิ่งประเสริฐเลิศสงสาร.
 นี่อักษรสำแดงแถลงการ,
 จำจะอ่านตรวจนัยเพื่อได้รู้.

(อ่าน) ๐ ท่านผู้บ่ได้เลือก	โดยหลง
เลือกเหมาะจ้านงสบ	จิตมาด
เสียงเคราะห์เหมาะแล้วจง	พอจิต
อย่าคิดหาสิรินาฏ	อื่นครอง
๐ สมปองแน่แล้วจึ่ง	ยินดี
ถือโชคเป็นศรีตน	ตลอดชีพ
ผันพัทตร์สุนารี	ร่วมรัก
อย่าเนิ่นเชิฐเร่งรีบ	รับขวัญ ๖

สารเสนะนักหนา ! อ่างามสรรพ,
 ฉันทมารับบำเหน็จเกษมสันต์.
 รู้สึกราวนักกีฬากล้าประชัน
 ซึ่งแข่งขันด้วยดีมีคนชม,
 ได้ยินเสียงกึกก้องร้องอวยชัย,
 ยังพะวงสงสัยไม่รู้สม—
 ฤดีว่าประชาชนนิยม

ตนเองเป็นปฐม, หรือชมใคร;
 แม่งามเจ็ดเลศวิไลในไกรวัล,
 อันตัวฉันก็พะวงยังสงสัย,
 จันเสียงเคราะห์เหมาะแก่ไหนหรือไร,
 ขอทราบวัยจงแถลงแจ้งกิจจา.

ปอร์.

บัสนานิโย. เชิญดูตู่ข้านี้,
 ไม่ชั่วดีกว่าใคร ๆ: ส่วนใจข้า
 ไม่อยากให้ตนดีมีราคา
 ยิ่งขึ้นกว่าที่เป็นเช่นบัดนี้;
 แต่จำเพาะเพื่อให้เหมาะเป็นคู่ครอง
 สมสองกับท่าน. สมศักดิ์ศรี,
 อยากใครได้ส่งเสริมเติมสิ่งดี
 อีกสักยี่สิบส่วนประมวลมา;
 อยากใครเพิ่มศุภลักษณะสักพันส่วน,
 ใครประมวลสินทรัพย์นับพันกว่า;
 เพื่อประเสริฐเอกอุดมสมหน้าตา,
 ตู่ข้าโลภมากเป็นพันไป,
 ทั้งคุณะ, ธนะ, สุขะ, พลัง,
 ทั้งมากมิตร, จิตอยากจะใคร่ได้
 จนเหลือที่จะประมวลถ้วนถี่ไซ้;
 แต่รวมในตัวดิฉันอันที่จริง
 ก็เป็นเพียงหญิงสาวเปล่าวิชา,
 ไร้ศึกษา, ไร้ชำนาญสิ้นทุกสิ่ง;
 แต่เคราะห์ดีมีอายุยังเยาว์จริง
 พอเรียนสิ่งใด ๆ ได้โดยดาย;

อีกทั้งปรกติไซร้ไม่โง่เขลา,
 เห็นพอเข้าใจเรียนเพียรสมหมาย;
 ทั้งเต็มใจไม่ถือหรือถือกาย,
 ยอมโดยดายกัมราบและกราบกราน,
 เคารพเธออย่างนาย, หมายเป็นเจ้า,
 เหมือนราชาเหนือเกล้าเกษมศานต์.
 อันดูข้าอีกทั้งบริวาร,
 ทั้งสมบัติพัสดุนานบรรดามี,
 ขอมอบให้เต็มใจไม่เกียจกัน:
 แต่ก่อนนั้นข้าเป็นใหญ่อยู่เต็มที,
 ครองบ้านช่อง, บ่าวข้าบรรดามี,
 อีกทั้งเป็นอิสริย์ไม่มีนาย;
 แต่บัดนี้เคหาและทรัพย์สิน
 หหมดทั้งสิ้น, อีกข้าไททั้งหลาย,
 อีกทั้งตัวดิฉันนั้นก็กลาย
 เป็นข้าเธอผู้เป็นนายเหนือดวงใจ.
 ดิฉันขอมอบแหวนแทนสมบัติ
 สารพัดที่ประนอมยอมยกให้;
 ถ้าเธอพรากจากแหวนนี้เมื่อใด,
 คือสิ้นรักหักอาลัยไม่ไยดี.
 ฉะนั้นจงรักแหวนที่แทนรัก,
 หายเมื่อใดจะประจักษ์หม่นหมองศรี,
 และบัดนั้นดิฉันจะได้ที่
 กล่าวต่อว่าสามีให้แสนอาย.
 บัสน้อย, หมดถ้อยจะตอบมิตร,

คงเหลือแต่โลหิตในเส้นสาย
 จะตอบแทน, แสนระรัวทั่วทั้งกาย
 ดูซิดซา, เลือดกระจายช่านกายา,
 เหมือนได้ฟังสุรเสียงสำเนียงเร้า
 แห่งเจ้านายที่รักของปวงข้า,
 ย่อมยินเสียงยินดีและปรีดา
 ในคณาสกอยู่พร้อมกัน;
 ต่างคนต่างปลื้มแท้แต่สำแดง
 ถ้อยแถลงไม่ถูกเป็นแม่นมั่น,
 รู้สึกเพียงซาบซ่านบานใจครัน,
 คำตรัสนั้นปานทิพย์วารี.
 ส่วนแหว่นนี้พี่จะใส่ไว้มิขาด,
 วันใดคลาดจากนิ้วที่สวมนี้,
 ต้องเป็นวันพี่ตายวายชีวี:
 รู้เถิดพี่巴士ธานีสิ้นชีวัน!

เนวิส.

บัดนี้ถึงเวลาพวกข้าเจ้า
 ผู้เฝ้าดูเสียงเคราะห์เห็นเหมาะมั่น,
 ควรสำแดงยินดีปรีดานันท์:
 พร้อมกันอวยชัยให้คุณนาย !

กรา.

巴士ธานีและคุณหญิงผู้มิ่งมิตร,
 ข้าปลื้มจิตอวยชัยให้สมหมาย,
 ประสงค์ใดจงได้สะดวกตาย;
 ปวงสิ่งร้ายอย่าขวางจงห่างไกล:
 อนึ่งเมื่อแต่งงานการวิวาห์
 ถูกต้องตามสัญญากำหนดไสร้,

จงเมตตาข้าขอความพอใจ,
คือขอให้ข้าแต่งเสียพร้อมกัน.

บัส. ฉันเต็มใจเจียวนา. ถ้าหาเมีย
ได้เหมาะแล้วแต่งเสียพร้อมกับฉัน.

กรา. ผมขอบใจที่คุณกรุณาครั้น,
ผมเห็นแล้วเหมือนกันที่พอใจ.
ตาผมมองไม่ช้ากว่าตานาย:
คุณเห็นนางโฉมฉายผู้найได้,
ผมเห็นโฉมสะอานางสาวใช้;
คุณรักได้, ผมก็รักนักเหมือนกัน.
เคราะห์ของคุณกับของผมนั้นกลมเกลียว.
อยู่ที่หีบใบเดียวกันแม่นมั่น;
เพราะผมพูดเกี่ยวชวนแม่นวลจันทร์,
สู้ว่าพันคอแห่งพอแรงการ,
ในที่สุดนี้มนุษย์จึงประนอม
ว่าจะยอมร่วมรักสมัครสมาน
เมื่อคุณได้ตัวนายยอดนงคราญ.

ปอร์. เนริสสา, นี่เป็นการจริงหรือไร ?

เนริส. จริงเจ้าข้า, ถ้าโปรดอนุมัติตาม.

บัส. กราติยาโน, ความที่กล่าวไสร้,
ไม่ถอนคืนยืนอยู่หรือว่าไร ?

กรา. จริงขอรับ, กลับไม่ได้ในโลกนี้ !

บัส. จะมิจานร่วมกันกับฉันไสร้,
ฉันพอใจเห็นประมุขเพิ่มพูนศรี.

กรา. พนันกันพันเหรียญเถิดครานี้,

ใครจะมีลูกชายได้ก่อนกัน !

เนริส.

เงินวางประจำก่อนหรือไหน ?

กรา.

อ๊ะ ! ไม่ได้ ! เสียเปรียบเป็นแม่นมั่น.

ใครมาหนอ ? ลอเรนโซโผล่มาพลัน

พร้อมนางยิวคมสันผู้ภรรยา.

อ้อสะเลริโยผู้เพื่อนยาก

มาจากเวนิสด้วยทำไมหนา ?

(ลอเรนโซ, เซสสิกา, กับสะเลริโย ถู้อจดหมาย
จากเวนิส, ออกพร้อมกัน.)

บัส.

ลอเรนโซและสะเลริโย, มา

ถึงบ้านข้าต้อนรับด้วยยินดี;

ที่จริงฉันก็พึงจะมีทาง

ทำควรวางเป็นเจ้าของครองเรือนนี้.

ปอร์เซีย. ขออนุญาต ณ ครานี้

ต้อนรับเพื่อนผู้ที่ร่วมเมืองกัน.

ปอร์.

ดิฉันพลอยยินดีปรีดาด้วย,

ช่วยต้อนรับอย่างสนิทเหมือนมิตรฉัน'

ลอ.

ผมขอบใจแท้ ๆ. แต่เดิมนั้น,

บ่มีได้หมายมั่นมาแห่งนี้;

แต่เผอิญพบสะเลริโยก่อน,

เขาวิงวอนให้มาด้วยถึงนี้,

เหลือจะขัดคำวอนสุนทรดี,

จึงมานี้.

สะเล.

จริงขอรับ; ผมชวนมา;

เพราะมีเหตุสมควรจึงชวนจะนั้น.

สินยอร์อันโตนิโได้สั่งข้า
 ให้นำเขาทั้งสองนี้มาหา
 และผมมีสาราฝากมาไซรั. (ส่งจดหมายให้
 บัสซานิโอ.)

บัส. ก่อนจะอ่านของท่านจงบอกมา,
 สหายข้าเป็นสุขหรือไฉน ?
 สะเล. ไม่มีโรค, เว้นแต่ที่ในใจ,
 ไม่เป็นสุข, เว้นแต่ในอุรา:
 อันจดหมายคงขยายข้อความสรรพ.

กรา. เนริสสา, ต้อนรับแขกเถิดหนา;
 ช่วยต้อนรับนิรมลและสนทนา.
 สะเลริโยตุข้าขอจับมือ:
 มีข่าวอะไรบ้างทางเวนิส ?
 อันโตนิโสติดสบายฤ ?
 เขานั้นเป็นพาณิขกิตติลือ,
 ฉันทับถือ, เชื่อว่าคงพอใจ
 ที่ตัวเราทั้งสองสมปองแล้ว,
 เหมือนได้แก้วขวลิตพิศมัย.

สะเล. ฉันทเสียดายที่สหายของเกลอไซรั
 บมิได้สุขบ้างเหมือนอย่างนาย.

ปอร์. มีข่าวร้ายอย่างไรในสารา,
 หน้าบัสซานิโอเผือดเลือดซีดหาย:
 มิตรที่รักคู่กลมชนมม์มลาย
 กระมังหนอ ข้อร้ายจึงบันดาล
 ให้เธอเศร้าเสียใจได้ดังนี้.

ดูกมากขึ้นทุกที, น่าสงสาร !
 บัสนานีโย, น้องน้อยพลอยรำคาญ,
 ขอรู้ทุกข์ภัยพาลสถานใด.
 น้องประหนึ่งกึ่งตัวของพี่ยา,
 ขอรู้ลักษณะสาราให้จงได้,
 ในสารามีมาว่ากระไร
 บอกสักกึ่งหนึ่งก็ได้

บัส.

โอ้ยอดรัก,
 ในที่นี้มีคำที่ทำให้
 พี่เข้าใจพุ่มพอกแทบหัก !
 ปอร์เซีย, เมื่อพี่แถลงสำแดงรัก,
 พี่ได้บอกนงลักษณ์ทุกสิ่งอัน.
 ว่าบรรดาสมบัติของตัวพี่
 มีอยู่แต่ในสายโลหิตนั้น,
 คือมีแต่ชาติสกุลสูงเท่านั้น,
 ทุกสิ่งสรรพอภิปรายเป็นสัจจา;
 แต่แม้นบอกสายใจว่าไร้ทรัพย์,
 ก็นับว่าอวดดีจนเกินหน้า.
 เพราะแม้นบอกว่าจนพ้นพรรณนา,
 ที่จริงจนยิ่งกว่าที่พาที;
 เพราะเป็นหนี้แห่งมิตรแล้วมีหน้า
 ข้ำพลอยทำให้มิตรนั้นเป็นหนี้
 แห่งศัตรูจัญไรไร้ปราณี,
 ทั้งนี้เพื่อตัวพี่ได้พุ่มพ่าย.
 นี่สาราเพื่อนยาเขียนบอกข่าว,

กระต่ายขาวเนื้อหนังของสหาย,
คำทุกคำแน่นแฟ้นราวแผลร้าย
ในร่างกายเพื่อน, ไฮโลหิตนอง.
สะเลียว, จริงหรือข่าวลือมา ?
อันการดำผิตถวิลสิ้นทั้งผอง,
หรือได้บ้าง ? ฉันใดเป็นกำยกอง,
ของไปคำตริโปลิส, อังกฤษไกล,
อีกลิสบอน, บาร์บะร่าก็พลอยเสีย,
และอินเดียสิ้นหมดหรือไฉน ?
ไม่มีเรือเหลือรอดสักลำไซร้
จากโสโครกหรือไฉน ?

สะเล.

ไม่เหลือเลย.

แต่ถึงแม้มีเงินจะพอใช้,
อิวจัญไรไม่เมตตา, นิจจาเฮีย !
แต่ไร ๆ ถ้าไซร้ยังไม่เคย
ได้เห็นเลยเดรัจฉานตุปานนี้,
รูปเป็นคนแต่กมลยิ่งสัตว์ป่า,
มันตั้งหน้าจงจิตคิดแต่ที่
จะกระทำหน้าใจในคราวนี้:
ทุกทิวาราตรีเฝ้าเร่งรัด.
ร้องกวนขอพ่อเมืองจรรยา;
อีกร้องว่าขอยุติธรรมถนัด,
ถ้ามิได้สนใจเป็นแน่ชัด
จะว่าขัดนิติประเพณี:
พาณิชยีสืบนายไม่วายว่าง,

ทั้งพ่อเมืองและขุนนางมีศักดิ์ศรี,
ช่วยกันกล่าววิงวอนสุนทรดี,
ยิวอัปรีย์ก็ปยอมประนอมใจ;
มันยืนยันมันมุ่งปรารถนา
จะเอาตามสัญญาให้จงได้.

เช็ต. เมื่อดิฉันยังอยู่ที่บ้านไซร์,
เคยได้ยินคำพูดของบิดา
บอกทูบาลและซุสผู้ร่วมชาติ,
ว่าด้วยแรงพยายามปรารถนา
เนื้อของอันโตนิโวนั้นยิ่งกว่า
เงินตรา ยี่สิบเท่าที่ยืมกัน:

ดังนั้นแม้กำหนดและกฎหมาย
อีกอำนาจทั้งหลายไม่กางกัน,
อันโตนิโยคงยากลำบากครัน.

ปอร์. เขาเป็นมิตรคู่ชีวิตกันใด ?

บัต. เขาเป็นคู่ชีวิตของฟียา,
คนใจดียิ่งกว่าหาไม่ได้,
ทั้งในการบำเรอบำรุงใจ
ปมมิได้หน่ายจิตระอิดระอา;
อีกเขานั้นดีจริงทุกสิ่งสรรพ
เหมือนโรมันโบราณ, การจะหา
ผู้ใดเทียบเปรียบได้ในอาณา
อิตาลีสดหาแล้วทรมาย.

ปอร์. เขาเป็นหนี้ตาวีวอยู่เท่าใด ?

บัต. สามพันเหรียญ.

ปอร์.

อะไร, เล่าพี่เฮ้ย !

ใช้เขาเสียหกพัน. แล้วพสลั่นเลย
 ลบสัญญาให้เสบยสบายใจ;
 ให้สองเท่าหกพัน, แล้วพสลั่นเรา
 ให้เขาอีกสามเท่าก็ควรให้,
 ดีกว่ายอมให้มิตรสนิทใจ
 ต้องไร้แม่เกศาหรือจบบัลย์.
 ขอเชิญไปสูโบสถ์โปรดให้การ
 พิธีสมานวิวาห์แล้วเหมาะะมัน;
 แล้วจงรีบไปเวนิสด้วยฉับพลัน,
 ช่วยมิตรคู่ชีวิตให้พ้นภัย.
 การจะนอนพะนอนและคลอเคลีย
 ชมปอร์เขียยามอารมณ์ระทมโหม
 ไม่สมควร. ส่วนเงินใช้หนี้ไชร
 น้องให้ยืมสับเท่าด้วยยินดี:
 ใช้หนี้สำเร็จเสร็จแล้วไชร,
 จงชวนเพื่อนร่วมใจกลับมา.
 ส่วนสาวน้อยเนริสกากับข้านี้,
 จะเป็นพรหมจารีมายักรรดา.
 เชิญทางนี้ ! ตัวพี่ควรต้องไป
 ในวันที่แต่งงานทีเดียวหนา:
 จงต้อนรับมิตรพลางทางเริงร่า,
 วันวิวาห์ไม่ควรจะเศร้าใจ:
 เธอราคาแพงนัก, จงรักพี่
 ให้สมที่มีราคานั้นจงได้.

เออสาราเพื่อนยาวว่ากระไร ?

จงอ่านให้ทราบลักษณะบ้างสักที.

บัต. (อ่านจดหมาย) บัสซานิโอเพื่อนแก้ว, เรือของฉันทันเสียหมดแล้ว, เจ้าหนัก็ใจดำถนัด, ทพย์สมบัติฉันทันหมดราคา, ครบกำหนดสัญญาของตายิวแล้ว ณ บัดนี้ ; และในการที่จะทำตามสัญญานั้น, พันวิสัยที่ตัวฉันทันจะรอดชีวิตได้แล้ว, บรรดาหนี้ระหว่างเพื่อนแก้วกับตัวฉันทัน เป็นอันลบล้างกันแต่บัดนี้ไป, อยากแต่ให้เพื่อนได้มาเห็นใจในเวลาตายนั้นแล. แต่ถ้าแม่ไม่สะดวกก็อย่าขึ้นใจ : ถ้าความรักของเพื่อนไซร์ไม่เตือนให้เพื่อนมา, ก็ขออย่าให้จดหมายนี้บังคับเลย.

ปอร์. พี่เอ๋ยอย่าช้าเร่งคลาไคล !

บัต. เมื่อหล่อนยอมแล้วไซร์ก็ตัวพี่
จะรีบไป ; และในระหว่างนี้
พี่ไม่กินนอนสุขด้วยผู้ใด. (พากันเข้าโรง.)

ตอนที่ ๓

เวนิส, ถนนแห่งหนึ่ง.

ไซลือก, สะละรีโน, อันโตนิโอ, กับผู้คุม ออก.

ไซ. นายผู้คุม, คุณไว้, อย่าให้มา
ขอซึ่งความกรุณา, ข้าไม่ให้;
อ้ายคนบ้าอวดดีคนนี้ไซร์
ให้คนกู้เงินอย่างทางเมตตา:
คุณมันไว้.

อันโต. ไซลือกจงฟังฉัน.

ไซ. ขอเพียงตามสัญญา; อย่าเถียงข้า:
ข้าสาบานแล้วต่อเทวดา
จะยืนตามสัญญาเป็นแน่ชัด.
มีงเคยเรียกกว่าหมาแต่ก่อนก็:
กูเป็นหมา, เออบัดนี้กูจะกัด,
จงระวังเขี้ยวกู; ผู้ครองรัฐ
ต้องพินิจแน่ชัดให้แก่กู.
นายผู้คุมช่างกระไรหนอไหลหลง,
ตามใจคนโทษประสงค์ได้, ดูจู่
พามาเที่ยวนอกคุกสนุกอยู่
หรืออย่างไรก็ไม่รู้, เราวางตา.

อันโต. ขอจงฟังแถลงถ้อยสักหน่อยเถอะ.

ไซ. เอะไม่ฟัง; ขอตามสัญญาข้า:
พูดทำไม ? ไซ้เถิดตามสัญญา:
ข้าไม่ขอฟังคำรำวิงวอน

ไม่ยอมเสียน้ำตา, อย่ามุ่งหมาย
จะโยกย้ายอย่างไรให้ใจอ่อน,
ไม่ขอฟังคริสเตียนมาเพียรวอน.
ข้าลาก่อน, อย่าตามตู่ข้ามา;
เป็นอันขาดชาตินี้ไม่ขอฟัง
คริสตังบ้อยอ, อย่าง้อข้า
ขอแต่เพียงให้ได้ตั้งสัญญา,
นอกนั้นไม่ปรารถนาสิ่งใด ๆ. (เข้าโรง.)

สะละ.

อ้ายนี้เป็นสัตว์ป่าทารุณสุด,
มาเที่ยวปนฝูงมนุษย์อยู่นี้ได้!

อันโต.

ช่างเขาเถิด: จะวอนงอนง้อไย,
พูดไปเปลืองปากเปล่าไม่เข้าที.
มันจกล้างซีพฉัน; ฉันรู้ใส่:
มันขัดใจเพราะเมื่อแต่ก่อนก็,
ใครมาออกอ้อนวอนสุนทรดี
ให้ฉันช่วยใช้หนี้, ฉันเคยใช้.
มันเกลียดฉันเพราะฉะนั้น.

สะละ.

อันพ่อเมือง

คงยากเอื่องไม่ยอมตามมันได้.

อันโต.

พ่อเมืองจะเลียงวินัยได้ฉันใด.
ถ้าเลียงไซร้ก็จะเสียประเพณี.
ชนต่างชาติค้าขายหมายพำนัก
พึงซึ่งหลักยุติธรรมอย่างเต็มที่;
อันเวนิสพิพิธพาณิชนิ
ทุกภาษา. บัดนี้ฉันขอลา;

ความลำบากยากใจในเรื่องนี้,
ทำซุบเซราแทบไม่มีซึ่งมังสา
ถึงหนึ่งปอนด์ที่จะใช้ตามสัญญา
แก่เจ้าหนี้ปรารถนาซึ่งชีวิต
เชิญเถิดนายผู้คุม, เชิญพาไป.
ขอเพียงให้พระเป็นเจ้าทรงคลจิต
บัลล่านิโยเพื่อนผู้คู่ชีวิต
มาหันดูใจกันนิดเป็นพอใจ!(ต่างคนต่างเข้าโรง.)

ตอนที่ ๔

เป็ลมอนด์, ห้องในเรือนนางปอร์เชียว.
นางปอร์เชียว, เนวิสตา, ลอเรนโซ, เซสสิกา,
และบัลละสาร์ออก.

ลอ. ที่ผมกล่าวต่อหน้าครานี้หนอ
เหมือนแสรงยอ, แต่ไม่แสรงพูดมิได้;
คุณหญิงนี้ใจดี, ดีเหลือใจ,
ราวเทวีมีใจรักไมตรี;
แลเห็นชดครั้งนีสามีพราภ,
ไม่ปริปากบ่นอะไรไม่จู้จี้.
แต่ถ้าแม่ทราบว่ในครานี้
ได้ส่งให้สามีไปช่วยมิตร,
ผู้มีคุณสมบัติถนัดแน่
ประเสริฐแท้เที่ยงธรรมสุจริต,
ทั้งจงรักสามีนางเป็นนิตย,
นางก็คงมีจิตปลื้มปรีดา,
ยิ่งกว่าการให้ทานปรกติ;
เช่นนี้สืสมศักดิ์เป็นหนักหนา.

ปอร์. ดิฉันนี้ไม่เคยเลยสักครา
เมื่อแสดงเมตตาจะเสียใจ,
และตรึงนี้ก็เหมือนกัน: ดิฉันเห็น
ว่าผู้เป็นเพื่อนสนิทชนิดนี้
เคยพูดจาเที่ยวเล่นเป็นสุขไซ้,
อีกที่ใจมิตรจิตสนิทกัน,

น่าจะมีหลายสิ่งซึ่งละม้าย,
 ทั้งร่างกาย, กริยา, และจิตมัน;
 ดั่งนี้ดีกว่าอันโตนิโยนั้น
 เป็นเพื่อนคู่ชีวิตของสามี,
 คงเหมือนผ้าของดิฉันเป็นมันคง,
 ก็ตกลงทรัพย์สินให้ใช้หนี้,
 เหมือนช่วยให้วิญญาณของสามี
 รอดจากที่ทรมานปานกองไฟ!
 พุดเช่นนี้ที่ประหนึ่งจะยอตน;
 ไม่ชอบบกล: ขอพุดเรื่องอื่นใหม่
 ลอเรนโซ, ดิฉันขอมอบให้
 เป็นผู้ครองบ้านใหญ่ไปเพื่อพลง
 จนกว่าผ้าจะมา: ส่วนข้าไซ้
 ได้ตั้งใจปฏิญาณว่าผ้าหาง
 จะจำศีลสะกดใจไม่เว้นว่าง,
 ให้แต่นางเนริสสาอยู่ด้วยกัน,
 จนกว่าผ้าดิฉันและผ้าหล่อน
 จะได้จกรกลับมาเกษมสันต์:
 ณ วัดที่ไม่สู้ไกล. ในที่นั้น
 จะไปพักอยู่ด้วยกันวิเวกใจ.
 ขอจงโปรดช่วยบ้างอย่างฉันทมิตร,
 อย่าขัดจิตเพราะชอบจึงวานให้
 ช่วยครองบ้านแทนตัวยามผ้าไกล.
 ลอ. ผมเต็มใจรับธุระ ณ ครานี้;
 สิ้นทุกสิ่งที่คุณหญิงปรารถนา

จะทำเต็มสติข้าอย่าสงสัย.*

ปอร์. บรรดาพวกปาว ๆ และสาวใช้
ทราบอยู่แล้วพอใจทุกสิ่งอัน,
คงนับถือเธอกับเช็สสิก้า
เท่าบัลสถานียะและดิฉัน.
ขอลาที, บัดนี้ต้องไปพลัน,
แล้วคงได้พบกันอีกไม่ช้า.

ลอ. ขอจงมีความสบายทั้งกายใจ!

เช็ส. ขอคุณหญิงจงได้สมปรารถนา.

ปอร์. ฉันพอใจ, ขอบใจทั้งสองรา,
เธอกับเช็สสิก้าจงสำราญ. (เช็สสิก้ากับลอเร็นโซ
เข้าโรง.)

นี่แน่, บัลเถะสาร์, ข้าเคยเห็น
เจ้าเป็นคนสุจริตทุกสถาน,
สำแดงดีอีกเถิดนา, เจ้าอย่านาน,
จงถือสารรีบรัด ณ บัดใจ
อย่ารอรุ่งไปยังปาควา.
และรีบนำสารอันนี้ให้
อาจารย์เบ็ลลาริโยญูติข้าไซรั;
และตั้งใจกำหนดจดจำดี,
อันหนังสือเสื้อผ้าอย่างใด ๆ
เขามอบให้จงรีบ, รีบเร็วรี
สู่ท่าข้ามเรือจ้างทางจอร์ลี

ไปธานีเวนิส อย่างอนใจ;
 อย่างัวน้อยเจ้อย่ารีบตะปิง:
 ข้าคงถึงที่นัดก่อนจงได้.

บัล. ผมจะรีบจรลีวันนี้ไซ้
 โดยว่องไวตามสั่งทุกสิ่งอัน. (เข้าโรง.)

ปอร์. เนริสสา, มาด้วยกัน, ฉันเตรียมกิจ
 อันหล่อนไม่รู้สักนิดเป็นแม่นมั่น:
 เราจะได้พบผัวตัวสำคัญ
 ก่อนหน้าวันที่เขาคาดหมายไว้.

เนริส. จะพบจริงหรือคุณแม่?

ปอร์. แน่เจียวหนา;
 แต่จะแต่งกายาแปลงเสียใหม่,
 จนแลดูไม่รู้ว่าเป็นใคร.
 เมื่อยามเราสองไซ้แปลงเป็นชาย,
 ฉันเชื่อว่าทำฉันสวยกว่าหล่อน.
 จะกรายกรเหน็บกันหยั้นเดินผันผาย,
 และพูดเสียงไม่สู้ห้าวราวเด็กชาย
 ที่ฟุ้งกลายเป็นหนุ่มกระชุ่มกระชวย,
 ทั้งท่วงทีที่เดินกระมิดกระเมี้ยน
 ก็จะไม่เียงแก่ให้หาย, เป็นชายสวย,
 ทั้งอวดโป้งโผนเฝงว่าเก่งมวย;
 อวดอีกด้วยว่าเราเป็นเจ้าของ,
 ผู้หญิงติดตามพะนอนขอให้รัก
 และเราไม่สมควรจะครองคู่
 หญิงเลยตายเพราะเศร้า: เราเอ็นดู

ร้องว่ารู้จ้แล้วไม่ขัดใจ,
และทำปณสงสารเป็นหนักหนา
เหมือนแสวงผ่านวาลละอองผู้ฝ่องใส;
ฉันจะพูดอวดดีเช่นนี้ไซ้
เพื่อให้คนนึกว่าหนุ่มแล้วกว่าปี.
อันท่วงทีเพทุบายของเจ้าชู้
ฉันก็รู้พอจะเลียนได้เต็มที;
มาเถิดรถคอยท่า, อย่าช้าที;
จะต้องไปวันนี้สิบไมล์. (พากันเข้าโรง.)

ตอนที่ ๕

เบ็ลมอนต์. สวน.

ลานซูลีออต กับ เช็สสิกา ออกมา.

- ลาน. จริง ๆ นะ, คุณนาย ; เพราะโบราณท่านย่อมว่าบาปของบิดาจะต้องตกแก่บุตร ; เหตุฉะนั้น, เชื่อมผมเถอะ, ผมกลัวแทนนาย ผมได้เคยพูดอะไรกับนายตรง ๆ เสมอ, เพราะฉะนั้นผมจึงได้พูดตามความร้อใจในเรื่องนี้ : เพราะฉะนั้นทำใจดี ๆ ไว้เถิด ; ไม่ต้องสงสัยละ, คุณนายนะเป็นตกรกแน่, ยังมีที่หวังได้อยู่คนเดียวที่พอจะช่วยนายได้ : แต่มันก็เป็นความหวังที่คล้ายลูกไม่มีพ่ออยู่หน่อย.
- เช็ส. มีที่หวังอย่างไร ?
- ลาน. ก็เป็นแต่หวังว่าพ่อแก่ไม่ใช่พ่อจริง ๆ, และตัวคุณนายไม่ใช่ลูกตายิว.
- เช็ส. ถ้าเช่นนั้นก็เป็นความหวังอย่างลูกไม่มีพ่อจริงของเจ้าเจีวละ : ถ้าเช่นนั้นบาปของแม่ก็คงต้องมาตกที่ตัวฉันอีก.
- ลาน. ถ้าเป็นเช่นนั้น ผมก็เห็นว่าคุณนายเห็นจะต้องตกรกเสียเพราะบาปของพ่อและแม่ทั้งสองคนละ : เมื่อผมหนีพ้นซิลลาพ่อ, ก็เลยเข้าคาริบดิสแม่ : เหตุฉะนั้น ตัวคุณนายก็เป็นอันล่มทั้งสองข้างละ.
- เช็ส. ฉันจะพึ่งผัวฉันให้ช่วยได้ ; เขาได้แปลงฉันเป็นคริสตังแล้ว.
- ลาน. จริงอยู่. และข้อนี้ควรดีเถียน : เมื่อก่อนนี้ก็มีคริสตังอยู่มากพอแล้ว ; มากพอ ๆ ที่จะต่างคนต่างอยู่ได้ โดยอาศัยกันและกัน. การที่ทำให้คริสตังขึ้นใหม่เช่นนี้ ก็จะทำให้หมูขึ้นราคาเท่านั้นเอง : ถ้าชาวเราพากันกลายเป็นชอบกินหมูไปเสียหมดแล้ว, ในไม่ช้าจะหาเนื้อหมูอย่างกินไม่ได้.
- (ลอเร็นโซออก.)

- เชีต. ลานซูลีต, ฉันจะต้องบอกผัวฉันล่ะว่าแก้วกระไร : เขามานั้นแล้ว.
- ลอ. ลานซูลีต, ในไม่ช้าข้าจะหึงนะ ถ้าเจ้าขึ้นพาเมียของข้าเข้ามามุ่มบ่อ ๆ เช่นนี้.
- เชีต. ไม่ต้องวิตกกอด, ลอเรนโซ : ลานซูลีตกับดิฉันโกรธกันเสียแล้ว. เขาบอกดิฉันตรง ๆ ว่าจะหวังขึ้นสวรรค์ไม่ได้เลย. เพราะดิฉันเป็นลูกสาวยิว : และเขาหาว่าเธอเป็นพลเมืองไม่ดี ; เพราะในการที่แปลงยิว ให้เป็นคริสตัง, เธอทำให้ราคาหมูแพง.
- ลอ. ข้อนั้นฉันเห็นจะแก้ตัวกับบ้านเมืองได้ง่ายกว่าแก่ ที่ทำให้นางแขกดำท้องโต ; อีนางแขกนั้นมันท้องกับเจ้านะ, ลานซูลีต.
- ลาน. การที่นางแขกดำอ้วนพีขึ้นเช่นนั้น ควรจะนับว่าเป็นของดีอยู่ : แต่ถ้ามันเป็นคนชั่วละก็มันยังชั่วกว่าที่ผมคาดคะเน.
- ลาน. อ้ายบ้า, ช่างเล่นสำนวนจริงนะ ! ในอีกไม่ช้าคนมีสติปัญญาจะต้องหุบปากเงียบ ; และการพูดจะไม่เป็นข้อควรชม นอกจากสำหรับนกแก้ว ! เข้าไปในเรือน ; ไปบอกเขาให้เตรียมกินข้าว.
- ลาน. เตรียมอยู่แล้วขอรับ ; เขามีพุงอยู่แล้วทุกคน.
- ลอ. เจ้าประคุณเอ๋ย, ช่างเป็นเจ้าถ้อยเสียจริง ๆ ถ้าเช่นนั้นก็ไปบอกให้เขาเตรียมกับข้าว.
- ลาน. นั่นก็เสร็จแล้วเหมือนกันขอรับ ; แต่ควรใช้คำว่า “แต่ง.”
- ลอ. เอ้า, ถ้าเช่นนั้นก็เชิญไปแต่งสิพ่อ !
- ลาน. ไม่ได้อีกละขอรับ : ไม่ใช่หน้าที่ของผม.
- ลอ. ยังจะมาต่อล้อต่อเถียงอยู่อีกละ ! จะมาสาแดงความฉลาดอวดเสียในราวเดี๋ยวนี้เทียวหรือ ? เมื่อเขาพูดตรง ๆ ก็ขอให้เข้าใจตรง ๆ สักหน่อยเถิด : กลับเข้าไปหาพวกคนใช้ ; บอกให้เขาจัดโต๊ะ, ยกกับข้าวไปตั้ง, แล้วข้าจะเข้าไปกิน.
- ลาน. ส่วนโต๊ะนั้นหรือขอรับ, ผมจะให้เขาจัดไว้ให้เสร็จ ; ส่วนกับข้าว

นั่น ผมจะให้เขาแต่ง : แต่ส่วนข้อที่คุณทั้งสองจะเข้าไปรับประทาน
เมื่อไรนั้น, ก็แล้วแต่ใจปรารถนาและความหิวของคุณทั้งสองเถิด
ขอรับ, หาเป็นหน้าที่ของผมไม่. (เข้าโรง.)

ถอ.

อ้ายคนนี่พอใช้, กระไรช่าง
พูดต่าง ๆ แพลงพลิกกระดิกได้ !
มันอุตส่าห์กำหนดจดจำไว้
จนขึ้นใจช่างจำคำดี ๆ;
ฉันรู้จักคนโง่ ๆ อีกหลายตน
ที่เป็นคนผู้ดีกว่าอ้ายนี้,
เป็นเจ้าถ้อยค้อยขวางเหมือนอย่างนี้,
และอวดดีจนเปื้อนเสียเหลือใจ.

เช็สสิกาคุ่วิตพิชอถาม;
แม่นางงามมิ่งมิตรพิสมัย
เมียบัสสถานโยนั้นเป็นฉันใด.

เช็ส.

เหลือจะหาคำได้พอเชยชม.
บัสสถานโยไซคดียควรที่จะ
ประพฤติแต่ดีเลิศประเสริฐสม;
เพราะเมียดีเป็นที่สุโขดม
รึ نرمย์ราวอยู่ในชั้นฟ้า;
ถ้าแม้ไม่ทำดีในแดนดิน;
จะถวิลถึงสวรรค์นั้นอย่าหา.
ต่างว่าสองเทวัญจากชั้นฟ้า
พั่นหาหญิงดีในแดนดิน;
และแม้ฝ่ายหนึ่งนั้นสรรปอร์เชย,
อีกฝ่ายหนึ่งคงเขี้ย, แม้ถวิล

- ให้เท่าทันพอรับกับยุพิน,
ต้องหาสินเพิ่มข้างอีกนางไซร;
ในโลกนี้นารีที่ล้ำเลิศ
ประเสริฐเท่าปอร์เซียหาไม่มี.
ลอ. ก็ส่วนผัวตัวหล่อนนั้นเองไซร
ไม่ชมบ้างหรือไรนะแก้วตา ?
เช็ส. เมื่ออยากทราบก็ไฉนจะไม่ถาม ?
ลอ. ฉันก็อยากทราบความจริง ๆ หนา:
แต่เขิญกินเสียก่อนเถิดดีกว่า.
เช็ส. กำลังอยากเจรจาอยู่บัดนี้.
ลอ. ก็กินพลางพูดพลางเถิดนางขวัญ;
และถ้อยคำพูดกันเพิ่มहरषा,*
จะช่วยชูรสอาหารให้อือฮา.
เช็ส. เอาเถิด, จะสนทนาให้พอใจ. (พากันเข้าโรง.)

* ดัดฉบับเป็นอย่างนี้

องก์ที่ ๔

ตอนที่ ๑

เวนิส. ศาลยุติธรรม.

พ่อเมือง, กรมการ, อันโตนิโอ, บัสซานิโอ,
กราดิยาโน, สะเลรีโย, และคนอื่น ๆ ออก.

พ่อเมือง. อันโตนิโออยู่แล้วฤ ?

อันโต. อยู่แล้วขอรับ.

พ่อเมือง. ข้าสงสารตัวท่านในคราวนี้
มาเป็นคู่คดีเป็นความใหญ่
กับโจทก์ผู้ใจเหี้ยมเป็นพันไป,
ราวอสุราหามีได้กรุณา,
ปราศจากเมตตาจิตสักนิดหนึ่ง,
อย่าพึงหวังจากมัน.

อันโต. อันตู่ข้า
ได้ทราบข่าวว่าท้าวพระกรุณา
ได้พยายามยิ่งช่วยวิงวอน;
แต่เขานั้นดันถือถือเรา,
และสดหาทางธรรมเพื่อผันผ่อน
ให้ข้าพ้นความอิจฉานาทร,
ข้าจะสู้ตั้งสกรด้วยใจดี;
จะยอมทนทุกข์ภัยด้วยใจสงบ
ยามประสบความโกรธเขาเต็มที.

พ่อเมือง. เรียกยิวโจทก์เข้ามายังศาลนี้.

สะเล. คอยอยู่ที่ประตูศาล: ผ่านเข้ามา !

(ไซล็อกออก.)

พ่อเมือง.

ให้มายืนเฉพาะหน้าเรานี้ไซร์.

ไซล็อก, พลเมืองโดยทั่วหน้า,

อีกทั้งเรา, เดาคติครานีนา

ว่าเจ้าคงจะแสรังทำอุบาย,

แสรังทำโศรธาพยาบาท

จนจบมาตรโม่งสุดแล้วขยาย

ความเมตตาเสียจิตที่คิดร้าย;

ไม่มุ่งหมายพยาบาทต่อไป;

ถ้าเช่นนี้เห็นที่ประหลาดกว่า

ความโศรธาอาฆาตมาดใหญ่;

แทนที่จะเอาตามสัญญาไซร์

ซึ่งจะได้เนื้อพณิชนีหนึ่งปอนด์,

บางทีเจ้าจะยอมเลิกสัญญา,

อีกทั้งกอบปรุกรุณาเลยผันผอน

เอาเพียงกึ่งต้นทุนตัดรูนร้อน;

กมลอ่อนเฟ่งเฉพาะที่เคราะห์ร้าย.

พณิชนีเคราะห์กรรมแสนลำบาก,

ทุกข์ยากเสียสิ้นสินค้าขาย,

ทุกข์ทวีท่วมทับรับโรคร้าย

จนร่างกายชুবผอมเพราะตรอมใจ.

ดังนี้แม้ใจแข็งแกร่งเป็นหิน

หรือใจสิ้นเมตตาเหมือนเหล็กไหล,

หรือเป็นแขกหรือเป็นตาด, ซาติใด ๆ

ที่มีได้ศึกษาการุณย์ธรรม,

ก็น่าที่จะส่งสารท่านพ่อค้า
ผู้เคราะห์ร้ายหนักหนาน่าพลอยศัลย์.
ดังนั้นเราลูกขุนพร้อมกัน

จึงมุ่งมั่นฟังตอบอย่างชอบใจ.

ไซ.

ข้าได้เรียนแต่ท้าวพระกรุณา
ว่าตั้งจิตแล้วมันไม่หวั่นไหว;

ได้สาบานต่อหน้าพระอมตัย

จะถือให้ครบครันตามสัญญา:

ถึงแม้ท้าวไม่ประνομินยอมให้

ขอปวงภัยพิบัติสหัส,

จึงมีแต่ธานีแห่งนี้,

ทั้งอิสราธิปไตยอย่ายินยอม.

ท้าวถามว่าเหตุไฉนไม่มั่งสา

ปอนด์หนึ่งยิ่งกว่าจะประสงค์

เงินตราสามพัน: ดิฉันจง

จะตอบตามตรง ๆ บัดนี้ไซ้:

เพราะชอบเช่นนั้นหนอ: พอแล้วฤ ?

อือ. ถ้าเรือนมีหนูวิ่งอยู่ไขว่,

และดิฉันสละเงินหมื่นเหรียญให้

เขาจับหนูนั่นไซ้: พอหรือยัง ?

บางคนไม่ชอบหมู ดูเป็นหยาม,

บางคนยามเห็นแมวแล้วแทบคลั่ง;

บางคนอินปีเปาเร้าเสียงดัง

ปวดท้องเบาแทบหลังไหลออกมา;

เพราะความชิงความรักหักเหลือหาย,

เหมือนเป็นนายดวงจิตนิตยสังข์
ให้ชอบบ้างชังบ้างต่าง ๆ นานา,
ดังนี้ข้าขอตอบตามชอบใจ,
อันคนชังสุกรดังที่ว่า
จะมีสาเหตุธิบายก็หาไม่;
อีกคนหนึ่งซึ่งแมวเพราะเหตุใด;
อีกคนซึ่งปีไชร์เหตุไม่มี;
ต่างจำใจยอมอายและขายหน้า,
ยอมให้ชนินทาเพราะเหตุที่
ไม่สามารถตัดชัง, เป็นดังนี้;
ดิฉันก็ไม่มีเหตุเช่นกัน,
และไม่ขอแถลงแจ้งเหตุให้,
นอกจากว่ามีใจแสนเดียวดิฉัน
ชังอันโตนิโยนัก, จักยืนยัน
สู้คดีมิได้พริ้นแก่ผู้ใด.

- บัต. อ้ายใจร้าย, อธิบายความทารุณ,
จะได้ตอบเจ้าประคุณก็หาไม่.
- ไซ. ข้าไม่จำเป็นตอบให้ชอบใจ.
- บัต. อ้อ, ชังใครฆ่าเสียหมดหรือขรวัดา ?
- ไซ. มีหรือคนฆ่าใครที่ไม่ชัง ?
- บัต. ล่วงเกินกันเพียงครึ่งสองครั้งข้า
ไม่เห็นควรจะผูกซึ่งเวรา.
- ไซ. จะให้ผูกข้าสองครั้งไย ?
- อันโต. การพูดกับยิวนี้ไม่มีผล:
เปรียบเหมือนยื่นริมชลหาดทรายใหญ่,

แล้วห้ามน้ำมิให้ขึ้นอีกต่อไป;
 คงจะได้ประโยชน์ปาน ๆ กัน;
 หรือไปตามหมาป่าว่าทำไม
 จึงทำให้นางแกะร้องออกสัน;
 หรือห้ามสนตันใหญ่มิให้สิ้น
 ยามพายุพัดผันกิ่งก้านไกว;
 จะทำการที่ลำบากยากนานา,
 ได้ง่ายกว่าวิงวอนสุนทรให้
 ของที่แข็งที่สุดอ่อนลงไซร้—
 กล่าวคือใจของยิว: ยิ่งศิลา.
 ฉะนั้นข้าขอเตือนพ่อเพื่อนรัก,
 จงอย่าพิงอนจ้อต่อไปหนา;
 ขอให้รีบเร็วไว, ขอให้ข้า
 รับอาญาเพื่อยิวได้สนใจ.

บัส.

นี่แน่หกพันเหรียญแทนสามพัน.

ไซ.

แม้เงินนั้นทุกเหรียญแบ่งออกได้
 เป็นหกส่วน, และทุกส่วนเป็นเหรียญไซร้,
 ไม่ประสงค์; ขอตรงตามสัญญา.

พ่อเมือง.

ไม่เมตตาแล้วจะหาเมตตาไฉน ?

ไซ.

ข้ามีผิดอย่างไรหรือดูข้า
 จึงจะต้องยำเียงเกรงอาญา ?
 ขอท้าวพระกรุณาตรองจงดี
 ท่านทั้งหลายเหล่านี้มีข้าทาส
 ที่ซื้อแล้วกลางตลาด, เสือกเกศ
 ใช้เหมือนหมาลาล้อปได้มี

ความเมตตาปราณีอย่างใด ๆ,
 เพราะมันมีค่าตัวทัวทั้งนั้น:
 ถ้าดิฉันจะกล่าวว่าขอให้
 ปลอ่ยเถิดท้าว, ยกลูกสาวให้เป็นไร ?
 ทำไมไม่ใช้ทำงานทุกค่าเช่า ?
 ทำไมไม่ให้นอนฟูกหมอนไหม ?
 ทำไมไม่ให้กินดี ๆ เล่า ?
 ท่านคงตอบว่า “มันทาสของเรา”
 ดิฉันตอบได้เท่ากันเช่นนั้น:
 อันมังสาปอนต์หนึ่งซึ่งขอหรือ,
 ข้าได้ซื้อเป็นราคามากแล้วมัน;
 เป็นของข้า, ขอเอามาโดยฉับพลัน,
 ถ้ามิให้ผิดกรรมประเพณี !
 ปวงกำหนดกฎหมายเวเนเซีย
 ก็เลยสูญอำนาจไปในปี.
 ขอให้ท่านพิพากษา ณ ครานี้:
 ข้าชานะคดีหรืออย่างไร ?

พ่อเมือง.

ตัวเรามีอำนาจอาญา
 ให้สภานี้เลิกบัดนี้ได้
 เว้นเสียแต่แม่เบ็ลลาริโอไซร์
 อาจารย์ใหญ่มาทันในวันนี้,
 จะได้ช่วยแก้ลำบากพิพากษา.

สะเล.

มีชายหนุ่มหนึ่งมาอยู่นอกนี้,
 ว่ามาจากปาตูวาธานี,
 มีอักษรสาราจากอาจารย์.

พ่อเมือง. รับสารา, แล้วให้หาเข้ามาพสน.
 บัส. อันโตนิโอ, ใจดีไว้เถิดท่าน !

อันอ้ายยิวจัญไรผู้ใจพาล,
 ฉันให้ท่านเลือดเนื้อเพื่อพอใจ,
 ทั้งกระดุกด้วยหนอ, ขอแต่อย่า
 ให้เพื่อนยาต้องเจ็บเพราะฉันได้.

อันโต. ฉันนี้เหมือนแกะโรคอยู่ที่ใน
 กลางฝูงใหญ่, ควรตายวายชีวัน:
 ผลไม้เน่าในเสียก่อนห้าม
 ต้องหล่นก่อนแท้ตามวิสัยมัน;
 ปล่อยฉันเกิดเพื่อนยาอย่าจาบัลย์:
 ตัวเพื่อนนั้นรู้อย่างอื่นมี.
 บัสซานิโอ, เพื่อนจงคงชีวา
 ไว้เพื่อทำศพข้าให้ควรที่,
 และแต่งกายอาลัยด้วยไมตรี
 เหมือนอนุสาวรีย์เพื่อนร่วมใจ.
 (เนริสสา, แต่งกายเหมือนเสมียนทนายความ,
 ออกมา.)

พ่อเมือง. ตัวเจ้ามาจากปาตูวา,
 จากเบ็ลลาริโอหรือไฉน ?

เนริส. จริงเจ้าข้า, ท่านเบ็ลลาริโอใช้
 ให้เคารพแต่ท้าวพระกรุณา. (ส่งจดหมายให้
 พ่อเมือง.)

บัส. เหตุไฉนลับมีดกรีดดูคม ?

ไซ. เพื่อแลเนื้อคนล้มละลายสิ้นา.

กรา. มึงลืบกับหนังสือเลือกผิดหวา,
ลืบกับจิตศัสตราจึงคมนัก;
โลหะใดก็ไม่คมหรือแข็งปาน,
และแม้ขวานเพชรฆาตที่คมหนัก,
ไม่เท่าความอิจฉาทรลักษณ์.

พูดเท่าใดไม่พักจะนำพา.

ไซ. แกจะพูดเท่าใดไม่โยกย้าย.

กรา. จงฉิบหายตายโหง, อ้ายชาติหมา !

การที่มึงยืนยงคงชีวา

ข้านี้นึกติเตียนยุติธรรม.

กูออกเชื่อข้อความตามโบราณ

ที่ว่าดวงวิญญาณสัตว์ต่ำ ๆ

อาจสิงในกายมนุษย์สุตระยำ:

ใจมึงดำราวกับหมาป่าแท้ ๆ.

ชะรอยคนจัญไรใจหมาป่า

จะถูกลงอาญาครั้งหนึ่งแน่,

และเมื่อยามวายปราณวิญญาณแร่

ไปเข้าห้องของแม่มึงแน่ละ;

ใจของมึงจึงคล้ายใจหมาป่า,

หยาบข้าทารุณวุ่นตะกละ

อยากกินเลือดเนื้อคน, ชอบบกลละ.

ไซ. พูดเกะกะดุดันฉันใด ๆ.

แม้ว่าไม่บันดาลให้ดวงตรา

หลุดไปจากสัญญาแล้วไซ้,

ก็สบคอปะล่า ๆ จงเข้าใจ.

พ่อหนุ่มน้อยสะกิดใจให้จติ;

ขึ้นพูดมากพ่อเอ๋ยจะเลยบ้า,

อันตูข้าอยู่ในธรรมอันเต็มที.

พ่อเมือง.

อันสาราจากเบ็ลลาริโอ

นำหมอนุ่มผู้มีสติปัญญา

มาสู่ศาลของเรา. เขาอยู่ไหน ?

เนริส.

เขาคอยอยู่ใกล้ ๆ นี้. เจ้าข้า,

เพื่อกอยฟังว่าท้าวพระกรุณา

จะบัญชาอนุมัติหรือฉันทใด.

พ่อเมือง.

เต็มใจแท้. นี่แน่สามสี่ชาย

จงไปเชิญท่านทนายผู้มาใหม่

ให้มาโดยทันที. บัดนี้ไสร,

เบ็ลลาริโอว่ากระไรจงอ่านมา.

เสมียน.

(อ่านจดหมาย) ขอท้าวพระกรุณาจงทราบฝ่าเท้าว่าเมื่อรับจดหมาย
นี้ข้าพเจ้าป่วยมาก : แต่หากในขณะที่เมื่อทูตของท้าวพระกรุณามาถึง,
มีอาจารย์หนุ่มผู้หนึ่งจากโรมนคร มาเยี่ยมข้าพเจ้าด้วยสุนทรไมตรี;
อาจารย์ผู้นี้มีนามว่า บัลละซาร์. ข้าพเจ้าได้แถลงกิจจาสารคดี อัน
มีระหว่างยิวกับอันโตนิโยวณิช : จึงพร้อมจิตช่วยกันพลิกพระ-
ธรรมศาสตร์ : อาจารย์ฉลาดเห็นพ้องด้วยข้าพเจ้า; ประกอบด้วย
ปัญญาของเขาคณัฏฐา - ซึ่งข้าพเจ้าไม่สามารถจะแสวงหา คำเรียน
ท้าวพระกรุณาให้พอได้; ความเห็นของข้าพเจ้าไสรได้ฝากมา กับ
อาจารย์ผู้ปรีชาที่ข้าพเจ้า มาสู่ศาลตามบัญชาแทนข้าพเจ้า. ขออย่าให้
อายุของเขานั้นต้องประสบความบกพร่องในการเคารพสักทอน
หนึ่งได้; เพราะข้าพเจ้านี้ไสรไม่เคยเห็น ผู้ที่เป็นหนุ่มปานนี้แต่มี
ปัญญา ประหนึ่งว่าเป็นผู้เฒ่าวิชาชาญ. ขอประทานให้ท้าวพระ-

กรุณา มีเมตตาและรับรอง, เพื่อทดลองปรึกษาสารคดี แสดงนัด
ณ ครานี้ว่าปรึกษา.

พ่อเมือง. ท่านทั้งหลายได้ฟังสารสนอง,
เบ็ลลาริโอยกย่องเป็นหนักหนา :
นี่กระมังอาจารย์ผ่านเข้ามา.

(นางปอร์เซีย, แต่งตัวเป็นเนติบัณฑิต, ออก)
มาจับมือกับข้า ณ บัดนี้.

มาจากเบ็ลลาริโอหรือไฉน ?

ปอร์. เจ้าข้า.

พ่อเมือง. เราพอใจ : จงเข้าที่.

ท่านไชร์ได้ทราบมูลคดี.

อันจะกล่าวบัดนี้แล้วหรือไร ?

ปอร์. ข้าเจ้าทราบครบถ้วนและเข้าใจ.

ไหนวณิซ, และยิวคือคนไหน ?

พ่อเมือง. อันโตนิโอ, ไชล์ลอก, อย่ารำไร,
ก้าวออกมาทันใดให้พร้อมกัน.

ปอร์. ตัวท่านชื่อไชล์ลอกหรือไฉน ?

ไช. ตูข้าไชร์ไชล์ลอกเป็นแม่นมั่น.

ปอร์. คดีท่านครานี้แปลกครัน;

แต่กระนั้นกฎหมายเวนิสนี้

จะได้ห้ามปรามท่านก็หาไม่.

ส่วนพณิชนี้ไชร์ตกในที่

เสียเปรียบโจทก์เขาไชร์ในคดี

แน่หรือนี้ ?

อันโต.

เขาอ้างว่าอย่างนั้น.

ปอร์. ท่านสัญญาเขาจริงหรือไหน ?

อันโต. สัญญาจริง.

ปอร์. ฉะนั้นไซ้ไร้เหลือผ่อนผัน,
ขอให้ยิวกรุณาอย่าต้อตัน.

ไซ. จะบังคับดิฉันสถานใด ?

ปอร์. อันว่าความกรุณาปราณี
จะมีใครบังคับก็หาไม่,
หลังกมาเองเหมือนฝนอันชื่นใจ
จากฟากฟ้าสุราลัยสู่แดนดิน:
เป็นสิ่งดีสองชั้น; พลันปลื้มใจ
แห่งผู้ให้และผู้รับสมถวิล:
เป็นกำลังเลิศพลึงอื่นทั้งสิ้น:
เจ้าแผ่นดินผู้ทรงพระกรุณา,
ประดุจทรงวราภรณ์สุนทรสวัสดิ์
เรื่องจรัสยิ่งมกุฏสุดสง่า;
พระแสงทรงดำรงซึ่งอาญา
เหนือประชาพลกนิกร,
ประดับพระวรเดชวิเศษฤทธิ์
ที่สถิตอานุภาพสโมสร;
แต่การุณยธรรมสุนทร
งามงอนกว่าพระแสงอันแรงฤทธิ์;
เสถียรในหฤทัยพระราชา,
เป็นคุณของเทวาผู้มหิทธิ;
และราชาเทียมเทพอมฤต
ยามบพิตรเผยแผ่พระกรุณา.

ปอร์. อันว่าความกรุณาปราณี
 จะมีใครบังคับก็หาไม่,
 หลังมาเองเหมือนฝนอันชื่นใจ
 จากฟากฟ้าสรวลียสุแดนดิน :

ฉะนั้นอิว, แม้อ้างยุติธรรม,
จงกำหนดจดจำไว้ด้วยว่า,
ในกระแสนแห่งยุติธรรมมา
ยากจะหาความเกษมเปรมใจ:
เราอนขอเทวให้ปราณี
แก่ตัวเราเองนี้ทุกวันไซ้;
อันคำวอนควรสอนและจงใจ
ให้เราเองกรุณาปราณี.

ข้าได้กล่าวถ้อยคำเชิงร่ำวอน,
เพื่อขอผ่อนคำร้องของท่านที่
ขอแต่ยุติธรรม ณ วันนี้;
คิดจงดี, คิดบ้างทางกรุณา.
แต่ถ้าขึ้นยืนกราน, ศาลเวนิส
ธรรมสถิตคงจะพิพากษา
ให้พณชนนี้แพ้น้ำเจียวนา;
จะมีความกรุณาหรือว่าไร ?

ไซ. จะบาปกรรมปานใดข้าไม่ว่า !
ข้าขอถือกฎหมายและเป็นใหญ่
ขอเต็มตามสัญญาทุกสิ่งไป.

ปอร์. จะใช้หนี้ไม่ได้หรือครานี้ ?

บัส. ในกลางศาลข้านี้มีเงินใช้
ถึงสองเท่า: แม้ยังไม่พอล้างหนี้,
ข้าจะรับให้เขาสิบเท่านี้,
และสัญญาทันทีด้วยเต็มใจ,
ว่าจะยอมให้มือ, และให้หัว,

ให้ทั้งตัว, ดวงจิตก็ยอมให้:
 แม้เท่านี้ว่ายังไม่พอไซ้,
 เป็นแน่ได้พยาบาลอาฆาตพาล,
 ผูกเวรยิ่งกว่าเคราพธรรม.
 ถ้าเช่นนั้นแล้วหนอขอตัวท่าน
 จงได้พลิกกฎหมายเถิดอาจารย์;
 ขอให้ท่านช่วยเมตตาในคราวนี้:
 ยอมทำผิดสักนิดเพื่อได้ผล
 เป็นกุศลตัดทุกข์เป็นสุข,
 และทำการบอภัยปิตาชาตอภัย.

ปอร์. อย่าพาที่จะนั้นไซ้, ไม่เป็นธรรม;
 อำนาจใดบ่มีใหญ่จนล้างบท
 กฎหมายแห่งเวนิสสถิตมั่น:
 จะเป็นแบบเลยกำหนดจดจำกัน
 ไว้พลิกผันนิติธรรมผิดตำรา,
 แล้วเลยนำความหลวมให้รวมมาก
 มาหลาก ๆ ไม่พึงปรารถนา.

ไซ. เออ ! แดเนียลมาแท้ ! แดเนียลมา
 พิพากษาดีเห็นเช่นโบราณ !
 เขารับผิดตลาคเป็นเลิกลบ,
 ข้าเคราพนบนอบระยอบท่าน !

ปอร์. ไหนหนังสือสัญญา ? ข้าขออ่าน.

ไซ. นี่เจ้าข้า, อาจารย์ จงตรวจพลัน.

ปอร์. ไซ้ลอก, เขาจะใช้สามเท่านั้น.

ไซ. ดิฉันได้ปฏิญาณไว้แน่นอน

ต่อพระผู้เป็นเจ้าบนสวรรค์:
จะให้ทวนสบนั่นหรือว่าไร ?
ไม่ได้แท้, แม้เพื่อเมืองเวนิส.

ปอร์. ก็จนจิต, เพราะเวลาล่วงแล้วไสร;
ตามกฎหมายนายยิวผู้นี้ไซ้
ควรจะได้มั่งสาหนักหนึ่งปอนด์,
จะเชือดจากใกล้หัวใจเป็นได้แท้.
แต่ยิวจงกรุณาและผันผ่อน:

ยอมรับเงินสามเท่าตัดเร้าร้อน,
ให้ฉันฉีกสัญญา ก่อนเกิดเป็นไร.

ไซ. เมื่อลูกหนี้ได้ใช้ตามใจข้า
ท่านจะฉีกสัญญาก็ฉีกได้.
ท่านเป็นตุลาการเที่ยงธรรมไซ้;
อีกรอรับรู้ในนิติธรรม,
อธิบายขยายอรรถชัดหนักหนา
ข้าขอให้ดำรงธรรมมัน;
ท่านเป็นเนติบัณฑิตชาญฉกรรจ์,
เพราะฉะนั้นวินิจฉัยให้จงดี:
ข้าสบนสถาบันกลางศาลว่า,
บรรดาสุนทรพจน์พิจิตร
มีอาจชวนให้ข้าทวนสบนี:
ขอยื่นยงคงที่ตามสัญญา.

อันโต. ข้าขอวอนงอนง้อต่อขุนศาล,
ขอให้ท่านโปรดรับพิพากษา.

ปอร์. ฉะนั้นฤฯ ท่านจงเตรียมอุรา

ไว้คอยท่ารับมิดอันกริดกราย

ไซ. ตุลาการประเสริฐ ! เลิศบุรุษ

ปอร์. ต้องแท้: สุดตามกำหนดกฎหมาย
ต้องยอมเต็มสัญญาทั้งดีร้าย
ตรงตามลายอักษรที่ทำกัน.

ไซ. ถูกต้องแท้: ตุลาการชาญฉลาด !
ท่านสามารถเกินอายุเป็นแน่นอน !

ปอร์. จงเปิดอกเถิดนา.

ไซ. เจ้าข้าจะนั้น:

มีอยู่มั่นในสัญญา, ว่ากระไร ?
“ริมหัวใจ” ลายลักษณ์อักษรมี
อยู่เช่นนี้จริงแล้วหรือหาไม่ ?

ปอร์. ถูกแล้ว, จงหาตราชูไว้
ซึ่งมั่งสา.

ไซ. ข้าไซร์ได้เตรียมมา.

ปอร์. ไซล์ือกจงหาหมอมารอไว้
เพื่อรักษา, หาไม่เล็ดไหลซ่า
จนไม่หยุดจะม้วยมรณา.

ไซ. ข้อนั้นมีในสัญญาหรือว่าไร ?

ปอร์. ไม่มีดอก: แต่ว่าเป็นไรเล่า ?
เมตตาเขาบ้างมิได้หรือไฉน ?

ไซ. ไม่มีอยู่ในสัญญาหาทำไม ?

ปอร์. พณิข, มีอะไรจงกล่าวมา.

อันโต. มีอยู่น้อย: ข้าคอยพร้อมอยู่แล้ว
บัลซานิโอเพื่อนแก้วเสนาหา,

ขอจับมืออีกครั้ง, ทั้งขอลา!
 เพื่อนอย่าเศร้าโศกจาบัลย์;
 ครั้งนี้โชคดียีกครั้งหนึ่ง,
 เกินกว่าที่คำนึงเป็นแม่นมั่น:
 บางคนก็ต้องทนคงชีวิต
 อยู่ดูสรรพสมบัติกระจัดกระจาย,
 ต้องตากลองหน้าย่นทนทุกข์อยู่
 ดูความจนเมื่อชราหน้าใจหาย;
 ส่วนตัวฉันไม่ต้องทนทรมานทรมาน,
 จะได้ตายพันทรมานไป.

จงเคารพคุณหญิงแทนฉันด้วย:
 เพื่อนจงช่วยชี้แจงแถลงไข
 ว่าอันโตนีโอตายอย่างไร;
 ว่าตัวฉันรักใคร่ในเพื่อนยา;
 ช่วยยกย่องยอสหายผู้ตายแล้ว,
 ขอนางแก้วจงชั่งสินกันขา,
 ว่าบัลล่านีโอผู้ภรรดา
 เคยมีเพื่อนร่วมชีวาหรือว่าไร.
 จงเสียดายแต่สหายวายชีวิต,
 ฉันใช้หนี้แทนแล้วหาโศกไม่;
 ถ้าแม้วเชื่อดลิกสมนึกไซ้,
 จะใช้ด้วยดวงใจในไม่ช้า.

บัล.

อันโตนีโอ, ฉันนี้มีเมียขวัญ
 ผู้ยิ่งกว่าชีวิตเสนาหา;
 แต่ชีวิต, ทรัพย์สรรพ, และภรรยา,

ไม่ยิ่งกว่าชีวิตของเพื่อนรัก:
 ยอมสละหมดได้, ยอมให้เป็น
 เหมือนเครื่องเช่นอ้ายอสูรอัปลักษณ์,
 ขอแต่เพื่อนได้พ้นเงื้อมมือยักษ์;
 ยอมเสียรักเสียสินด้วยฉับพลัน.

ปอร์. แม้เมียท่านฟังคำร่ำเช่นนี้,
 คงไม่พลอยยินดีเป็นแม่นมั่น.

กรา. ข้าก็มีเมียรักร่วมชีวิต;
 แต่อยากให้ไปสวรรค์ ณ วันนี้,
 เพื่อช่วยวอนเทเวศวิเศษไกร
 ให้ทรงช่วยพลิกใจอ้ายยิวผี.

เนริส. เเคราะห์ดีพูดลับหลังเขาคั้งนี้;
 หาไม่ได้ถึงดีกันแน่นอน.

ไซ. เออพวกผัวคริสตัง, ชังนักหนา:
 ลูกสาวข้า; เต็มใจให้สมร
 แก่ข้าดีกว่าให้บังอร

ไปนอนแนบคริสตัง, น่าชังมัน!
 เปลืองเวลาเจ้าข้า, ขอประทาน
 ให้ศาลรืบริบพิพากษาให้ดีฉัน.

ปอร์. เนื้อปอนด์หนึ่งของพณิชจำเลยนั้น,
 เป็นของโจทก์แม่นมั่นตามสัญญา:
 ศาลยกให้, กฎหมายไซร์ให้สมจิต.

ไซ. ตูลาการสุจริตเป็นนักหนา!

ปอร์. ต้องแล้วเนื้อนี้ไปจากอูรา:
 ศาลให้นา, กฎหมายก็ตามใจ.

- ไซ. ตูลาการเจนจิต ! พินิจเที่ยง !
ไม่ต้องเถียง; เตรียมตัวอย่าช้าได้ !
- ปอร์. ช้าก่อน; ยังมีอีกข้อไซร์.
มิได้มีข้อใดในสัญญา,
ว่ายอมให้โลหิตติดมังสะ;
คำแจ่มจะว่าให้แต่มังสา
หนักหนึ่งปอนด์, เท่านั้นแน่เจียวนา;
จงทำตามสัญญา, แลเนื้อไป;
แต่เมื่อแลถ้าแม้ว่าโลหิต
คริสตังหลังจนนิคหนึ่งแล้วไซร์,
ตามกฎหมายเวนิสบัญญัติไว้
ให้ริบทรัพย์สมบัติด้วยพลัน,
เอาเป็นของเวนิสธานี.
- กรา. ตูลาการเลิศดีมีกรรมมัน !
ฟังสิยิว: ตูลาการชาญเชี่ยวชาญ !
- ไซ. จริง ๆ หรือเช่นนั้น ?
- ปอร์. เป็นแน่นอน;
จะดูบทกฎหมายจะพลิกให้:
ตัวท่านไซร์ขอธรรมสโมส,
จะรับยุติธรรมอย่าเดือดร้อน,
ไม่ผันผวน, คงจะได้เกินต้องการ.
- กรา. ตูลาการฉลาดสามารถนัก !
ฟังสิยิว: แหลมหลักนักของท่าน !
- ไซ. ข้ายอมตามละหนอ; ขอประทาน
เงินสามเท่านั้นของท่าน.

บัส.

นี่เงินตรา.

ปอร์.

ข้าก่อน. ยิวนี้ควรจะให้
 รับได้แต่ยุติธรรมจงทุกท่า;
 อย่าได้ด่าว่า: ยิวควรตามสัญญา
 ได้แต่เพียงมั่งสาก่อนหนึ่งไป.

กรา.

ยิวเจ้า! ตุลาการท่านช่างเที่ยง,
 จะล่าเอียงสักนิดก็หาไม่!

ปอร์.

ดังนี้จึงเตรียมแล่มังสะไป.
 แต่โลहितอย่าให้ไหลแม้สักนิด;
 อย่าแล่มากหรือน้อยกว่าหนึ่งปอนด์:
 ถ้าตัดก่อนเนื่อนั้นน้ำหนักผิด,
 หนักเบาไปแม้แต่สักนิด,
 ผิดแม้แต่ส่วนมาตราไป,
 หรือตราชูเอียงไปข้างใดแม้
 แต่เพียงเท่าน้ำหนักเส้นเกศา,
 ยิวจะต้องถูกประหารซึ่งชีวา
 และริบสาระสมบัติด้วยทันที.

กรา.

แดเนียลมาอีกละแฮ้, แดเนียลมา!
 อ้ายมิจฉาทิฐิ, มึงถึงที่.

ปอร์.

ยิวจะรออีกไยในคราวนี้?
 จงถือเอาตามที่สัญญาไว้.

ไซ.

ขอเพียงเท่าต้นทุน, แล้วขอลา.

บัส.

ฉันเตรียมมาพร้อมพร้อม, ยินยอมให้.

ปอร์.

ไม่รับแล้วต่อหน้าศาลนี้ไซร์:
 ต้องให้แต่ยุติธรรมกับสัญญา.

- กรา. แดเนียลแท้, แดเนียลวิจิฉัย !
ข้าขอบใจ, อ้ายยิว, ที่สอนข้า.
- ไซ. แม้ต้นทุนก็ไม่ให้หรือนัยว่า ?
- ปอร์. ให้แต่ตามตรงสัญญาแน่เท่านั้น,
ซึ่งจะเอาได้อย่างไรตามใจท่าน.
- ไซ. ยมบาลช่วยเกิดเกษมสันต์ !
ข้าไม่ขอรออยู่ให้เย้ยกัน.
- ปอร์. ช้าก่อนยิว, อย่าผันพลันด่วนไป:
กฎหมายยังมัดท่านอยู่อีกเปละะ.
เพราะกฎหมายเวนิสบัญญัติไว้,
ว่าถ้าหากชาวต่างภาษาใด
จงใจอาฆาตมาดร้าย,
พยายามโดยอ้อมหรือโดยตรง
เพื่อปลงชีพนาคร, ตามกฎหมาย
ว่าเจ้าทุกข์จะต้องอันตราย
ควรรับทรัพย์ของผู้ร้ายถึงจำนวน;
อีกทั้งหนึ่งท่านว่าให้ริบเอา
เข้าคลังกลางของนครจงถึถ้วน;
อีกชีวิตของผู้คิดผิดลามลวน,
ควรสุดแต่พ่อเมืองจะบัญชา
ให้คงไว้หรือให้ปลงประหาร
ท่านมีอำนาจสั่งได้ทุกท่า.
ยิวนี้ตกที่เชนนีนา;
เพราะเหตุว่าปรากฏ ณ ที่นี้,

ปอร์. ช้าก่อนยิว, อย่าฉันทันด่วนไป :
กฎหมายยังมัดท่านอยู่อีกเปลาะ,

ว่าโดยอ้อม, โดยตรง, จ้างนักรบ,
มาดหมายอาฆาตอย่างเต็มที่,
เพื่อให้จำเลยตายวายชีวิ,
ดั่งนี้ย่อมมีผิดอย่างฉกรรจ์.

จงคุกเข้าเคาะประจบประแจงให้
ท่านพ่อเมืองขออย่าให้ต้องอาสัญ.

กรา. จงขอความกรุณาว่ามึงนั้น.

จะผูกคอสั่งชีวันเองเป็นไร :

แต่ถูกริบสารพัดสมบัติหมด,

จะซื้อเชือกสักขดคงไม่ได้;

ดั่งนี้เป็นแม่นมั่น, อ้ายจัญไร,

คงต้องให้เพชรฆาตเขาฟาดฟัน.

พ่อเมือง. เพื่อให้เห็นใจตนกับใจเรา

ผิดกันมากไม่เบาเป็นแม่นมั่น,

เอาเถิดเรายอมยกชีวัน

ให้โดยพลันก่อนขอความเมตตา:

สมบัติมึงก็ส่วนควรยกให้

อันโศกโศกนี้ไซ้, ไม่กังขา

อีกทั้งหนึ่งให้รีบเก็บเอามา

เป็นพินัยครา ณ บัดนี้.

ปอร์. ถูกแล้ว, เป็นพินัยหรือคำปรับ

สำหรับเขาค้างกลางนั้นควรที่.

ไซ. ขอให้ปลงชีวาเถิดครานี้;

จะโปรดยกชีวิให้ทำไม ?

เมื่อท่านถอนเสามาใช้จุนเรือน,

ไซ. ขอประทานลาก่อนได้หรือไม่ ;
ข้าเจ้าป่วย ;

ก็เหมือนรื้อเคหานั้นเองไสร้;
 เมื่อท่านรีบเอาของเลี้ยงชีพไป,
 ก็เหมือนรีบชีพกษัยด้วยฉะนั้น.

ปอร์. อันโตนิโอ, กรุณาบ้างเป็นไร.
 กรา. ให้แต่เชือกเส้นเดียว, จงเชื่อฉัน.
 อันโต. ข้าขอท้าวพระกรุณาผู้ทรงธรรม
 อีกลูกขุนพร้อมกันโปรดเมตตา,
 ยกการริบสมบัติกึ่งหนึ่งไสร้,
 ข้าก็จะพอใจ; อนึ่งถ้า
 แม้ข้าเจ้าได้รับอีกกึ่งมา,
 จะรักษาไว้กว่าเขาจะตาย,
 แล้วยกให้ผู้ชายนายหนึ่ง
 ซึ่งได้สักธิดาโฉมฉาย
 ของนายยิวไปคู่เคียงกาย;
 อีกมุ่งหมายขออีกสองกระทง,
 เพื่อตอบแทนคุณไสร้, ให้ยิวเพียร
 แปลงเป็นคริสเตียนตัดความหลง;
 อีกให้ทำพินัยกรรมโดยมั่นคง
 ต่อหน้าศาลพยานลงนามด้วยดี,
 ว่าเมื่อตนสิ้นชีพลงเมื่อใด
 ทรัพย์สมบัติยกให้โดยถ้วนถี่
 แด่ลอเรนโซผู้เป็นสามี
 แห่งบุตรี, อย่าคิดหวงกัน.

พ่อเมือง. จงทำตามทันใด, หาไม่ข้า
 จะถอนคำยกชีวาเป็นแม่นมั่น.

ปอร์. ยิว, อย่างไร. พอใจหรือเช่นนั้น ?
หรือจะพูดแผกผันสถานใด ?

ไซ. ข้าพพอใจ.

พ่อเมือง. เสมียนจงเขียนสาร.

ไซ. ขอประทานลาก่อนได้หรือไม่,
ข้าเจ้าป่วย; ช่วยส่งหนังสือไป,
ให้ลงนาม.

พ่อเมือง. ตามใจ, ไปบัดนี้.

กรา. เมื่อแปลงเป็นคริสตังจะช่วยหา
เฒ่าแก่สองคนมาช่วยเต็มที่;
ถ้าถูกเป็นตุลาการในศาลนี้
จะปรานีหาให้อีกสิบนาย,
เพื่อเอามิ่งไปถึงตะแลงแกง
แทนช่วยแปลงศาสนา, อ้ายฉิบหาย ! (ไซถืออกเข้าโรง.)

พ่อเมือง. เชิญไปกินอาหารสำราญกาย,
ที่บ้านเราเถิดทนายตัวสำคัญ.

ปอร์. ขอประทานท่านท้าวพระกรุณา
จงได้โปรดเมตตาต่อดิฉัน:
คืบนี้จะต้องกลับด้วยจับพลัน
สู่ปากดูวา, ดิฉันต้องรีบไป,

พ่อเมือง. เราเสียดายนายมีเวลาน้อย.
อันโตนิโยจงค่อยสำแดงให้
ท่านผู้นี้รักชอบ, ควรชอบใจ,
เพราะเขาไซร์มีคุณเป็นพินันท์. (เข้าโรงกับบริวาร.)

บัส. ท่านนี้มีคุณเป็นนักหนา.

สหายและดูข้าเห็นประจักษ์
ว่าได้รอดพ้นภัยอันใหญ่นัก
เพราะปัญญาแหลมหลักของอาจารย์;
อันเงินสามพันเหรียญที่เตรียมไว้
จะใช้หนี้หนี้ไซ้, ขอให้ท่าน
รับเป็นค่ากำนัลพอประมาณ,
ในการที่ช่วยเอื้อเฟื้อวันนี้.

อันโต. ส่วนบุญคุณของท่านนั้นมีมาก,
ยากที่จะคำนวณให้ถ้วนถี่,
ขอสนองคุณนั้นแต่วันนี้,

ปอร์. ถ้าแม้มีกิจประสงค์จงโปรดใช้
อันผู้ใดพอใจอยู่แล้วนั้น
ก็เหมือนได้กำนัลอันยิ่งใหญ่;
ที่ได้ช่วยให้ท่านพ้นพาลภัย,
ข้าพอใจวดยิ่งสิ่งกำนัล:
ข้ามิใช่คนโลภหรือมักได้.

ขอเพียงให้รู้จักข้าอีกหน.
เมื่อพบกันคราวหน้าอย่าหลีกพ้น;
ข้าชอบท่านสองคน, และขอลา.

บัส. ข้าจำวอนงอนง้อขออีกหน:
เมื่อไม่รับกำนัลก็ดูข้า
ขอให้รับสิ่งพลีบัดนี้,
อย่าให้เสียศรัทธาของข้านี้;
ขอจงอย่าขัดข้าผู้เต็มใจ,
อีกทั้งขอภัยที่จู้จี้.

- ปอร์. ข้าชัควอนมิได้ในครานี้,
จะรับของไมตรีเพื่อพอใจ.
(พูดกับอันโตนิโย) ขอถุงมือของท่านไปต่างหน้า;
(พูดกับบัสซานิโย) ข้อขอแหวนรัตนาทที่ท่านใส่:
อย่าหดมือ; ข้าไม่ขอกว่านั้นไป;
ขอท่านจงให้ด้วยไมตรี.
- บัส. แหวนนี้, อนิจจา, ราคาเย่อม!
ข้าจะยอมอายจะนั้นหาควรที่.
- ปอร์. ข้าไม่ขออื่นแทนแหวนวงนี้;
ยิ่งพิศไปยิ่งมีความชอบใจ.
- บัส. แหวนนี้มีสิ่งสำคัญกว่า
ส่วนราคาซื้อขายเสียดยใหญ่.
ข้าจะหาแหวนแพงที่สุดใน
เมืองเวนิสมาให้ในฉบับพลัน,
จะประกาศหาแหวนให้ท่านใหม่:
ส่วนวงนี้ขอภัยแต่ดิฉัน.
- ปอร์. ท่านช่างพูดจะให้สิ่งนั้น ๆ,
แต่ครั้นขอจริงไซร้ก็เกียจงอน:
ท่านช่างสอนจริงหนอให้ขอทาน,
แล้วสอนให้คัดค้าน, ท่านช่างสอน.
- บัส. แหวนนี้ไซ้ร้ภรรยาอดบังอร
ให้แก่ข้าเมื่อก่อนงานวิวาห์;
เมื่อสวมใส่หล่อ่นให้สาบานไว้,
จะไม่ขาย, ไม่ให้แก่ใครหนา,
อีกกำชับมิให้หายจากกายา.

- บัต. แหวนนี้, อนิจจา, ราคาย่อม !
 ข้าจะยอมอายจะนั่นหาควรที่.
 ปอร์. ข้าไม่ขออื่นแทนแหวนวงนี้ ;
 ยิ่งพิศไปยิ่งมีความชอบใจ.

อันวาจาแก้ตัวจะนี้ไซ้,
 สำหรับเป็นคำห่วงเพื่อห้วงสิน.
 แม้นพิณภรรยาไม่บ้าใหญ่,
 และรู้ว่าข้ามีคุณเท่าใด
 ควรได้แหวนนั้นไซ้เป็นรางวัล,
 หล่อนคงไม่หวงแหนแหวนวงนิต,
 และไม่คิดซึ่งเคียดเคียดฉันท
 ในการที่ให้แหวนแสนงามนั้น.
 ไม่ให้ก็แล้วกัน, ฉันขอลา. (ปอร์เซียกับเนริสสา
 เข้าโรง.)

อันโต. บัสซานิโอ, ให้เขาเถิดเป็นไร:
 ขอจงให้ไมตรีของตุข้า
 กับบุญคุณเขานี้ที่มีมา
 เป็นเครื่องแก้ปญญาที่กล่าวไว้.

บัส. ไป, กราติยาโน, จงรีบรี,
 เอาแหวนนี้เร่งตามไปส่งให้;
 แล้วเชิญท่านบัณฑิตนั้นไซ้
 ไปบ้านอันโตนิโอ ณ บัดนี้:
 รีบไปไว ๆ! อย่าได้ช้า. (กราติยาโนเข้าโรง.)
 มาเถิดไปเคหา, รับเต็มที.
 และเวลาอย่ารุ่ง ณ พรุ่งนี้
 จะได้รีรีบกลับสู่เบิ้ลมอนด์. (ต่างคนเข้าโรง.)

ตอนที่ ๒

เวนิส. ถนนแห่งหนึ่ง.
ปอร์เชียวกับเนริสตาออก.

ปอร์. จงเที่ยวหาบ้านยิวอยู่แห่งไหน,
แล้วจงให้ลงชื่อท้ายอักษร:
คีนนี่ต้องรีบไปด้วยเร่งร้อน
เพื่อถึงก่อนผิวเราสีกหนึ่งวัน.
อันหนังสือที่ยิวทำนี้ไซร์
คงพอใจลอเร็นโซเป็นแม่นมั่น.
(กราติยาโนออก.)

กรา. ข้ายินดีนักหนาที่มาทัน:
บัลลานียุไซ้ดิฉันให้รีบมา.
ว่าได้ตรอมมองดูโดยถ้วนถี่
จึงขอให้แหวนนี้ดังปรารภนา,
อีกขอเชิญท่านผู้มีปัญญา
ไปกินอาหารค่ำให้เข้าใจ.

ปอร์. เสียใจรับไม่ได้เป็นแน่แท้:
แต่แหวนนี้ยินดีที่เธอให้,
ฉันขอรับและตอบว่าขอบใจ:
อนึ่งท่านจงได้ปราณี,
ช่วยนำเสนียนผู้ถือสาร
ไปยังบ้านไซลือกขม้นขมิ.

กรา. ได้สิท่าน.

เนริส. ตูข้าขอพาที.

(พูดกับปอร์เซีย) จะลองใจสามีบ้างเหมือนกัน.
โดยสร้างพุดขอแหวนซึ่งเขาว่า
จะรักษาไว้ดีโดยแน่นมั่น.

ปอร์. (พูดกับเนริสตา) ลองดูเถิด, ดีร้ายได้เห็นกัน.
สองขายนั่นคงสบถเป็นพื้นไฟ
ว่าให้แหวนแก่ผู้ชายทั้งสอง;
แต่เราต้องสบถสู้เขาจงได้,
และทำโกรธถึงดันตะบันไป
ไม่ยอมเชื่อวาจาของสามี.
(พุดดัง) เสมียน, จงรีบไปอย่าได้ช้า:
เราคอยทำที่ใดเจ้ารู้ที่.

เนริส.

ขอเชิญนายนำไปในบัดนี้
และช่วยชี้นำด้วยฉันทูล. (ต่างคนต่างเข้าโรง.)

องค์ที่ ๕

เบ็ลมอนต์. หน้าเรือนนางปอร์เซีย.
ลอเรนโซกับเชสโกากอก.

ลอ. ศศิธรสว่างกลางเวหา:
ในราตรีเช่นนี้เกษมสันต์,
พระพายพัดร่าเริงเชยรุกขพรรณ
โรยอ่อน ๆ ไม่ลั่นเสียงครืนคราน,
ในราตรีเช่นนี้เจ้าตรอยลัส
หน่อกษัตริย์ไตรยามหาศาล,
ได้ขึ้นไปไผ่ผ่นบนปราการ
ถึงนางนิมิงคราญเคร์สลิดา,
ผู้อยู่ค่ายโยนก, ไอ้ออกเอ๋ย,
เป็นเชลย.

เชส. ราตรีเช่นนี้หนา
ทิสปีเร็วรัดตัดลานหญ้า,
เห็นเงาสีงห์ขวางหน้าแสนตกใจ,
ต้องรีบลี้.

ลอ. ราตรีเช่นนี้, โอ้
นางไดโดยีนจ้องและร้องไห้,
ที่หาดชายสาครโคกาลัย
โหยหวนให้คู่เสน่ห้กลับคืนมา
ยังคาร์เถจธานี.

เชส. ราตรีเช่น
คีนนี้เห็นเมเดียวเที่ยวมองหา

เก็บไอสถบดตำทำเป็นยา,
เพื่อรักษาเอสอนคีนกำลัง
เหมือนเยาร์วีย์.

ลอ. ในราตรีเช่นนี้
เซ็สสิกานารีศรีสะพรั่ง,
หนีจากบ้านยิวเศรษฐีมีรอรัง
จากเวนิส, เพราะกำลังปลื้มเปรมปรีดี
มาเบ็ลมอนด์.

เซ็ส. ราตรีเช่นนี้ด้วย
ลอเรนโซรูปส้าววยบอกโฉมศรี
ว่าแสนรัก, เลยลักดวงฤดี
จากนารีผู้เชื่อจนตายใจ:
แล้วกลับกลอก.

ลอ. ราตรีเช่นนี้หนา
เซ็สสิการูปทองอันผ่องใส,
ทำปากจัดพ้อผิวของตัวไซร์,
แต่ผัวยกโทษให้ไม่เคื่องกัน.

เซ็ส. ถ้าไม่มีใครมา ณ ครานี้,
น้องคงหาราตรีมาแข่งขัน
ได้อีกแน่; แต่ใครเดินมานั้น,
ต้องงดหยอกเย้ากันไว้สักครา.
(สเตฟาโนออก.)

ลอ. เจ้าคือใครที่มาในราตรี ?

สเตฟ. สหาย !

ลอ. ชื่อใดมีจงบอกข้า.

- สเตฟ. ชื่อสเตฟาโน; ตูข้ามา
 แจ้งกิจจาวาคุณหญิงนายบ้านนี้
 จะกลับมาคืนนี้สู่เบ็ลมอนต์,
 ก่อนเวลารุ่งแสงพระสุริยศรี:
 ได้แวะไหว้ตามไม้กางเขนมี
 หว่างวิถี, คุณเข้าเฝ้าวิงวอน.
 ขอให้ไทเทเวศวิเศษศักดิ์
 ช่วยพำนักคู่เสน่ห์สโมสร.
- ลอ. ใครมาด้วยร่วมทางกับบังอร ?
- สเตฟ. มีนักพรตสุนทรกับสาวใช้.
 อึ่งนายผู้ชายของตูข้า
 ได้กลับมาถึงแล้วฤๅไหน ?
- ลอ. ยังไม่กลับ, มิได้รับข่าวใด ๆ.
 ส่วนเราไซร้นะเจ้าเซ็สสิกา,
 ควรกลับเข้าไปในเรือนเพื่อเตือนให้
 พวกคนใช้รีบรัดจัดเคหา,
 เพื่อรับรองคุณหญิงมิ่งสุดา
 ให้สมศักดิ์ ณ เวลาคืนวันนี้.
 (ลานซุ ถือตอก.)
- ลาน. นี่แน่! นี่แน่! เจ้าข้าเอ๋ย! นี่แน่! นี่แน่!
- ลอ. นั้นใครตะโกน ?
- ลาน. นี่แน่! ใครเห็นนายลอเรนโซอยู่ที่ไหน ?
 นายลอเรนโซขอรับ! นายขอรับ!
- ลอ. เลิกตะโกนเสียทีเถิด: ข้าอยู่ที่นี่.
- ลาน. ขอรับ! อยู่ไหนขอรับ? อยู่ไหน?

ลอ. อยู่นี่.

ลาน. เรียนทีเกิดว่ามีคนถือหนังสือมา, มีข่าวดีมาเต็มย่ำม
ทีเดียว, มาจากคุณนายข้าเจ้า; คุณนายข้าเจ้าจะมา
ถึงที่นี้ก่อนเวลารุ่งเช้าพรุ่งนี้แน่แล้ว!

(ลานซูลือตเข้าโรง)

ลอ. ทรามสวาทเชิญยาตรสู่เรือนใหญ่,
คอยต้อนรับเขาไซร้ให้เต็มที.
แต่จะกลับเข้าไปทำไมมี?
ต้อนรับเขาที่นี้ได้เท่ากัน.
แนสเตฟาโนช่วยบอกเขา
ที่ในเหย้าเหมือนอย่างทีบอกฉัน,
ว่าคุณนายจะกลับโดยฉับพลัน;
ส่วนดนตรีพร้อมกันมาที่นี้. (สเตฟาโนเข้าโรง.)
ดูแสงเดือนส่องแจ่มลัมแอร่มขาว
ราวนอนเหนือเนินหญ้าสง่าศรี!
มาเถิดเรานั่งลงที่ตรงนี้,
ให้ดนตรีสู่ไสตปราโมทย์ใจ:
ความสังคีตราตรีนี้แสนเหมาะ
สำหรับเพลงไพเราะเสนาะไซ.
นั่งเถิดเชิซลิกาผู้ยาใจ.
ดูท้องฟ้านภลัยแสนงามงอน,
ประดับด้วยดารานานาเนก
อีกก่อนเมฆราวกับทองฟ่องสลอน:
ดาวทุกดวงที่เห็นคเนจร
ราวอมรร้อนพลางทางขั้วร้อง,

กล่อมทวยเทพบุตรสุดสนิท,
 อมฤตรู้ดนตรีดีทั้งผอง:
 แต่มนุษย์มีอาจынขับร้อง
 เพราะกายเราเหมือนกองดินกำบัง.
 (นักดนตรีออก.)
 จงขับลำพราพร้อมกล่อมจันทรา!
 ให้คุณหญิงโสภายินสะพรั่ง
 พร้อมดนตรีกล่อมเพลงอันเวงวัง.
 (ดนตรีเริ่มเล่น.)

เช็ต.

ลอ.

ดิฉันฟังเพลงเพราะมักเศร้าใจ.
 นั้นก็เหตุด้วยมนัสถนัดแน่ว
 ฟังเสียงดนตรีแจ้วแว่วเสียงใส;
 ดูแต่ฝูงม้าเถื่อนที่กลางไพร,
 ซึ่งมีเคยมีใครได้ปรีอปรน,
 ต่างกระโดดโลดก้องคะนองศึก
 อีกที่กว่ร้านพล่านทุกหน;
 ยามไดยินแตรเป่าเร้ากลางพน
 หรือวิมลดนตรีกระทบกรรณ,
 ก็มักหยุดยั้งยั้งทั้งคณา
 และนัยน์ตาเพ่งอยู่ไม่ผายผัน,
 เพราะยินเพราะเสนาะศัพท์จับใจมัน:
 เหตุฉะนั้นจึงจินตกวี
 ว่าออร์เฟียสผู้ฉลาดอาจดีดพิณ
 เรียกก้อนหิน, พฤษชา, วารีศรี;
 เพราะสิ่งใดแม้ไม่มีชีวิต,

หรือชั่วช้ากาสิแสนสามานย์,
ก็แผกผิดธรรมดาเวลาที่
ยินดนตรีบรรเลงเพลงสมาน.
ชนใดที่ไม่มีดนตรีการ
ในสันดาน, เป็นคนชอบกลนัก,
อีกใครฟังดนตรีไม่เห็นเพราะ,
เขานั้นเหมาะจะคิดขบถอัปลักษณ์
หรืออุบายมุ่งร้ายฉมังนัก;
มโนหนักมิดมัวเหมือนราตรี,
และดวงใจย่อมดำสกปรก
ราวนรก: ชนเช่นกล่าวมานี้
ไม่ควรใครไว้ใจในโลกนี้.
เจ้าจงฟังดนตรีเกิดขึ้นใจ.
(ปอร์เชียบกับเนริสสาออก.)

ปอร์. ประทีปอยู่ในเรือนเป็นแม่นมั่น.
เทียนน้อยนั้นส่องสว่างกระจ่างใส!
ประหนึ่งการกุศลสว่างใน
กลางโลกซึ่งเต็มไปด้วยชั่วร้าย.

เนริส. เมื่อเดือนแจ่มแสงเทียนหาเห็นไม่.

ปอร์. แสงของใหญ่ย่อมน้อยจนเหือดหาย:
ผู้แทนองค์ราชาโอ้อำกาย
จนราชาผู้เป็นนายประเทศวัง;
บัดนั้นจึงผู้แทนพระราชา
สิ้นสง่า, ราวน้ำที่ไหลหลัง
หมดจากธารสู่ท้องสาครขลัง.

- เนริส. ฟัง! ฟัง! บรรเลงเพลงดนตรี!
ปอร์. นี่เครื่องสายของคุณนายเองเจ้าคะ.
เนริส. จริง ๆ นะ, บรรดาสิ่งมีที่
เหมาะแล้วจึงจะเห็นเป็นเลิศดี:
ปอร์. ในราตรีดนตรีเพราะกว่ากลางวัน.
เนริส. ความสัจแน่ชัดช่วยให้เพราะ.
ปอร์. กากี่ร้องเสนาะเพราะแม่นมั่น
เท่านกกลิ้ง, หากฟังพร้อม ๆ กัน,
เพราะคงฟังไม่ทันเป็นศัพท์ใด;
อึ่งนกกจากพราหมณ์จะร้อง
ในกลางวัน, ยามก้องเสียงเปิดไถ่,
และฝูงห่านช่วยอึงคะนึงไซ้,
เราคงไม่ชมจากพราหมณ์.
สิ่งใด ๆ ทำให้ถูกเหมาะกาล
มักได้ชมสมประมาณแสนเหมาะมั่น!
หยุดเถิด! หยุดกล่อม, ยอมดวงจันทร์
ให้ผายผันเข้านิทรา. (ดนตรีหยุด.)
- ลอ. อ้า! เสียงนี้,
คือเสียงนางปอร์เซียเป็นแม่นมั่น.
ปอร์. ดูเถิดเขารู้จักฉันเจียวพอนี้,
ราวกับคนตาบอดรู้ได้ดี
เมื่อยินเสียงกาเหว่าที่รำคาญกรรม.
ลอ. ข้ายินดีต้อนรับนางกลับเหย้า.
ปอร์. ข้าทั้งสองได้เฝ้าอนสวรรค์
ขอให้ผัวสุชีปรีดานันต์,

หวังเขานั้นจะเป็นสุขเพราะช่วยวอน.
เขากลับแล้วฤๅใจน ?

ลอ. หาไม่ขอรับ,

ยังไม่กลับ, แต่ใช้คนมาก่อน
บอกข่าวว่าจะมาโดยเร่งร้อน.

ปอร์. เนริสสา, ไปก่อน; สิ่งคนใช้,
ว่าอย่างกล่าวถึงการที่ตัวเรา
ได้ห่างเหินไปก็ราตรีไสร;
ลอเรนโซกับเชสสิกาไซร์
ก็อย่าได้ขยายรายเรื่อนั้น.
(ยินเสียงดนตรีในโรง.)

ลอ. สามีนางมาแน่; เสียงแตรจ่า:
ข้ามิใช่ปากบอนเป็นแม่่มั่น;
อย่าวิตกร้อนใจในข้อนั้น.

ปอร์. คีนี่ราวกลางวันอันอ่อนแรง;
คือชืดกว่ากลางวันธรรมดา,
คล้ายทิวาเมื่อตะวันส่องแสง
สีสกาอ่อน ๆ ไม่ร้อนแรง,
เพราะดวงแผ่แสงแทรกแมกเมฆา.
(บัสดานิโอ, อันโดนิโอ, กราติยาน, และบริวารออก.)

บัส. ถ้าแม่แมดวงใจเดินไกลพี่
ส่องแสงแทนแสงรวีสว่างหล้า,
แม้ราตรีก็จะมีผ่องประภา
ประหนึ่งว่ากลางวันเป็นมันคง.

ปอร์. ดิฉันขอส่งแสงแรงชื่นใจ.

แต่ไม่อยากจะเกินกว่าประสงค์;
 หญิงที่งามอร่ามแอร่มองค์
 มักทำผิวให้งมงามไป,
 ดิฉันไม่อยากจะคุณภรรดา
 งงจนไม่รอหน้าดิฉันได้.
 แต่เทเวศย์อมบันดาลให้เหมาะไซร์!
 ข้าดีใจต้อนรับกลับครั้งนี้.

บัส. ฉันขอบใจ. จงได้ต้อนรับสหาย,
 นายอันโตนิโยคนนี่ที่
 มีบุญคุณเป็นพันพันทวี.

ปอร์. ควรแล้วที่รู้สึกคุณเขานั้น,
 เพราะตามที่ได้ทราบโดยถ้วนถี่
 เขานี้รับทุกข์แทนเธอแม่นมั่น.

อันโต. ไม่มากเกินไปที่ตอบแทนกัน.

ปอร์. ส่วนดิฉันต้อนรับด้วยยินดี
 มาสู่บ้านของดิฉันกับภรรดา
 สุดจะหาคำกล่าวให้พอที่,
 ขอสำแดงน้ำใจมุ่งไมตรี
 ดีกว่าพลอยพาทีพริ้วเพริ้วไป.

กรา. (พูดกับเนริสสา.) ขอสาบานต่อหน้าศศิธร
 ตัวหล่อนเข้าใจผิดอย่าสงสัย;
 จริงแท้ ๆ จอมขวัญ, ฉันได้ให้
 ไปแต่เสมือนตุลาการ:
 เมื่อยอดรักโกรธฉันเป็นอันมาก
 อยากให้ชายหนุ่มน้อยผู้เหิมหาญ

กลายเป็นกะเทยวันสิ้นสําราย !

ปอร์. ไม่ได้การ ! เสียกันแล้วหรือไร ?

กรา. กับปลอกทองวงน้อย, แหวนจ้อยจืด,
ที่หล่อให้, มีลิจิตจารึกใส่

ราวกับกลอนพ่อค้าเขียนมิดไซร์,
ว่า “รักแล้ว อย่าได้ทิ้งที่รัก.”

เนริส. พุดอะไรถึงกลอนหรือราคา ?

เมื่อยามให้เจรจาย่างแหลมหลัก,
สาบานว่าจะใส่ไฟพิทักษ์

จนกว่าจักถึงที่สิ้นชีวัน,

แล้วจะให้ติดไปกับศพฝัง:

ยังมีทันชานานลืมหืม,

ถึงไม่รักเมียแล้วก็แล้วกัน,

แต่แหวนนั้นควรรักษาตามสาบาน.

พุดแล้วคืบคำ, ซ้ำปดได้,

ว่าให้แก่เสมียนท่านขุนศาล !

พ่อเจ้าเอ๋ย, เสมียนนั้นหรือท่าน,

ถึงอยู่นานเท่าใดไม่มีเรา !

กรา. ถ้าเขานั้นเจริญวัยเป็นชายฉกรรจ์
คงมีเราแม่นมันละนะเจ้า.

เนริส. ถ้าหญิงกลายเป็นชายได้และเขา
ก็จะได้มีเราแน่จะนั้น.

กรา. สบถได้, ฉันให้แก่หนุ่มน้อย,
เด็กกระจ้อย, หน้าตาไม่คมสัน,
สูงไม่เกินโคมฉาย, ชายผู้นั้น

แม่นยำเป็นเสมือนตุลาการ;
 เขาช่างวอนงอนจ้อขอแหวนนั้น
 เป็นรางวัลในการที่ไปศาล:
 เขานั้นเฝ้าเข้าชี้พิจารณา,
 และสงสารจึงยอมให้แหวนไป.

ปอร์.

ฉันต้องขอพูดตรง ๆ, แหวนวงนั้น
 เป็นของภรรยารักสมัครให้
 ก่อนของอื่น, ไม่ควรให้เขาไป,
 โดยง่าย ๆ ราวกับใจไม่นำพา;
 อหนึ่งแหวนสวมใส่ที่นิ้วหัตถ์
 รัดด้วยคำสาบานแนบมั่งสา.
 ฉันให้แหวนวงหนึ่งแก่ภรรดา,
 อีกให้สาบานว่าไม่พรากไป;
 ผัวฉันยืนอยู่นั้น; ฉันนี้กล้า
 สาบานแทนได้ว่าสามีใส่,
 คงไม่ทิ้งหรือทอดแหวนนั้นไป,
 ถึงแม้ให้สมบัติทั้งโลก.

จริง ๆ หนา, กราติยาโน, ท่านเอ๋ย,
 ไม่ควรเลยที่จะให้เนริสสา

ต้องมีเหตุช่องขัดหัตยา:

ถ้าเป็นฉันก็แทบบ้าเพราะเสียใจ.

บัส.

(พูดป้อ) เช่นนี้ตัดมือซ้ายเสียดีกว่า,
 แล้วกล่าวว่ามิผู้ร้ายอันหยาบใหญ่
 จะชิงแหวนและเราสู้เขาไซ้
 จนมือซ้ายขาดไปเมื่อป้องกัน.

กรา. ท่านบัสซานิโอให้แหวนท่าน
แต่บัณฑิตตุลาการ, เพราะเขานั้น
ได้งอนจ้อขอแหวนเป็นรางวัล,
เขามีคุณมากครั้นควรให้ไป;
ส่วนหนุ่มน้อยเสมียนได้เพียรมาก;
อยากจะได้แหวนข้าเจ้า, จึงต้องให้,
ทั้งบัณฑิตและศิษย์ทั้งสองไม่
รับอะไรนอกจากแหวนสองนั้น.

ปอร์. นี่คุณให้แหวนใดไปเจ้าขา ?
หวังใจว่ามีไซ้แหวนของดิฉัน.

บัส. แม้ผิดแล้วอยากปดด้วยจะนั้น,
คงตอบพลันว่าไม่ได้ให้ไป.
แต่คุณนี่ที่เกิดมารศรี,
จะได้มีแหวนนั้นก็หาไม่.

ปอร์. โอ้อจจริงแท้, อีกแม่ในดวงใจ
เธอก็ไร้สัตย์ธรรม, ผิดสัญญา.
แม้มิได้เห็นแหวนที่แทนรัก
ไม่ขอพักร่วมหอ.

เนริส. อ้อจจริงหนา !
ดิฉันก็เหมือนกัน.

บัส. เจ้าขวัญตา,
ถ้าแม้ว่าหล่อนรู้ความจริงไซ้,
ว่าชายนั้นคือผู้ใดที่ให้แหวน,
และให้แทนคุณเขานั้นไหน,
และให้แหวนวงนั้นเพื่อเหตุใด,

ปอร์.

อร์ทัยคงจะวายซึ่งโกรธา.
 ถ้าแม่เธอรู้ค่าของแหวนรัก,
 หรือรู้จักค่าผู้ให้เสนาหา,
 หรือรู้จักรักแหวนรัตนา,
 แน่ละนาคงไม่พราจจากแหวนนั้น.
 นิจจาเอ๋ย, ใครเลยที่ไม่บ้า,
 เมื่อฟังคำเจรจาอย่างเหมาะมัน
 และจริงจังว่าให้ไม่ได้ฉะนั้น,
 จะดื้อดันเอาให้ได้, ไม่มีละ!
 ดิฉันเชื่อตามคำเนริสสา,
 ว่าคงมีหญิงสะอาดร่างสวยสะ;
 ได้แหวนของผัวแท้ ๆ เป็นแน่ละ;
 เออเจ้าคะหลอกเล่นจนเป็นควีน !

บัส.

จริง ๆ หนอขอหล่อนจงเชื่อพี่,
 สาบานได้ครานี้ไม่แสรังสรร,
 เนติบัณฑิตหนึ่งซึ่งรู้ธรรม,
 ไม่รับเงินสามพันคำกำนล,
 แต่ขอแหวนแทนสิ่งผูกไมตรี;
 พี่ได้ขัดหัดทานเป็นหลายหน
 จนเขาเคืองตัดเรื่องหลีกไปพัน;
 แต่เขามีคุณล้นพันพรรณนา,
 เพราะว่าเขานั้นไซ้รู้ได้ช่วยสหาย
 ให้รอดตาย. ตรองดูเถิดหล่อนจำ!
 พี่ต้องส่งแหวนไปไว้อัชฌา,
 ถ้าหาไม่ขายหน้าเป็นพันไป;

เกียรติกุณของฟีกีมีอยู่
จะลบหลู่คุณคนกระไรได้ ?
ขอโทษเถิดขวัญตาอย่าขัดใจ;
เพราะดาวเดือนเคลื่อนในนภาพร
เป็นพยานอยู่แท้, แม้หล่อนไซร์
ได้อู่ในศาลเวนิสสโมสร,
ฟีกีเชื่อว่าหล่อนเองคงวิ่งวอน
ให้ให้แหวนวราภรณ์แด่เขานั้น.

ปอร์.

ดีละหนาขออย่าให้อาจารย์
ผู้นั้นมาใกล้บ้านของดิฉัน:
ไหน ๆ ได้แหวนรักนักรแล้วนั้น
ซึ่งเธอกล่าวแก่ดิฉันจะหวังไว้,
ดิฉันจะใจดีเช่นเธอบ้าง;
สิ่งใด ๆ ทุกอย่างจะยอมให้
แก่อาจารย์ตามประสงค์จำนงใจ,
ถึงแม้ตัวก็จะให้ด้วยไมตรี:
อีกทั้งชวนเขานอนร่วมหมอนผ้า,
อย่าได้กลัว, คงจะรับอย่างเต็มที:
เธออย่าไกลบ้านหนอต้อแต่นี้;
ระวังเมียจงดีเถิดคุณนาย:
มิฉะนั้นถ้าดิฉันอยู่ลำพัง,
อันความดีที่ยังไม่สลาย
จะได้เสียเพราะจะยอบและมอบกาย
ให้อาจารย์ยอดชาย, เชิญแนบนอน.
และดิฉันกับเสมียนก็เช่นกัน;

เนริส.

เหตุฉะนั้นบอกกล่าวให้รู้ก่อน.

กรา. ก็ตามใจ: จับได้จะเดือดร้อน;
คงจะรอนดินสอเสมียนให้เหี้ยนไป !

อันโต. ข้าเองเป็นสาเหตุต้องเคืองกัน.

ปอร์. อย่าเสียใจเลยดิฉันหาขัดไม่.

บัส. ปอร์เสียโฉมมยงจอกภัย
ที่พี่ทำขัดใจในคราวนี้;
ต่อหน้าปวงสหายทั้งหลายไซ้,
สบถได้โดยแท้, ถ้าแม่พี่
พูดไม่จริงขอสิ่งซึ่งเลิศดี,
คือสองตามารศรีอันแพรวพรรณ
ซึ่งพี่เห็นหน้าตน,

ปอร์. ขอตกลงอยู่ !
ดูคงเห็นสองหัวเป็นแม่นมั่น;
หัวละข้าง: พลงสบถให้เป็นควัน.
ลั่นสองอันใครจะนั่งฟังลั่นใด ?
สบถอย่างนี้หนอ.

บัส. ขอให้หล่อน
ฟังฉันท่อน, แม้วางดอดโทษให้
ครั้งหนึ่งนี้แล้วหนอ, อีกต่อไป
ฉันจะไม่เบี่ยงปิดผิดสัญญา.

อันโต. ครั้งหนึ่งแล้วเคยให้กายของฉัน
เป็นประกันกับพี่, และดูข้า
ก็ได้รอดชีวิตคราวนั้น,
เพราะปัญญาของบัณฑิตนี้ดีชำนาญ

ผู้ที่ขอแหวนจากสามีหล่อน;
 ฉะนั้นขอบังอรศรีสมาน
 รับชีวิตเป็นประกันผัวนางคราญ
 คงไม่ทวนسابานอีกต่อไป.

ปอร์. ดิฉันยอมให้ประกัน. ฉะนั้นหนอ,
 ขอท่านจงส่งแหวนใบนี้ให้
 เขารักษาดีกว่าวงก่อนไซร์.

อันโต. บัสซานิโอ, รับไว้และسابาน.

บัส. เอ๊ะ ! เป็นแน่แหวนนี้ไม่มีผิด
 ที่ให้เนติบัณฑิต ณ กลางศาล !

ปอร์. ดิฉันได้จากเขา: ขอประทาน
 ยกโทษเมียเถิดท่านอย่าขัดใจ,
 เพราะว่าด้วยอำนาจแหวนวงนี้
 จึงมีช่องนอนร่วมบัณฑิตได้.

เนริส. ขอโทษเถิดภัสดาอย่าขัดใจ;
 เด็กกระจอยนั้นไซร์ให้แหวนนี้
 แด่ดิฉัน, ฉะนั้นจึงสามารถ
 อาจนอนพร้อมกับเสมียนได้เต็มที.

กรา. เอ๊ะ ! พิกุลหนักหนา ณ ครานี้:
 เมียเรามีชู้แล้วหรือฉันใด ?

ปอร์. อย่าพูดหยาบเช่นนั้น ! พวกนี้จง:
 จงอ่านจดหมายนี้คงทราบได้:
 เป็นหนังสือเบิ้ลลารีโยไซร์
 เขียนมาให้จากเมืองปาตูวา:
 คงจะทราบตามลักษณะอักษรสาร,

ว่าปอร์เซียคืออาจารย์นั่นเองหนา,
 และหนุ่มน้อยเสมียนเขียนสารา.
 คือนวลนางเนริสซานรี:
 ลอเรนโซอาจเบิกพยานว่า,
 ตูเข้าไปจากบ้านนี้
 เมื่อเธอรีบตะลี้ตะลันจากบ้านนี้,
 กลับเมื่อก็. ยังมีทันเข้าเรือนใน.
 อันโตนิโอ, ข้านี้ยินดีรับ;
 กับมีข่าวที่พอจะนำไป
 ดีกว่าความคาดหมายแน่แล้วไซ้;
 ฉีกจดหมายดูข้างในคงได้ความ
 ว่ากำปั่นอันเต็มด้วยสินค้า
 เป็นโชคดีมีมาได้ถึงสาม:
 ท่านคงนึกประหลาดอยู่มีความ,
 คงอยากถามได้จดหมายมาอย่างไร.

อันโต.

พูดไม่ออกแล้วฉันเพราะตันจิต.

บัส.

หล่อนคือเนติบัณฑิตหรือไฉน?

พี่ไม่รู้จักนาง, ช่างกระไร!

กรา.

อ้อ! ทราวมวยหรือเสมียนตุลาการ?

คนนี้หรือจะเป็นซู้คู่เมียข้า?

เนริส.

ถูกละนา, ฉันคือเสมียนหาญ;

แต่เสมียนไม่คิดมีจนาจาร

กว่าจะพาลผิดแผกแปลงเป็นชาย.

บัส.

เชิญบัณฑิตมาเป็นมิตรเสนาหา

ร่วมหอห้องไสยาเถิดโฉมฉาย,

และยามฉันห่างห้องพรรณราย
เชยนอนกับโฉมฉายผู้กรรยา.

อันโต. คุณหญิงครานี้เหมือนให้ชีวัน
อีกทรัพย์สรรพพร้อมพรักเป็นนักหนา,
เพราะข้าเจ้าทราบความตามสารา
ว่ากำปั่นถึงท่าหลายลำมี.

ปอร์. ลอเรนโซ. เสมียนเขาจำเพาะ
มีข่าวเหมาะควรปลื้มอย่างเต็มที่.

เนริส. และจะให้ข่าวนั้น ณ วันนี้
โดยไม่มีร้องหาคำกานล.

ขอมอบให้นายกับเชสสิกา;
นี้สาราพินัยกรรมอย่างฉงน;
ยิวเศรษฐีมุ่งหมายเมื่อวายชนม์
ให้สองคนรับมรดกพลัน.

เชส. เออ! แม่คุณทั้งคู่ดูเหมือนมา
มุ่งบำเพ็ญกรุณาหาสวรรค์,
เหมือนให้ทานอาหารอันหวานมัน
แก่คนอดแค้นฉะนั้น, เป็นบุญดี.

ปอร์. เวลานี้ก็ตึก: นึก ๆ ดู
ก็มีอยู่หลายประการท่านควรที่
จะอยากทราบต่อไปให้ถ้วนถี่,
เพื่อไม่มีกินแค้นเคลือบแคลงใจ.
ขอเชิญขึ้นสู่เรือน; เพื่อนทั้งหลาย
จะสมหมายหมดพะวงสิ้นสงสัย,
ต่างคนต่างถามข้อความใน

กรา.

คงจะได้สมปองเป็นท้องแท้.
ก็ควรอยู่, ควรรู้ให้พอใจ:
ส่วนฉันไซร้อยากถามเอาความแน่
ขอเจ้าเนริสสาอย่าผันแปร,
นวลแขงตอบด้วยจริงใจ.
จะสมัครไปนอนบัดนี้หนอ
หรือจะรอนจนพรุ่งนี้เป็นไฉน;
เพราะอีกสองชั่วทุ่มเท่านั้นไซร้
ก็จะไขแสงทองขึ้นผ่องฟ้า.
แม้สว่างฉันจะครางอยากให้มีด,
กอดเสมียนคงไม่จืดเลยเจียวหนา.
แต่สิ่งใดไม่กังวลยิ่งไปกว่า
ถนอมแหวนเนริสซานารี. (พากันเข้าโรงหมด.)

๑ จบเพียงเท่านี้ ๑

พระราชประวัติ พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว

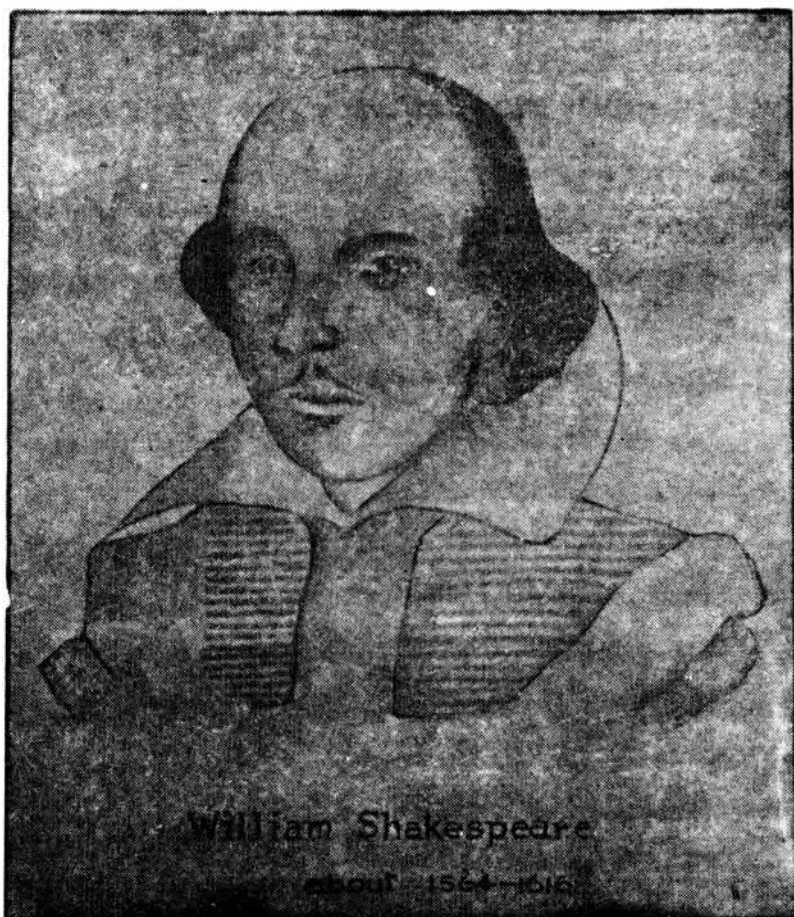
พระบาทสมเด็จพระปรเมนทรมหาอานันทมหิดล พระมยุรี พระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว พระมหากษัตริย์รัชกาลที่ ๖ ในพระบรมราชจักรีวงศ์ ทรงเป็นพระราชโอรสในพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาจุฬาลงกรณ์ พระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว กับสมเด็จพระศรีพัชรินทราบรมราชินีนาถ ประสูติเมื่อ วันที่ ๑ มกราคม พ.ศ. ๒๔๒๔ พอพระชนมายุได้ ๑๔ พรรษา ก็เสด็จไปศึกษา ณ ประเทศอังกฤษ ทรงศึกษาวิชาพลเรือนในมหาวิทยาลัยออกซฟอร์ด วิชาทหารบกที่โรงเรียนแซนด์เฮิสต์ ทรงศึกษาอยู่ในต่างประเทศถึง ๕ ปี จึงทรงแตกฉานในภาษาต่างประเทศ โดยเฉพาะภาษาอังกฤษและฝรั่งเศส ทรงได้รับการศึกษาอย่างกว้างขวางในวิชานิติศาสตร์ อักษรศาสตร์และประวัติศาสตร์ พระองค์เสด็จขึ้นเสวยราชย์เมื่อ วันที่ ๒๓ ตุลาคม พ.ศ. ๒๔๕๓ ขณะเมื่อพระชนมายุ ๓๐ พรรษา กำลังทรงบริบูรณ์พร้อมทั้งพระกำลังกายและพระกำลังปัญญาที่จะสร้างความเจริญให้แก่ประเทศชาติอย่างเต็มที่ ตลอดรัชกาลของพระองค์ ทรงปกครองประเทศให้ก้าวหน้าทั้งทางด้านวัตถุและด้านจิตใจ ได้ทรงยกฐานะประเทศให้ขึ้นเทียมบ่าเทียมไหล่กับอารยประเทศได้สำเร็จ ครั้นเมื่อวันที่ ๒๖ พฤศจิกายน พ.ศ. ๒๔๖๘ เสด็จสวรรคตด้วยโรคพระโลหิตเป็นพิษในพระอุทร

พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้า ๖ ทรงได้รับพระสมัญญาภิไธยว่า “สมเด็จพระมหาธีรราชเจ้า” ซึ่งมีความหมายว่า ทรงเป็นพระมหากษัตริย์นักปราชญ์ นับเป็นพระสมัญญาภิไธยซึ่งแสดงถึงพระเกียรติคุณและพระปรีชาสามารถเป็นอย่างยิ่ง พระองค์ทรงรอบรู้และทรงพระปรีชาญาณในทางการเมืองและในทางอักษรศาสตร์ยากที่จะหาผู้ใดเสมอเหมือน ได้พระราชนิพนธ์วรรณคดีไว้ทุกแขนง ทั้งบทละคร นิยาย สารคดี บทกวี และบทความ แสดงข้อคิดเห็น

(๒)

ต่าง ๆ โดยทรงใช้พระนามแฝงต่าง ๆ กัน เช่น “ศรีอยุธยา” “รามจิตติ” “พระ-
บรรค์เพชร” “พันแหลม” “ไก่เขียว” ฯลฯ โดยเฉพาะในด้านบทความแล้ว ทรง
ใช้พระนามแฝงว่า “อศวพาหุ” ดังปรากฏบทความพระราชนิพนธ์ที่มีชื่อเสียง
เช่น “เมืองไทย จงตื่นเถิด” “โคลนติดล้อ” และ “ลัทธิเอาอย่าง”

WILLIAM SHAKESPEARE

(๔)

ประวัติของเชกสเปียร์

เรื่องราวของเชกสเปียร์เป็นเพียงเรื่องสันนิษฐาน ยังไม่มีใครบอกได้แน่นอนว่าเชกสเปียร์เป็นใคร ภาพของเชกสเปียร์ก็ไม่มีใครรับรองว่าเหมือนตัวจริงแท้ ที่ทราบแน่ก็คือ เขามีชีวิตอยู่ในสมัย Queen Elizabeth I ตรงกับรัชกาลพระบาทสมเด็จพระนเรศวรมหาราชของเรา

เมื่อวันที่ ๒๖ เมษายน ค.ศ. ๑๕๖๔ ในบันทึกที่วัดเมือง Stratford-on-Avon ซึ่งอยู่ห่างจากลอนดอนประมาณ ๑๐ ไมล์ เขียนไว้ว่ามีเด็กคนหนึ่งได้ทำพิธิล้างบาป สันนิษฐานว่า เด็กคนนี้แหละคือ William Shakespeare กวีเอกของอังกฤษ

เชกสเปียร์เป็นบุตรคนที่ ๓ ของ John และ Mary Shakespeare (Mary Arden แห่ง Wilmcote) เชื่อกันว่า John Shakespeare เป็นบุตรของ Richard Shakespeare ครอบครัวนี้อยู่ในตำบล Snitterfield ซึ่งอยู่ห่างจาก Stratford ราว ๓ ไมล์ Richard เป็นชานาเข้าที่นาของ Robert Arden ทำ

ราวปี ค.ศ. ๑๕๕๒ John ย้ายไปอยู่ที่ Stratford และ ๕ ปีต่อมาก็ได้แต่งงานกับ Mary Arden ลูกของเจ้าของที่ดินที่เขาเช่าทำนํ้าเอง ในปี ค.ศ. ๑๕๕๖ เขาได้ซื้อบ้านที่ถนน Greenhill และที่ถนน Henley แสดงว่าฐานะของเขาดีขึ้น

John เป็นช่างทำถูงมือ บางครั้งก็ขายข้าวบาเลย์ และไม้สัก ในตอนหลังปรากฏว่า เขาเลี้ยงแกะ และวัว ขายทั้งเนื้อ หนัง และขน เมื่อเขามั่งมีขึ้นฐานะในทางสังคมก็ดีขึ้น เขาได้เป็นลูกขุนคนหนึ่งในคณะลูกขุน มีหน้าที่ตัดสินคดีต่าง ๆ ในปี ค.ศ. ๑๕๕๘ ได้รับเลือกให้มีหน้าที่รักษาความสงบคล้ายตำรวจ เขามีหน้าที่ต่าง ๆ อยู่ในเมืองนั้นตลอดมา จนในปี ค.ศ. ๑๕๗๑ ก็ได้รับเลือกให้เป็นหัวหน้าผู้ที่อาวุโสในเมืองนั้น และมีหน้าที่ตัดสินคดีด้วย

เชกสเปียร์คงจะได้เรียนหนังสือใน Grammar School เหมือนกับเด็กทั่ว ๆ ไป Grammar School เป็นโรงเรียนที่มีหลักสูตรหนักไปในด้านวิชาการ

เน้นความสำคัญของภาษาต่างประเทศ เป็นการศึกษาที่เตรียมเด็กเข้ามหาวิทยาลัย เพื่ออาชีพชั้นสูง สมัยนั้นโรงเรียนชนิดนี้มีการสอนให้เขียน อ่าน และพูดภาษาลาตินด้วย เชกสเปียร์ได้ใช้ภาษานี้เป็นประโยชน์ในการเขียนบทละครของเขามาก เราไม่ทราบว่าเขาเรียนหนังสืออยู่ที่ปี ทราบแต่ว่าเขาคงจะได้เลิกเรียนแล้วในปี ค.ศ. ๑๕๔๒ เพราะในปีนั้นเองเขาได้แต่งงานกับ Anne Hathaway ซึ่งแก่กว่าเขา ถึง ๘ ปี (เชื่อกันว่า Anne คือ Agnes บุตรสาวของ Richard Hathaway ชาวนาแห่ง Shottory) ทั้งสองมีบุตรหญิงคนแรกเมื่อวันที่ ๒๖ พฤษภาคม ค.ศ. ๑๕๔๓ ชื่อ Susanna และต่อมามีลูกแฝดชายหญิงชื่อ Hamnet และ Judith ในปี ค.ศ. ๑๕๔๕

ต่อมาอีก ๒-๓ ปี เชกสเปียร์ก็จากบ้านที่ตำบล Warwickshire ไปลอนดอน ชีวิตของเชกสเปียร์ต่อไปนี้เป็นเพียงเรื่องสันนิษฐานไม่ทราบแน่ชัดว่าเป็นอย่างไร การที่เขาไปลอนดอนนั้นมีผู้สันนิษฐานว่า เนื่องจากได้ไปขโมยล่ากระต่าย และกวางในสวนของ Sir Thomas Lucy ที่ตำบล Charlecote จึงต้องหนีไป บางคนก็ว่าเชกสเปียร์จากไปเพราะได้เล่นละครในคณะละครคณะหนึ่ง แต่บางคนก็ว่า เชกสเปียร์ไปเพื่อสร้างหลักฐานในชีวิต

เชกสเปียร์คงจะรู้สึกสนใจละครตั้งแต่ยังเด็ก เพราะเคยมีคณะละครของ Earl of Leicester ได้ไปเล่นที่ Stratford ในปี ค.ศ. ๑๕๗๒ - ๑๕๗๓ และปี ค.ศ. ๑๕๗๖ - ๑๕๗๗ ในระหว่างปี ค.ศ. ๑๕๘๖ ถึง ค.ศ. ๑๕๘๘ คณะละครหลวงของ Queen Elizabeth I ก็ได้ไปแสดงที่ Stratford

เนื่องจากไม่มีเงินเลย เมื่อไปถึงลอนดอนเชกสเปียร์ต้องไปรับหน้าที่ดูแลม้าของคนที่มาดูละคร อาจเป็นโรงละครชื่อ “The Theatre” หรือ “The Curtain” ที่ตำบล Shoreditch โรงใดโรงหนึ่งก็ได้ เพราะสองโรงนี้เท่านั้นที่คนดูจะต้องใช้ม้าเป็นพาหนะไป ในตอนแรก ๆ เขาได้เงินบ้างเล็กน้อย ต่อมาก็จากการคงจะดีขึ้น เขามีเด็กไว้ดูแลม้าอยู่ในความควบคุมของเขาหลายคน ในตอนนี้ตัวละครบางตัวอาจมาพบเขาเข้า เห็นท่าทางดีก็ชวนให้ไปเล่นละครด้วยกัน

(๖)

ภายหลังปี ค.ศ. ๑๕๕๒ ไปแล้ว เชกสเปียร์จึงได้มีชื่อเสียงขึ้นเกี่ยวกับ
กิจการละคร เขาคงจะได้อยู่ในคณะละครของ Lord Chamberlain ในปี ค.ศ.
๑๕๕๔ เขาเป็นคนหนึ่งในจำนวน ๓ คนที่เป็นตัวละครชั้นนำในคณะ ภายหลัง
มีชื่อเสียงมากจนได้เล่นถวาย Queen Elizabeth I นอกจากได้เล่นละครแล้ว เขายัง
ได้แต่งบทละครมากมาย นอกจากนั้นยังได้มีหุ้นส่วนในโรงละครชื่อ The Globe
ทำให้เขากลายเป็นคนมั่งคั่งคนหนึ่ง จึงได้ไปซื้อบ้าน New Place ที่ Stratford
ในปี ค.ศ. ๑๕๕๗ และในปี ค.ศ. ๑๖๐๒ ได้ซื้อที่ดินและกระท่อมของ Countess
of Warwickshire ซึ่งอยู่ใกล้ ๆ กับบ้าน New Place ไว้ด้วย ในบั้นปลายของ
ชีวิตเขาก็ได้ไปอยู่ที่ New Place

ในตอนแรกเชกสเปียร์คงจะไม่ได้แต่งละครเลยทีเดียว เขาคงรับจ้าง
เจ้าของโรงแก๊บทละครเก่า ๆ เสียก่อน ซึ่งเขาทำเองบ้าง ช่วยกันทำกับ Christopher
Marlowe บ้าง เช่น เรื่อง King Henry VI, รวม ๓ ตอน Richard III และ
Richard II

ในตอนหลัง ๆ ความมีอายุของเชกสเปียร์ทำให้เขาสุขุม และมีความคิด
ลึกซึ้งมากขึ้น เรื่อง King John, Julius Caesar, Hamlet, Macbeth, King Lear
และ Coriolanus แสดงถึงความมั่งคั่งใหญ่โตสูงของมนุษย์ และเคราะห์กรรมต่าง ๆ
ที่มนุษย์ได้รับอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ John Dennis กล่าวว่า Queen Elizabeth I
โปรดให้เชกสเปียร์แต่งบทละครล้อเรื่องรักของตัวละคร Sir John Falstaff ใน
เรื่อง Henry IV ซึ่งทรงโปรดมาก และทรงสั่งให้แต่งเสร็จภายใน ๑๐ หรือ
๑๔ วัน พระนางทรงกระตือรือร้นที่จะได้ทอดพระเนตรการแสดงอย่างยิ่ง เขา
ได้แต่งละครเรื่อง "The Merry Wives of Windsor" ถวายเป็นที่พอพระทัยมาก

ภายหลังปี ค.ศ. ๑๖๐๓ ไปแล้วไม่ปรากฏหลักฐานว่าเชกสเปียร์ยังคง
เล่นละครอยู่ เขาคงจะกลับไปอยู่บ้านเดิมราว ๆ ปี ค.ศ. ๑๖๑๓ เชกสเปียร์ตาย
ในปี ค.ศ. ๑๖๑๖ เมื่ออายุได้ ๕๓ ปี สาเหตุที่ทำให้เขาตายปรากฏอยู่ในสมุด
อนุทินของ John Ward หัวหน้าพระของเมือง Stratford ในปี ค.ศ. ๑๖๖๒ ว่า:-

(๗)

“วันหนึ่ง เชกสเปียร์ ไมเคิล เดรตัน (Michael Drayton) เป็น จอนสัน (Ben Jonson) ได้มาพบปะสนทนากันและดื่มเหล้ากันอย่างครึกครื้น เขาคงจะดื่มเข้าไปมากจึงได้ไม่สบาย และตายในเวลาต่อมา”

งานของเชกสเปียร์

เชกสเปียร์แต่งโคลงประเภท Sonnet (โคลงชนิดที่บทหนึ่งมี ๑๔ บรรทัด) และโคลงสั้น ๆ ไว้มาก แต่งานที่สำคัญของเขาก็คือ บทละครซึ่งมีทั้งเรื่องที่จบอย่างเศร้าโศก (Tragedy) และเรื่องที่จบอย่างมีความสุข (Comedy) ดังมีรายชื่อต่อไปนี้

The first, second and third part of King Henry VI (1590 - 1592)

King Richard III (1592-1593)

The Comedy of Errors (1592-1593)

Titus Andronicus (1593-1594)

The Taming of the Shrew (1593-1594)

The Two Gentleman of Verona (1594-1595)

Love's Labour's Lost (1594-1595)

Romeo and Juliet (1594-1595)

A Midsummer Night's Dream (1595-1596)

King Richard II (1595-1596)

King John (1596-1597)

The Merchant of Venice (1595-1597)

The first and second Part of King Henry IV (1597-1598)

King Henry V (1598-1599)

Much Ado About Nothing (1598-1599)

Henry V (1600)

Julius Caesar (1599-1600)

As You Like It (1599-1600)

Twelfth Night; or What You Will (1599-1600)

The Merry Wives of Windsor (1600-1601)

Hamlet, Prince of Denmark (1600-1601)

Troilus and Cressida (1601-1602)

All's Well That Ends Well (1602-1603)

Measure For Measure (1604-1605)

Othello, the Moor of Venice (1604-1605)

Macbeth (1605-1606)

King Lear (1605-1606)

Anthony and Cleopatra (1606 - 1607)

Coriolanus (1606 - 1607)

Timon of Athens (1606 - 1608)

Pericles, Prince of Tyre (1608 - 1609)

Cymbeline (1609 - 1610)

The Winter's Tale (1610 - 1611)

The Tempest (1611 - 1612)

King Henry VIII (1612 - 1613)

โคลงที่ทำให้เชกสเปียร์เริ่มมีชื่อเสียงอยู่ในวรรณคดีอังกฤษมีอยู่ ๒ บท คือ Venus and Adonis (๑๕๕๔) และ The Rape of Lucrece (๑๕๕๔) ทั้งสองเรื่องนี้เชกสเปียร์เขียนอุทิศให้ Henry Wriothesley, ผู้มีตำแหน่งเป็น Earl of Southamton, และ Baron of Titchfield ซึ่งได้ช่วยเหลือและอุดหนุนเชกสเปียร์มาก เชกสเปียร์รักและระลึกในบุญคุณของท่านผู้น้อยอยู่เสมอ

เชกสเปียร์เป็นทั้งกวี ตัวละคร และนักแต่งบทละครพร้อมเสร็จอยู่ในตัว บทละครที่เขาแต่งจึงไพเราะ และเหมาะสมที่จะใช้แสดงได้เสมอโดยไม่ล้าสมัย

(๘)

บทละครโศกนาฏกรรม ของเชกสเปียร์แฝงปรัชญาชีวิตไว้อย่างลึกซึ้ง ลักษณะนิสัยของตัวละครก็ดูสมจริง คือตัวละครมีทั้งส่วนดีและส่วนเสียอย่างที่มนุษย์ธรรมดาจะพึงมี มิใช่ดีอย่างเลิศลอย หรือเสียจนหาดีไม่ได้เสียเลย ส่วนบทละครสุขนานุกรมนั้นก็เป็นเรื่องสนุก แฝงการวิพากษ์วิจารณ์สังคมไว้อย่างคมคาย ตัวละครทุกตัวมีลักษณะเฉพาะตัวเป็นพิเศษ ไม่ว่าจะเป็นประเภทฉลาดหรือโง่ ล้วนแต่น่าสนใจทั้งสิ้น ด้วยเหตุนี้บทละครของเชกสเปียร์จึงมีความยิ่งใหญ่และมีลักษณะเป็นสากล ได้รับความนิยมนกย่องอยู่ทุกกาลสมัย

ที่มาของเรื่อง

ในสมัย Henry VI ได้มีผู้แปลเรื่องต่าง ๆ จากหนังสือ Gesta Romanorum ออกเป็นภาษาอังกฤษ คนนิยมอ่านกันมาก มีอยู่เรื่องหนึ่ง เป็นเรื่องทำนองเดียวกับที่นางปอร์เซียได้ช่วยอันโดนีโอไม่ให้ต้องถูกเชือดเนื้อไช้หนึ่ง และอีกเรื่องหนึ่งเป็นการเลือกคู่ด้วยหีบเสี่ยงทาย ๓ ใบ นอกจากนั้นยังมีนิทาน ซึ่งนักประพันธ์ชาวอิตาเลียนเขียนไว้ในศตวรรษที่ ๑๔ อีกเรื่องหนึ่ง ที่มีเนื้อเรื่องคล้าย ๆ กัน คือมีผู้หญิงปลอมตัวเป็นชายมาช่วยให้รอดพ้นจากการผิดสัญญาไช้หนึ่ง

เชกสเปียร์คงจะได้อ่านเรื่องเหล่านี้ แล้วชอบใจ จึงได้นำเอาเค้าเรื่องมารวมกันเข้า ดัดแปลง และเพิ่มเติมเป็นเรื่อง “The Merchant of Venice” ด้วยการมออันคมคายของเชกสเปียร์ ทำให้เรื่องนี้เป็นเรื่องที่นำอ่านมาก

พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวทรงเห็นว่า บทละครของเชกสเปียร์เป็นที่นิยมกันแพร่หลาย ได้มีผู้แปลออกเป็นภาษาต่าง ๆ หลายภาษา ยกย่องกันว่าเป็นแบบอย่างที่ดีของกวีนิพนธ์ ในคำนำของหนังสือเรื่องนี้ ทรงเขียนไว้ว่า

“เมื่อคำนึงดูว่า ในภาษายุโรปโดยมากมีคำแปลบทละครของเชกสเปียร์แล้ว และในภาษาญี่ปุ่นก็มีแล้ว ข้าพเจ้าก็ออกจะนึกตะอวยแกล้งใจที่ในภาษาไทยเราไม่มีบ้างอย่างเขา จริงอยู่ข้าพเจ้าได้ทราบอยู่ว่ามีผู้ได้นิพนธ์เรื่องของเชกสเปียร์ขึ้นแล้ว ๓ ราย คือ พระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมหมื่นนราธิปประพันธ์พงศ์ ได้ทรงพระนิพนธ์เรื่อง “โรเมโอ และ ชูเลียต” เรื่องหนึ่ง กับได้ทรงพระนิพนธ์เรื่อง “กอมเมดิออฟเออร์เรอร์ส” (Comedy of Errors) ซึ่งทรงเรียกนามว่า “หลงโหลได้ปลื้ม” อีกเรื่องหนึ่ง กับ หลวงธรรมาภิมณฑ์ (ถึก จิตรกถึก) ได้แต่งเรื่อง “เวนิสวาณิช” คำฉันท์อีกเรื่องหนึ่ง แต่ที่แต่งไว้แล้วทั้ง ๓ รายนี้ ไม่ตรงตามแบบเดิมของเชกสเปียร์สักรายเดียว เพราะเรื่อง “โรเมโอ และ ชูเลียต” กรมหมื่นนราธิปประพันธ์พงศ์ทรงไว้ เป็นอย่างนิทานร้อยแก้ว เรื่อง “หลงโหลได้ปลื้ม” เป็นคำพูดที่ไม่ได้แปลตรง เป็นแต่แต่ง “ตามเค้า” และแปลงนามตัวละครเป็นไทย และเรื่อง “เวนิสวาณิช” ของหลวงธรรมาภิมณฑ์เป็นคำฉันท์ ไม่ใช่เป็นบทละคร

ดังนั้นข้าพเจ้าจึงได้เลือกเรื่อง “เวนิสวาณิช” มาแต่งเป็นภาษาไทย คงรูปให้เป็นละครเจรจาได้ตอบกันตามแบบของเชกสเปียร์เดิม”

ชนิดของคำประพันธ์

บทละครเรื่องเวนิสวานิชของเชกสเปียร์เป็นคำประพันธ์ชนิดกลอนเปล่ามีวรรคละ ๑๐ พยางค์ และไม่มีบังคับสัมผัส ในบางแห่งเชกสเปียร์ก็แต่งกลอนมีสัมผัสแทรกไว้ด้วย และบางแห่งก็แต่งเป็นร้อยแก้ว

ในการแปล พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวทรงพยายามแปลให้ใกล้เคียงเดิมมากที่สุดเท่าที่จะเป็นไปได้ ทรงใช้คำประพันธ์ชนิดกลอนแปล มีโคลง ๔ สุภาพแทรกอยู่บางแห่ง แต่ที่ใดของเชกสเปียร์เป็นร้อยแก้ว ก็ทรงแปลเป็นร้อยแก้วด้วย

เรื่องย่อ

ไอโวล็อก อาศัยอยู่ในเมืองเวนิส มีอาชีพในทางให้กู้เงิน ไรลือกคิดดอกเบี้ยแพงมาก ใคร ๆ จึงพากันเกลียดชัง โดยเฉพาะอันโตนิโยพ่อค้าหนุ่มแห่งเมืองเวนิส และไรลือกก็เกลียดเขาเหมือนกัน เพราะอันโตนิโยชอบให้คนที่จน ๆ ยืมเงินไปโดยไม่คิดดอกเบี้ยเสมอ

อันโตนิโยเป็นคนที่มีความเมตตากรุณามาก จึงเป็นที่รักของทุก ๆ คน เขามีเพื่อนที่รักมากคนหนึ่งชื่อบัสซานิโอ เป็นคนอยู่ในตระกูลขุนนาง แต่ค่อนข้างยากจน อันโตนิโยต้องคอยช่วยเหลือในเรื่องการเงินอยู่เสมอ

วันหนึ่งบัสซานิโอมาขอยืมเงินอันโตนิโย ๓,๐๐๐ ดูกัด เพื่อใช้ในการเตรียมตัวและเดินทางไปหานางปอร์เซีย ซึ่งเป็นสุภาพสตรีที่เขารัก และอยากจะได้แต่งงานด้วย แต่เวลานั้นอันโตนิโยไม่มีเงินอยู่กับตัวเลย แต่คิดว่าในไม่ช้าเขาก็จะได้เงินจากเรือสินค้าของเขา จึงตกลงใจจะไปขอยืมเงินจากไรลือกมาให้เพื่อนไปพลางก่อน

ไรลือกซึ่งหาโอกาสแก้แค้นอันโตนิโยมานานแล้ว เพราะอันโตนิโยเหยียดหยาม และด่าว่าเขาต่าง ๆ นานาเสมอ ก็จะได้แก้แค้นสมปรารถนาในคราวนี้เอง จึงให้เงินอันโตนิโยไป และไม่ให้คิดดอกเบี้ย แต่มีเงื่อนไขว่า ถ้าอันโตนิโยไม่ใช้เงินตามกำหนดในสัญญาจะต้องเชือดเนื้อริมหัวใจของตนให้ไรลือก • ปอนด์

พอได้เงินแล้ว บัสซานิโอก็ออกเดินทางไปหานางปอร์เซียที่เบลมอนด์ตันท์ มีกราเดียโนไปเป็นเพื่อนด้วย

ส่วนนางปอร์เชียนั้น บิดาของนางซึ่งตายไปแล้ว ได้สั่งไว้ว่า ผู้ใดที่สมควรจะมาเป็นคู่ครองของนาง จะต้องเลือกให้ได้หีบที่มีรูปนางปอร์เชียอยู่ข้างใน ในจำนวนหีบ ๓ ใบที่มีอยู่ และก่อนเลือกจะต้องให้สัตยาบันไว้ ๓ ประการ

๑. เมื่อเลือกแล้วอย่าได้ออกใครว่าหีบไหนมีอะไร
๒. ถ้าเลือกผิด ตลอดชีวิตจะแต่งงานไม่ได้
๓. ถ้าเลือกผิด ให้กลับไปเสียทันที

ได้มีชายหลายคนมาเลือกหีบ แต่ก็ยังไม่มีใครเลือกได้ถูก บัสซานิโอเผชิญเลือกได้หีบใบที่มีรูปนางปอร์เชียอยู่ข้างใน จึงได้แต่งงานกับนางปอร์เชีย ถึงแม้เขาจะจน นางปอร์เชียก็รักเพราะว่าเขาเป็นคนดี ในโอกาสนั้นนางได้ให้แหวนแก่เขาวงหนึ่ง และกำชับให้เขารักษาไว้ให้ดี

ส่วนกราดิโอโนก็ได้อีกกับนางเนริสซา สาวใช้ของนางปอร์เชียจึงขอแต่งงานพร้อมกับนาย ขณะที่ทุกคนกำลังมีความสุขอยู่นั้น จดหมายบอกข่าวร้ายจากอันโดนีโยก็มาถึง มีใจความว่าเรือของเขาหายไปในทะเล จึงไม่มีเงินจะไ้หนี้โซลล็อก เขาคงต้องตายแน่ ฉะนั้นจึงอยากจะเห็นหน้าบัสซานิโอเพื่อนรักก่อนตาย

พอนางปอร์เชียทราบเรื่องทั้งหมดจากบัสซานิโอ ก็มีความยินดีจะช่วยเหลือ จึงรีบแต่งงานกับบัสซานิโอ เพื่อเขาจะได้มีสิทธิ์ใช้เงินของนางได้ จะได้นำเงินนั้นไปไ้หนี้โซลล็อกเสีย

หลังจากแต่งงานแล้ว บัสซานิโอก็รีบไปพบอันโดนีโยในคุก แต่โซลล็อกไม่ยอมรับเงินไ้หนี้ เพราะว่าเลววันที่กำหนดชำระหนี้ไปแล้ว เขาจะเอาเนื้ออันโดนีโยตามสัญญา เนื่องจากการแก้แค้น เรื่องจึงต้องถึงขึ้นศาล

นางปอร์เชียเมื่อบัสซานิโอไปแล้ว ก็คิดเกรงว่าบัสซานิโอจะช่วยอันโดนีโยไม่สำเร็จ จึงคิดจะไปช่วยเหลืออีกทางหนึ่ง เลยเขียนจดหมายไปถึงเบ็ลลาริโอ ขอคำแนะนำในเรื่องนี้ และขอยืมเสื้อเนติบัณฑิตของเขาด้วย

นางปอร์เชียแต่งตัวเป็นชาย สวมเสื้อเนติบัณฑิต ส่วนนางเนริสซาแต่งตัวเป็นเสมียนชายของนางปอร์เชีย พวกกันรีบเดินทางไปเวนิสทันเวลาสอบสวนคดีของอันโดนีโยพอดี นางเอาจดหมายของเบ็ลลาริโอให้พ่อเมืองเวนิสดูว่า เบ็ลลาริโอมาได้ต้องส่งอาจารย์บัณฑิตผู้ฉลาดล้ำมาแทน (เป็นชื่อสมมุติของนางปอร์เชีย) เพื่อสอบสวนคดี

ในการสอบสวนคดี นางปอร์เชียพูดเข้าข้างโซลล็อกว่า ตามกฎหมายเมืองเวนิส โซลล็อกมีสิทธิ์ที่จะไ้เนื้อของอันโดนีโย แต่ก็ควรจะคิดถึงความเมตตากรุณาบ้าง แต่เมื่อโซลล็อกไม่ยอม นางก็ยอมให้โซลล็อกเชือดเนื้ออันโดนีโยได้ แต่จะต้องไม่ไ้ห้มีเลือดไหล และจะเชือดเกินกว่า ๑ ปอนด์ ไปไม่ได้เป็นอันขาด เพราะในสัญญาว่าไว้เช่นนั้น ถ้าไม่เป็นไปตามสัญญา โซลล็อกจะต้องถูประหารชีวิต และถูกริบสมบัติทันทีในฐานะที่เจตนาจะฆ่าพลเมืองเวนิส

ไซลือกเห็นการณ์กลับกลายเป็นเช่นนั้นจึงจะเอาเงินแทน แต่นางปอร์เซียไม่ยอมให้ เพราะกฎหมายมีอยู่ก็ว่าถ้าชาวต่างประเทศคนใด มีใจพยาบาทคิดฆ่าใครให้บริบทภัยทั้งหมดของผู้นั้น กิ่งหนึ่งยกให้แก่เจ้าทุกซ์ไป และอีกกิ่งหนึ่งรับเข้าท้องพระคลัง ส่วนผู้ผิดแล้วแต่พ่อเมืองจะไว้ชีวิต หรือจะให้ประหารชีวิตก็ได้ พ่อเมืองตกลงไว้ชีวิตไซลือก นอกนั้นให้เป็นไปตามที่นางปอร์เซียว่า แต่อันโดนิโยไม่ยอมรับเงิน กลับยกเงินนั้นให้แก่ลอเรนโซ ผู้ที่ได้แต่งงานกับเซสติกาลูกสาวของ ไซลือก และถ้าหากไซลือกเปลี่ยนศาสนาเป็นคริสต์ตั้ง เจ้าเมืองจะไม่บริบทภัยอีกกิ่งหนึ่งด้วย ไซลือก จึงยอมตกลงตามนั้น

เมื่อเสร็จเรื่องราวในศาลแล้ว บัสซานิโอ และ อันโดนิโยซึ่งจำนางปอร์เซียไม่ได้ก็พยายาม จะให้เงินแก่นางเป็นการทดแทนคุณ แต่นางปอร์เซียไม่รับ กลับขอแหวนที่นางให้บัสซานิโอไว้แทน ส่วนนางเนริสซาก็ขอแหวนที่นางให้กราดิยาโนไว้เหมือนกัน ฉะนั้นพอลงไปถึงบ้าน ต่างคน ต่างก็แกล้งทวงแหวน และผลที่สุดบัสซานิโอก็ทราบเรื่องราวที่นางปอร์เซีย และนางเนริสซา ปลอมตัว เป็นชายไปช่วยเหลือทั้งหมด ฉะนั้นพอลดมีข่าวมาว่าเรือของอันโดนิโยที่คิดว่าสูญหายไปนั้นได้ มาถึงแล้ว พร้อมด้วยสินค้าอันมีค่า ในที่สุดทุกคนก็มีความสุข

การศึกษาลักษณะนิสัยของตัวละคร

การศึกษาลักษณะนิสัยของตัวละคร เป็นสิ่งที่เราจะเสียมิได้ในการเรียนวรรณคดี เราศึกษาลักษณะนิสัยของตัวละครเพื่อให้เกิดสติปัญญา สามารถเข้าใจซึ่งถึงสภาพธรรมต่าง ๆ และธรรมชาติของมนุษย์ในโลกนี้ ถ้าเราศึกษาตัวละครโดยละเอียด จนสามารถวิจารณ์ลักษณะนิสัยของตัวละครเหล่านั้นได้ถูกต้องแล้ว ก็จะทำให้เราได้ความคิดว่าควรจะเป็นอย่างไร จึงจะดำรงชีวิตอยู่ได้ด้วยดี ทั้งจะซาบซึ้งในหลักศีลธรรมยิ่งขึ้น

หลักในการอ่านลักษณะนิสัยของตัวละคร

ตัวละครในบทละครของเชกสเปียร์แต่ละตัวมีลักษณะนิสัยที่น่าสนใจผิดแผกแตกต่างกันไป ตัวละครบางตัวก็เหมือนคนที่เราเคยพบในชีวิตจริง ๆ ถ้าเรารู้จักอ่านนิสัยของตัวละครเหล่านี้ เราจะได้ความคิดในการนำไปเปรียบเทียบกับคนในนาชนิดที่เราพบในชีวิตประจำวัน ทำให้เรารู้จักคนดีขึ้น การที่จะอ่านนิสัยตัวละครได้ถูกต้องนั้น จำเป็นต้องมีหลักเกณฑ์ในการพิจารณา มิใช่เชื่อแต่ความเห็นที่ผู้อื่นเขียนไว้ หลักเกณฑ์ที่จะช่วยในการพิจารณามีดังต่อไปนี้

๑. ในการที่จะลงความเห็นว่าเป็นตัวละครตัวใดมีลักษณะนิสัยอย่างไรต้องนำคำพูดที่ตัวละครอื่น ๆ กล่าวถึงตัวละครนั้น ๆ เข้ามาพิจารณาด้วย เราต้องชั่งน้ำหนักคำพูดทั้งของฝ่ายที่เป็นมิตรและฝ่ายที่เป็นศัตรูให้ดีเสียก่อน แล้วจึงลงความเห็น

๒. ในการที่จะอ่านนิสัยของตัวละครตัวใดจากคำพูดของเขาเอง ให้พิจารณาถึงสถานการณ์และสิ่งที่แวดล้อมตัวละครนั้น ในขณะที่กล่าวคำพูดนั้น ๆ ด้วย เช่น บัสซานิโอเมื่ออยู่ที่เบลมอนด์ เวลาพูดย่อมจะต่างจากบัสซานิโอในฉากแรกเมื่อพูดคุยกับเพื่อน ๆ เพราะสถานการณ์หรือสิ่งแวดล้อมนั้น ๆ อาจมีอิทธิพลทำให้ความประพฤติ หรือคำพูดของตัวละครเปลี่ยนแปลงไปได้ ฉะนั้นต้องพิจารณาให้ถี่ถ้วน

๓. อย่าด่วนตัดสินว่า ตัวละครตัวใดมีลักษณะนิสัยอย่างไร โดยพิจารณาจากเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นเพียงครั้งเดียว ต้องนำเอารายละเอียดปลีกย่อยอื่น ๆ เข้ามาช่วยในการพิจารณาด้วย

๔. ให้เปรียบเทียบสิ่งที่แตกต่างกันโดยละเอียดถี่ถ้วน เชกสเปียร์ชอบนำเอาสิ่งที่แตกต่างกันมาไว้ด้วยกันในการสร้างลักษณะนิสัยของตัวละคร เช่น กุ่ลอเรนโซ-เชสสิกา ก็ย่อมจะมีความแตกต่างกับคู่บัสซานิโอ-พอร์ตเซียเป็นอย่างมาก แต่ความต่างนี้ลดน้อยลงไปเมื่อนำไปเปรียบเทียบกับคูกราดิอาโน-เนริสสา ตัวประกอบอื่น ๆ ก็ควรจัดเข้าชุดไว้ และนำมาเปรียบเทียบให้เห็นข้อแตกต่างกัน

๕. ให้สังเกตความเปลี่ยนแปลงของตัวละครตามกาลเวลาที่ล่วงไป เช่น ดูว่า ความรัก มีอิทธิพลก่อให้เกิดความเปลี่ยนแปลงอย่างไรบ้างแก่ลักษณะนิสัยของบัสซานิโอ พยายามมองเข้าไป ให้ลึกซึ้งถึงสิ่งที่ซ่อนอยู่ภายในจิตใจของตัวละครแต่ละตัว

๖. ประการสุดท้ายให้อ่านบททวนอีกครั้งอย่างพิถีพิถันจริงๆ อย่างมองข้ามแม้แต่คำพูดของตัวตลก หรือตัวเฒ่าๆ เชื้อๆ ต้องนำทุกสิ่งทุกอย่างมาช่วยในการพิจารณา แล้วเราก็จะสามารถเข้าถึงความคิดของผู้แต่งบทละครได้ ว่าเขาต้องการสร้างให้ตัวไหนมีนิสัยอย่างไร

ตัวละครสำคัญในเรื่อง

ก่อนที่จะพิจารณาลักษณะนิสัยของตัวละครบางตัวในเรื่องเวนิสวานิช เราควรจะทำความเข้าใจเสียก่อนว่า เชกสเปียร์มีเจตนาอย่างไร จึงสร้างลักษณะนิสัยของตัวละครแต่ละตัวขึ้นมาให้ มีบทบาทต่าง ๆ กัน ในละครเรื่องนี้ ตัวละครทั้งฝ่ายชั่ว และฝ่ายคริสเตียนที่เชกสเปียร์สร้างขึ้น นั้น ถ้าจะว่าไปแล้ว ดูเหมือนเชกสเปียร์ต้องการจะใช้เป็นอุทาหรณ์สำหรับเทศนาสั่งสอนคนในสมัยนั้นให้เห็นว่า ผู้ที่นับถือลัทธิศาสนาบางพวกไม่ได้รับความยุติธรรมเท่าที่ควร โดยเฉพาะพวกยิว ถูกพวกคริสเตียนดูหมิ่นเหยียดหยาม อย่างน่าสลดใจด้วยปัญญานิสัยอันลึกซึ้ง สุขุม และความรู้เท่าทัน ธรรมชาติของมนุษย์ที่ยังมากไปด้วยอคติ เชกสเปียร์สามารถทำให้ผู้อ่านรู้สึกถึงความอยุติธรรม ดังกล่าวแล้วได้เป็นอย่างดี จากบทเจรจาอันเปิดเผยแต่รุนแรงกินใจหลายตอน เมื่อคิดถึงข้อที่ว่า เชกสเปียร์วางตัวเป็นกลางและให้ความยุติธรรมแก่ทุกฝ่ายอย่างสุจริตใจเช่นนี้ เราก็ควรจะยกย่อง เชกสเปียร์ว่ามีความคิดก้าวหน้าเกินสมัยไปตั้งหลายร้อยปี และบทละครเรื่องนี้ก็จัดได้ว่าเป็นเรื่องหนึ่งในบรรดาผลงานที่แสดงอัจฉริยภาพอันเลิศของมนุษย์

ตามเหตุการณ์ในเรื่อง ไชลือกถูกลงโทษอย่างสาสมกับความผิดในฐานที่มีเจตนาประทุษร้าย ต่อชีวิตของอันโดนิโย และอันโดนิโยก็เป็นฝ่ายชนะ โดยอาศัยความสามารถของปอร์เซียที่ปลอมตัว ไปตัดสินความเพราะรู้จัก “เล่นแง่” กับกฎหมายของเมืองเวนิสสมัยนั้น แต่ประชาชนคนดูย่อม อุดทึ่งที่รู้สึกสลดใจไปกับไชลือกด้วยไม่ได้ในตอนที่ท้าย เพราะเห็นได้ชัดว่ากฎหมายของเมืองเวนิส อยุติธรรมต่อชนชาติยิวมาก มีคำพูดดี ๆ ของไชลือกอยู่หลายตอนที่คมคายแทงใจดำของพวก คริสเตียน แม้แต่พวกคริสเตียนเอง ถ้าพิจารณางานชิ้นนี้ของเชกสเปียร์ด้วยความมีใจเป็นธรรม จริง ๆ แล้วก็ต้องยอมรับว่า มิใช่เป็นเรื่องที่กล่าวเกินความจริง หรือเป็นเรื่องที่เจตนาจะทำให้ ตลกขบขัน หากเป็นเรื่องที่น่าอัปยศและน่าเศร้าที่ไชลือกได้รับความอยุติธรรมอย่างนั้น ไชลือก เป็นตัวแทนของชนชาติยิวที่ได้รับความบีบคั้นทางด้านจิตใจมาเป็นเวลานาน เพราะฉะนั้นเชกสเปียร์ จึงได้ช่องที่จะทำให้งานศิลปะ ของไชลือกเด่นเป็นพิเศษในละครเรื่องนี้

๑. ไซลือก

ถ้าจะว่ากันตามจริงแล้ว ไซลือกเป็นตัวละครสำคัญที่สุดในเรื่องเวนิสวานิชสมตามชื่อเรื่อง เพราะกิจกรรมที่ไซลือกต้องประสบในตอนท้ายเรื่องทำให้ผู้อ่านสะเทือนใจจนเกือบจะหมดสนุกในการที่ปอร์เซียสามารถทำเอาไซลือกจนมุมได้ด้วยความสะดวกฉลาดของนาง

ลักษณะนิสัยของไซลือกที่เห็นเด่น ๆ มีอยู่ ๒ ประการ คือ ความรักเงินและความพยายาท

๑) ความรักเงิน

ไซลือกถือเงินเป็นมาตรฐานในการวัดความดีหรือไม่ดีของคน อันโตนิโอเป็นคนดีในสายตาของไซลือกตราบเท่าที่เขายังเป็นผู้มีหลักทรัพย์มากพอจะเป็นนายประกันได้ การที่อันโตนิโอเป็นคริสเตียนนั้นเป็นเหตุผลอย่างหนึ่งที่ทำให้ไซลือกเกลียดเขา แต่สำหรับเหตุผลอันแท้จริงนั้น ไซลือกบอกออกมาอย่างเปิดเผยว่า

“พอเห็นหน้าจ้ง ๆ ช้งไม่เบา
แต่แท้จริงยิ่งกว่านั้นมันอวดดี
ให้กู้เงินยกดอกเบียดเบียนมาราย

เกลียดเขาครีตดังช้งแทบตาย
ทำท่วงทีกรุณาชนทั้งหลาย
เหมือนมุ้งร้ายเราไซร้ให้เสียที”

(องค์ ๑ ตอน ๓ หน้า ๒๒)

ถ้าเราเชื่อตามคำพูดของสะลาไนโย ก็จะต้องเห็นว่าไซลือกนั้นรักเงินยิ่งกว่ารักลูกสาวของตัวเองเสียอีก เพราะเมื่อรู้ว่าลูกสาวหนีตามผู้ชายไป ความเสียดาลูกสาวยังไม่เท่าความเสียดาลเงินแกถึงกับตะโกนออกมาเหมือนคนคลั่งว่า

“ลูกสาวกู! เงินของกู! อยู่ที่ไหน
เอาคริสตังเงินทองของกูมา

หนีไปกับคริสตังช้งน้ำหน้า
ยุติธรรม! เงินตรา, และบุตร”

(องค์ ๒ ตอน ๘ หน้า ๖๖)

ความเสียดาลเงินยิ่งกว่าลูกสาวนี่ ถึงกับทำให้ไซลือกแสดงความโหดเหี้ยมผิดธรรมดาพอกับลูก ออกมาว่า

“ฉันอยากให้อีลูกสาวมาล้มตายอยู่แค่เท่า ขอบแต่ให้เอาเพชรติดหูมาด้วยจะไม่เสียใจเลย ถ้ามันมามีขอยู่ตรงหน้า ขอบแต่ให้เงินตรานั้นอยู่ในหีบศพ”

และเมื่อตุลาบาลเล่าให้ไซลือกฟังว่าได้พบเชสสิกาทที่เจนัว และทราบข่าวหล่อนเล่นการพนันเสียไปกินหนึ่งถึงแปดสิบเหรียญ สลับกับข่าวเรื่องเรือสินค้าของอันโตนิโออัปปางกลางทะเล ไซลือกก็บอกว่าตุลาบาลมานิจใจของคนเหลือเกินที่เล่าเช่นนั้น ทำให้ไซลือกทั้งเสียใจที่ลูกสาวผจญเงิน และจิตใจที่ศัตรูสิ้นเนื้อประดาตัวไปพร้อม ๆ กัน ดังคำพูดต่อไปนี้

“พูดเช่นนั้นราวกับเอามิดแทงทะลุอก : ข้าคงจะไม่ได้เงินนั้นคืนอีกแล้ว อะไรอดูงเสียได้ ถึงแปดสิบเหรียญในพักเดียว! แปดสิบเหรียญ!”

(องค์ ๓ ตอน ๑ หน้า ๘๘)

๒) ความพยายาม

ความเกลียดชังที่ไซลือกมีต่ออันโตนิโยนั้น ดูเหมือนจะมีน้ำหนักเหนือความรักเงิน ทั้งนี้เพราะว่าอันโตนิโยเป็นตัวแทนของพวกคริสเตียนที่ดูหมิ่นเหยียดหยามชนชาติอิวอย่างรุนแรง ในข้อนี้เรากอดเห็นใจอิวไม่ได้ เซกสเปียร์เองก็เห็นอกเห็นใจอิวอยู่มาก และเขาคงจะหวังให้ผู้ละครรู้สึกอย่างเดียวกับเขาเมื่อเขาเขียนบทให้ไซลือกพูดออกมาอย่างขมขื่นว่า

“นี่แน่อิวไม่มีตาฤ? อิวไม่มีมือ ไม่มีอวัยวะ ไม่มีกายหรือเจ้าคะ หรือไม่มีสัมผัส ดัดฉันทะและโทสะได้สิ้นหรือไหน? ไม่กินอาหารเหมือนกันหรือไร หรือถูกศาสตราไม้เจ็บไม้บาด หรือไม่มีโรคาพาธ ไม่รักษาด้วยยาเหมือนท่าน ไม่ร้อนไม่หนาวเพราะฤดูกาลเหมือนพวกท่าน คริสตังละฤไหน? ถ้าแทงเราเข้าไซร้ หรือเลือดไม่มี ถ้าแม่ว่าจี หรือเราจะไม่หัวเราะ? เพราะฉะนั้นไซร้ไรครทำร้าย จะไม่ให้เราหายแค้นหรือว่าไร? ถ้าเราเหมือนท่านอยู่แล้วไซร้ ก็ต้องเอาอย่างท่านนั้นด้วยนา ถ้าแม่อิวทำร้ายคริสตัง เขานั้นตั้งตอบแทนอย่างไร? แค้นเป็นแน่ ก็แม้คริสตังทำร้ายอิว อิวจะควรทำอะไรบ้างตามแบบอย่างคริสตัง? แค้นนั้นนซี ความอับปรียที่พวกท่านทำอย่างมาขึ้นนี้จะทำตามอย่าง ถึงว่าจะลำบากบ้างก็จะทำให้แค้นเกินครด้วยซ้ำ”

(องก์ ๓ ตอน ๑ หน้า ๗๗ - ๗๘)

ในสมัยนั้นผู้ชมละครของเซกสเปียร์คงรู้สึกประหลาดใจไม่ได้ที่ได้ยินถ้อยคำเช่นนี้ ออกจากปากอิว แต่เมื่อเวลาล่วงมาถึงสมัยนี้ซึ่งห่างกันถึงสามร้อยกว่าปี เรากลับรู้สึกเป็นถ้อยคำธรรมดาที่เราเข้าใจกันดี เช่นนี้จะไม่เรียกว่าเซกสเปียร์มีความคิดก้าวหน้าล้ำสมัยละหรือ ในสมัยนั้นเราต้องไม่ลืมว่า ชนชาติอิวถูกกดขี่ข่มเหงมิใช่แต่ในเมืองเวนิส แต่ในทุกหนทุกแห่งที่พวกอิวอาศัยอยู่ ฉะนั้นเราจึงควรนำเอาความจริงข้อนี้ เข้ามาพิจารณาด้วยเมื่อจะลงความเห็นเกี่ยวกับลักษณะนิสัยของไซลือก

ถ้าเราเห็นไซลือกเป็นคนโลก เป็นคนชั่วช้าเลวทรามน่ารังเกียจ เราก็ต้องเห็นใจว่าเขาเป็นไปตามอำนาจความบีบคั้นของสิ่งแวดล้อมในสังคม เพราะฉะนั้นก็ต้องดิ้นรนต่อสู้เพื่อให้ดำรงชีวิตอยู่ได้

เราอาจกล่าวได้ว่า ความพยายามอย่างรุนแรงของไซลือกนี้เองทำให้บทบาทของเขาเข้มข้นเป็นที่ประทับใจของผู้ละคร จิตใจของเขาเล็งความพยายามเอาไว้นจนทำให้เขาเกือบจะไม่ใช่เป็นผู้เป็นคน ดังจะเห็นได้จากคำพูดต่อไปนี้

“ถ้าแม่เราเอาเปรียบได้สักหน
คงจะได้แก้แค้นสำเร็จดี
เขานั้นชั่วช้าของเรา เขาว่าว่า

หลวงด้วยกลให้ดลางน้าปี
ให้สมที่พยายามทามาาน
แม้ต่อหน้าพามาชที่กลางย่าน

เคยดำเรา, เผื่อนินทาว่าเราพลาด

ที่ออมสิน, ดิการต่อถ้าไร”

(องค์ ๑ ตอน ๓ หน้า ๒๒)

และเมื่อไรลือกยอมรับคำเชิญไปในงานเลี้ยงที่บ้านอันโดนิโยนั้น ไรลือกมีเหตุผลของ
เขาอยู่ว่าไปเพื่อผลาญทรัพย์ของคนคริสเตียนให้หมดเร็วขึ้นเท่านั้น ดังคำพูดต่อไปนี้

“แต่จะไปเพื่อชัง, ชังเป็นไร ไปช่วยผลาญคริสเตียนให้เตียนชอ”

ตอนที่อันโดนิโยถูกจับ ไรลือกก็แสดงความอาฆาตมาดร้ายออกมาอย่างเปิดเผย ดังบท
เจรจาต่อไปนี้

“ไรลือก: นายผู้คุม กุมไว้ อย่าให้มา
อ้ายคนบ้าอวดคตินี้ไรรั
กุมมันไว้--

ขอซึ่งความกรุณา ข้าไม้ให้
ให้คนกู้เงินอย่างทางเมตตา

อันโดนิโย : ไรลือกจงฟังฉัน

ไรลือก :

ขอเพียงตามสัญญาฉัน, อย่าเถียงข้า
จะยืนตามสัญญาเป็นแน่ชัด
กูเป็นหมา เออบัดนี้ กูจะกัด
ต้องพินิจแน่ชัดให้แต่กู”

ข้าสาบานแล้วต่อเทวดา
มีเคยเรียกกว่าหมาแต่ก่อนก็
จงระวังเขี้ยวกู ผู้ครองรัฐ

(องค์ ๓ ตอน ๓ หน้า ๑๐๓)

ความโหดร้ายทารุณของไรลือก ถึงกับทำให้สละโรโนบริภาษออกมาว่า :

“อ้ายนี้เป็นสัตว์ป่าทารุณสุด มาเที่ยวปนฝูงมนุษย์อยู่นี้ได้!”

(องค์ ๓ ตอน ๓ หน้า ๑๐๔)

และเมื่อถึงตอนตัดสินความอันเป็นตอนสำคัญ ไรลือกก็แสดงความดั่งด้นที่จะแก้แค้น
ให้ได้ทำเดี๋ยว แม้บัสตานิโอ จะขอใช้เงินให้สองเท่าของจำนวนที่เป็นหนี้อยู่ ไรลือกก็ไม่ยอมฟังเสียง
“บัสตานิโอ : นี่แน่หกพันเหรียญแทนสามพัน

ไรลือก :

แม้เงินนั้นเป็นเหรียญแบ่งออก

ได้เป็นหกส่วน, และทุกส่วนเป็นเหรียญไรรั ไม้ประสงค์; ขอดตรงตามสัญญา.”

(องค์ ๔ ตอน ๑ หน้า ๑๒๐)

ตอนนี้เห็นได้ชัดเจนว่า ไรลือกมีความผูกพยาบาทรุนแรงจนไม่แยแสต่อเงิน ทั้ง ๆ ที่
ไรลือกเป็นคนรักเงินมาก ไม่มีสิ่งใดจะสามารถทำให้จิตใจของไรลือกโอนอ่อนลงได้เลย แต่กลับแสดง
ความกระหายเลือดหนักขึ้นโดยไม่คำนึงถึงบาปกรรมดังคำพูดที่ว่า

“จะบาปกรรมปานใดเจ้าไม่ว่า !
ขอเต็มตามสัญญาทุกสิ่งไป”

ข้าขอถือกฎหมายและเป็นใหญ่

(องค์ ๔ ตอน ๑ หน้า ๑๒๘)

เมื่อปอร์เชียดัดสินให้ไอส์ล็อกได้เนื้อตรงอกของอันโดนิโยไปตามสัญญานั้น ไอส์ล็อกสำพองใจ
จนลืมนึกถึงอะไรทั้งสิ้น รับอ้างข้อความในสัญญายืนยันว่า

“ไอส์ล็อก : “ริมหัวใจ” ลายลักษณะอักษรมี อยู่เช่นนี้จริงแล้วหรือหาไม่ ?

ปอร์เชีย : ถูกแล้ว จงหาตราดูไว้ ชั่งมั่งสา

ไอส์ล็อก : ข้าไอส์ล็อกได้เตรียมมา

ปอร์เชีย : ไอส์ล็อกจงหาหมอมารอไว้ เพื่อรักษาหาไม่เลือดไหลซ้ำ
จนไม่หยุดจะม้วยมรณา

ไอส์ล็อก : ข้อนั้นมีในสัญญาหรือว่าไร ?

ปอร์เชีย : ไม่มีดอก : แต่ว่าเป็นไรเล่า ? เมตตาเขาบ้างมิได้หรือไหน ?

ไอส์ล็อก : ไม่มีอยู่ในสัญญาหาทำไม ?”

ถึงตอนนี้เองที่ไอส์ล็อกพลาดท่า เพราะมุ่งแต่จะแก้แค้น จนลืมนึกไปว่า ถ้าเชือดเนื้อ
ก็ต้องมีเลือดไหล และในสัญญามีได้ระบุไว้ว่าห้ามเลือดติดไปด้วย ถ้าเลือดติดไป ไอส์ล็อกก็จะถูก
ลงโทษบริบททรัพย์สินมบัติเป็นของเมืองเวนิสทั้งหมด อันที่จริงถ้าไอส์ล็อกทำตามคำพูดที่กล่าวไว้ตอน
แรกว่า จะขอเอาเนื้อให้หนึ่งแทนเงินเป็นการสื่อกันเล่น (องค์ ๑ ตอน ๓ หน้า ๓๐) เราจะไม่รู้สึก
อะไรมากนัก แต่พอถึงตอนตัดสินความ ไอส์ล็อกจัดหามิด และดาชังมาจริง ๆ เตรียมพร้อมที่จะ
แต่เนื้ออันโดนิโยเช่นนี้ ก็กลับกลายเป็นเรื่องน่าสยดสยองเกินที่เราจะพลอยสนุกไปด้วยได้ หากว่า
ไอส์ล็อกนึกคิดขึ้นศาล จนคิดดำเนินมาถึงจุดสุดขั้วโดยอันโดนิโยต้องยอมตามกฎหมาย แล้วไอส์ล็อก
กลับขกเลิกสัญญานั้นเสียและให้อภัยแก่อันโดนิโย เราก็คงทึ่งกับความเหินออกเหินใจไปที่ไอส์ล็อก
มากกว่าใคร ๆ แต่เมื่อไอส์ล็อกปฏิเสธไม่ยอมปรานีเลยเช่นนี้ เราก็เลยมหาความปรานีไอส์ล็อกขึ้นมา
เหมือนกัน ฉะนั้นในตอนที่ไอส์ล็อกถูกตัดสินลงโทษ เราก็คงรู้สึกว่ามันนุ้ยที่ใจร้ายอย่างนั้นก็ควรแล้ว
ที่จะถูกลงโทษอย่างสาสม

นอกจากลักษณะนิสัยเด่น ๆ สองประการดังกล่าวมาแล้ว ลักษณะนิสัยอื่น ๆ ของไอส์ล็อก
ที่นำกล่าวถึงได้แก่

นิสัยคลบตะแคง

ไอส์ล็อกมักจะพูดอย่างหนึ่ง ใจคิดอย่างหนึ่ง ดังจะเห็นได้จากหลายตอน เช่น ตอนทักทาย
อันโดนิโยว่า

“อ้อ, อ้อ สิบอร์ ขอเคารพ ได้พบท่านยินดีหาน้อยไม่
กำลังกล่าวถึงท่านอยู่โว้ ๆ มาเมื่อไร ตัวดิฉันมีทันรู้”

(องค์ ๑ ตอน ๓ หน้า ๒๔)

และตอนที่ทำสัญญากู้เงินสามพันเหรียญ ไซล็อกก็พูดแบบ “ปากปราศรัย น้ำใจเชือดคอ”
ดังต่อไปนี้

“ไซล็อก : อ๊ะ ! อ๊ะ นี่โดนไซโครกริ้ว ? ข้าตั้งใจไมตรีเจียวกลับโกรธได้
ตัวข้าเจ้านี้หวังและตั้งใจ จะเป็นไมตรีจิตสนิทกัน
ตั้งใจลืมความหลังตั้งต้นใหม่ ให้ทรัพย์สินพอใจเป็นแม่นมั่น
ดอกเบี้ยยดอกหอยอะไรไม่เอากัน ให้กู้ฉันทนสนิทจิตไมตรี”

(องค์ ๑ ตอน ๓ หน้า ๒๕)

ขณะที่อันโตนิโยกำลังจะลงชื่อเป็นประกันในหนังสือสัญญานั้น บัสสถานโยเลียวใจ ก็
ห้ามไว้ ไซล็อกกลับว่าพวกคริสเตียนเป็นคนขี้ระแวง ดังคำพูดต่อไปนี้

“ไอ้อาบรัมบิดาของข้าเอ๋ย ภาระใครเลยคริสตังซึ่งหาชั่ว
เพราะใจร้ายใจแข็งระแวงกลัว ข้าจะคิดการชั่วทุกอย่างไป !
นี่แน้นาย หากสหยาบไม่สามารถ อาจหาเงินใช้ตามกำหนดได้
ข้าจะได้ประโยชน์โพธิผลใด ในการที่จะปรับตามสัญญา ?
เมื่อมนุษย์ป้อนคัหนึ่งซึ่งว่านี้ มันจะคิมี่ค่าอะไรหนา ?
ไม่ดีเท่าเนื้อแกะเนื้อแพะนา หรือเนื้อโค ดูข้าหวังไมตรี
จึงกล่าวเล่นเห็นพ้อล้อหยอกท่าน เพราะต้องการมิตรใจไม่เสียศรี
เมื่อท่านไม่พอใจจะไม่ตรี ขอลาที่ แต่อย่าพาโลกัน”

(องค์ ๑ ตอน ๓ หน้า ๓๐ - ๓๑)

แต่ครั้นเมื่อไซล็อกรู้สึกตัวว่าตัวเป็นเบี้ยบน ก็อดหน้ากากออกและเริ่มทวงสิทธิใน
ฐานะเป็นเจ้าหนี้ทันทีดังที่ปรากฏในฉากตัดสินความนั้น

นิสัยขี้ระแวง

นิสัยอีกอย่างหนึ่งของไซล็อกที่ควรจะกล่าวถึง คือนิสัยชอบระแวงสงสัยคน แม้กระทั่ง
ลูกสาวของแกเองแก่กระแวง ดังจะเห็นในคำพูดตอนที่แกส่งเสียเซสติกาลให้ดูแลบ้านให้ดี ๆ เพราะ
ระแวงว่าลูกสาวจะมีการติดต่อนัดแนะกับพวกคริสเตียน ดังข้อความต่อไปนี้

“ถ้าเช่นนั้นนี่แน่เซสติกาล ปิดประตูเคหาหลมลิ้มกลอน
พอได้ยินเสียงกลองและเสียงปี่ เป่าปอดป้อมาทางนี้ละก็หล่อน
อย่าปล่อยใจเพลินเพลิดเพลินเปิดบัญชี หรือเยี่ยมเยือนคุณนและหนทาง

อย่าแลดูคริสตังกำลังบ้า ที่ผัดหน้าผัดตาอำปากกว้าง
จงอุดหนุนเรือนของพ่อหนอนวลนาง คือหน้าต่างปิดไว้ให้มีมิดชิด
อย่าให้เสียงเฮฮาเหมือนบ้าหลัง เข้าสู่ยังเรือนของข้าบ้าจะติด
พ่อเจ้าเอ๊ย, ไม่อยากไปจนนิต ยังคิดยิ่งเบื้อในอุรา”

(องค์ ๒ ตอน ๕ หน้า ๕๒)

ความตระหนี่

ความเป็นอยู่ภายในบ้านของไชลือกคงจะเป็นภาวะอันสุดแสนจะทันทานได้ ลานชุลีตคนไร่ของไชลือกจึงต้องแสวงหานายใหม่คือ บัสดานโย แม้ว่าบัสดานโยจะมีฐานะยากจนกว่าก็ตาม ไชลือกคงเล็งคนไร่ให้รอด ๆ อด ๆ และมีความเป็นอยู่อย่างเร้นแค้น ลานชุลีตจึงได้เล่าให้พ่อของตนฟังว่า

“ฉันอยู่กับแกตายอดตายอยากเหลือเกิน ; ดูทีหรือ ชีโครงขึ้นออกไปน ๆ เต็มไปทั้งตัว ! ที่จริงฉันดีใจที่พบพ่อ ของกำนันนั้นเอาไปให้คุณบัสดานโยดีกว่า เพราะท่านให้เครื่องแต่งตัวให้คนไร่ของท่านแต่งดีนัก ถ้าฉันไม่ได้เป็นคนไร่ของคุณผู้นี้, ฉันก็จะวิ่งไปเสียจนสุดโลกเทียวละ.....”

(องค์ ๒ ตอน ๒ หน้า ๔๑)

แม้เชสสิกเองก็ไม่เห็นที่บ้านของหล่อนมีความสุข จึงได้พูดว่า

“บ้านนี้หนอกคล้ายนรก เบื่อเต็มที”

(องค์ ๒ ตอน ๓ หน้า ๔๖)

ความรักชาติ

แม้ลักษณะนิสัยอื่น ๆ ดังที่กล่าวมาแล้วจะทำให้เกิดบุคลิกภาพของไชลือกเป็นที่น่ารังเกียจก็ตาม แต่ก็ยังมีสง่าราศรีอยู่ในตัวไชลือกบ้างเหมือนกัน ไชลือกมีเลือดรักชาติอย่างแรงกล้า เวลาพูดถึงชาติแล้ว มักพูดด้วยความรู้สึกรุนแรงเสมอ ไชลือกมีนิสัยตระหนี่ตัวตามแบบยิว ดังคำพูดที่ปฏิเสธไม่ยอมไปกินอาหารร่วมกับบัสดานโยว่า

“ฉันยอมจะซื้อกับนาย ขายกับนาย พูดกับนาย เดินกับนายและอื่น ๆ ; แต่ฉันไม่ขอ กินร่วมกับนาย, ดื่มร่วมกับนาย, หรือสวดมนต์ร่วมกับนาย !”

(องค์ ๑ ตอน ๓ หน้า ๒๒)

ความรู้ต่าง ๆ ของไชลือกล้วนเป็นสิ่งที่ได้เรียนรู้จากคัมภีร์เล่มเก่า ดังเรื่องประวัติของยาขอบที่ไชลือกเล่าให้อันโดนิโยฟัง

(องค์ ๑ ตอน ๓ หน้า ๒๕)

เวลาที่ไชลือกพูดถึงคริสเตียนแล้ว มักจะแสดงความรู้สึกชิงชังออกมาอย่างเปิดเผย เป็นการประกาศความเป็นศัตรูระหว่างเชื้อชาติต่อเชื้อชาติยิ่งกว่าระหว่างบุคคลต่อบุคคล เมื่อพูด

ถึงอะไร ๆ ที่เกี่ยวกับยิว มักชอบอ้างถึงชาติ เช่น “ชาติข้า้นั้นอดโกรธได้ทั้งผอง” และ “ยากชนกของชาติข้า” หรือ “โรงสวดของเรา” แต่เมื่อพูดถึงอันโดนิโยหรือคนอื่น ๆ แทนที่จะเรียกชื่อก็มักใช้คำว่า “คริสเตียน” กลุ่มไปหมด เช่น “ไปช่วยผลาญคริสเตียนให้เดือนขบ” หรือ “อย่าแลดูคริสตังกำลังบ้า” หรือ “มันเคยให้คนกู้เงินไปเปล่า ๆ ฐานกรณาอย่างคริสตัง” สรุปแล้วอาจกล่าวได้ว่า กรณีพิพาทระหว่างบุคคลมักจะเข้าไปรวมเป็นเรื่องกรณีพิพาทระหว่างเชื้อชาติไปเสียสิ้น

ความรู้สึกอย่างมนุษยธรรมคา

บทบาทของไอส์ลือก ก่อนข้างจะทำให้กลายเป็นคนที่โหดเหี้ยมผิดมนุษยธรรมคา ไม่มีอารมณ์อย่างอื่น นอกจากความโลภ ความเกลียดชังและความพยายา แต่กระนั้นก็มีข้อความในคำพูดของไอส์ลือกอยู่ตอนหนึ่งที่แสดงว่า รู้จักมีความรักและมีอารมณ์อ่อนไหวอย่างปฤชนธรรมคาเหมือนกัน ดังจะเห็นได้ ในตอนที่ดูบาลแจ้งข่าวเรื่องไปพบลูกสาวของแกไอส์ลือกสุรย์สุร่ายที่เจนัว และเอาแหวนปีหุดของแกไปขาย ไอส์ลือกก็ร้องออกมาด้วยความเสียดยว่า

“อ้อปรีซี่! ดูบาล เพื่อนทรมาณฉันจริง ๆ หนอ : นั้นแหละแหวนปีหุดของฉัน ; ฉันได้มาจากเลอาห์ตั้งแต่เมื่อยังเป็นโสคอยู : ใครจะมาให้ฉันสักพันเหรียญก็ไม่ขายพลอยสำคัญเมื่อนี้”

(องค์ ๓ ตอน ๑ หน้า ๘๑)

แต่ความรู้สึกอ่อนไหวแบบนี้ไอส์ลือกไม่ได้แสดงออกให้เห็นอีกเลยในตอนอื่น ๆ

อย่างไรก็ตาม ในการที่จะสรุปลักษณะนิสัยของไอส์ลือกเราต้องระวังที่จะไม่มองไอส์ลือกแต่ในด้านดิ่งจนเกินไป หรือร้ายจนเกินไป ผู้ที่ได้ชมการแสดงละครเรื่องนี้แล้ว น้อยคนที่จะไม่รู้สึกลงสารไอส์ลือก ที่ลงสารก็เนื่องมาจากเหตุที่ไอส์ลือกได้รับความกดขี่เหยียบย่ำต่าง ๆ มากกว่าที่จะลงสารเพราะมีความดีในตัว บทบาทของดาแกเจ้าที่ฐิที่ต้องก้มหน้ารับโทษทัณฑ์ และความอับอายในศาล คงทำความสะเทือนใจให้เกิดขึ้นแก่ผู้ดูผู้มีใช้น้อย แต่ขณะเดียวกันเราก็ต้องไม่ลืมว่านั่นเป็นผลของการที่ไอส์ลือกมีเจตนาเป็นอกุศลอยู่ก่อนแล้ว

๒. ปอร์เชีย

ปอร์เชียกับไอส์ลือก มีลักษณะนิสัยที่แตกต่างกันอย่างตรงกันข้าม ซึ่งเมื่อนำไปเปรียบเทียบไว้ด้วยกันในละครเรื่องนี้ ภาพของตัวละครทั้งสองต่างก็ส่งเสริมซึ่งกันและกันให้อีกฝ่ายหนึ่งเด่นขึ้น ดูเดียวกับภาพสีขาวเด่นอยู่บนพื้นดำฉะนั้น

ในกระบวนนางเอกด้วยกันในละครของเชกสเปียร์ ดูเหมือนปอร์เชียจะเป็นนางเอกที่เด่นเลิศด้วยคุณสมบัติยิ่งกว่าใคร ๆ ปอร์เชียเป็นหญิงที่อุดมด้วยรูป ทรัพย์และปัญญา นางมีความเข้มแข็งกว่าไอฟีเลีย (ในเรื่องแฮมเลต) มีความเหนียวรั้งตน ไม่แสดงอารมณ์รุนแรงในเรื่องรักทำยูเลียด (ในเรื่องโรมิโอและยูเลียต)

ลักษณะที่เด่น ๆ ของปอร์เชียมืออยู่ ๒ ประการ คือ อารมณ์ขัน และความปรีชาสามารถ

๑) อารมณ์ขัน

(ก) ในละครองก์ที่ ๑ ตอน ๒ เมื่อปอร์เชียนทนทนอยู่กับเนริสตานันนางได้แสดงอารมณ์สนุกออกมาในคำพูดหลายตอน และปรากฏในที่อื่น ๆ อีกเกือบตลอดเรื่อง ปอร์เชียมองงานผู้นี้มีทั้งความงามและความฉลาดหลักแหลม นางมีลึนลมคมคาย ซึ่งถ้าเป็นตัวละครอื่นที่มีความเป็นผู้หญิงน้อยกว่านี้ก็อาจกล่าวได้ว่าออกจะ “ปากกล้า” ไปสักหน่อย ในการบรรยายลักษณะชายทั้งหลายที่มาเลือกหีบ นางสามารถบรรยายให้เห็นแง่ขันได้ทุกคน แสดงว่านางมีทั้งอารมณ์ขันและความฉลาดหลักแหลมคม เช่นเมื่อพูดถึง ฟอลคอนบริดจ์ ขุนนางอังกฤษ นางก็บรรยายว่า

“ที่จริงเขานั้นไซ้ร้เหมือนรูปภาพ อันช่างเขียนไว้พอให้ทราบว่าเป็นชายดี แต่ใครเล่าในโลกนี้อาจสามารถสนทนากับหุ่นยนต์, จนปัญญาอีกพิศดูเสียก็ดูพิลึก ! ฉะนั้นถ้าเสียเห็นจะซื้อที่อดีล, ทางเก่งที่จะซื้อที่เมืองฝรั่งเศส, หมวกประเทศเยอรมันมีราคา, กิริยาเที่ยวเก็บตกทั่ว ๆ ไป”

(องก์ ๑ ตอน ๒ หน้า ๑๘)

สำหรับขุนนางสก๊อต นางกล่าวว่า

“ฉันเห็นว่าชอบหีบขี้มของจากเพื่อนบ้าน เช่นเมื่อวานขี้มกำหมัดจากเพื่อนอังกฤษ แล้วสาบานว่าตั้งใจจะใช้หนี้ ในเมื่อมีโอกาสดังกล่าว...ฝรั่งเศสดูเหมือนรับเป็นนายประกัน จะยอมให้กำหมัดอีกอันถ้าต้องการ...”

คำวิพากษ์วิจารณ์ของปอร์เชียนั้นมิใช่เป็นคำพูดพล่อย ๆ ตามแบบของหญิงที่งามที่เหลิง เพราะมีแต่คนชม ถึงบทที่นางจะพูดอย่างเอาการเอางานนางก็พูดได้ดี เช่นเมื่อพูดกับเนริสตาถึงบัตตานีโย นางกล่าวว่า

“ฉันจำเขาได้ดีเหมือนกันและจำได้มั่นว่าเขาดีสมที่หล่อนชมไว้”

(องก์ ๑ ตอน ๒ หน้า ๒๐)

ในการที่นางตัดสินใจทำตามคำสั่งในพันธกรรมของบิดานางนั้น พอถึงตอนเลือกคู่ ปอร์เชียนก็แสดงให้เห็นว่า นางไม่เพียงแต่จะเป็นลูกที่อยู่ในโอวาทของบิดาและเชื่อตรงต่อคำสั่งเท่านั้น นางยังมี “ตาแหลม” เป็นพิเศษในการ “อ่าน” คนอีกด้วย คุณสมบัติข้อนี้ทำให้นางเด่นอยู่เรื่อยไปตลอดเรื่อง ดูเหมือนปอร์เชียนเองก็รู้ว่า บิดาประสงค์จะให้เรื่องการเลือกหีบนี้นี้มีความหมายในทางเตือนสติแก่นาง เกี่ยวกับการที่จะเลือกใครมาเป็นคู่ชีวิต อันที่จริงหญิงฉลาดอย่างปอร์เชียนนี้เกือบไม่จำเป็นที่จะต้องเตือนกันในเรื่องอย่าดูคนแต่ภายนอก

(ข) ตอนที่เจ้าชายมอริออคโค และเจ้าชายอาร์ระคอนมาเลือกหีบนั้น ปอร์เชียมีอารมณ์สนุกแฝงอยู่ในจิตกิริยาอันแจ่มชัดขยับนูนวลตามสบาย นางสามารถ “อ่าน” เจ้าชายทั้งสองได้อย่างทะลุปรุโปร่ง แต่กระนั้นนางก็ได้แสดงกิริยาอย่างใดที่จะทำให้เจ้าชายทั้งสองขุนเคือง พอเจ้าชายมอริออคโคออกไปจากห้องแล้ว นางก็แสดงความโล่งอกให้เนริสตาฟังว่า

“สิ้นเคราะห์เหมาะนักหนาในคราวนี้ จงปิดม่านเสียทีรอคนใหม่
คนพรรณนี้มีมาอีกคราใด ของงได้เลือกสรรเช่นวันนั้น”

(องค์ ๒ ตอน ๗ หน้า ๖๕)

ในรายชื่อของเจ้าชายอาร์ระคอน ซึ่งมีอาการออกจะฉุนเฉียวเกรี้ยวกราดในการที่เลือกได้
หับมีรูปจำอาวคนั้น ปอร์เชียเห็นว่าคนมีกิริยาทรมานเช่นนี้ควรได้รับบทเรียนเสียบ้าง จึงกล่าวตอบ
ไปดังคำพูดต่อไปนี้

“อาร์ระคอน : ฉันไม่ควรจะได้อะไรดี กว่ารูปจำอาวคนั้นหรือจอมขวัญ ?
นี่หรือสิ่งควรปองของรางวัล ? ฉันไม่ดีกว่านั้นหรือฉันใด ?
ปอร์เชีย : อันผู้ใดเพเลียงพล้ากระทำให้ผิด จะพินิจคิดด้วยใจน
มันแยกกันแท้ ๆ เป็นแน่ไชรั อย่างจิตใจ.....
พอเจ้าอาร์ระคอนและบริวารลากลับไปแล้ว ปอร์เชียก็สรุปว่า
“ดูราวกับแมลงเม่าบินเข้าไฟ ผู้ที่ไรสติทั่วทั้งผอง
เมื่อยามมาเลือกสรรมักพลันต้อง เลือกเอาของผิด, จำเพาะเป็นเคราะห์ดี”

(ค) สาเหตุที่ปอร์เชียปลอมแปลงกาย เป็นเนติบัณฑิตหนุ่มไปพิพากษาคดีที่ศาลเมือง
เวนิสแทนเบลลาไรโอนั้น ก็เนื่องมาจากความมีอารมณ์สนุกผสมกับความคิดริเริ่มของนางเอง ที่
ต้องการจะหาทางช่วยอันโดนิโย เมื่อนางสำนึกว่าสิ่งใดเป็นหน้าที่อันพึงกระทำ นางก็ทำทันทีด้วยความ
กระตือรือร้นและเต็มอกเต็มใจ เรื่องก่อกวนบาดตาบดแท้ ๆ นางก็ยังทำให้กลายเป็นเรื่องสนุก
ไปได้ ดังจะเห็นได้จากคำพูดที่นางกล่าวกับเนริสซาเมื่อจะปลอมตัวเป็นชายว่า

“ปอร์เชีย : จินแลดูไม่รู้ว่ามีผู้ใด เมื่อยามเราสองไชรัแปลงเป็นชาย
ฉันเชื่อว่าทำฉันสวยกว่าหล่อน จะกราชกรเหน็บกันหย่นเดินผ่นผาย
และพูดเสียงไม่สู้ห้าวราวเด็กชาย ที่ฟังกลายเป็นหนุ่มกระชุ่มกระชวย
ทั้งท่วงทีที่เดินกระมัดกระเมียน ก็จะมีเรแก่ให้หายเป็นชายสวย
ทั้งอาวคโป้งโผงผ่งว่าเก่งมวย ; อาวคคิตัวว่าเราเป็นเจ้าชู้
ผู้หญิงติดตามพะนอนขอให้รัก และเราไม่สมควรจะครองคู่
หญิงเลยตายเพราะเศร้า, เราเอ็นดู ร้องว่ารู้แล้วไม่ขัดใจ,
และทำป่นสงสารเป็นหนักหนา เหมือนแสวงผ่านวลละของผู้อ่อนใจ ;
ฉันจะพูดอาวคคิตเช่นนี้ไชรั เพื่อให้คนนึกว่าหนุ่มแล้วกว่าปี
อันท่วงทีเพทุบายของเจ้าชู้ ฉันก็รู้พอจะเล่นได้เต็มที่ ;
มาเถิดรถคอยท่า, อย่างช้า จะต้องไปวันนี้ยี่สิบไมล์”

(องค์ ๓ ตอน ๔ หน้า ๑๑๐)

(၁၀၃)

(ง) ในฉากตัดสินความอันมีชื่อเสียงนั้น เราจะเห็นได้ว่าปอร์เซียร์กระหม่อมยินดีที่ผลกรรมของไซล๊อกกลับลงโทษเขาเองโดยเขาไม่รู้ตัว นางพยายามให้อโอกาสแก่ไซล๊อกที่จะได้แสดงความเมตตากรุณาต่อจำเลยคืออันโตนีโอ แต่ไซล๊อกก็หาไม่รู้สำนึกไม่ กลับขอร้องขอความยุติธรรมตามกฎหมายทำเฉย เมื่อการณ์กลับกลายเป็นเช่นนั้น นางก็ยอมจะขึ้นชมยินดีเป็นธรรมดาในการที่สามารถช่วยชีวิตอันโตนีโอไว้ได้ ดังจะเห็นได้ในคำพูดต่อไปนี้

“ช้าก่อน ชวนี้อควรจะให้
อย่าได้ด่วน ชวนควรตามสัญญา
รับได้แต่ยุติธรรมจงทุกท่า
ได้แต่เพียงมังสาก้อนหนึ่งไป”

(องค์ ๔ ตอน ๑ หน้า ๑๓๕)

(จ) ตัวอย่างที่จะยกมาแสดงให้เห็นถึงอารมณ์ขันของปอร์เชียยังมีอีกตอนหนึ่ง คือ ขณะที่ปัสซานิโยกล่าวว่าเขาจะยอมเสียสละทุกอย่างแม้แต่ชีวิตของเขาเอง ภรรยา และทุก ๆ สิ่งในโลกเพื่อจะช่วยชีวิตอันโดนโยไวนั้น ปอร์เชียก็ชี้คำพูดซึ่งถ้าฟังดูเผิน ๆ ก็ไม่มีความหมายอะไรมากนัก แต่สำหรับคนที่รู้เรื่องความในอยู่แล้วก็จะรู้สึกว่ามันมีความหมายมาก ดังต่อไปนี้

“แม่เมียท่านฟังคำรำาเช่นนี้ คงไม่พลอยยินดีเป็นแม่นมั่น”

(องค์ ๔ ตอน ๑ หน้า ๑๓๓)

(๑) ความรักสนุกและอารมณ์ขันของปอร์เซียนี่เองทำให้เกิดเรื่องทวงแหวนกันขึ้นในตอนที่จะจบเรื่อง เชกสเปียร์ชอบสร้างบทให้ตัวละครต้องตกอยู่ในสถานการณ์ที่ผู้รู้ความจริงว่าเป็นอย่างไรโดยที่ตัวละครไม่รู้ เช่น ตอนที่บัสซานิโอให้แหวนแก่ผู้พิพากษาหนุ่มไปเป็นการตอบแทนความดีที่ได้ช่วยชีวิตอันโตนิโอไว้ โดยหารู้ไม่ว่าผู้ที่ได้แหวนไปนั้นที่แท้คือปอร์เซียภรรยาของตน ส่วนผู้คั่นรู้เรื่องคือผู้ตลอดเวลา เช่นนั้นนับว่าเป็นศิลปะของการแต่งบทละครอย่างหนึ่งซึ่งเชกสเปียร์ทำได้ดี มีคำพูดของปอร์เซียหลายตอน ที่แสดงถึงไหวพริ้ว ภูมิปัญญาในการพูด “ย้อน” บัสซานิโอทันทีทันควันอย่างคมคาย ดังจะเห็นได้ในบทเจรจาต่อไปนี้

“บัณฑิตโย : ปอร์เซียโฉมขงจ้งก๊วย
 ต่อหน้าปวงสหายทั้งหลายไซร้
 พุดไม่จริงขอสั่งซึ่งเลิศดี
 ซึ่งที่เห็นหน้าตน

ปอร์เซีย : ชอบกลอยู่ คงเห็นสองหัวเป็นแม่นมั่น
หวัละข้าง : พลังสบตาให้เป็นควน ล้นสองอันใครจะนั่งพึงลิ้นใด”

.....

แต่แม้ปอร์เช่จะเป็นคนมีฝีปากคมคาย มีไหวพริบปฏิภาณในการเจรจาเพียงไร เรายังไม่เคยพบคำพูดตอนใดที่กล่าวเยาะเย้ยเสียดสีให้ใครต้องเจ็บช้ำน้ำใจ ปอร์เช่ชอบล้อเลียนคนด้วยการทำท่าเลียนแบบ แต่กับักสนทนของนางแล้ว นางยังคงรักษามารยาทอันดีไว้ได้เสมอ

๒) ความปรีชาสามารถ

สำหรับผู้หญิงทั่ว ๆ ไป ถ้าใครมีสติปัญญาขนาดปอร์เชียก็อาจจะทำให้กลายเป็นคนเอาแต่ใจตัวเองหรือไม่ก็กลายเป็นคนชอบ “อวดรู้” ซึ่งทำให้หมดความน่ารักรายผู้หญิงไป แต่ปอร์เชียหาเป็นเช่นนั้นไม่ นางยังคงเป็นคนอ่อนหวานนุ่มนวลอยู่เสมอ ความคิดที่จะไปเวนิสเพื่อช่วยชีวิตเพื่อนรักของสามีนั้น แสดงว่าปอร์เชียมีความเชื่อมั่นในตนเองเหนือผู้หญิงธรรมดาทั่วไป และในตอนนี้นางพิพากษาคดีท่ามกลางบรรยากาศอันเคร่งเครียดเช่นนั้น ก็ต้องนับว่านางเป็นคนมีจิตใจเข้มแข็ง และมีความสามารถจริง ๆ จึงทำได้สำเร็จ การที่ปอร์เชียอาจหาญชาญชัยทำได้เช่นนี้ทำให้เราเกือบไม่เชื่อว่าเป็นคนเดียวกับปอร์เชียคนสวยผู้มีจิตใจอ่อนโยนนั่นเลย (องค์ ๔ ตอน ๑ หน้า ๑๒๖ - ๑๓๔) สำหรับตัวปอร์เชียเอง นางหาได้หยังในความรู้ของนางไม่ เมื่อพูดถึงตัวเองนางก็ถือว่านางเป็นหญิงที่ยังอ่อนต่อโลก ไม่มีวิชาความรู้อะไร ดังในคำพูดตอนหนึ่งว่าดังนี้

“ปอร์เชีย :	แต่รวมในตัวฉันอันแท้จริง
ก็เป็นเพียงหญิงสาวเปล่าวิชา	ไร้ศึกษา, ไร้ชำนาญสันทุกสิ่ง
แต่เคราะห์ดีมีอายุยังเยาว์จริง	พอเรียนสิ่งใด ๆ ได้โดยดล
อีกทั้งปรกติไซริไม่โง่เขลา	เห็นพอเข้าใจเรียนเพียรสมหมาย
ทั้งเต็มใจไม่ดื้อหรือถือการ	ยอมโดยดลกับราบและกราบกราน
เคารพเธออย่างนายหมายเป็นเจ้า	เหมือนราชาเหนือเกล้าเกษมสานต์”

(องค์ ๓ ตอน ๒ หน้า ๕๒)

คำพูดของนางตอนนี้แสดงให้เห็นความอ่อนหวานนุ่มนวลแบบหญิงแท้ ๆ ซึ่งจัดว่าเป็นสมบัติอันหายากในหญิงที่มีความสามารถเหนือผู้หญิงธรรมดาทั่วไป

อุปนิสัยอื่น ๆ ของปอร์เชียที่ปรากฏ เช่น

ความสมบูรณ์พูนสุขและความโอปอ้อมอวี่

(ก) เมื่อนำบัสซานิโอและปอร์เชียมาเปรียบเทียบกัน เห็นได้ว่าบัสซานิโอเป็นคนใจกว้างขวาง แต่ในขณะที่เดียวกันเขาก็เห็นเงินเป็นสิ่งสำคัญ ส่วนปอร์เชียนั้นเป็นผู้ดีอีกประเภทหนึ่งที่ไม่เคยมีความเดือดร้อนเรื่องเงิน ๆ ทอง ๆ นางพูดถึงเงินอย่างคนบุญหนักศักดิ์ใหญ่ที่ไม่เห็นว่าเป็นสิ่งสลักสำคัญอะไรนัก ดังจะเห็นได้ในคำพูดต่อไปนี้

“ปอร์เชียร์ : เขาเป็นหนี้ดาบอยู่เท่าใด ?

บัสซานิโอ :

สามพันเหรียญ

ปอร์เชีย :

อะไร, เล่าพี่เอ๋ย !

ใช่เขาเสียหกพัน แล้วพลันเลย

ลบสัญญาให้สบายสบายใจ

ให้สองเท่าหกพัน แล้วพลันเรา
คิดว่ายอมให้มีมิตรสนิทใจ

ให้เขาอีกสามเท่าก็ควรให้
ต้องไว้แม่เกสาหรือจาบัลย์”

(องค์ ๓ ตอน ๒ หน้า ๑๐๐)

นี่เป็นคำพูดของหญิงที่มีน้ำใจอันงาม เห็นคุณค่าของมิตรภาพสำคัญเหนือสิ่งอื่นใด นางมีทรัพย์สินไว้จับจ่ายได้ตามใจชอบ เมื่อถึงคราวจะต้องเสียทรัพย์ไปเพื่อช่วยชีวิตเพื่อนรักของสามี นางก็ยินดีเสียสละให้โดยมิได้คิดเสียดายแม้แต่น้อย

(๗) ในการต้อนรับเจ้าชายมอรรคโค และเจ้าชายอาร์ระคอน ปอร์เซียมีท่วงท่าอันสง่างามอย่างนางพญา มารยาทอันงดงามเช่นนั้น ไม่มีสิ่งที่จะเรียนกันได้ง่าย ๆ แต่ต้องเป็นสิ่งที่ถ่ายทอดอบรมกันมาในสายเลือด ฉะนั้นอาจกล่าวได้ว่า ปอร์เซียนี้จัดอยู่ในประเภทผู้มีบุญวาสนา ได้รับพรสวรรค์ให้มีสิ่งแวดล้อมอันดีเลิศทุกอย่าง ทั้งรูปโฉม ทรัพย์สิน ชาติตระกูล ฐานะ และนิสัยใจคอ คนจำพวกนี้ดูราวกับเกิดมาเพื่อเปล่งแสงแห่งความสุขออกไปรอบตัว

ความสงบเสถียรเข้มแข็งตัวแบบผู้หญิง

ดังได้กล่าวมาบ้างแล้วว่า ปอร์เซียนั้นแม้จะมีความสามารถมากก็หาได้เป็นคนเย่อหยิ่งทะนงตนไม่ กลับมีความอ่อนน้อมถ่อมตนเท่า ๆ กับความสามารถที่นางมี นางไม่มีจริตกิริยาขวยอายหรือมีอาการเสแสร้งแก่งแย่งทำแต่อย่างใด ดังจะเห็นได้เวลาที่นางสนทนากับเนริสสาวใช้คู่ใจ สิ่งที่ยากที่สุดสำหรับผู้หญิงก็คือการบอกรักผู้ชาย แต่ปอร์เซียก็สามารถทำให้บัสซานิโยรู้ได้ด้วยถ้อยคำธรรมดาที่สุดเหมือนกับไม่ได้บอก โดยนางแนะนำให้บัสซานิโยคอยไปอีกหน่อยอย่าเพื่อรีบร้อนที่จะเลือกหีบ ดังคำพูดต่อไปนี้

“ใจดิฉันนี้เด่นเป็นพันนัก,
ที่หัดทานครานี้พ้อข้าข้อง,
ธรรมดานารีที่ยังสาว
ได้แต่นั่งอ้าอึ้งคำนึงใน –
แต่ไม่ว่าก็จะเข้าฤทัยผิด,
ใครไว้หรือสองเดือนกับสองวัน

หรือรักบอกจะได้คู่สู่สมสอง ;
ถ้าแม้ซึ่งฤจะปองประวิงไว้.
จะป่าวความในอุราหาควรไม่,
จะพูดไปก็กระดากแสนยากครัน
จึงจำจิตจ่านรจว่าคิดน
จึงค่อยสรรเสริญเคราะห์จะเหมาะดี”

(องค์ ๓ ตอน ๒ หน้า ๙๒)

และเมื่อบัสซานิโยเลือกถูกหีบที่มีรูปนาง แม้นางจะดีใจที่การนี้เป็นไปสมปรารถนา นางก็รู้จักสำรวมกิริยา มิให้สำแดงความปรีดาปราโมทย์จนออกนอกหน้า ดังคำพูดต่อไปนี้

“(ป้อง) ความรู้สึกทั้งปวง, เช่นห่วงใย, และเสียใจ, สงสัย, เจ็บใจล้วนอีกทั้งความหึงหวง, ทั้งปวงบิน สูญไปสิ้น, อยู่ยังคงแต่รัก ! รักเอย, ผ่อนไว้นา ; อย่าเร่งร้อน ค่อย ๆ ผ่อนพุ่มชาน, อย่าหาญหนัก !

ฉันทปลื้มมากจนงง, จนผ่อนพัก, อย่าเสยรักพลัดพลินเกินงามไป !”

(องค์ ๓ ตอน ๒ หน้า ๘๘)

ความเอาการเอางานที่ซ่อนอยู่ภายใต้อารมณ์สนุก

คนที่ตลกคะนองแบบผิวเผินอย่างกราติยาโนในละครเรื่องนี้ เมื่อถึงคราวเอาจริงเข้าก็ไม่สามารถแก้ปัญหาเฉพาะหน้าได้ แต่สำหรับผู้ที่อารมณ์ขันอันแท้จริงนั้นย่อมจะต้องรู้ว่า เมื่อใดควรแสดงอารมณ์ขัน และเมื่อใดไม่ควร ในกรณีนี้เป็นที่น่าสังเกตว่า ปอร์เซียอาจเปลี่ยนกิริยาท่าทางจากสนุกขบขันมาเป็นอาการเคร่งขรึมเอาจริงเอางังได้ทันที เมื่อประสบเหตุการณ์เกิดขึ้นเฉพาะหน้า เมื่อได้ข่าวว่าอันโดนิโยซึ่งเป็นเพื่อนรักของสามีต้องคดี และชีวิตตกอยู่ในอันตราย ปอร์เซียก็สละอารมณ์สนุกไร้เร่รังเสีย เตรียมพร้อมที่จะปฏิบัติการในสิ่งอันควรปฏิบัติทันที นางเตือนบัสซานิโยให้รีบไปช่วยเพื่อนว่า

“ขอเชิญไปสุโบสถ์โปรดให้การ
แล้วจงรีบไปเวนสินด้วยฉับพลัน
การจะนอนพะนอนและคลอเคลีย
ไม่สมควร ส่วนเงินใช้หนี้ไสร้

พิชิตมานวิวาท์แล้วเหมาะมัน
ช่วยมิตรคู่ชีวิตให้พ้นภัย
ชมปอร์เซียยามอารมณ์ระทมไหม้
นอင့်ให้ยี่สิบเท่าด้วยยินดี”

ฯลฯ

และตอนท้ายนางเร่งอีกว่า

“พี่เอออย่าช้าเร่งกลาไคล !”

(องค์ ๓ ตอน ๒ หน้า ๙๐๒)

เมื่อถึงคราวเผชิญเหตุการณ์เฉพาะหน้าที่ต้องการความเข้มแข็งมั่นคงนางก็แสดงความเข้มแข็งให้เห็น เช่นในฉากพิพากษาความ นางอ้อนวอนโซลโลกให้มีความกรุณาต่อจำเลยด้วยถ้อยคำอันจับใจว่า

“อันว่าความกรุณาปรานี
หลังมาเองเหมือนฝนอันชื่นใจ

จะมีใครบังคับก็หาไม่
จากฟากฟ้าสุราลัยสู่แดนดิน :”

(องค์ ๔ ตอน ๑ หน้า ๙๒๖)

ความเอาการเอางานกับอารมณ์สนุกไร้เร่ที่อยู่ร่วมกันได้อย่างน่าประหลาดในตัวปอร์เซียนี้ อาจเห็นได้ชัดในตอนที่น่าเปลี่ยนอารมณ์จากความเคร่งเครียด ตอนตัดสินเกี่ยวกับความเป็นความตายของอันโดนิโยมาเป็นอารมณ์สนุก ตอนที่ขอแหวนเป็นรางวัลจากบัสซานิโยภายหลังที่ตัดสินคดีเสร็จแล้ว ความสามารถที่จะประกอบกิจอันสำคัญให้สำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยกิริยาอันสง่างามนวล เช่นนี้แหละเป็นเครื่องพิสูจน์ให้เห็นความเข้มแข็งอันแท้จริงของปอร์เซียเช่นเดียวกับเมื่อเกิดเรื่องทวงแหวนกันขึ้น หลังจากที่น่าางหลอกล่อให้บัสซานิโยตกอกตกใจได้สมประสงค์แล้ว นางเองก็เป็นผู้จัดการเล่นตลกนั้นเสียโดยขยาดความจริงให้สามีฟัง (องค์ ๕ ตอน ๑ หน้า ๙๖๓) ว่า นาง

คือผู้พิพากษาหนุ่มคนนั้น และมีจดหมายเบิ้ลสวีย์เป็นหลักฐานยืนยัน เรื่องก็เลखจบลงด้วยความเข้าใจอันดีของทุก ๆ คน

สรุปนิสัยโดยย่อของปอร์เซียได้ว่า นางมีลักษณะเด่น ๒ อย่างผสมผสานกันอย่างได้สัดส่วน เหมาะเจาะยิ่งนัก ลักษณะทั้งสองนั้นคือ ความฉลาดสุขุมเอาการเอางาน และความร่าเริงแจ่มใส นางมีทั้งความปรีชาสามารถและความเข้มแข็ง ซึ่งถ้าขาดเสียซึ่งคุณลักษณะอันอ่อนโยนของสตรีแล้ว นางก็จะกลายเป็นคนอวดรู้ไป แท้จริงปอร์เซียเป็นหญิงที่มีจิตกริยาเป็นเสน่ห์ เพราะได้รับการอบรมจากสิ่งแวดล้อมอันดีงามในครอบครัวที่มีความสุขนันทนเอง ขอให้สังเกตว่าตลอดเรื่อง เซกสเปียร์แสดงให้เห็นความแตกต่างกันราวฟ้ากับดินระหว่างปอร์เซียผู้งดงามและดิฟพร้อมทั้งโซลล็อกผู้่อาก์พ้อโซค มีแต่ความชั่วร้ายเลวทรามเป็นที่น่ารังเกียจ

๓. อันโตนิโอ

ลักษณะนิสัยของอันโตนิโอ ก็เป็นแบบพ่อค้าชาวเวนิสผู้มีใจกว้างขวางในสมัยนั้น อันโตนิโอเป็นตัวละครสำคัญตัวหนึ่งในเรื่อง เพราะสัญญาอันพิสดารที่เขาทำไว้กับโซลล็อกนั่นเอง จึงทำให้เกิดเรื่องราวต่าง ๆ ตามมาเป็นลำดับ

ความเศร้าหมอง

ลักษณะอย่างหนึ่งที่เห็นได้ชัดในตัวอันโตนิโอ คือ ความเศร้าหมอง ดังที่เขากล่าวถึงตัวเองในฉากแรกว่า

“จริงหนอเป็นอย่างไรใจเหี่ยวแห้ง

เหตุไฉนใจเหงามและเร่าร้อน

และอีกตอนหนึ่งเขากล่าวว่า

“สหยากราชดิยาโนอย่างงังขา

โลกนี้เหมือนละครโรงนิต ๆ

ต่างคนมีบททำและทำทำ

ส่วนข้าเป็นตัวละครจึงเหงางัน

เหมือนอ่อนแรงอีกเธอก็เหนื่อยอ่อน

และออกอ่อนเพื่ออะไรก็ไม่รู้”

ข้าเห็นโลกก็เป็นโลกไม่แตกผิด

คิดว่าเราเป็นละครอยู่ทั่วกัน

ต่าง ๆ นานาเหมือนแสร้งสรร

จบเท่านั้น.....”

นี่คือวาจาของอันโตนิโอผู้มั่งคั่ง และเป็นผู้ที่ส่งคนชาวเมืองเวนิสสมัยนั้นนิยมยกย่องมาก บางทีอันโตนิโออาจแกล้งทำทำเป็นคนมีอารมณ์เศร้าไปอย่างนั้นเอง หรือมีจะนั้นคำพูดเหล่านี้ ก็อาจเป็นศิลปะในการเริ่มเรื่องละครของเซกสเปียร์ คือเริ่มด้วยบทเศร้าของอันโตนิโอเพื่อเป็นการเตือนล่วงหน้าให้ทราบว่า เขาจะต้องประสบชะตากรรมในตอนหลังก็เป็นได้ อย่างไรก็ดี ตลอดเรื่องราวจะรู้สึกได้ว่า อันโตนิโอมีความเศร้าและความท้อถอยในชีวิต โดยไม่คิดจะสู้รบดบมือแฝงอยู่ในคำพูดเสมอ เมื่อได้ข่าวว่าเรือสินค้าของตัวอัปปาง อันโตนิโอก็ไม่กล้าบอกกับบัสซานิโอ

ทันที เพราะกลัวว่าจะเป็นการทำลายความสุขของเพื่อน และเมื่อถึงตอนขึ้นศาลเขาก็แสดงให้เห็นว่ายอมแพ้ง่าย ๆ ไม่คิดจะดิ้นรนต่อสู้เลย ดังคำพูดต่อไปนี้

“ฉันนี่เหมือนแกะโรคอูที่ใน	กลางฝูงใหญ่, ควรตายวายชีวัน
ผลไม้เน่าในเสียก่อนห้าม	ต้องหล่นก่อนแท้ตามวิสัยมัน
ปล่อยฉันเถิดเพื่อนยาอย่าจาบจี้	ตัวเพื่อนนั้นธุระอย่างอื่นมี
บัสซานิโอ, เพื่อนจงจงชีวา	ไว้เพื่อทำศพข้าให้ควรที่
และแต่งกายอย่าลืด้วยไมตรี	เหมือนอนุสาวรีย์เพื่อนร่วมใจ ”

(องก์ ๔ ตอน ๑ หน้า ๑๒๒)

ระหว่างที่เพื่อน ๆ และคณะลูกขุนต่างคิดหาทางจะผ่อนผันจากหนักให้เป็นเบา อันโตนีโอ กลับแสดงว่าไม่ต้องการจะสู้ความแต่อย่างใด ทั้งหมดที่เขาพูดมีเพียงว่า

“ข้าขออนงอนง้อต่อขุนศาล ขอให้ท่านโปรดรับพิพากษา ”

(องก์ ๔ ตอน ๑ หน้า ๑๓๐)

ความเศร้าหมอง ความมีใจคอท้อแท้ หมดอาลัยตายอยากในชีวิต หรือจะเรียกว่าอะไรก็แล้วแต่ ทำให้อันโตนีโอกลายเป็นคนที่ไม่ค่อยจะน่าสนใจสำหรับเรานัก ลักษณะเช่นนี้อาจทำให้เราสับสนไปได้ถึงอารมณ์ของเชกสเปียร์เองในสมัยนั้นว่า เขาอาจจะต้องประสบเหตุการณ์ในชีวิตที่ทำให้เกิดความรู้สึกไม่พึงพอใจ จึงได้ระบายความรู้สึกเช่นนั้นเอาไว้ในลักษณะนิสัยของอันโตนีโอ หรือเราอาจจะนำความรู้สึกนึกคิดของอันโตนีโอเกี่ยวกับปรัชญาแห่งชีวิต ไปเปรียบเทียบกับความรู้สึกนึกคิดของยาร์กในเรื่อง “As You Like It” และคึกในเรื่อง “Twelfth Night” ก็ได้ หรือถ้าให้ไกลออกไปอีกหน่อยจะเปรียบกับความเศร้าของแฮมเลตก็ได้ ตัวละครที่กล่าวนามมาแล้วนี้ล้วนมีอะไรเศร้า ๆ แฝงอยู่ทุกคน

ฐานะทางสังคม

เป็นที่น่าสังเกตว่า ไม่ว่าใครเมื่อพูดถึงอันโตนีโอ (ยกเว้นไซลัก) จะต้องพูดถึงเขาด้วยความรู้สึกนิยมชมชื่น สะละรีในยกย่องอันโตนีโอว่า

“บรรดาชายผู้ดีอันมีศักดิ์ น่ารักยิ่งกว่าหาไม่ได้”

(องก์ ๒ ตอน ๘ หน้า ๖๔)

โดยเฉพาะบัสซานิโอ ถือว่าอันโตนีโอเป็นเพื่อนรักยิ่งของเขา เขากล่าวถึงอันโตนีโอให้พอรู้เพียงว่า

“เขาเป็นคู่ชีวิตของพี่ยา	สนใจดียิ่งกว่าหาไม่ได้
ทั้งในการบำเรอบารุงใจ	บ่มิได้หน้ายจิดระอิระอา
อีกเขานั้นดีจริงทุกสิ่งสรรพ	เหมือนโรมันโบราณ การจะหา

ผู้ใดเทียบเปรียบได้ในอาณา

อิตาติสุดหาแล้วทราชมเชย”

(องค์ ๓ ตอน ๒ หน้า ๑๐๐)

อันที่จริงบัณฑิตนโยก็มักจะพูดอย่างนั้น เพราะเขาเป็นหนี้ทั้งบุญคุณและเงินของอันโตนิโย อยู่มาจนมาย ความกว้างขวางของอันโตนิโยอาจเห็นได้จากถ้อยคำที่สะเรียวบอกแก่บัณฑิตนโยว่า บรรดาขุนนางและพ่อค้าในเวนิสต่างพากันวิ่งเต้นช่วยเหลืออันโตนิโย ดังนี้ :-

“พาณิชย์สืบนายไม่วายว่า

ทั้งพ่อเมืองและขุนนางมีศักดิ์ศรี

ช่วยกันกล่าววิงวอนสุนทรดี

ยิวอัปรีภัยกับยอมประนอมใจ

มันยืนยันทันมั่งปรรตนา

จะเอาตามสัญญาให้จงได้”

(องค์ ๓ ตอน ๒ หน้า ๘๘)

มิตรภาพระหว่างอันโตนิโยกับบัณฑิตนโย

อันโตนิโยนอกจากจะเป็นผู้ที่เหล้าขุนนางและพ่อค้าทั้งหลายในเวนิสยกย่องแล้ว เขายังเป็นมิตรแท้ของบัณฑิตนโยอีกด้วย เขาไม่เพียงแต่จะยืนยันด้วยคำพูดที่ว่า “เอาเถิดทั้งเงินทองของกู ข้า แม้กายาและทรัพย์ซึ่งประสงค์ จะยอมยกให้ได้ตั้งใจ ยอมพลดปลงทุกสิ่งไม่เสียดาย” (องค์ ๑ ตอน ๑ หน้า ๑๒ เท่านั้น) แต่ยังปฏิบัติจริง ๆ ด้วย การยอมสละชีวิตเสี่ยงอันตรายเพื่อให้เพื่อนได้สมปรารถนาในการที่จะไปแต่งงานกับปอร์เซียที่เบลมอนต์ ในฉากศาลเมืองเวนิส เมื่อรู้ว่าตัวจะต้องตายแน่ เขาก็แสดงความเต็มใจที่จะตายโดยไม่เสียดายชีวิต แถมยังสั่งไม่ให้บัณฑิตนโย โศกเศร้าถึงเขา ด้วยคำพูดต่อไปนี้

“จงเคารพคุณหญิงแทนฉันด้วย

เพื่อนจงช่วยชี้แจงแถลงไข

ว่าอันโตนิโยตายอย่างไร

ว่าตัวฉันรักใคร่ในเพื่อนยา

ช่วยยกย่องยอสหายผู้ตายแล้ว

ขอนางแก้วจงซังสันักงา

ว่าบัณฑิตนโยผู้รรรดา

เคยมีเพื่อนร่วมชีวาหรือว่าไร

จงเสียดายแต่สหายวายชีวัน

ฉันใช้หนี้แทนแล้วหาโศกไม่

ถ้าแม่ยิวเชือดลูกสมนึกไซ้

จะใช้ด้วยดวงใจในไม้ข้า...”

(องค์ ๔ ตอน ๑ หน้า ๑๓๒)

ความรักระหว่างเพื่อนชายต่อเพื่อนชายมีมากถึงเพียงนี้ ทำให้เราลงความเห็นได้ว่า อย่างน้อยบัณฑิตนโยก็ต้องมีความดีอยู่ในตัวบ้าง จึงทำให้เพื่อนรักเขาได้ถึงขนาดนั้น

ความมั่งคั่งและความไม่เอาใจใส่ในเรืองการเงิน

เรารู้ได้ว่าอันโตนิโยเป็นผู้มีหลักฐานมั่นคง จากการที่เขาซื้อเรือสินค้า ไปค้าขายต่างประเทศ ในฉากแรกแม้สะละรีโนจะเข้าเข้าด้วยคำพูดที่ว่าเขาเศร้าเพราะเป็นห่วงเรือสินค้า เขาก็ตอบด้วยท่าทางที่แสดงว่าพอใจในฐานะของตนว่า

“หามิได้ ฉันไร้ไม่ประมาณ
มิได้ร่วมวัดอุบรจตะภา
มิได้ค้าทางเดียวในเทวนี้
เหตุฉะนี้มิได้มีความห่วงใย

ฉันมิอาจไว้วางใจไปอย่างเขา
เพียงลำเดียว, เพื่อนเราอย่าเคลงใจ
หรือลงทุนเต็มทีก็หาไม่
สินค้าไร้ร่วมได้ทำเข้าใจเลย ”

(องค์ ๑ ตอน ๑ หน้า ๕)

และอีกครั้งหนึ่ง เมื่อบัสซานิโอเตือนมิให้อันโตนิโกลงนามในสัญญากู้เงินของไซล๊อก
ที่จะขอมให้เนื้อแทนเงินนั้น อันโตนิโยก็ตอบด้วยความมั่นใจว่า

“เพื่อนจะพักหนักใจไปทำไม
ในสองเดือนนี้แหละเพื่อนพวงกำปั่น
เดือนหนึ่งก่อนเวลาสัญญาเรา

ฉันไม่ต้องเสียทีละเพื่อนเรา
จะกลับมาครบครันทุกใบเสา
จะมีเงินใช้เขาสามเท่าตัว ”

(องค์ ๑ ตอน ๓ หน้า ๓๐)

ความปราศจากขันติธรรมต่อบุคคลในศาสนาอื่น

แม้อันโทนิโยจะมีชื่อเสียงดีเป็นที่นิยมนักใคร่ของคนทั่วไปในเมืองเวนิส เขาก็มีข้อที่น่า
ตำหนิในการที่เขาแสดงอาการดูหมิ่นเหยียดหยามชาวต่างชาติปราศจากขันติธรรม เป็นการยากอยู่เหมือน
กันที่เราจะนึกภาพการกดขี่ข่มเหงระหว่างศาสนาในสมัยนั้นได้ชัดเจน เพราะกาลเวลาก็ห่าง
กันมาก แต่ก็พอจะจับได้จากถ้อยคำของไซล๊อกที่ว่า

“หรือให้ข้าประณมและก้มหัว
และพูดเสียงกระเส่า ๆ หัวเข้าคู่
ว่า “ได้เท่าบุญเหลือเมื่อวันพุธ
อีกครั้งหนึ่งถีบเล่นกระเด็นไป
อันได้เท่าจะประสงฆ์ซึ่งเงินทอง

เหมือนข้ามีคำตัวติดท่านอยู่
ไหวเจ้ากูแล้วตอบวาจาไป
ได้ถ่มทุรุดเทศา, ข้าขอไหว
ข้าขอบคุณท่านไร้ไม่รู้วาย
ข้าขอให้ทั้งกองสมมุ้งหมาย ?”

และอันโทนิโยก็ตอบไปอย่างฉุนเฉียวว่า

“ข้าทำแล้วอย่างไรข้าไม่อาย
ถ่มน้ำลายหรือถีบเช่นเคยไร้
ถ้าจะให้กูเห็นสมกมล

ไม่ยอมกายไม่ยอมจะถ่มตน
ต่อไปก็คงทำได้อีกหน
ก็อย่าให้ฉันคนที่ชอบกัน”

จากคำพูดเหล่านี้ทำให้เราไม่ค่อยจะเห็นใจอันโทนิโยนัก ในเมื่อเขาถูกไซล๊อกแกล้งแค้น
เพราะมีสาเหตุโกรธเคืองกันมาก่อน การกระทำเช่นนั้นก็สมควรแล้วที่ไซล๊อกจะผูกใจเจ็บถึงขนาด
ทำลายชีวิตอันโทนิโยเสียให้สมแค้น การที่เขารอดตายไปได้อย่างลยอนวลในตอนท้ายออกจะทำ
ให้ผู้ดูผิดหวังไปบ้าง เพราะดูช่างไม่สมกับที่เขาได้เคยก่อกรรมทำเข็ญไว้กับไซล๊อกผู้เคราะห์ร้ายเลย

๔. บัสดานิโย

ความสุรุษสุร่าย

บัสดานิโยเมื่อปรากฏตัวในฉากแรก ดูไม่น่าจะได้รับความเห็นอกเห็นใจจากเราเลย เนื่องจากมีนิสัยสุรุษสุร่ายฟุ่มเฟือย ลักษณะอื่นๆ ก็ดูไม่มีอะไรเด่นไปกว่าสะละรีโน และสะละลานโย ซึ่งเป็นประเภท “เพื่อนกิน” ของอันโดนิโยผู้มั่งคั่ง เขามหาอันโดนิโยด้วยความประสงค์เหมือนคราวที่แล้ว ๆ มา คือประสงค์จะขอยืมเงินเพื่อน โดยที่มีหวังน้อยเหลือเกินว่าจะสามารถยืมเงินที่เขามั่นใจได้ เขาอ้างเหตุผลที่ต้องกู้หนี้ยืมสินด้วยถ้อยคำต่อไปนี้

“อันโดนิโยพี่ชายสหายแก้ว
ได้ชักไปใช้จ่ายฟุ่มเฟือยทวี
แต่มีใช้จะบ่นเพราะตนโอด
อยู่เพียงที่ตรงจะประทะประทั้ง

เพื่อนรู้แล้วว่าทรัพย์สินของฉันทน์
เพราะเหตุที่หน้าใหญ่เกินกำลัง
ใช้จะโทษผู้ใด ; ใจฉันตั้ง
ใช้หนี้สินรุงรังทั้งคั่งค้าง”

แล้วเขาก็พูดถึงฐานะที่ทำให้ต้องมาหาอันโดนิโยว่า

“อันโดนิโยเธอนี่สัมิคุณ
เพราะความรักเพื่อนไซ้ไรไม่จิตจาง
ขอเล่าความตามจริงทุกสิ่งสรรพ
ทำใจจงจะได้สมวิญญูณ์

ทั้งให้ทุนให้รักไม่เว้นว่าง
จึงเป็นทางที่หวังหยิ่งเมตตา
ขอพึ่งเพื่อนเดือนฉันทน์ช่วยปรึกษา
พันบรรดาหนี้สินสิ้นห่วงโย”

(องค์ ๑ ตอน ๑ หน้า ๑๑)

ร้ายยิ่งกว่านั้น บัสดานิโยยังทำให้เราเข้าใจว่า เขาเป็น “นักแสวงโชค” ที่เห็นแก่เงิน เมื่อเขาพูดถึงปอร์เซียว่า

“ที่เบ็ลมอนต์มีนางสาวองศ์
นางแสนงามอร่ามพรั่งทั้งกายิน

อนงค์รับมรดกมากมวลงสิน
อังกามสินท่วงทักิริยา”

และเขาสรุปในตอนท้ายว่า

“อันโดนิโยแม้ฉันทน์มีสิน
ฉันทน์เชื่อใจว่าจะได้ตั้งอารมณ์

จะได้ชมโฉมยุพินประสงค์สม
ลากอุดมคงจะได้สมใจปอง !”

อย่างไรก็ดี เรารู้สึกว่ามีนิสัยของบัสดานิโยค่อยดีขึ้นเมื่อเขาเริ่มรักปอร์เซียผู้งามพร้อม ทั้งรูปสมบัติและคุณสมบัติ แม้ว่าในตอนต้นเขาจะสนใจนางเพราะมุ่งหวังเงินก็ตาม ความรักและความนับถือที่เขาได้รับทั้งจากปอร์เซียและอันโดนิโย ทำให้เรารู้สึกว่า เขาต้องเป็นคนมีคุณงามความดีเหนือ “นักแสวงโชค” อื่น ๆ อยู่บ้างเหมือนกัน

การใช้จ่ายฟุ่มเฟือยโดยไม่มียั้งคิดของบัสดานิโยเห็นได้ในเรื่องอีกตอนหนึ่ง คือตอนที่เขามั่นใจว่าอันโดนิโยจะให้ยืมเงินแน่ เขาก็จัดการสั่งตัดเสื้อตัวใหม่ ๆ แจกคนใช้ทันที (องค์ ๒ ตอน ๒ หน้า ๔๒)

ในฉากระดับแรก

จะได้พูดกันเล่นเป็นวิญญูณ์”

(องค์ ๑ ตอน ๑ หน้า๗)

ให้สนุกเพียงพอจนถึงที่

สหายที่หวังสนุกสุขสำราญ”

(องค์ ๒ ตอน ๒ หน้า ๔๕)

เราเห็นได้ชัดว่าบัสซานियोเริ่มเปลี่ยนแปลงไปในทางดีขึ้นเมื่อไปถึงเบลมอนด์แล้ว เจตนาเดิมที่หวังป้องกันทรัพย์สินรกดของปอร์เซียก็หายไปกลายเป็นความรักอันแท้จริงเข้ามาแทนที่ และความรักนี้เองช่วยกล่อมเกล้าให้เขาเป็นคนละมุนละไมน่ารักขึ้น เขาปรากฏตัวในฐานะเป็น “ผู้รู้วิชาชาลูนและเป็นทหารกล้า” ทั้งยังมีความสามารถเลือกหีบได้ถูกต้องตามเงื่อนไขที่บิดาปอร์เซียวางไว้อีกด้วย เขาฉลาดพอที่จะรู้ว่าคนเราไม่ควรไว้วางใจแต่รูปลักษณะภายนอก ดังจะเห็นได้ในคำพูดของเขาตอนเลือกหีบว่าดังนี้

“มักหลงโลกเพราะไฮสคูลสง่า...”

(องค์ ๓ ตอน ๒ หน้า ๘๓)

ทั้งน้ำหนักและราคามักข่มเขา”

(องค์ ๓ ตอน ๒ หน้า ๘๘)

เพื่อนคนอื่นๆ ของอันโดนิโย เช่น สะละรีโน และสะลानीโย ไม่ค่อยแสดงความรักใคร่ต่ออันโดนิโยให้เราเห็นมากนัก แต่สำหรับบัสซานิโอ เราเชื่อว่าเขามีความรักอันโดนิโยอย่างสุจริตใจ ดังจะเห็นได้ในการ์ตูนหลายตอน โดยเฉพาะในตอนที่มีปอร์เซียตัดสนทนา อันโดนิโยต้องยอมให้เนื้อแก่ไขสีกตามสัญญานั้น บัสซานิโอกล่าวออกมาด้วยความวิตกกังวลอย่างจริงจังว่า

ผัวยิ่งกว่าชีวันเสนาหา

ไม่ยิ่งกว่าชีวิตของเพื่อนรัก

เหมือนเครื่องเช่นأيขอสรอปลักษณ์

ยอมเสียรักเสียสินด้วยจับพลัน”

(องค์ ๔ ตอน ๑ หน้า ๑๓๒)

แม้ในตอนท่อนโดมิโนโจจะเซ็นสัญญากู้เงินไซลือก ซึ่งนับว่าเป็นการเสี่ยงอันตรายอยู่มาก บัสซานิโอก็ได้ห้ามไว้ว่า

“ไม่ได้แล้วเพื่อนแก้วอย่าทำบ้า
ขอมไ้ทรัพย์สินดีกว่าเจียวนะพี่!”

(องค์ ๓ ตอน ๓ หน้า ๓๐)

คุณสมบัติอย่างอื่น

บัสซานิโอได้รับคำสรรเสริญจากหลายคนในเรื่องว่าเป็นคนดี แต่ก็ไม่ได้ระบุชัดว่าดีอย่างไร บ้าง ดังคำพูดของเนริสตาต่อไปนี้

“บรรดาผู้ชายใด ๆ ที่ฉันได้เคยพบ ยังไม่เคยประสบผู้ใดที่ควรคู่กับยอดหญิง ยิ่งไปกว่าท่านนี้” (องค์ ๑ ตอน ๒ หน้า ๒๐) และปอร์เซียเองก็ยอมรับว่า “ฉันจำเขาได้ดีเหมือนกัน ; และจำได้มันว่าเขาดีสมที่หล่อจนขวัญ”

ในตอนท้ายสภานิติบัญญัติได้ออกข้อบัญญัติว่า ปอร์เซียก็ได้อำนาจอย่างที่เขาไว้มาก นาง
อ้างว่านางยังดีไม่พอที่จะสมเป็นภรรยาของเขา ดังถ้อยคำต่อไปนี้

“บัณฑิตโยเซฟดูตุนานี้
ไม่ยอมให้ตนคิดมีราคา
แต่จำเพาะเพื่อให้เหมาะเป็นทูลครอง
อยากใคร่ได้ส่งเสริมเต็มสิ่งดี

ไม่ขัดคิดว่าใคร ๆ ส่วนใจข้า
ยิ่งขึ้นกว่าที่เป็นเช่นบัดนี้
สมสองกับท่าน สมศักดิ์ศรี
อีกสักยี่สิบส่วนประมวลมา”

(องค์ ๓ ตอน ๒ หน้า ๕๒)

ถ้าเราเชื่อคำพูดของลานซุสล็อต เราก็พอจะรู้ได้ว่า คุณสมบัติที่ทำให้เขาเป็นที่รักใคร่ของ คนใช้ก็คือ ความใจดีมีเมตตากรณาค่อนคนในปกครองของเขา ดังคำพูดที่ลานซุสล็อตบอกพ่อว่า

“ของกำนันนั้นเอาไปให้คุณบัสซานียดีกว่า เพราะท่านให้เครื่องแต่งตัวให้คนใช้ของท่าน
แต่งดีนัก ถ้าฉันไม่ได้เป็นคนใช้ของคุณฉันนี่ ฉันก็จะวิ่งไปเสียจนสุดโลกเลยทีเดียว”

ความต้ออย่างหนึ่งที่เห็นได้จากคำพูดของบัสซานิโอเองก็คือ เขาสารภาพความจริงกับปอร์เซียโดยตรงไปตรงมาว่าเขาเป็นหน้ันอันโดนิโย และทำให้เพื่อนต้องได้รับความเดือดร้อนเพราะเขา การที่เขาพูดความจริงเช่นนี้ทำให้ปอร์เซียเห็นใจจึงยอมช่วยเหลือทุกอย่าง ความจริงที่บัสซานิโอเล่าให้ปอร์เซียฟังมีดังนี้

“ว่าบรรดาสมบัติของตัวพี่
คือมีแต่ชาติสกุสสูงเท่านั้น
แต่แม้บอกสายใจว่าไร้ทรัพย์
เพราะแม้บอกว่าจนพ้นพรรณนา

มีอยู่แต่ในสายโลหิตนั้น
ทุกสิ่งสรรพก็ปราชเป็นสัจจา
ก็นับว่าอดดิ้นเกินหน้า
ที่จริงจนยิ่งกว่าที่พาที

เพราะเป็นหนี้แห่งมิตรแล้วมีหน้า
แห่งศัตรูจัญไรไร้ปราณี

ข้าพลอยทำให้มิตรนั้นเป็นหนี้
ทั้งนี้เพื่อตัวพี่ได้พุ่มพ่าย.”

(องค์ ๓ ตอน ๒ หน้า ๕๘)

เราอาจสรุปลักษณะนิสัยของบัสซานิโอได้ว่า เขามีความเป็นผู้ดีอยู่ในสายเลือด เป็นคนฉลาด ร่าเริง และใจดี แต่มีข้อเสียที่เขาคือเป็นคนสุรุษสุรายั่วยุง่ายพุ่มเฟิยจนต้องเป็นหนี้ และพลอยทำให้เพื่อนต้องรับเคราะห์ไปด้วยในตอนต้น เขาประพடுத்தตัวแบบ “หนุ่มเจ้าสำราญ” และคิดจะแต่งงานกับผู้หญิงโดยหวังเอาทรัพย์สินมาใช้หนี้ แต่ตอนหลังความรักทำให้เขาเปลี่ยนนิสัยและได้คิดขึ้นมา เขากล้าสารภาพให้หญิงที่เขารักทราบถึงฐานะอันแท้จริงโดยไม่ปิดบัง เขารักเพื่อนจริง เมื่อรู้ว่าเพื่อนต้องตกทุกข์ได้ยากเพราะเขาเป็นต้นเหตุ ก็เป็นทุกข์เป็นร้อนมิได้ทอดทิ้ง แม้ความดีของเขาจะมีได้ปรากฏชัด แต่เขาก็ได้รับความรักอันแท้จริงจากเพื่อนและจากผู้หญิงซึ่งเป็นคนดีทั้งคู่ ฉะนั้นเราก็ต้องยอมรับว่าเขามีคุณสมบัติดีอยู่ในตัว มิฉะนั้นบอร์เซียซึ่งเป็นคนฉลาดมี “ตาแหลม” คงไม่ยอมแต่งงานด้วย และอันโดนิโอก็คงไม่ถึงกับยอมสละชีวิตให้ได้

๕. กราติยาโน

กราติยาโนเป็นตัวประกอบตัวหนึ่งที่จะขาดเสียมิได้ในละครของเชกสเปียร์ กราติยาโนทำให้เรื่องดำเนินไปได้อย่างสนุกสนานราบรื่น ไม่ต้องเคร่งเครียดนัก

ความเป็นคนมีอารมณ์สนุก

กราติยาโนเป็นคนบอกเราเองว่า เขาชอบเป็นตัวตลก ดังในคำพูดฉากแรกว่า

“กราติยาโน :

ข้าขอเป็นตัวฮา

ขอเป็นตัวตลกหัวเราะเร่า

หน้าเหี้ยมย่นทนเอาสำรวลรำ

ขอยอมให้เก็บระบมอมสุรา

ดีกว่าถอนใจใหญ่ใจเหี่ยวตาย”

(องค์ ๑ ตอน ๑ หน้า ๕๘)

กราติยาโน เป็นตัวละครที่มีนิสัยตรงกันข้ามกับอันโดนิโอ คนเจ้าทุกข์ เป็นที่น่าสังเกตว่าความครึกครื้นรื่นเริงของเขาไม่ใช่เป็นแบบเห็นแก่ตัวหรือหยาบคาย แต่เป็นความครึกครื้นรื่นเริงชนิดที่เขาพยายามจะแสดงเพื่อช่วยทำให้เพื่อนของเขาหายเศร้า เขาชอบแสดงการมกมายพูดล้อเลียนลอเร็นโซและเพื่อนทุกคน ลอเร็นโซถึงกับยอมรับว่าตัวสุกกราติยาโนไม่ได้ดังนี้

“ลอเร็นโซ : เพราะว่ากราติยาโนในเชิงปาก สุ้เขาอยาก, พูดไม่ทันฉันท้องแน่น

กราติยาโน : เกลือกงแทบไม่ได้ขึ้นเสียงตนเอง ถ้าอยู่กับเพื่อนผู้เก่งสักสองปี”

(องค์ ๑ ตอน ๑ หน้า ๖๐)

ไหวพริบในการเจรจา

กราดิยาโนเป็นคนชอบแสดงการมกมายตลกคะนองตลอดเรื่อง เขาพร้อมอยู่เสมอที่จะแสดงโวหารเมื่อมีโอกาส จนบัสซานิโอต้องพูดเป็นเชิงตำหนิในฉากแรกเมื่อเห็นว่ากราดิยาโนออกจะ “คุย” มากไป บัสซานิโอว่ากราดิยาโนเป็นคน “มักพูดมากปากไม่อยู่สุข พูดพลอดพ่อยสนุก ๆ ไม่มีสาระอะไร พูดเหลว ๆ ได้ยิ่งกว่าใคร ๆ ในเมืองเวนิส” (องก์ ๑ ตอน ๑ หน้า ๑๐) ภายหลังที่กราดิยาโนได้แสดงการวิพากษ์วิจารณ์คนที่เกล้งทำเป็นขริ้ม เพื่อจะหลอกให้คนอื่นนับถือว่าเป็นนักปราชญ์ดังนี้ “อยากได้ชื่อว่าเป็นปราชญ์ฉลาดรู้ เพราะหุบปากนั่งอยู่เท่านั้นหนา; เมื่อใดเผยปากขึ้นสนทนา ถ้อยคำไม่เป็นภาษาอันพึงใจ” (องก์ ๑ ตอน ๑ หน้า ๘) ซึ่งออกจะเป็นคำพูดรุนแรงเกินไป

เป็นความจริงที่ว่า ไหวพริบของกราดิยาโนนั้นหนักไปในเชิง “เล่นคำ” และผิวเผินไปไม่ได้แสดงความคิดลึกซึ้งอะไรนัก เช่น ในฉากตัดสินความ คำพูดประโยคแรกที่กราดิยาโนพูดกับไชลล็อก คือ

“มึงลับกับหนังเกือกเลือกผิด هوا ลับกับจิตศัสตราจึงคมนัก”

(องก์ ๔ ตอน ๑ หน้า ๑๒๓)

(หนังเกือก แปลมาจากคำ “sole” และจิต แปลจากคำ “soul” sole กับ soul ออกเสียงในภาษาอังกฤษเหมือนกัน แต่ความหมายผิดกัน กราดิยาโนตั้งใจเล่นคำทั้งสองคำนี้ เมื่อเห็นไชลล็อกกลับมิดเตรียมจะเชือดเนื้ออันโตนโย ประโยคเดิมในภาษาอังกฤษว่า “Not on thy sole, but on thy soul, harsh Jew !”)

คำพูดนี้ทำให้ไชลล็อกโกรธจนต้องตอบโต้ออกมาบ้างว่า “แจะพูดเท่าใดไม่โยกย้าย” และแถมสั่งสอนกราดิยาโนเสียอีกว่า “พูดกะกะตุตันฉันใด ๆ แม้ว่าไม่บันดาลให้ดวงตรา หลุดไปจากสัญญาแล้วไซ้ร้ ก็แสบคอเปล่า ๆ จงเข้าใจ พ่อหนุ่มน้อยสะกดใจให้จงดี ชินพูดมากพ่อเอ๊ยจะเลยบ้า...” (องก์ ๔ ตอน ๑ หน้า ๑๒๓)

แต่ในตอนหลังกราดิยาโนก็ใช้คำพูดของไชลล็อกเองย้อนให้ว่า “แดเนียลแท้, แดเนียลวินิจัยข้าขอบใจ, อ้ายยิว. ที่สอนข้า.” (องก์ ๔ ตอน ๑ หน้า ๑๓๖) คำพูดเยาะเย้ยแบบนี้ ดูเป็นการซ้ำเติมผู้เคราะห์ร้ายมากไปสักหน่อย

๖. เนริสสา

แม้เนริสสาจะเป็นเพียงสาวใช้ของปอร์เชีย แต่ก็ต้องนับว่านางมีความสำคัญอยู่มิใช่น้อย เพราะนางทำหน้าที่เป็นเหมือนเพื่อนของปอร์เชียด้วย

(ก) ในการสนทนาโต้ตอบระหว่างปอร์เชียกับเนริสสา วิเคราะห์ลักษณะของบรรดาชายหนุ่มทั้งหลายที่เสนอตัวเข้ามาเลือกหีบนั้น เห็นได้ว่าปอร์เชียให้ความสำคัญสนทนากับเนริสสา และ

ถือว่าเนริสสาเป็นคู่คิดของนาง ทั้งเนริสสาก็ทำหน้าที่ให้คำแนะนำหรือรับฟังความในใจของปอร์เซียได้เป็นอย่างดี

(ข) ฐานะของเนริสสาปรากฏเด่นชัดยิ่งขึ้นเมื่อกราดิยาโนซึ่งเป็นสหายผู้ติดตามบัสซานิโอไปเบลิมอนด์ ได้ขอแต่งงานกับนาง ทั้งนี้โดยกราดิยาโนมิได้รู้สึกว่าเป็นความต่ำต้อยน้อยหน้าแต่อย่างใด

ความเก่งกล้าสามารถของเนริสสา

เนริสสามีความเก่งกล้าสามารถพอ ๆ กับปอร์เซียทีเดียว เมื่อเทียบดูตามฐานะของนางนางสามารถพูดจาโต้ตอบกับปอร์เซียได้อย่างทันอกทันใจ และเมื่อปอร์เซียตกลงใจจะปลอมตัวเป็นหมอกฎหมายหนุ่มไปตัดสินความที่เวนิส นางก็สามารถปลอมตัวไปเป็นเสมียนได้อย่างแนบเนียน แม้กระทั่งเรื่องการทวงแหวน นางก็แสดงบทบาทได้สนิทสนมไม่แพ้ปอร์เซียเลย

๗. ลอเรนโซ

ลอเรนโซเป็นคนมีศิลปะและมีลักษณะนิสัยประณีต ซึ่งนับว่าเหมาะที่สุดที่จะเป็นคู่ครองของเชสส์ลิกา

รสนิยมในทางศิลปะและดนตรีของลอเรนโซ

รสนิยมของลอเรนโซในทางศิลปะและดนตรีเห็นได้ชัดจาก

(ก) คำพูดของเขาตอนหนึ่งที่ว่า

“ดูแสงเดือนส่องแจลัมแอร์มขาว

มาเกิดเรานั่งลงที่ตรงนี้

ความสัจดราตรีนี้แสนเหมาะ

นั่งเกิดเชสส์ลิกาผู้ขำใจ

และ...“ซนใดที่ไม่มีดนตรีการ

อีกใครฟังดนตรีไม่เห็นเพราะ

ราวอนเหนือเนินหญ้าสง่าศรี

ให้ดนตรีสู่ไสถปราโมทัยใจ

สำหรับเพลงไพเราะแสนะใส

ดูท้องฟ้านภาลัยแสนงามอน”

ในสันดาน, เป็นคนชอบกลนักร้อง

เขานั้นเหมาะคิดขบถอัปลักขณ์...”

(องก์ ๕ หน้า ๑๕๑ - ๑๕๓)

(ข) ตอนต้นองก์ที่ ๕ ลอเรนโซและเชสส์ลิกาสนทนาโต้ตอบสอดคล้องกันเป็นอันดีในการกล่าวชมความงามของธรรมชาติในคืนเดือนหงาย แสดงให้เห็นว่าทั้งสองคนนี้มีปฏิภาณทัน ๆ กัน คำพูดของคนทั้งสองเปรียบเหมือนดนตรีประสานเสียงกันอย่างไพเราะ นับว่าสองคนนี้มีรสนิยมอย่างเดียวกันสมที่จะเป็นคู่ครองกันโดยแท้

ความไม่เจนจัดต่อโลก

จากเรื่องราวต่าง ๆ พอจะกล่าวได้ว่า ชายหนุ่มชาวอิตาเลียนผู้นี้เป็นคนมีนิสัยอย่างเด็ก ๆ

ไม่ค่อยจะมีความยังคิดแบบเดียวกับเชษฐิกานั่นเอง จะเห็นได้จากการที่ทั้งสองคนนี้ช่วยกันใช้จ่ายเงินอย่างฟุ่มเฟือยที่เงินวัดตามที่ดูบาลนำเข้ามาเล่าให้ชิลลือกฟัง

คุณสมบัติของลอเรนโซ

(ก) เราพอจะคาดคะเนได้ว่า ลอเรนโซมีฐานะสูงกว่าเชษฐิกา ความมุ่งหมายของเขาเมื่อเริ่มมาติดพันเชษฐิกาจะเป็นประการใดก็ตามที่เจต แต่ภายหลังเมื่อได้รู้จักสนิทสนมกับเชษฐิกามากขึ้น เส้นห้ของเชษฐิกาก็สามารถเอาชนะใจเขาได้ เขาจึงยอมรับอย่างเปิดเผยว่า เขารักนางดังในคำพูดต่อไปนี้ :-

“ฉันรักหล่อนเหลือใจไม่แสร้งว่า ;	หล่อนนั้นมีปัญญาอย่างพอที่ ;
ส่วนความงาม, ดูไม่พลาตอาจู้ดี ;	หล่อนรักจริง ครั้นนี้เป็นพยาน
เหตุฉะนี้สาวคำผู้ล้ำเลิศ	โฉมประเสริฐ, ฉลาดนัก, รักสมาน
สมัครแน, แม้ได้ไปเรือนชาน	จะยกยอเธอวามลย์ไวยอดใจ.”

(องค์ ๒ ตอน ๖ หน้า ๕๘)

ขอให้สังเกตว่า ภาพของเชษฐิกาที่ลอเรนโซบรรยายไว้นั้นออกจะเลิศลอยเกินจริงไปบ้าง มีคุณสมบัติหลายประการที่ลอเรนโซยกย่องไว้ซึ่งไม่มีในตัวเชษฐิกา

(ข) ปอร์เซียก็แสดงความชอบพอและความไว้วางใจในตัวลอเรนโซด้วย การที่นางฝากฝังบ้านช่องไว้ให้อยู่ในความดูแลของเขาตลอดเวลาที่บัสซานิโอจากไป ดังข้อความต่อไปนี้ :-

“ลอเรนโซ, ดิฉันขอมอบให้	เป็นผู้ครองบ้านใหญ่ไปเพื่อพาลง
จนกว่าผัวจะมา ส่วนข้าไซ้รู้	ได้จงใจปญญาว่าผัวห่าง
จะจำศีลสะกดใจไม่เว้นว่าง	ให้แต่นางเนริสสาอยู่ด้วยกัน,
จนกว่าผัวดิฉันและผัวหล่อน	จะได้จรรกลับมาเกษมสันต์
ณ วัดที่ไม่สู้ไกล ในที่นั้น	จะไปพักอยู่ด้วยกันวิเวกใจ
ของงโปรดช่วยบ้างอย่างฉันทมิตร	อย่าขัดจิตเพราะชอบจึ่งวานให้
ช่วยครองบ้านแทนตัวยามผัวไกล	”

การที่ปอร์เซียมอบความไว้วางใจแก่ลอเรนโซถึงเช่นนี้ ก็ต้องนับเป็นการให้เกียรติลอเรนโซอยู่มาก

ความรู้ของนักศึกษา

ลอเรนโซชอบแสดงความรู้ของนักศึกษาเหมือนกันในบางโอกาส เช่น ตอนที่พูดถึงทฤษฎีของปลาโตเกี่ยวกับดนตรีสวรรค์ว่า :-

“กล่อมทวยเทพบุตรสุดสนิท
แด่มนุษย์มีอาจอินขั้บร้อง

อมฤตรู้ดนตรีดีทั้งผอง
เพราะกายเราเหมือนกองดินกำบัง”

(องค์ ๕ หน้า ๑๕๒)

๘. เชสติกา

ความเป็นเด็ก

เราได้เห็นภาพเชสติกาลูกสาวไขลือกในบ้านอันไม่น่าอยู่เพียงแวนเดียวและจากคำพูดของไขลือกอาจรวมความได้ว่า เชสติกาชอบไถลเวลาพอไม่อยู่นางชอบ “ปล่อยใจเพลินเพลิดเพลิน บัญชร หรือเขี้ยวอันดูดนนและหนทาง” เพื่อดูขบวนแห่สนุกสนานที่ผ่านหน้าบ้านนางไป คำสั่งห้ามอย่างเข้มงวดกวดขันของไขลือกทำให้เกิดผลร้ายแก่จิตใจของเชสติกา คือทำให้นางกลายเป็นคนมีความลับและมีเล่ห์กระเท่ห์หลอกลวงบิดา ทั้งนี้เราจะไปโทษเชสติกาคคนเดียวก็ไม่ได้

ความเป็นเด็กของเชสติกานั้นจะเห็นได้จากคำพูดของดูบาลที่เล่าให้ไขลือกฟังว่า เชสติกาและลอเรนโซ่ไปช่วยกันผจญเงินในการพนันที่เมืองเจนัวถึงกินตะแปดสิบเหรียญ มีหน้าซำยังเอาแหวนปี่หรุคของไขลือกไปขายเสียอีก

ความไม่ซื่อสัตย์

แม้จริตกริยาของเชสติกาก็มีเสน่ห์จับใจลอเรนโซ่จนถึงกับลอเรนโซ่ขมนางให้เพื่อนฟังว่าเป็นหญิงดีเลิศเพียงไรก็ตาม แต่นางกลับไม่มีความซื่อสัตย์ต่อบิดา ต่อศาสนา และต่อเชื้อชาติของตนเอง ความไม่รู้จักยังคิดของนางก็เป็นข้อที่น่าตำหนิอยู่มาก นางเอาทรัพย์สินสมบัติที่บิดาหวงแหนไปผจญเสียอย่างไม่รู้จักเสียคาย ตอนที่เชสติกากลับข้าวของเพื่อหนีตามลอเรนโซ่นั้น นางพูดอย่างลึงโลดว่า

“นี่แน่ จงรับหีบนี้ไป

คงไม่เสียแรงเปล่าที่เราหาญ

.....

.....

และ ฉันจะต้องปิดประตูทั่วเคหา

และรวบรวมเงินตราก่อนผายผัน

จงคอยหน่อยไม่ช้าจะมาพลิ้น

..... ”

(องค์ ๒ ตอน ๖ หน้า ๕๗ - ๕๘)

ข้อที่น่าอภัยสำหรับเชสติกา

(ก) เหตุผลสำคัญที่ทำให้เราให้อภัยเชสติกาก็ได้คือ ความเป็นคนร่าเริงแจ่มใสซึ่งเป็นเสน่ห์สำคัญของนาง

(ข) เราต้องเห็นใจเชสติกาก็คือข้อหนึ่ง ในเรื่องความเป็นอยู่ทางบ้านซึ่งนางบ่นให้หลานชลิอดฟังว่า :-

“ข้าเสียใจเจ้าจะไปเสียจากพ่อ
ยามเจ้าอยู่ความสุขพอมิ

บ้านนี้หนอคล้ายนรกเมื่อเต็มที่
อยู่พอที่แก้เหงาเศร้าวิญญณ์”

(องค์ ๒ ตอน ๒ หน้า ๔๖)

เราไม่ได้ทราบอะไรเกี่ยวกับมารดาของเชสสิกหรือเกี่ยวกับญาติผู้ใหญ่ที่เป็นหญิงจะมี
ส่วนช่วยในการอบรมเชสสิกเลย นางถูกบิดาขัดขวางมิให้ได้มีโอกาสคบค้าสมาคมกับใคร ซึ่ง
จะเป็นการช่วยส่งเสริมลักษณะอันร่าเริงเข้าไหนดเข้าได้ของนางให้ดีขึ้น บิดาที่เป็นคนจืดชืดอย่าง
ไซลือก ย่อมจะทำให้ลูกสาวกลายเป็นคนมีเล่ห์เหลี่ยมไปได้

(ก) สิ่งสุดท้ายที่ควรให้อภัยก็คือ วยอันเยาว์ของเชสสิกสำหรับเด็กสาวที่อยู่ในวัยรุ่น
เช่นนี้ เราจะไปหวังให้มีคุณสมบัติพร้อมถึงขนาดอย่างผู้ใหญ่ย่อมจะเป็นไปไม่ได้อยู่เอง

(ง) เหตุผลที่ทำให้เชสสิกประพติดต่อบิดาเช่นนั้นก็นับว่าเป็นเหตุผลที่น่าเห็นใจอยู่มาก
ทั้งนี้เพราะไซลือกทำตัวมิให้ลูกนับถือ เชสสิกจึงรู้สึกอับอายขายหน้าที่เกิดมาเป็นลูกของไซลือก
ดังคำพูดที่ว่า :-

“.....
ให้นึกแสนละอายขายหน้าตา
ถึงเราเป็นธิดาสาโลหิต

โอ้เคราะห์ร้ายนี้กระไร, ในใจข้า
ที่เป็นลูกบิดา, น่าเสียใจ!
จะมีจิตเช่นกันนั้นหาไม่.....”

(องค์ ๒ ตอน ๓ หน้า ๔๖)

ความมีอารมณ์อ่อนไหวและความรักคนตรี

น่าแปลกที่เชสสิกซึ่งเป็นเด็กธิดาสาวจะกล่าวคำพูดอันแสดงความรู้สึกลึกซึ้งเกี่ยวกับ
คนตรีออกมาว่า

“ดิฉันฟังเพลงเพราะมักเศร้าใจ”

ความจริงมีอยู่ว่า เชสสิกก็เช่นเดียวกับลอเรนโซเป็นคนมีจิตใจรักศิลปะ ทั้งสองคนรัก
เสียงดนตรี ดังจะเห็นได้จากคำพูดได้ตอบในตอนต้น องค์ที่ ๕ แสดงให้เห็นว่าคำพูดของทั้งสอง
ผสานผสมกลมกลืนกันเป็นอันดี คำพูดที่ใช้กั๊กกันกันดีประดุจเนื้อเพลงอันไพเราะ (บางที่เราอาจ
มองให้ซึ้งลงไปอีกได้ว่า ความรักดนตรีที่แสดงออกในลักษณะนิสัยของลอเรนโซนั้น แท้จริงแสดง
ถึงความรักดนตรีของเชกสเปียร์นั่นเอง)

ความอ่อนน้อมถ่อมตนและการตัดสินใจของเชสสิก

ความอ่อนน้อมถ่อมตนของเชสสิก เห็นได้จากคำพูดที่นางกล่าวกับลอเรนโซตอนปลอมตัว
เป็นเด็กหนุ่มว่า

“ฉันยินดีที่เป็นราตรีกาล,
เพราะนิกายที่เปล่งตกแต่งกาย
แต่ความรักตามัว, ตัวมืคือย

เธอไม่เห็นความหาญของข้าน้อย ;
เป็นผู้ชาย, นิกกระดากมากสักหน่อย :
รู้สึกผิด, จิตคอยแต่ ضم กัน ;”

แต่คำพูดอย่างนี้อาจพิสูจน์อะไรให้เห็นได้ไม่มากนัก ถ้าเราจะลงความเห็นเกี่ยวกับลักษณะนิสัยของเชสติก เราควรจะพิจารณาถึงวิธีการอันกล้าหาญชาญชัยของนางที่จัดการเกี่ยวกับเรื่องรักให้สำเร็จลุล่วงไปได้ นางเองเป็นผู้ส่งจดหมายไปนัดแนะลอเรนโซให้พาหนี เพราะเห็นว่าลอเรนโซจะเป็นที่พึ่งของนางได้ นางไม่มีเชื้อไขต่อไขสือกเลย เมื่อจะหนีไปก็แสดงความรู้สึกรักยิ่งมามากกว่าอาลัย ดังนี้ :-

“ไปดีเถิดบิดา, ลูกลาก่อน ;
ลูกจะพรากรบิดาในครานี้,

แม้เคราะห์ไม่มาบรรจบถึงที่
พอจะพรากรบุตรในไม่ช้า”

(องค์ ๒ ตอน ๕ หน้า ๕๔)

เชสติกตั้งใจว่าเมื่อนางได้แต่งงานกับลอเรนโซแล้วก็จะเปลี่ยนไปนับถือศาสนาคริสต์เสียด้วย แสดงว่านางมิได้มีความรู้สึกผูกพันกับครอบครัว เชื้อชาติ และศาสนาเลย เมื่อแต่งงานแล้ว เชสติกก็ยัดลอเรนโซเป็นที่พึ่งจริง ๆ ดังคำพูดที่นางพูดกับลานซูลี้อย่างมั่นใจว่า

“ฉันจะพึ่งพิงฉันให้ช่วยได้ เขาได้แปลงฉันเป็นคริสต์แล้ว”

(องค์ ๓ ตอน ๕ หน้า ๑๑๒)

๕. ลานซูลีออต กือบโบ

ลานซูลีออตเป็นตัวตกในเรื่อง แต่ต้องจัดไว้คนละชั้นกับ “ทัชสโคน” ในเรื่อง “ตามใจท่าน” เพราะว่าทัชสโคนเป็นตัวตกที่มีอะไรหลายอย่างสูงกว่าลานซูลีออต

นิสัยดี

แม้ว่าลานซูลีออตจะเป็นตัวตกแบบบ้านนอก แต่เขาก็เป็นตัวละครที่ทำให้เกิดความสนุกแก่ผู้ดูได้ ตัวละครอื่น ๆ ในเรื่องเวนิสวาณิชชอบลานซูลีออตทุกคน เชสติกไว้วางใจลานซูลีออตจนถึงกับใช้ให้เป็นคนนำจดหมายไปหาลอเรนโซ (องค์ ๒ ตอน ๓) ลอเรนโซก็พูดจาสนิทสนมกับลานซูลีออต (องค์ ๓ ตอน ๕) เป็นอันดี แม้ซูลีเองก็พูดถึงเขาว่า “มันดีดอกแม่ แต่ตะกลาม” ลานซูลีออตแสดงความรักต่อบิดาอย่างเด็ก ๆ เป็นที่น่าขบขันและจับใจในขณะเดียวกัน ดังคำพูดตอนนี้

“ลานซูลีออต : นี่แน่พ่อ, อย่าพูดเหลวไหลต่อไปอีกเลย, จะให้สละให้พรก็ให้เสียเถอะ :
ฉันนี่แหละคือลานซูลีออต ที่เคยเป็นอ้ายแดงของพ่อ, ที่เดี๋ยวนี้เป็นบุตรของพ่อ, และจะได้เป็นลูกของพ่อต่อไปภายหน้า.

ก๊อบโบ : ฉันเชื่อไม่ได้เลยว่านายเป็นลูกของฉัน.

ลานซูล็อต : ฉันก็รู้ไม่ได้แน่นอนเหมือนกันในข้อนั้น : แต่ฉันเป็นลานซูล็อต, บ่าวดาบิว ; และฉันเชื่อแน่นอนว่ามาร์จะริเมียของฟอนันแหละเป็นแม่ของฉันละ.”

(องก์ ๒ ตอน ๒ หน้า ๔๑)

ไหวพริบ

ไหวพริบในการเจรจาของลานซูล็อต ยังไม่จัดอยู่ในประเภทเฉลียวฉลาดมากนัก อาจเห็นได้ดังต่อไปนี้ :-

(ก) การพูดเล่นตลกกับบิดาของตน (องก์ ๒ ตอน ๒)

(ข) การเล่นคำ

(ค) การพูดตลกเกี่ยวกับการต่อสู้ในใจของตนเอง

(ง) การใช้ศัพท์ยาก ๆ ให้ผิดความหมายไป เช่น ใช้สนธยา (แทนสนทนา) ปราศนา (แทนปรารภนา) (การใช้ศัพท์ผิด ๆ แบบนี้เรียกว่า Malapropism คำนี้ได้มาจากชื่อตัวละครตัวหนึ่งในเรื่อง The Rivals ของเซอร์แดน ตัวละครตัวนี้ชอบพูดศัพท์ผิด ๆ)

(จ) ความรู้เบ็ดเตล็ดที่เก็บตกได้ ระหว่างที่ออกจากบ้านนายเก่าไปหานายใหม่ สิ่งเหล่านี้แสดงให้เห็นลักษณะอันน่าขบขันตลกคะนองในตัวของลานซูล็อต จากบทบาทในละครทำให้เรารู้สึกว่า ดูเหมือนลานซูล็อตเองก็เข้าใจว่าตัวเองเป็นคนเจ้าปัญญา และมีความภาคภูมิใจในตำแหน่งตัวตลกอยู่ไม่น้อย

๑๐. เจ้าชายมอริออคโค

สิ่งที่เห็นได้ชัดในตัวเจ้าชายมอริออคโค ซึ่งมาเลือกหีบเพื่อหวังจะได้แต่งงานกับปอร์เซีย แต่กลับผิดหวังกลับไปเป็นคนแรกนั้นก็คือ :-

(ก) ความเย่อหยิ่ง และความขูด

(ข) ความลุ่มหลงในอิสตรีตามแบบอนารยะ

ลักษณะข้อแรกเห็นได้จากการขูดจนถึงความกล้าหาญในการรบของตนให้ปอร์เซียฟัง ดังคำพูดนี้ว่า :-

“ ด้วยอำนาจดาบสำคัญอันใหญ่นี้,	ที่เกลียดฉายโสผู้เป็นใหญ่
คือตัวเจ้าอิหร่านชาญฤทธิ์ไกร,	ผู้มีชัยชำนะถึงสามครั้ง
เมื่อยามรบสุดดำนซูลิมาน,	ข้าจะหาญแข่งผู้ที่ฤทธิ์ขลัง
ไม่ขอหลบตาจอมองดาจาง,	ทั้งทะนงจงจิตต่อฤทธิ์ ”

(องก์ ๒ ตอน ๑ หน้า ๓๔)

พรรณสเนแบบตะวันตกที่เจ้ามอริออคโคมีต่อผู้หญิง อาจเห็นได้ในองก์ ๒ ตอน ๗ เจ้ามอริออคโคสารภาพว่าตนหวังจะแต่งงานกับปอร์เซียก็เพราะปอร์เซียเป็นรางวัลอันยิ่งใหญ่ที่ใคร ๆ ก็อยากได้ฟังคำพูดต่อไปนี้ :-

“เลือกจะได้ของดีมีราคา	เป็นที่พึงปรารถนาแห่งหลายคน.
นั่นหรือคือนางร่างโสกา ;	ผู้ชนยอมปรารถนาทุกแห่งหน ;
ทั้งสี่ทิศทุกอาณาในสากล,	มาชมโฉมณฤมลผู้เลิศจ้า”

(องก์ ๒ ตอน ๗ หน้า ๖๓)

เพราะเหตุที่เจ้ามอริออคโคมีความคิดตื้น ๆ แบบอนารยะ จึงนำเอาปอร์เซียไปเปรียบกับทอง ในที่สุดก็เลือกผิด ต้องก้มหน้ากลับไปอย่างผู้ปราชัย

๔๔. เจ้าอาร์ระคอน

เจ้าอาร์ระคอนเป็นตัวแทนผู้ดีสเปน ซึ่งมีความเยือกหยิ่งทะนงตนอยู่ในสายเลือด เราเห็นได้ชัดว่าเจ้าอาร์ระคอนพอใจในความสำเร็จของตัวเองอยู่มาก จนถึงกับแสดงความดูหมิ่นผู้อื่นออกมาดังนี้ :-

“เราไม่ขอเลือกสิ่งปรารถนา	แห่งประชานกรหมู่มาหลาย,
เพราะไม่อยากเอาอย่างสามัญชน,	จนกลายเป็นทราบไปไม่ชอบกล,”

(องก์ ๒ ตอน ๕ หน้า ๗๒)

ครั้นเมื่อปรากฏว่าตัวเลือกผิด กลับได้รูปจำอวด “ดาแฉ่วแห่ว” แทนรูปปอร์เซีย เขาก็แสดงความโกรธขุ่นงัน และต่อว่าเขากับปอร์เซียว่า

“ฉันไม่ควรจะได้อะไรดี	กว่ารูปจำอวดนี้หรือจอมขวัญ ?
นี้หรือสิ่งควรป้องกันของรางวัล ?	ฉันไม่ดีกว่านั้นหรือฉันใด ?”

(องก์ ๒ ตอน ๕ หน้า ๗๓ - ๗๔)

และก่อนจากไปก็ได้ับทเรียนไปจากปอร์เซียว่า

“อันผู้ใดเพเลียงพล้ากระทำผิด, จะพินิจคดีด้วยใจ ;”

(องก์ ๒ ตอน ๕ หน้า ๗๓)

๔๕. ดูบาล

ดูบาลเป็นตัวประกอบที่ไร้สื่อกกล่าวถึงว่าเป็นเพื่อนยิวผู้มั่งคั่งของแก สิ่งที่เราเห็นได้ชัดในบทของดูบาลก็คือ ตอนที่เขาทรมานไร้สื่อกด้วยวาจาโดยเล้าถึงโซคร้ายของอันโดนิโย กับความสุรุษสุว์ยของเชสสิกาก็ไร้สื่อกฟังสลับกันไป เหมือนกับจงใจจะยั่วให้ไร้สื่อกหัวปั่นเล่นอย่างนั้นเอง (องก์ ๓ ตอน ๑) นอกจากนั้นก็ไม่มีอะไรสำคัญนัก

๑๓. สะเลียวกับสะลานิโอ

สองคนนี้เป็นเพียงตัวประกอบ ไม่มีอะไรเป็นลักษณะเด่นเฉพาะตัว ดู ๆ ก็กลายเป็น “กาฝาก” หรือ “เพื่อนกิน” ของอันโดนิโยเท่านั้น มิตรภาพระหว่างอันโดนิโยกับสองคนนี้เป็นไปอย่างผิวเผิน ไม่ลึกซึ้งเหมือนมิตรภาพระหว่างอันโดนิโยกับบัสซานิโอ

๑๔. พ่อเมือง

พ่อเมืองก็เป็นเพียงตัวประกอบเช่นเดียวกัน ไม่มีลักษณะเด่นเป็นพิเศษเฉพาะตัวเมื่อแสดงบทบาทในฉากตัดสินความ เราได้รับคำบอกเล่าว่า พ่อเมืองและบรรดาพวกผู้ดีชาวเวนิสพากันวิ่งเต้นโดยทางส่วนตัวเพื่อจะให้ชโลกมีความเมตตาต่ออันโดนิโย และในฉากตัดสินความ พ่อเมืองก็แสดงความประสงค์เช่นนี้ซ้ำ ๆ ซาก ๆ แต่ในฉากนั้น พ่อเมืองทำหน้าที่เป็นเพียงเจ้จืดเท่านั้นเอง คนที่แสดงบทบาทสำคัญในการตัดสินความโดยตลอดคือ ปอร์เชีย

(๔๖)

คำอธิบายศัพท์ และ ข้อความ

องค์ที่ ๑

ตอน ๑

คำหรือความ

หน้า ๓ องค์

คำอธิบาย

ชุด; เป็นส่วนแบ่งบทละคร ในการแบ่งเขา
วางเค้าโครงเรื่องให้เรียบร้อยเสียก่อน แล้วจึง
แบ่งเป็นส่วน ๆ แต่ละส่วนเรียกว่าองค์ ใน
องค์หนึ่ง ๆ ก็อาจแบ่งเป็นส่วนย่อยได้อีก
เรียกว่าตอน ในบทละครเรื่องเวนิสวานิชนี้
แบ่งเป็น ๕ องค์ แต่ละองค์มีจำนวนตอนไม่
เท่ากัน ทั้งนี้แล้วแต่เหตุการณ์ในเรื่อง แต่
ละตอนก็ใช้สถานที่ต่าง ๆ กัน เรียกว่าฉาก
เช่นในองค์ที่ ๔ ตอน ๑ เป็นฉากศาลยุติธรรม
ในเมืองเวนิส ตอนที่ ๒ เป็นฉากถนนใน
เมืองเวนิส ความยาวของแต่ละตอนไม่จำเป็นต้องเท่ากัน

หน้า ๓ เวนิสวานิช

พ่อค้าชาวเมืองเวนิส เมืองเวนิสตั้งอยู่บน
หมู่เกาะเล็ก ๆ ในทะเลเอเดรียติก มีคลอง
และสะพานมาก การสัญจรใช้เรือไปตามคลอง
พอออกจากประตูก็ลงคลอง ทำนองเราออก
จากตึกแถวก็ออกถนน คลองนั้นแทนถนนที่
เดียว ครั้งเชกสเปียร์ทุกประเทศชมว่าเวนิส
เป็นเมืองที่งดงามและไม่มีประเทศใดรักเวนิส
มากเท่าอังกฤษ พ่อค้าในเวนิสบูชากันเสมอเจ้า
วังก็ราววิมานเมืองสวรรค์ เวนิสเป็นที่สนุก
สำราญทุกอย่าง เป็นที่ประชุมแห่งเทศกาล
รื่นเริง ไม่มีที่ไหนสนุกเท่า แต่ตกมาถึงทุก
วันนี้เวนิสเป็นแต่ชื่อซึ่งเตือนให้ระลึกถึง
ความหรรษาเมื่อครั้งโน้น เพราะเหตุที่ปัจจุบัน
นี้โลกได้เจริญขึ้นและเวนิสได้จืดจางลง

คำหรือความ

วณิษ
เกศรา
สาคร
สินธุ์
สโมสร

ศรี
สุนทร
ชลาลัย (ชล + อาลัย)

หน้า ๔ ฟอง
เครพ อภิวันท์

ธรา
คู่
พรัน
ส่วนตัว...เอาจนใจ

นาฬิกาทราย

อับปาง

หน้า ๕ จะเผือดพักตร์....

คำอธิบาย

พ่อค้า

เรือ

แม่น้ำ ทะเล

ชื่อแม่น้ำ ทะเล ในที่นี้หมายความว่า ทะเล
ประชุม แต่มักจะใช้ว่าประชุมอย่างครึกครื้น
ในที่นี้หมายความว่า ครึกครื้น

คำเดียวกับสิริ แปลว่า สง่า มิ่งขวัญ

ดี งาม

ที่อยู่ของน้ำ คือ ทะเล

ลอย

(ที่นี้ควรอ่าน “อบพิวัน”) เครพ ว่าทำความ
อ่อนน้อม ขำเกรง อภิวันท์ ไหว้

ทางน้ำ กระแสน้ำ ท่อน้ำ

ทาง

กลัว

แม้จะเป่ากับข้าวที่ร้อนให้เย็นลง (เพื่อจะได้
รับประทานได้) ก็ไม่กล้าเพราะกลัวลมที่
ออกจากปากจะไปผสมกับลมในทะเล ทำให้
พัดแรงขึ้นจนทำให้เรือจม ฉะนั้นลมที่ออก
จากปากตัวเองก็น่าจะทำให้ตัวเองเจ็บไข้ ที่
พูดเช่นนั้น แสดงถึงความเปิ่นท่วงกลัวเรือ
สินค้าจะล่มเพราะพายุ

เครื่องกำหนดเวลา เป็นหม้อแก้ว ข้างบนใส่
ทราย ปลดปล่อยให้ทรายหม้อบนลงมาหม้อล่าง
นับเป็นชั่วนาฬิกา ๑ ใช้ก่อนเกิดมีนาฬิกาพก
นาฬิกาแขวน ครึ่งเชกสุเปียรนาฬิกาทราย
ตั้งไว้ตามโรงสวดข้างธรรมาสน์

ล่ม จม ทำลาย (ใช้สำหรับเรือเดินทะเล)

จะหน้าซัดเมื่อบมองเห็นวัด ซึ่งมีผนังทำด้วย

คำหรือความ

.....แรงศिला

แรงศिला

ผา

เครื่องเทศ

หน้า ๖ จำอวด

หน้า ๗ เสมอภาค

ปฐม

กรรม

วิญญูณณ์

ภิกษาหาร

แพก

หน้า ๘ กังขา

สรร

ขอเป็น...สำรวจว่า

ขอยอม....เหยี่ยวตาย

เหลือและโง่.....

.....เขากล่าวชม

วัง

หน้า ๙ กวิน

เอาความขริม....

....ของโลกา

หน้า ๑๐ เน่ง

คำอธิบาย

หิน (เพราะจะทำให้คิดไปถึงหินโสโครกที่จะทำให้เรือได้รับอันตราย)

แรงที่น้ำว่าขลัง ศักดิ์สิทธิ์ หมายความว่าศลาอันศักดิ์สิทธิ์อย่างเดียวกับพูดว่า แรงครู

หิน เขา

เครื่องเผ็ดร้อน เครื่องหอมที่มาจากต่างประเทศ เช่น ผักชีขี้หრა ฯลฯ ซึ่งคู่กับเครื่องสมุนไพร คือเครื่องยาที่หาได้ในพื้นเมือง

คนตลก

เสมอส่วน ส่วนเท่ากัน

เบื้องต้น

ถ้อยคำที่คมคาย

ใจ

อาหาร

แตกต่างกัน ผิดกัน

สงสัย

เลือก

ขอเป็นคนตลกเฮฮา หัวเราะอย่างรื่นเริง ถึงจะทำให้หน้าเหยี่ยวขยันท้อม

ทั้ง ๒ อย่างนี้ ขอเลือกเอาดีบบรมอมสุรา มากกว่าถอนใจใหญ่อย่างคนเจ้าทุกข์ เปรียบคนที่ทำขริม เพื่อให้คนชมว่าคนเช่นนั้นเป็นเหมือนน้ำเน่า ที่แท้ก็ไม่สามารถทำอะไร เช่นเดียวกับน้ำนิ่ง ๆ ที่ขังอยู่ในบ่อ (คนขริม) มักจะเป็นน้ำเน่า

เว้งแห่งน้ำวน ที่น้ำลึก น้ำนิ่ง

คือ กวี นักปราชญ์ นักประพันธ์

ใช้ความขริมเป็นเครื่องชักชวน (เครื่องล่อ)

ให้คนสรรเสริญว่าตนเป็นคนดี

นิ่ง

คำหรือความ

ที่ควร.....ถิ่นโค
ประหนึ่งว่า...มีราคา

หน้า ๑๑ ไสร์

หน้า ๑๒ และยัง...เดียวกัน

หน้า ๑๓ อารมณฺ์
จินต์
เปลมอนด์

อนงค์
สิน
มีสกุล
กาโต
นางปอร์เชีย
บรูตัส

คำอธิบาย

เพราะถิ่นโคเคยเสพแต่หญ้าแห้งไม่มีรสอะไร
บัสซานิยกดว่าถึงคำพูดของกราดิยาโนว่า
ไม่มีสาระอะไร คดีก็แทบจะไม่มีอยู่เลยใน
คำพูดของเขา และแม้ว่าจะค้นหาคดีพบ คดี
อันนั้นก็ไม่มีประโยชน์อะไร เปรียบเหมือน
กับการพยายามค้นหาข้าวเปลือก ๒ เมล็ดใน
กระบุงแกลบด้วยความยากลำบาก เพราะ
แม้ว่าจะหาพบก็เอาไปทำประโยชน์อะไรไม่ได้
จึงไม่มีค่าควรแก่การค้นหา

ละก็

การยิงสรลูกที่สองซึ่งมีขนาดและน้ำหนัก
เท่ากัน มุ่งไปทางเดียวกัน ลูกศรนั้นมักไป
ตกข้างลูกศรอันแรก

สิ่งที่ใจยึด ที่นี้หมายถึงใจ

กิด

เป็นตำบล เข้าใจกันว่าอยู่แนวถนนระหว่าง
ป่าดงกับฟิวชีนา เพราะว่าลอเรนโซเวลาที่
ถือจดหมายของอันโตนิโยมาจากเวนิสพบ
กับสะเลริโยที่ถนนนั้นและประตูดวงตรงที่
รถของปอร์เชียจอดคอยนางอยู่นั้นคงจะต้อง
อยู่ที่ถนนนั้น หรือใกล้กับถนนนั้นซึ่งสะดวก
แก่การสัญจร

ในที่นี้แปลว่า นางงาม

ทรัพย์สิน เงิน

มีตระกูลดี

ขุนนางโรมันโบราณ พ่อของนางปอร์เชีย

ภรรยาของบรูตัส

ทหารโรมัน ผู้ฆ่ายูเลียสซีซาร์ตาย และ
ภายหลังประมุขรัฐบาลโรมันตามจับตัว บรูตัส

คำหรือความ

หน้า ๑๔ ธรณี
เรื่องอะไร
ฟูฟ่อง
กัคนางค์ (กัคน + องค์)
ยุพิน
สรรพ

คำอธิบาย

จึงฆ่าตัวตาย ด้วยการวิ่งเข้าหาดาบให้เสียบ
ตาย เพื่อไม่ให้ตนต้องตกไปเป็นเชลย
แผ่นดิน
เรื่องเหมือนทอง
พองลอยอยู่ พองปลิวอยู่
ท้องฟ้า
ผู้อ่อนอายุ นาง
พร้อม ทั้งสิ้น

ตอนที่ ๒

หน้า ๑๖ โลก
เขาว่า...กว่าธรรมดา

รจนา
อัชฌา
หน้า ๑๗ นะโปลี
เคานตี ปะละติน

ฝูงชน
คนที่มีทรัพย์มากอย่างเปอร์เซีย เกิดความกังวล
ด้วยสมบัติกระทำให้แก่เร็ว
ประพันธ์
คือ อัชฌาสัย ใจคอ
เมืองเนเปิลส์ในอิตาลี
จอนสันเข้าใจว่าเชกสเปียร์เสด็จถึงเคานตีแอล-
เบอตส์ อาลาสโก ปะละตินมาจากจังหวัด
โปลี ผู้มาเยี่ยมประเทศอังกฤษครั้งเชกสเปียร์
มีผู้ต้อนรับเป็นอย่างดี ต่อมาเมื่อสิ้นแล้ว
ลอบหนีไปปะละตินแปลว่าเกี่ยวข้องกับวัง แต่
ก่อนใช้เป็นตำแหน่งเนื่องด้วยการวัง ภายหลัง
ใช้เป็นตำแหน่งเนื่องด้วยท้องที่ซึ่งอยู่
ทางตอนต้นแม่น้ำไรน์
กะโหลกผีที่ปากคาบกระดูกไว้
นาย (เรามักเอามาเรียกาวว่ามองสิเออร์)
หน้าเจ้าเป็นอาการแสดงอัชฌาชัยไม่ดิซึ่งผู้
ทำได้สนิทกว่า คือร้ายกว่าเคานตีปะละติน
ไปเสียอีก

กะโหลกผีคาบกระดูกขา
หน้า ๑๘ เมสเสียร์
นิ้วหน้า

คำหรือความ

ก็เท่ากับ.....กัน

พอลคอนบริดจ์

ละติน

เมื่อวาน.....กำลัง

ฝรั่งเศส....ต้องการ

หน้า ๑๘ สักโซนี
เจ้าสักโซนี

สุราโรนี

แห่งผ้า.....ผู้นั้น

หน้า ๒๐ มาร์ควิส

แขกทั้งสี่

คำอธิบาย

เพราะเขามีลักษณะของคนทั้งสัน แต่ไม่เหมือน
ผู้ใด

ขุนนางตำแหน่งบารอนของอังกฤษ ตำแหน่ง
บารอนเป็นตำแหน่งขุนนางชั้นต่ำที่สุด

ภาษาโบราณของชาวโรมัน ครั้งเซกสเปียร์
ละตินยังเป็นภาษาที่ใช้ตามโรงสวดเป็นภาษา
วัด ที่กล่าวถึงไม่รู้ภาษาต่าง ๆ นี่เป็นความ
จริงที่อังกฤษแต่ก่อนมักไม่ยอมเรียนภาษา
อื่น ๆ นอกจากภาษาของตน

ถูกคนอังกฤษชกเอาและถึงยอมเขาดี ๆ ก็ยัง
ทำเป็นทีว่าจะตอบแทนสักคราวหนึ่ง

ฝรั่งเศสสัญญาว่าจะช่วยชาวสกอตในเมื่อเขา
ทะเลาะกับอังกฤษอันนี้ ให้ความไปถึงการที่
ประเทศฝรั่งเศสมักรับช่วยเหลือสกอตแลนด์
เมื่อเวลาที่วิวาทกับอังกฤษบ่อย ๆ ด้วยอาณัติ
ในเยอรมนี

ขุนนางแห่งแคว้นแซกโซนีในเยอรมัน Duke
เป็นตำแหน่งขุนนางชั้นสูงสุดรองลงมาจาก
Prince

เหล้าองุ่นขาวคล้ายเหล้าฮ็อก ทำในลุ่มแม่น้ำ
ไรน์

คนขี่มา

ตำแหน่งขุนนางถัดดูลงมา คือเริ่มต้นจาก
บารอน ไวเคานต์ เออล มาร์ควิส ขึ้นไปจน
ถึงตำแหน่งสูงสุดคือ ดยุก

น่าจะผิด เพราะเนริสตาออกชื่อหกคน ผู้ที่
เห็นว่า เรื่องเวนิสวานิชนี้ออกจากเรื่องละคร
เก่า กล่าวว่าเรื่องเก่ามี ๔ คนจริง เซกสเปียร์
เติมคนอังกฤษกับชาวสกอตเพื่อให้คนดูซับซ้อน

คำหรือความ

มอริอโค
นักบุญ
สัตบุรุษนักบุญ

คำอธิบาย

จึงเป็นหก แต่จำนวนนี้ยังติดอยู่ตามของเก่า
แต่ผู้ไม่เชื่อในความเห็นนี้ลงเอาไว้ผิดเพราะ
ผลหรือพิมพ์ผิด
ประเทศในแอฟริกาเหนือ
ผู้ที่สละชีวิตเพื่อประโยชน์แก่โลก
คนที่มิชีวิตอันบริสุทธิ์

ตอนที่ ๓

หน้า ๒๑ เหริยญ

ดริโปลิส

อินเดีย

หนูปกหนูน้า

ศิลา

คน ๆ นั้น

หน้า ๒๒ เออ....ของนาย

สินขอร์

พอเห็น....ไม่เบา

กลางย่าน

หน้า ๒๔ ยิว

ดูก็ดเป็นเหริยญทองคำราคา ๑๐๐ เพนนี ใน
สมัยกลางไขกันทั่วไปในยุโรป
เมืองท่าริมฝั่งทะเลเมดิเตอร์เรเนียนทางทวีป
แอฟริกา
ในที่นี้ คือ อเมริกันอินเดีย เหล่านี้แสดง
ความกว้างขวางแห่งการค้าขายแห่งเมืองเวนิส
โจรสลัด
หินโสโครกได้นำ
อันโดนิโย

พวกขิวเกลียดหมู เพราะมีเรื่องพระเยซูขับผี
ออกจากชายสองคน ให้เข้าไปสิงฝูงหมูป่า
คำ ศาสดานาซาริตของนาย หมายถึง พระ-
เยซู ซึ่งแท้จริงนาซาริตทุกวันนี้หมายความว่า
ผู้ถือศีลไม่กินเหล้า แต่ในสมัยโน้นใช้ปนไป
กับศัพท์นาซารีน คือชาวเมืองนาซาเร็ธ ศาสดา
ก็อกรู

นาย (ภาษาอิตาเลียน)

ไซล็อกเกลียดชังอันโดนิโยมาก

กลางชุมนุมชน

พวกที่อาศัยอยู่ทางฝั่งตะวันตกของแม่น้ำ
จอร์แดนในซีเรีย

คำหรือความ

หน้า ๒๕ ยากบ
ยากบเป็นบุตรที่สาม

ชั่วที่สาม
ลาบัน

หน้า ๒๗ ไกร
มหาศาล
อัปรีย์
นักธรรม
อันว่าพจน์....ดวงตา

หน้า ๒๘ วิทยาโต
มัจฉาทิฐิ
หมาจินดาร้าย
ธนสาร
สัมฤทธิ์

หน้า ๓๐ มั่งส้ง

หน้า ๓๑ โพธิผล

คำอธิบาย

ข้อถือว่ายากบเป็นบรรพบุรุษของเขา
ในกัมภีร์ไบเบิลกล่าวว่า ยากบเป็นลูกคนที่ ๒
ที่ว่าเป็นบุตรที่ ๓ จึงอาจจะหมายถึงเป็นคน
สืบตระกูลชั้นที่ ๓ ของตระกูลที่พระเจ้าทรง
ไว้วางใจก็ได้ (อับราฮัมเป็นชั้นที่ ๑ ไอแซค
ชั้นที่ ๒ ยากบชั้นที่ ๓)

รุ่นที่สาม

น้องของอาบรัม

ยิ่ง มาก

ผู้เป็นปึกแผ่นแน่นหนา

ไม่เป็นที่รัก

ผู้เรียนธรรม

คำพูดไปปดหมดเท็จมักจะแฝงอยู่ในรูปร่างที่
งดงามเพื่อลวงตาคน

เป็นที่ชุมนุมใหญ่ หรือตลาดเงินตราของพ่อค้า
ผู้เห็นผิด คนนอกศาสนา

หมาที่คิดร้าย

ทรัพย์สินเป็นแก่นสาร

เสร็จ แล้ว

คือมั่งสะ เนื้อ

ผลคือความรู้ มักจะใช้เป็นคำสร้อยบทของ
คำ “ประโยชน์” ไม่เล็งใจความนัก

องค์ที่ ๒

ตอนที่ ๑

หน้า ๓๓ รวี
อุดร
แสงแดง

พระอาทิตย์

ทิศเหนือ

เลือดแดงเป็นเครื่องหมายแห่งความกล้าหาญ

คำหรือความ

	วนิดา
หน้า ๓๔	เว้า
	ผอบ
	โสฬี
	เจ้าอิหร่าน
	สุลต่านซุลติมาน
หน้า ๓๕	เฮอร์กูลิส
	ดวด
	ลิกัส
	ขุนพล
	ภิรมย์
หน้า ๓๖	หอพระ....ท่านบิดา

คำอธิบาย

คนขลาดว่ามีตัวขาวซีดเหมือนสีน้ำมัน (ดูหน้า ๔๗ บรรทัด ๒๒)

หญิงสาว

พูด

ในที่นี้หมายถึง หีบ

ตำแหน่งขาห้ของเปอร์เซีย แปลว่า คนมีปัญหา

เจ้าเปอร์เซีย

ซุลติมาน ชื่อนี้มีหลายคนเข้าใจว่าคงจะเป็นสุลต่านซุลติมานที่สืบแห่งตุรกีผู้ทำสงครามกับเปอร์เซียเมื่อ พ.ศ. ๒๐๑๗

นักรบอันมีชื่อเสียง มีกำลังมากเมื่อมรณะแล้ว กรียกขยอว่าเป็นเทพเจ้าองค์หนึ่ง

ชื่อการเล่นชนิดหนึ่ง ใช้เบี่ยงทอดแล้วเดินแต้ม

คนใช้ของเฮอร์กูลิส ทวยศต่อนายเฮอร์กูลิส

จึงจับโยนทะเล แล้วกลายเป็นหินไป

แม่ทัพ

ยินดียิ่ง

เชิญไปที่หอพระ ซึ่งเป็นที่ตั้งศพบิดา เพื่อตั้งสัตย์สาบานในการเสี่ยงทาย

ตอนที่ ๒

หน้า ๓๗	มาร	กิเลส หรือสภาวะฝ่ายต่ำ
หน้า ๓๘	สนธยา	สนทนา (พูดอย่างผิด ๆ ถูก ๆ) เพราะเป็นคนขาดการเรียนรู้
หน้า ๔๐	ปัญจักขันธา รุกขขันโท	เป็นคำที่พระสวดเมื่อเวลาบังสุกุล
	ตอม่อ	เป็นเสาหลักสำหรับใช้ค้ำ หรือจุดขึ้นเรือน
หน้า ๔๑	กล่า.....ลานซูลีต	เวลาเล่นละคร ลานซูลีตนี้ถูกเข้าหั้นหลังให้พ่อ พ่อจึงนึกว่าข้างหลังเป็นข้างหน้า

คำหรือความ

ถ้าเช่นนั้น.....กระมัง
หน้า ๔๓ มาอยู่.....ตัวข้า

แต่จะ.....ขนนก
หน้า ๔๕ สัมมาการะ
กัมภีร์
ขามผู้ใหญ่....สาธุการ

หน้า ๔๖ น้ำตาผม....เสียแล้ว

ศาลาหิต

หน้า ๔๘ หน้า
หน้า ๔๘ ชายป่า
หน้า ๕๐ ขมบาล
มารศรี
อเวจี
อหังการ

หน้า ๕๒ เพราะฝันถึง...เต็มที่
ยินดีคอยสนทนา

คำอธิบาย

ถือสันเข้าแทนที่จะยาวออกมา
มาอยู่กับผู้ดีที่จน อย่างเช่นบัณฑิตโยผู้ที่มี
ใจกว้างขวาง
แต่จะเกือบ ๆ ตายเพราะแต่งงาน
ความอ่อนน้อมนับถือด้วยดี
ตำราอันลึกซึ้ง
ก่อนและหลังอาหาร ผู้ใหญ่เป็นผู้สวดมนตร์
ขอบคุณพระเจ้าในสมัยเชกสเปียร์ ผู้ที่นั่งโต๊ะ
สวามิภักดิ์ด้วย เมื่อผู้ใหญ่สวดขอบคุณพระเจ้า
ก็ถอดหมวกกันทุกคน

ตอนที่ ๓

น้ำตาแสดงความรู้สึกซึ่งคอยบอกออกมา
ไม่ได้ รู้สึกตันตันจนพูดไม่ออก
ญาติร่วมสายเลือด ญาติโดยตรง “สา” มา
จาก “ส” แปลว่า ร่วม

ตอนที่ ๔

อัม
ชายหนุ่ม
ผู้รักษานรก
นางมีสง่า
คืออวีจี ชื่อขุนมรกตที่ลึกที่สุด
ถือตัว

ตอนที่ ๕

ฝันถึงเงิน เขาเชื่อกันว่าจะเสียทรัพย์
คาดว่าต้องไปจึงคอยต้อนรับ (จะได้สนทนากัน)
หลานสุดตายเป็นคนที่ไม่มีความรู้จึงใช้คำ
ผิด ๆ สนทนา คือสนทนานั้นเอง

(๕๖)

คำหรือความ

การระบำแต่งตัวแปลง

บรรพ์

หน้า ๕๔ บรร

คำอธิบาย

เป็นการเล่นสนุกอย่างหนึ่ง คือคนเล่นใช้หน้ากาก หรือเครื่องแปลงหน้าแปลงกายเดินเป็นกระบวนไปสู่ว้านที่ม้งาน แล้วเข้าไปรำเดินเล่นสนุกให้ดู

เก่า แก่แก่

ข้าศึก เป็นข้าศึก

ตอนที่ ๖

หน้า ๕๕ มกัแข่ง.....หญิง

นางรดี

หน้า ๕๖ โสภณี

เพลา

หน้า ๕๗ ฉันทินดี...ของข้าน้อย

แต่ความรักตามัว

กามเทพ

ขัน

หน้า ๕๘ หญิงคนนั้นมิใช่

สาวคำ

เขาวมาลย์

หน้า ๕๙ ระบำ

เวลานัดพบกับหญิง ใจมักเร็วเกินไป อยากให้ถึงเวลานัดไวเสียเร็ว ๆ

เมียของกามเทพ มีชื่อเป็นภาษากรีกว่า โซฟี ทั้งสองนี้ร่วมพาหนะกัน คือรถเทียมด้วยนกพิราบ

หญิงงามเมือง หญิงหาเงิน หญิงคนชั่ว ไม่สำหรับชิงใบเรือ

ความมืดแห่งกลางคืนปิดซ่อนความลับ คือการหนีตามชายไป

ความรัก ทำให้มองไม่เห็น ข้อบกพร่องเจ้าแห่งความรัก มีชื่อเป็นภาษากรีกว่า คิวปิด เป็นลูกของวินัสซึ่งเป็นเทพีแห่งความงามเห็นขบขัน

เพราะมาสมัครรักใคร่กับคริสตังซึ่งดีเกินยวเสียแล้ว

แม่เนื้อทอง

หญิงสาวสวย

การรื่นเริงชนิด ๑ ผู้เล่นสวมหน้ากาก (ดูคำอธิบาย “การระบำแต่งตัวแปลง” หน้า ๕๒ บรรทัด ๑๔)

คำหรือความ

คำอธิบาย

ตอนที่ ๗

หน้า ๖๑	พิลาศ	งาม
	พิศ	เพ่งดู
	ลิจิต	หนังสือ
	กมล	ใจ
	สาระ	แก่นสาร ประโยชน์
หน้า ๖๒	อาร์กย์	ผู้คุ้มครองรักษา
	เลขา	เขียน
	สกา	ขาว
หน้า ๖๓	นางพะงา	นางงาม
	อาณา	คืออาณาเขต ประเทศ
	สากล	คือสากล ทั้งสิ้น ทั้งหมด
	นฤมล	ไม่มีมลทิน
	เถื่อน	ป่า
หน้า ๖๔	นาริน	คือนารี นาง
	ผนัง	ฝาผนังที่ก่ออิฐหรือปูน
	รัชดา	เงิน
	รัชดาถูก....สับเท้า	ในสมัยเชกสเปียร์ ทองคำราคาสับหนักของเงิน
	รัตนา	แก้ว
	วิจิตร	งาม
	เทพนฤมิต	เครื่องหมายรูปเทวดา
	รูปีย์	เงินตรา หมายความว่าเครื่องวัดราคา ในที่นี้จึงใช้สำหรับเหรียญทอง
หน้า ๖๕	บอกดา	กระบอกจากแห่งกะโหลกผี
	วาว ๆ ปิไซเนื้อ คำดี ท้วน	อะไรที่เราเห็นแวววาวนั้นหาใช่ทองคำเสมอไปไม่
	คำ	ทอง

(๕๘)

คำหรือความ

วิชาการ
ผิวนุ่ม...เปรียบได้

มลาย
โหม่นสสา
ปราชัย

คำอธิบาย

บ่อเกิดแห่งวิชา เป็นนักปราชญ์
แม้ร่างกายจะยังหนุ่มแน่น แต่มีสติปัญญา
(ในการตัดสิน) เหมือนคนแก่
แตก
ความเสียใจ
(ปราชัย) แพ้

ตอนที่ ๘

หน้า ๖๖ ตาขิว.....เกศรา

เรือคอนโดลา
พิสมัย
ลูกสาวกู

แสดงความยุติธรรมของการปกครองที่เอื้อเพื่อ
ต่อชาวต่างประเทศคือ ขิวไม่น้อยกว่าชาวเมือง
ถ้าเป็นชาวเมืองบางที่พ่อเมืองจะไม่ถึงลงไป
ด้วยตนเองในเหตุเพียงเท่านั้นเสียอีก

เรือสำหรับเที่ยวเล่นที่ใช้ในเวนิส
ความรัก

เอ่ยถึงลูกสาวก่อนเงิน แสดงน้ำหนักที่พ่อ
รักลูก และแค้นมากเพราะลูกตามผู้ชายที่
เป็นคริสตังไป แต่ประเดี๋ยวก็ไปง่วนงานเรื่อง
ทรัพย์สินสมบัติ แสดงความโลภของไขลือก

ถือกลี ขั้ว ร้าย

แก้ว เพชร หรือพลอย

หน้า ๖๗ กาลี
มณี

หน้า ๖๘ บรรดาชายผู้ดี....

บริคัณธ
ชลนัยน์

ตอนนี้ตลอดจนถึงหน้า ๕๓ บรรทัดที่ ๓
แสดงอริยาสัยของอันโตนิโยว่าเป็นคนรัก
มิตรมากกว่าตน และยอมสละตนเพื่อประ-
โยชน์ของเพื่อน

หนังสือสัญญา

น้ำตา

ตอนที่ ๕

หน้า ๗๐ อาร์ระคอน

อาณาจักรในสเปน

คำหรือความ

สุนทรจันทร์

สรร

ทัศน

อ่าวห้

บทิตร

ปฏิจญา

กษย

หน้า ๗๑

ยุพา

นุสนธิ์

โสภณ

พินิจ

หน้า ๗๒

ประชาณกร

สิริภาพ

กิตติคุณ

นาย.....ข้า

ชน....ราคา

หน้า ๗๓

ดูข้างจริง....จับไว

ทรมวย

พิศวาส

อันผู้ใด....โจน

หน้า ๗๔

กนงง.....แห่งสุข

คำอธิบาย

เขตดี เขตอุดม

เลือก

ดู

การแต่งงาน คติโบราณเรียกการแต่งงาน

ที่หญิงไปอยู่บ้านชายว่า “อ่าวห้” ที่ชาย

มาอยู่บ้านหญิง เรียกว่า วิวห้

ผู้มีทรัพย์ เป็นคำเรียกผู้มีบุญ

การนัดหมาย ข้อสัญญา

ลั่นไป

ไป

หญิงอ่อนอายุ ผู้เป็นสาว

คืออนุสนธิ์ เนื้อความที่มีต่อเนื่องกันไป

งาม

พิเคราะห์ ตรวจตรา

หนุ่มๆเมือง

ความสง่า

คุณที่เลื่องลือไป

นายจะต้องกลับนอนน้อมบ่าว

ราคาของคนสามัญก็จะสูงขึ้น

เป็นคำแคะไค้ว่าเห็นรูปจำอวดแล้วยังไม่เข้าใจ

ได้เร็ว ทั้งนี้เพราะเจ้าอาร์ระคอนตะลึงด้วย

ผิดคาด

นางผู้อ่อนอายุ

ความคุ้นเคย ความสนิทสนมกัน

ผู้ทำผิดเท่ากับจำเลยจะตั้งตัวเป็นตระลาการ

ไม่ได้ ควรสังเกตว่ารายนี้ผิดแล้วยังมีปัญหา

ไม่คุ้นเหมือนรายมอริอโค นางจึงตัดด้วย

ถ้อยคำเช่นนี้

เป็นคำว่าเปรียบอาร์ระคอนว่าตนนึกว่าตน

คำหรือความ

คำอธิบาย

ฉลาดที่หาว่าคนหมู่มากเป็นคนเขลา แต่แท้จริงก็เป็นแต่ความนึกฝันของตนเท่านั้น หาฉลาดจริงไม่

เงา

นาง

ผู้ไร้สติเลือกเอาของผิดก็เป็นเคราะห์ร้ายของนาง
ฤดูใบไม้ผลิ

ฤดูร้อน

ราวฤดูใบไม้ผลินำหน้าฤดูร้อน

ทุกข์ของเจ้าแห่งความรัก เพราะปัสสาวะนโย
เป็นผู้นำความรักมา

ฉายา

วนิดา

เลือก.....ดี

หน้า ๑๕

วสันต์

ฤดูทิมหะ

ราววสันต์...คิมหะมา

ทูต

องค์ที่ ๓
ตอนที่ ๑

ชื่อ

สันทรายได้นำ ผังใต้ของมณฑลเคนต์ใกล้
ปากน้ำเทมส์ในอังกฤษ ที่เรือเคยอัปปางมา
มาก มีตำนานกล่าวไว้ว่าแต่เดิมเป็นเกาะของ
เออลกูดวิน ภายหลังกระแสนสมุทรทำลาย
เสียเมื่อ พ.ศ. ๑๖๔๗

คำประกอบชื่อ

คือ ขมบาล หรือตัวปีศาจมาเป็นไขสือก
สิ่งข้าง

เหล้าอุ้งชนิดหนึ่งสีขาว เรียกว่า เหล้าฮ็อก
ให้มิตรยืมเงินโดยไม่คิดดอกเบี้ย ซึ่งตาม
กติธรรมจะไม่ดี

จงสังเกตว่ากล่าวซ้ำถึง ๓ หน ด้วยความ
เคียดแค้น

คุณศัพท์

สวม.....ยิว

หน้า ๑๗

งา

เหล้าขาว

สุรุษสุร่าย

ให้มัน.....เถิด

คำหรือความ

เอาไปทำเหยื่อตกปลา
ก็ได้.....เก่งเกินครูด้วยซ้ำ

ขัด....ล้าน

เขี่ย.....ได้

ล้มผัส

ฉันทะ

โทสะ

หน้า ๘๘ ครอก

เงินัว

ฟรังก์ฟอร์ด

หน้า ๘๘ ฉันทะยาก...หีบศพ

อักโข

หน้า ๘๘ แหวนปีหูด

คำอธิบาย

คำพูดของไขลือก ตอนนี้แสดงความสามารถ
ของผู้แต่งและผู้แปลในทางร้ายยาวหรือร้อยแก้ว
ด้วย (ไม่เฉพาะแต่ทางโคลงกลอน) ความ
ซึ่งเหตุผลเฉียบแหลม ก็น่าใจ ฟังเพราะ ทั้ง
เหมาะแก่บทที่แสดงธรรมชาติให้เห็นเด่น
ชัดเมื่อตัวละครดี ๆ เป็นผู้แสดง จะอาจ
บันดาลให้คันคูดุเดือดสสาร สยดสยอง และ
ตื่นเต็มเพียงใจ แม้นสะละรีโนหรือสะลามโย
เองก็ปราศจากคำได้

ทำให้ขาดทุนครั้งล้านเหรียญโดยให้ขิมเงิน
เปล่า ๆ มิฉะนั้นคนเหล่านี้จะต้องมาถูไถ
เสียดอกเบี้ยแรง

เวลาขาดทุนก็เขี่ย เวลาได้กำไรก็เขาะ

ความรู้สึกทางกาย

ความพอใจ

ความโกรธ

ลูกของทาสที่เกิดในเรือนเบี้ย

เมืองที่ตั้งอยู่ที่อ่าวเจนัวในอิตาลี

เมืองในเยอรมัน ในเวลานั้นการค้าขายระหว่าง
เวนิสกับเยอรมันเจริญมาก

นี้แสดงว่าอยากให้ลูกสาวตาย แต่กล่าวถึง
ทรัพย์สินให้ติดศพมาด้วยนั้น ไม่ใช่ด้วยโลก
เจตนาเป็นใหญ่ ความแค้นเป็นสาเหตุ เพราะ
เมื่อลูกสาวไปแต่งงานกับคนนอกศาสนาก็
เท่ากับตายแล้ว

ละมาจากอักโขภินิห์ ชื่อจำนวนนับอย่างมาก
ใช้กันว่า มาก

แหวนหัวพลอยตูดก็สีน้ำเงินขุ่น หรือน้ำเงิน
แกมเขียวอ่อน ยิวถือกันว่าเป็นของเสี่ยงทาย
ถ้าพลอยตูดจะดี ถ้าไขคร้ายพลอยจะ

คำหรือความ

เลอาห์

ปิดประตูคำ

ไปพบฉันทที่โรงสวด

คำอธิบาย

หมอง คำพูดของไอ้ลือกตอนนี้ กลับความ
พยาบาทเป็นความอาลัยอย่างฉับพลัน ความ
รู้สึกหวนไปหวนมาต่าง ๆ กันทันที เช่นนี้
เป็นทางสำแดงอย่างอุกฤษฏ์ ในเชิงนาฏศาสตร์
ภรรยาของไอ้ลือก

ผูกขาดทำเสียคนเดียว คือให้กู้เงินเอาดอกเบี้ย
แรง ๆ เสียคนเดียว

ในสมัยนั้น โรงสวดเป็นที่พบปะพูดจากิจการ
กันด้วย อีกนัยหนึ่งเชกสเปียร์คงปรารภนา
จะแสดงกิเลสของไอ้ลือกที่ทำให้เป็นคนใจบุญ
บำเพ็ญบาป ได้แก่ ภาวนาคาถาพยาบาท
เป็นต้น

ตอนที่ ๒

หน้า ๘๒ จ่านรรจา

หน้า ๘๓ จะโทษ.....ไม่

พูด

คำนี้สื่อให้เห็นว่า ถึงแม้นางจะไม่บอกให้เลือก
นางก็ช่วยให้ทางในการเลือก บทขับร้องซึ่ง
ให้สดีว่ารักแต่ผัวไม่ยังอินั่นเอง ได้เตรียมไว้
เป็นทางช่วย

หน้า ๘๔ ถ้าเมื่อใดไมตรีมีขึ้นได้

ระหว่างไฟ.....

...แม่ดวงใจ

นครบาล

ระหว่างไฟกับหิมะจะเป็นเพื่อนกันไม่ได้
เพราะไฟย่อมละลายหิมะ

ข้อความนี้หมายความว่า บัณฑิตนิโยรักษนาง
ปอร์เชอย่างสุจริตใจ

เจ้าหน้าที่ฝ่ายปกครองบ้านเมือง ในที่นี้หมายถึง
เอานางปอร์เช

หน้า ๘๕ เสียงหงส์

ถ้าเลือก....ไรกัน

พสก

มีนิยายโบราณของฝรั่งว่า หงส์ร้องครั้งเดียว
ในชีวิต คือเมื่อจะตาย

ถ้าเลือกถูกแล้วเพลงจะขับอย่างไรกัน

ผู้อาศัยอยู่ ชาวเมือง

คำหรือความ

ภักดี
เกษม
สันต์
วราษ
ฤทธิอนันต์
เถลิง
ถวัลย์
ราชไพศวรรยา
อุษา
วิวาท
อัลกิเคต

กัลยา
บุพาพักตร์
ตรอย
แต่เธอ....ปางก่อน

อัศดร
ไตรยะ

หน้า ๘๖ ประชานันต์ (ประชา+อนันต์)

คำอธิบาย

จงรัก
ความปราศจากภัย
ความระงับทุกข์
พระเจ้าแผ่นดินผู้ประเสริฐ
อำนาจไม่มีที่สุด
ขึ้น
ครอง
ราชสมบัติ
เวลาแสงเงินแสงทองขึ้น เวลาเช้ามีด
การแต่งงาน
เป็นอีกชื่อหนึ่งของเฮอรัคลีส นิทานที่อ้างถึง
นี่คือเรื่องที่เฮอรัคลีส ช่วยชีวิตนางเฮลิโอนี
ราชธิดาของกษัตริย์แห่งเมืองทรอย ในเวลา
ที่จะต้องเสียสละนางให้เป็นอาหารแก่มังกร
กษัตริย์แห่งทรอยสัญญาจะให้ม้าวิเศษเป็น
บำเหน็จแล้วก็ได้ให้ การเสียสละหญิงสาว
นี้ต้องมีปอย ๆ เพราะเหตุไม่ให้ค่าก่อกำแพง
เมืองทรอยแก่เจ้าทะเล เจ้าทะเลโกรธจึงใช้
มังกรมาแก้แค้นเช่นนี้
นางงาม
ผู้มีหน้าอันสาว
นครในเอเชียไมเนอร์
เพราะอัลกิเคตช่วยเฮลิโอนีด้วยอยากได้น้ำ
วิเศษ แต่บัสตานีโยช่วยนางด้วยอยากได้
ตัวนางเอง
ม้า
ตรอย
ประชาชนเป็นจำนวนมาก

คำหรือความ

ประดาตาย
 อำไพ
 รดี
 อาสัณ
 หน้า ๘๑ ถึงผิวนอก...สุดสง่า

 ส่วนคำแก้...ทรมได้

 ส่วนในกิจ...รอบกายา

 กุศล
 วมล
 อัปลักษณ์
 สัตบุรุษ
 เพรา
 พิลาส
 เฮอร์คิวลีส
 เทพบุตร...เจ้าสงคราม

 รุทรี

 คนเช่นนี้...รวานมโค
 หน้า ๘๘ ดั่งนี้ปวงอาภรณ์....
กลิ่นใหญ่

 หน้า ๘๘ คิลปี

คำอธิบาย

ปางตาย เกือบตาย
 งาม
 ความรัก นางรดี เมียของกามเทพ
 ตาย
 ของที่ภายนอกสดใส ข้างในมักจะไม่มีความ
 แต่ชาวโลกก็ยังถูกหลอกลวงด้วยการตกแต่ง
 ภายนอกให้สวยงามอยู่
 ในทางความแม้ว่าคำแก้ นั้นจะชั่วช้า แต่เมื่อ
 หมายอภิปรายดี ก็ยังสามารถที่จะปกปิดความ
 ทรมนั้นไว้ได้
 ในทางศาสนาก็เช่นเดียวกัน อาจหาคำพูด
 มาพลิกแพลงให้ความผิดกลายเป็นถูกไปได้
 ซึ่งมีอยู่ทั่วไป ๆ ไป
 ความดี
 ปราศจากมลทิน
 มีลักษณะชั่ว
 ผู้ระงับจากบาป
 งาม
 งาม
 คูหน้า ๓๕ บรรทัด ๕ ในคำอธิบาย
 คือ เทพเจ้าแห่งสงคราม ในนิยายโบราณ
 ของกรีก
 นาคลัว นาสยดสยของ เทพเจ้าแห่งการสงคราม
 ของเขาคือ Mars
 คนเช่นนี้ชั่วลาดมาก
 เครื่องประดับ เปรียบเหมือนผิงที่ดวงตา
 เมื่ออยู่ในทะเลที่เต็มไปด้วยอันตรายจากลูกคลื่น
 ทำให้รู้สึกเหมือนไม่มีคลื่น
 นายช่าง

คำหรือความ

คำอธิบาย

	มุกดา	ไข่มุก
หน้า ๕๑	วจิ	คำพูด
	ฉาชา	เงา ในที่นี้หมายถึงรูปภาพ
	สิรินาฏ	นางผู้สง่า
	อวยชัย	ให้ความชนะ
หน้า ๕๒	ไกววัล	ทั้งสิ้น ทั้งหมด
	ศุภลักษณ์	ลักษณะงาม
	คุณะ	ความดี
	ธนะ	ทรัพย์
	สุขะ	ความสบาย
	พลัง	(พะ-ลัง) กำลัง
หน้า ๕๓	โดยดาด	อย่างง่ายดาย
	สานต์	คือสันต์ความระงับทุกข์
	พัสถาน	เป็นสร้อยคำของสมบัติ ไม่มีใจความ
	สมบัติพัสถาน	หลักฐานทางทรัพย์
	อิสริย์	ความเป็นใหญ่ ความทำอะไรทำได้ ไม่อยู่ใน
		บังคับใคร
หน้า ๕๔	นันท	ความเพลิน
หน้า ๕๕	นวลจันทร์	สีนวลดั่งแสงจันทร์
	นุมนัต	คืออนุมนัต ความเห็นด้วย
หน้า ๕๗	กิติ (มาจากคำว่ากิตติ)	คำสรรเสริญ
หน้า ๕๘	น้องประหนึ่ง...พี่ยา	ปอร์เซียปลงใจเป็นภรรยา แบ่งทุกข์สุขทุก
		อย่าง เช่นเราเรียกว่า “คู่ชีวิต” หรือ “ล้มหัว
		จมท้าย” ด้วยกัน
	ลักษณะ	หนังสือ จดหมาย
หน้า ๕๘	ลิสบอน	นครหลวงของโปรตุเกส
	บาร์บะรี (Barbary)	อาณาจักรทั้ง ๔ ในแอฟริกาเหนือ มีโมร็อกโก
		แอลจีเรีย ตูนิสและตรีโปลี
	นิติ	แบบแผน กฎหมาย

คำหรือความ

	มุกดา
หน้า ๕๑	วจี
	ฉาชา
	สิรินาฏ
	อวยชัย
หน้า ๕๒	ไกววัล
	ศุภลักษณ์
	คุณะ
	ธนะ
	สุขะ
	พลึง
หน้า ๕๓	โดยดาด
	สานต์
	พัสดาน
	สมบัติพัสดาน
	อิสริย์
หน้า ๕๔	นันท์
หน้า ๕๕	นวลจันทร์
	นุมนิต
หน้า ๕๗	กิติ (มาจากคำว่ากิตติ)
หน้า ๕๘	น้องประหนึ่ง...พี่ยา
	ลักษณะ
หน้า ๕๙	ลิสบ็อน
	บาร์บะรี (Barbary)
	นิตี

คำอธิบาย

ไข่มุก
คำพูด
เงา ในที่นี้หมายถึงรูปภาพ
นางผู้สง่า
ให้ความชนะ
ทั้งสิ้น ทั้งหมด
ลักษณะงาม
ความดี
ทรัพย์
ความสบาย
(พะ-ลึง) กำลัง
อย่างง่ายดาย
คือสันต์ความระงับทุกข์
เป็นสร้อยคำของสมบัติ ไม่มีใจความ
หลักฐานทางทรัพย์
ความเป็นใหญ่ ความทำอะไรทำได้ ไม่อยู่ใน
บังคับใคร
ความเพลิน
สีนวลดั่งแสงจันทร์
คืออนุมนิต ความเห็นด้วย
คำสรรเสริญ
ปอร์เซียปลงใจเป็นภรรยา แบ่งทุกข์สุขทุก
อย่าง เช่นเราเรียกว่า “คู่ชีวิต” หรือ “ล้มหัว
จมท้าย” ด้วยกัน
หนังสือ จดหมาย
นครหลวงของโปรตุเกส
อาณาจักรทั้ง ๔ ในแอฟริกาเหนือ มีโมร็อกโก
แอลจีเรีย ตูนิสและตรีโปลี
แบบแผน กฎหมาย

คำหรือความ

จะว่าจัด...ประเพณี

ประเพณี

หน้า ๑๐๐ บอกดูบาล...ร่วมชาติ

หน้า ๑๐๑ ดึกว่าขอม...แม่เกศา

แม่เกศา

จาบัลย์

พรหมจารี

ม่ายภรรดา

หน้า ๑๐๕ ทารุณ

พูดไป..ไม่เข้าที่

พิพิธพานิช

หน้า ๑๐๘ วิเวก

หน้า ๑๐๙ จะทำ...อย่าสงสัย

ปาควา

หน้า ๑๑๐ กันหยั่น

หน้า ๑๑๑ เพทุบาย

คำอธิบาย

คือไม่จริงอย่างที่ว่า ประชาชนทั้งหลายมี
อิสรภาพเสมอกันในเวนิส

ชนบธรรมเนียม

ชื่อคนชาติเดียวกับดูบาล

ดึกว่าขอมให้เพื่อนที่รักต้องเสียผมไปแม้แต่
เพียงเส้นเดียว

แม้ผมเพียงเส้นเดียว

ความหวานไหว ความสะทกสะท้าน ไขว่
โสภะเรวาก็ได้

หญิงที่ยังบริสุทธิ์

ไม่มีสามี

ตอนที่ ๓

หยาบซ้ำ

พูดไปก็เสียเวลาพูดเปล่า ๆ ไม่ได้เรื่องราว
อะไร (ไม่สามารถจะเปลี่ยนใจไขล็อกได้)

พ่อค้าต่าง ๆ

ตอนที่ ๔

สังัด

จะทำอย่างเต็มความสามารถจริง ๆ

เป็นตำบล ห่างจากท่าเรือที่ใกล้ที่สุดแห่งเมือง
เวนิสประมาณ ๗๒๐ เส้น มหาวิทยาลัยแห่ง
ปาควาเคยมีชื่อทางกฎหมาย ว่าทนายที่ฉลาด
มาจากมหาวิทยาลัยนั้น

มิดปลายแหลมสองคม ส่วนของไบมิดตั้งแต่
ก้านถึงปลายใหญ่เท่ากัน เป็นอาวุธสำหรับ
เหน็บ

ทำเล่ห์กล ทำอุบาย

คำหรือความ

คำอธิบาย

ตอนที่ ๕

หน้า ๑๑๒ บาบ.....บุตร
ซิลลา
การิบดิส
ผมหนีพ้น....แม่

บาบที่บิดาทำชั่วจะต้องตกแก่เชษฐสภา
ผาร้ายที่อยู่ริมฝั่งอิตาลี
ที่น้ำวนใกล้เกาะซิชลี
ซิลลาเป็นผาร้ายอยู่ริมชายทะเลฝั่งอิตาลี และ
การิบดิส เป็นที่น้ำวนใกล้เกาะซิชลี เรือเดิน
ผ่านหว่างนี้ ถือว่าฝ่าอันตรายอย่างสำคัญ
ภาษิตว่า “ระหว่างซิลลาและการิบดิส” จึง
คล้าย ๆ ภาษิตไทยว่า “หนีเสือปะจระเข้”
นั่นเอง

ก็จะ.....นั่นเอง
หน้า ๑๑๓ เข้ามุม

เพราะเพิ่มจำนวนคริสต์ดั่งขึ้น
ด้อนให้เข้ามุม หมายความว่า พุดให้จำนวน
ไม่มีทางจะได้เถียงได้

เขามี.....ทุกคน
หน้า ๑๑๔ เจ้าถ้อย

เขาหัวทุกคน
ส่วนคนไทยว่า เจ้าถ้อยหมอความ หมายถึง
ผู้ใช้ถ้อยคำพลิกแพลงไปในทางกฎหมาย

สุโขดม
อีกฝ่ายหนึ่งคงเอี้ย

คือ สุขอุดม สุขอย่างสูง
อีกฝ่ายหนึ่งคงสู้ไม่ได้

หน้า ๑๑๕ โอชา

อรร้อย

องก์ที่ ๔

ตอนที่ ๑

หน้า ๑๑๖ อสุรา
ท้าวพระกรุณา
อนาทร
คัสกร

พวกเทวดาที่แพ้พระอินทร์ หมายถึงคนที่
ใจร้าย โหดร้าย
เป็นคำเรียกขุนนางผู้ใหญ่
ความไม่เอื้อเพื่อ
ข้าศึก

คำหรือความ

ใจทัก
หน้า ๑๑๗ พยาบาท
เสียจิตที่คิดร้าย
อาฆาต
พนิช
แขก.....ตาด

การุณย์ธรรม
หน้า ๑๑๘ ศัลย์

พระอมตย์
พิบัติ
สหสา
อิสราธิปไตย

หน้า ๑๑๘ เดียดฉันท์
จะให้กู....ครั้งโย

หน้า ๑๒๐ แล้วห้าม...อีกต่อไป

หน้า ๑๒๑ เวเนเซีย

หน้า ๑๒๒ ฉันท์เหมือน...
.....ฝูงใหญ่

คำอธิบาย

ผู้กล่าวหา ผู้ฟ้อง คู่กับจำเลย ผู้ถูกฟ้อง
ความปองร้าย
ทั้งจิตใจที่คิดร้ายเสีย
ความผูกใจเจ็บ
พ้อท้อ

แขก หมายถึง ชาวตูกีซึ่งในสมัยนั้นกำลังทำ
สงครามศาสนากับยุโรปจึงเป็นชาติมิฉาที่
ชาวตูกีด่าในไซบีเรียครั้งกระนั้นว่ายังเป็น
ชาติที่โหดร้าย

ธรรม คือ ความเมตตากรุณา
ลูกศร หมายถึงว่า โสภเหมือนลูกศรเสีย
บอก

อมรรตย์ (อมรฺ ตยฺ) ผู้ไม่ตาย พระผู้เป็นเจ้า
ฉิบหาย

โดยเร็ว ทันใด โดยแรงขึงนัก
คืออิสระ ความเป็นใหญ่ อธิปไตยก็ความ
เป็นใหญ่เหมือนกัน เป็นคำใช้ควบอย่างกชสาร
ไม่พอใจ เก้งงอน

ท่านจะยอมให้กูกัดท่าน ๒ ครั้งหรือ ก่อนที่
ท่านจะบันดาลโทษอะไรที่จะฆ่ามันเสีย
การห้ามน้ำทะเลไม่ให้ขึ้น ก็เช่นเดียวกับการ
ที่จะทำให้ไขลือกเปลี่ยนใจ เป็นสิ่งที่เป็นไปได้
ไม่ได้

เวนิส

อันโคนิโยเห็นว่า ตัวเองไม่มีประโยชน์อัน
ใดแล้ว เหมือนแกะที่เป็นโรค สมควรจะตาย
เพื่อมิให้โรคไปติดแกะตัวอื่น ๆ แกะตัวอื่น ๆ
จะได้มีชีวิตอยู่ต่อไป หมายความว่า เขายอม
ตายคนเดียวเพื่อบัสซานิโยและคนอื่น ๆ จะ
ได้อยู่ต่อไปอย่างมีความสุข

คำหรือความ

หน้า ๑๒๓ มึงลับ...ทรลักษณ์

เพชฌฆาต

ทรลักษณ์

น้ำพา

จัญไร

วายุปราน

หน้า ๑๒๔ พระธรรมศาสตร์

ข่อย่า....หนึ่งได้

หน้า ๑๒๖ สุราลัย

หลัง

วราภรณ์

สุนทรสวัสดิ์

พสก

นิกร

วรเดช

สโมสร

อานุภาพ

เสถียร

มหิทธิ (มหา + อิทธิ)

เทพอมฤต

หน้า ๑๒๘ กระแส

หน้า ๑๒๙ ปิศาจ

พาที

คำอธิบาย

กราดิยาโนพูดเสียดสีไซลือกในเรื่องความ
ริษยาว่า ไซลือกอย่าไปลับมิดกับสันรอนเท้า
เลข ให้ลับกับวิญญาณของตัวเองดีกว่า มิดจะ
ได้คมกว่าคมโลหะใด ๆ แม้แต่คมขวานของ
เพชฌฆาตก็คมไม่เท่าความริษยาของไซลือก

ผู้ฆ่านักโทษ

ลักษณะชั่ว

เอาใจใส่

ชั่วร้าย เลวทราม

สิ้นลมหายใจ หมายถึง ตาย

กัมภีร์ หลักกฎหมาย

ขอให้ทุกคนเคารพเขา อย่าแสดงความไม่

เคารพเพียงเพราะเห็นว่าอายุเขายังน้อย

ที่อยู่แห่งเทวดา เมืองฟ้า

กำลัง

เครื่องประดับอันประเสริฐ

สะดวกดี

ชาวเมือง พลเมือง

หมู

อำนาจอันประเสริฐ

รวมกัน

อำนาจ

มันคงอยู่

มีฤทธิ์มาก

เทวดาผู้ไม่ตาย

ทาง

ผี

พูด

คำหรือความ

แดเนียล

หน้า ๑๓๐ นิติธรรม

พจิ

หน้า ๑๓๒ กังขา

ภรรดา

หน้า ๑๓๓ อธิปไตย

วิเศษไกร

สมร

หน้า ๑๓๕ มัจฉาธิ

หน้า ๑๓๖ นาค

หน้า ๑๓๘ พันย

เมื่อท่าน.....ฉะนั้น

หน้า ๑๔๐ ชัยพชัย

หน้า ๑๔๑ เฒ่าแก่

อีกสับนาย

ตะแลงแกง

หน้า ๑๔๒ กำนล

คำอธิบาย

คือ เซลยิวที่ฉลาดที่สุดในแบบิลอน ในนิยาย เรื่องสุแสนนาว่า สุแสนนาถูกตัดสินคิดให้ ประหารชีวิต แต่โดยความฉลาดของแดเนียล ได้แก้สุแสนนาพ้นจากผิดได้โดยสิ้นเชิง

กฎหมาย

ก๊อจี คำพูด

สงสัย

สาม

เลวทราม

วิเศษยิ่ง ดียิ่งขึ้น

นางงามซึ่งเป็นที่รัก

คนที่มีความเห็นที่ผิด

ชาวเมือง

เงินค่าปรับเป็นภาคหลวง

ใช้ล้อเปรียบเทียบให้ศาลฟัง เมื่อถูกริบทรัพย์ ซึ่งเป็นเครื่องยังชีพไป ก็เท่ากับเอาชีวิตไปด้วย เพราะถ้าไม่มีเงินเลี้ยงชีพ ตัวก็ต้องตาย เหมือนกับดอนเสาเรือนเสียแล้วตัวเรือนก็จะพังลงมาเอง ไม่พังกต้องไปเสียเวลารื้อ

สิ้นชีวิต ตาย

พ่อทูนหัว เวลาทำพิธีล้างบาปตอนแรกเกิด หรือตอนเปลี่ยนศาสนาเป็นคริสตัง ต้องมี พ่อทูนหัว (เป็นพ่อในทางศาสนา พวกคริสตัง ทุกคนมีพ่อทูนหัว และแม่ทูนหัว)

หมายถึง กรรมการ คหบดีผู้ตัดสินความ อาญาอุกฉกรรจ์ซึ่งมี ๑๒ คน

ทางสี่แพร่ง ต่อมาเลื่อนไป หมายถึงที่สำหรับ นำนักโทษ

ของรางวัล

(๗๑)

คำหรือความ

ก้านัล

หน้า ๑๔๕ ปฏิจญา

คำอธิบาย

ของรางวัล

การให้คำมั่นสัญญา

องค์ที่ ๕

หน้า ๑๔๘ ศศิธร....เวหา

พระพาย

รุกขพรรณ

เจ้าตรอยลัส

ชุดนี้แสดงความสงัดงามในท่ามกลางแสง
จันทร์ ดนตรี และเสียงสนทนาแห่งคู่รัก
ตรงข้ามกับชุดชำระความซึ่งกักก้องในท่าม
กลางความสง่าและเหตุการณ์ซึ่งชวนให้ขวัญ
หนีดีฝ่อ เป็นการเปรียบเทียบที่แบบคายยิ่งนัก
ศศิธร แปลว่า ผู้ทรงรูปกระต่าย คือ พระ-
จันทร์

ลม

ชนิดต้นไม้

เรื่องเจ้าตรอยลัสกับเกรสสิดา หาใช่เรื่อง
คลาสสิกแท้ไม่ เป็นแต่นิทานในสมัยยุคกลาง
ที่ชอบเล่ากันมาก ตรอยลัสกับเกรสสิดา
ได้มีกล่าวในนิยายประวัติศาสตร์และกาพย์
เช่น ตรอยลัสกับคริสตีนิบับของซอเซอร์
หนังสือเรื่องตรอยของลิดเกด และหนังสือ
เรื่องความพินาศแห่งตรอยของแกลกซ์ตัน
คำแปลในสมัยยุคกลาง ฉบับแรกที่สุดของ
เบอนัวเดอแซงต์มอร์ ในหนังสือนิยายของ
ตรอยได้กล่าวไว้ว่า พระแคลแคลสชาวโรจีน
เมื่อได้ละทิ้งบุตรสาวของตัวไว้ข้างหลังค่าย
กรีกณตรอยแล้วได้ชักชวนให้กรีกแลกนักรบ
แอนดิมอร์ชาวโรจีนกับนาง ไดออมิตีจึงนำ
นางไปให้กรีก มาภายหลังนางกลับใจชอบ
ชู้รักเก่าของนางซึ่งเป็นชาวโรจีน ชื่อว่า
ตรอยลัสเป็นบุตรเพรียมราชาแห่งตรอย โดย

คำหรือความ

คำอธิบาย

โตรอย

เหตุนี้นางจึงเป็นหญิงไร้สัจย์ มีฉายาในนิยาย
นี้ว่า บริดาเซลของอาคิลลิส เมื่อบอกคา-
ซิโอ ได้เรียบเรียงเรื่องนี้ขึ้นใหม่ ในหนังสือ
ฟีโลสเตรโตได้เปลี่ยนชื่อบริดาเป็นกริดา
ซอเซอร์ได้ผูกคำภาพจากหนังสือฟีโลสเตรโต
ใช้ว่ากริดิ ซึ่งไม่ไกลจากกริดานัก
โตรอย นครตั้งอยู่บนฝั่งตะวันตกเฉียงเหนือ
ของเอเชียไมเนอร์

เกรัสติดา

ดูที่โตรอย หน้า ๑๔๘

ค่ายโยนก

กรีก

ทิสปี

นางสาวงามชาวแบบิลอนรักกับปรัมัส บิดามารดา
ขัดขวางมิให้ทำการวิวาห์กัน คู่รักทั้งสอง
จึงลอบนัดมาพบกันในวันหนึ่งที่หลุมฝังศพ
นินิส ทิสปี มาถึงก่อนพบสิงโตตัวเมียฉีก
เนื้อโคจึงวิ่งหนี ขณะที่วิ่งเครื่องนุ่งห่มของ
นางหล่นมาที่อนหนึ่ง สิงโตตะครุบไว้ โลहित
ที่ปากสิงโตจึงติดผ้านั้น เมื่อปรัมัสมาพบผ้า
เปื้อนโลหิตเข้าสำคัญว่านางตาย จึงฆ่าตัวเอง
ตายบ้าง สักครู่ทิสปีจึงเดินกลับไปท่เก่า เมื่อ
เห็นปรัมัสมรณะจึงฆ่าตัวเองตายตามไป
เมื่อนครโตรอยได้ถึงความล่มจม เอนีสได้ไป
อยู่ในสำนักของไดโด ราชินแห่งคาร์เตจ ไดโด
ทรงปฏิบัติกับเอนีส เมื่อเอนีสได้ละทิ้งนาง
แล้วไปหนีไปอิตาลีนางไดโดจึงตรอมใจเผา
ตัวตาย

นางไดโด

ร้องไห้

โสกาสัย

เมืองท่าบนฝั่งแอฟริกาเหนือตรงข้ามกับเกาะ
ซิซิลี

คาร์เตจ

คำหรือความ

เมเดีย

หน้า ๑๔๕ เอสอน

น้อง.....แข่งขัน

หน้า ๑๕๐ ได้แะ.....วิ่งวน

นักพรต

สุดา

หน้า ๑๕๑ ทรามสวาท

โสด

ปราโมทย์

นานาเนก (นานา + อนก)

กเนจร

ดาวทุก....ขับร้อง

อมร

หน้า ๑๕๒ อมฤต.....กำบัง

คำอธิบาย

ภรรยาของเจสอนชำนาญในทางเวทมนตร์ เมื่อนางเก็บผักกลางแสงจันทร์เสร็จแล้วจึงนำผักนั้นมาทำยาขึ้นขนานหนึ่ง แล้วปลุกเสกเจาะเส้นโลหิตดำตรงหลังเอสอนให้โลหิตออก เทน้ำยาที่ปลุกเสกลงไปทั้งให้กินด้วย เอสอนเผลอก็กกลับเป็นหนุ่ม จึงถือกันว่าแสงจันทร์มีอำนาจต่อต้านไม้ทั้งปวง ถ้าเก็บเมื่อเดือนหงายจึงจะมีคุณ

บิดาของเจสอน มีนิยายกล่าวไว้ว่า เมื่อเจสอนกลับจากการเดินเรือแล้ว เมเดียได้เสกเอสอนให้กลับเป็นหนุ่ม

น้องคงหาราตรีดังปรากฏในนิยายต่าง ๆ มาเปรียบเทียบกับประชันกันอีก

ในเมืองที่ถือลัทธิโรมันคาทอลิก ตามข้างถนนมักจะมีไม้กางเขนปักไว้สำหรับผู้ผ่านไปมา ได้แสดงความเคารพเป็นที่หมายที่ให้เกิดและที่ตายของวีรชน

นักบวช ผู้ทรงศีล

หญิงสาว นาง

นางผู้นำรัก

หู

ความบันเทิงใจ

ต่าง ๆ เป็นจำนวนมาก

เที่ยวไป

คติเก่าเขาเชื่อกันว่าดาวนพเคราะห์ห่มนไปรอบโลก (ไม่ใช่รอบพระอาทิตย์) และห่มนเป็นเสียงดังเข้าเป็นเสียงดนตรี ในคัมภีร์ศาสนาของเขาก็มีกล่าวถึง ดาวขับร้องกันเมื่อยามครุผู้ไม่ตาย เทวดา

เทพดาทั้งหมด ได้ยินเสียงขับร้องในอากาศ

(๓๔)

คำหรือความ

ขับไล่

วิมล

กรรม

คณา

ศัพท์

จินตวิ

ออร์เพียส

หน้า ๑๕๓ เมื่อ....หาเห็นไม่

ประเวศ

บัดนั้น...สาครขลัง

หน้า ๑๕๔ นกเล็ก

คำอธิบาย

แต่มนุษย์เราไม่ได้บิน เพราะร่างกายเราหนา
เหมือนกองดินกำบังเสียงนั้นเสีย

ขับร้องเป็นทำนอง

ปราศจากมลทิน

หู

ห่ม

เสียง

นักปราชญ์ทางประพันธ์ ในที่นี้เชกสเปียร์
คงหมายถึง ผู้แต่งเรื่องออร์เพียสและอื่น ๆ
นักดนตรีมีชื่อ มีนิยายกล่าวไว้ว่าเป็นบุตร
ของเทพธิดาแคลลิโอเพ ออร์เพียสได้รับพิษ
ทองของอะปอลโลเทพธิดาแคลลิโอเพ จึงสอน
ออร์เพียสให้คิดพินด้วยความจับใจแห่งเสียง
พินของออร์เพียสได้ทำให้สัตว์ ดนไม้และ
หินที่ภูเขาโอลิมปัส (ในเมืองเทรสที่เขาอยู่)
วิ่งมาฟังเสียงพินทอง

สิ่งที่เล็กย่อมถูกสิ่งที่ใหญ่กว่าข่มหมดใน
ทำนองเดียวกัน สิ่งที่มีค่าน้อยย่อมหมดค่า
ไปทันที เมื่อมีของที่มีค่ามากกว่ามาเคียง
เช่นเดียวกับแสงเทียนเมื่อแสงเดือนสว่าง
ก็จะถูกข่มเสียหมด หาเห็นแสงเทียนไม่
เข้าถึง

เมื่อพระราชาเสด็จมาถึง ความสง่าของผู้แทน
พระราชาจะหมดสิ้นไป ดั่งน้ำในลำธารเล็ก
ไหลไปสู่สายน้ำใหญ่หมด

นกชนิดหนึ่ง จำพวกนกกระจะอก เล็บเท้า
หลังยาว ตรงปากยาวมีหงอนสีดำแดงเป็น
จุด ๆ ร้องเวลาที่บินตรงขึ้นไปในอากาศ เสียง
ได้ยินไกล

คำหรือความ

นงจากพราก

ขอมดวง...นิทรา

ปรีดานันต์

หน้า ๑๕๕ ทิวา

แมก

ประภา

หน้า ๑๕๗ ปลอกทอง

เขียนมิด

ถึงอยู่....เครา

หน้า ๑๖๐ อรทัย

ววย

ไว้อัชฌา

หน้า ๑๖๑ เกียรติ...กระไรได้

นภาพร

หน้า ๑๖๒ บัณฑิตนิษฐ์ชำนาญ

หน้า ๑๖๔ ทรามวัย

มิถาจาร (มิถน + อาจารย์)

หน้า ๑๖๕ พรรณราย

หน้า ๑๖๖ นวลแข

คำอธิบาย

นกชนิดหนึ่งซึ่งร้องในเวลากลางคืน

พระจันทร์ลับเมฆ

อัมใจไม่มีที่สิ้นสุด

เวลากลางคืน

แอบ

แสง

แหวนทอง

สมัยโบราณเขามักจารึกในแหวนด้านข้างใน
ให้กัน มีดักจารึกอย่างแหวนคือหญิงที่ท่านให้แหวนนั้น ย่อมจะไม่สามารถ
มีเคราได้

นาง

สิ้น

เป็นการแสดงอริยาศัยไมตรี

กตัญญูกตเวที บังคับให้ให้แหวนแล้วต่อไป
กว่า ถ้าปอร์เซียอยู่ในศาลด้วยก็คงอ่อนวอน
ให้ให้เหมือนกัน การที่เชกสเปียร์เอาแหวน
และสัญญาเข้าแทรกเรื่องเช่นนี้ ในเชิงนาฏย-
ศาสตร์ย่อมทำให้การเข้าใจกันในเรื่องปลอม
ตัวสนุกและแบบคายขึ้นยิ่งกว่าจะบอกกัน
ตรง ๆ

ท้องฟ้า

อ่าน นิด-ช้า-นาน บัณฑิตผู้ชำนาญทาง
กฎหมาย

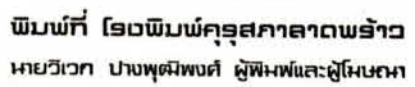
มิวัยงาม หรือหญิงสาว

ประพฤติผิด

งดงาม

นวลจันทร์ หมายถึง นางที่มีใบหน้างาม
เหมือนนวลจันทร์

ආච්ඡාද : ගඟ-ගඹ (භ)